Enver Hoca

MODERN REVİZYONİZMLE MÜCADELE

günce yayınları

MODERN REVİZYONİZMLE MÜCADELE Enver HOCA

Enver Hoca'nın The Party of Labour of Albania in Bottle With Modern Revisionism, Tiran 1972 - Albania Today No: 6 1975.

Doğuş Matbaasında dizilip Öztürk Matbaasında basılmıştır. Kapak baskısı Kelebek Matbaası.

Bilimsel dizi : 7
1. Baskı 1976

günce yayınları

P. K. 1337 Sirkeci — İSTANBUL

ENVER HOCA MODERN REVİZYONİZMLE MÜCADELE

Çeviren
Mehmet YURTCAN

GÜNCE YAYINLARI
Ankara Cad. Konak
Han 43/304
Cağaloğlu/İST.

ENVER HOCA

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
«Marksizm-Leninizm Bize, Tarihi Yaratanın Halk Olduğunu Öğretiyor.» 13 Nisan 1956	7
«Sosyalist Kamp Ülkeleri Arasındaki İlişkilerle İlgili Bazı Sorunlar.» 3 Kasım 1956	14
«İlkelerden Asla Ayrılmayacağız.» 13 Kasım 1956	21
«Tito'nun Pula'daki Söylevi Üzerine.» 19 Kasım 1956	34
Her Zaman Olduğu Gibi Doğru Bir Çizgi İzleyelim 22 Haziran 1960	39
Sremska Mitrovica Mitinginde Belgrad'daki Sovyet Elçisi ve Askerî Ataşesinin Anti-Marksist Tutumu Üzerine Tiran'daki Sovyet Elçisine Verilen Sözlü Nota. 9 Temmuz 1960	44
Merkez Komitesi Parti'nin, Daima Doğru Tedbirli ve Ağırbaşlı Ama Gerektiğinde de Sert Bir Şekilde Yargıya Varan Önderliğidir. 3 Ağustos 1960	48
Tiran'daki Sovyetler Birliği Elçiliğinin Birçok Memurunun AEP'nin ve Arnavut Devletinin İçişlerine Açıkça Müdahalesi İle İlgili Olarak SBKP MK'ne Gönderdiği Mektup. 6 Ağustos 1960	65
A.E.P.'nin 1960 Bükreş Toplantısının Gelişmeleri ve SBKP ile ÇKP Arasında Ortaya Çıkan Ayrılıklarla İlgili Parti Taban Örgütlerine Yolladığı Mektup. 9 Ağustos 1960	69
Gerçek Birlik Ancak Marksist-Leninist İlkeler Temelinde Sağlanır ve Güçlenir. 27 Ağustos 1960	75
A.E.P. M.K. S.B. Toplantısında Liri Belişova'nın Ağır Siyasî ve İdeolojik Hataları Üzerine Yapılan Konuşma. 30 Ağustos 1960	80
Kronolojik Notlar	90

Biz Arnavutlar Ekmeksiz Kalma Pahasına da Olsa İlkeleri İhlâl Etmez M.L.'e İhanet Etmeyiz. 31 Ekim 1960 97
M.L. ve Halkımızın Çıkarlarını Ateşle Savunacağız. 10 Kasım 1960 101
Aç Karın «Çıplak Ayakla Bile Çarpıştık, Ama Hiç Kimsenin Önünde Diz Çökmedik. 13 Kasım 1960 112
SBKP'si 20. Kongresinin Revizyonist Tezleri ile Kruşçev Grubunun Anti-Marksist Tutumuna Karşı Çıkın! Marksizm-Leninizm'i Yükseltin! 120
7 Kasım 1961'de AEP'sinin 20. Kuruluş Yıldönümü ve Büyük Ekim Sosyalist Devriminin 44. Yıldönümünü Kutlamak İçin Tiran'da Yapılan Toplantıdaki Konuşma 188
1 Kasım 1966'da AEP 5. Kongresine Sunulan AEP'si Merkez Komitesi Faaliyet Raporundan Bölümler. **AEP'nin Marksizm-Leninizm'in Saflığını Savunmada Modern Revizyonizmle Mücadelesi** 235
Kruşçev Revizyonizmine Karşı Mücadele ve Zafer Çizgisi 269

«MARKSİZM-LENİNİZM BİZE TARİHİ YARATANIN HALK OLDUĞUNU ÖĞRETİYOR»(1)

13 Nisan 1956

Marksizm-Leninizm, toplumun gelişme kanunlarını keşfederken, halkın sadece maddi varlıkların üreticisi olmayıp manevî değerlerin de yaratıcısı ve aynı zamanda toplumdaki köklü değişimlerin itici gücü olduğunu bilimsel bir şekilde ortaya koymuştur. İnsanlık tarihinin gelişmesi bunu açıkça ispat eder. Bundan anlaşılıyor ki, seçkin kişilerin rolünün kitlelerinkine üstünlüğü Marksizm-Leninizm'e tamamen yabancıdır, çünkü bu, hayatın bizzat kendisiyle çelişki halindedir; Parti'nin ve kitlelerin rolünü küçümser ve Parti'ye ve kitlelere zarar veren hatalar için uygun şartları yaratır. Marksizm-Leninizm, bireylerin tarihteki rolünü, toplumun ihtiyaçlarını anladıkları ve eylemleriyle ilerleme yönündeki meselelerin çözümünü kolaylaştırdıkları sürece inkâr etmez. Ama seçkin kişiler kendilerini kitlelerin üstünde görürler, onlardan kopmaya başlarlarsa, işte o zaman kitlelere ciddi engeller çıkarmak için şartlar yaratılıyor demektir.

Partimizin 1954 temmuzunda yapılan Merkez Komitesi Genişletilmiş Toplantısı, kitlelerin kendi yaratıcı güçlerine güvenlerini zayıflattığı ve Parti'nin ve onun yöneticisi Merkez Komitesi'nin rolünü azalttığı için Parti'ye büyük zararlar veren, kişiyi putlaştırmayla mücadele meselesini tahlil etti. Pratikte, Merkez Komitesi'nin ve bütün Parti'nin, ortak yönetimi güçlendirmek için, henüz yapması gereken çok şey vardır. Kişiyi putlaştırmanın gelişmesinin derin kökleri vardır, hatta ülkemizde büyük ölçüde feodal ve ataerkil kalıntıların varlığı, kadroların ve Parti'nin düşük ideolojik düze-

(1) Hoca (Enver) **Eserler.** C. 13, S. 143-201 (Arnavutça baskı). 14 Nisan 1956'da **Zeri i Popullit**'de yayınlanmıştır.

yi gibi birtakım etkenler bunu beslemekte ve soyutlanmış bireylerin olağanüstü iktidarını teşvik eden eğilimler bizde kolayca ortaya çıkabilmektedir. Hangi biçim altında kendini gösterirse göstersin, kişiyi putlaştırma ile mücadele ve yine Parti'nin yönetim ilkesi olarak ortak yönetimi yerleştirmek, Partimiz için sürekli bir görevdir.

Emek Partimiz ülkenin bütün hayatında Parti'nin yönetici rolünü arttırmak ve halkla bağlarını kuvvetlendirmek için tedbirler almıştır. On beş yıllık hayatı boyunca Marksizm-Leninizm'e her zaman sadık kalan Partimiz, toplumumuzun objektif şartlarını, halkımızın önlem ve çıkarlarını derinden tanıyarak emekçi kitlelerle sıkı sıkıya birleşmiş, onları Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'nde yönetmiş ve sosyalizmin zaferini gerçekleştirme yolunda onlara önderlik etmiştir. Parti'nin yönetici rolünü yükseltmek ve kitlelerle bağlarını güçlendirmek için vazgeçilmez tedbirler şunlardır: Parti çalışmasında Leninist ilkelerde ısrar edilmesi; III. Kongre'nin onaylayacağı tüzüklere uyulması; Merkez Komitesi'nde ortak yönetim —ki, bu ortak yönetimin ortak tecrübeleri, Parti çizgisinin doğru bir şekilde geliştirilmesini, doğru kararlar alınmasını ve eleştiri ve özeleştiri mekanizmasının gelişmesini sağlayacaktır.

Parti içi demokrasiyi zayıflatan, eleştiri konusunda ve düşüncesini açıkça ifade etme konusunda, korku ortamı yaratarak, üyelerinin haklarını çiğneyen her şeyi ortadan kaldırmalıyız. Seçimler vesilesiyle işletmelerde veya merkezi yönetim dairelerinde sorumlu mevkilerde bulunan birtakım yoldaşların, Parti'nin bazı örgütlerinde eleştiriye hedef olmadıkları halde, birçok Komünistin oylarını almadıklarına tanık olduk. Bu tavır, sözkonusu örgütlerde, sorumluları eleştirmenin, eleştiri sahibi için kötü sonuçlar doğurabileceği endişesinden dolayı açık eleştiriden korkulduğunu kanıtlar. Muhtemeldir ki bu işyerlerinde, açık eleştiri sahiplerinin zarara uğradığı olaylar olmuştur. Parti Merkez Komitesi, ortaya çıkan bu tür sinir bozucu olayları büyük bir dikkatle araştırmıştır ve araştıracaktır. Önemli olan Parti'nin her üyesinin, Parti'de korkuya yer olmadığını, Parti'nin her üyesinin düşüncesini ifade edebileceğini ve etmesi gerektiğini

ve çalışma esnasındaki hataları ve bunların sorumlularını güçlü bir şekilde eleştirmesi gerektiğini anlamasıdır. Merkez Komitesi, bazı taban örgütlerinin ve birtakım Parti il komitelerinin, Komünistlerin sesini dikkatle dinlemediğini öğrenmiştir. Fakat Partimiz, eleştiri adı altında, namuslu, Parti'ye ve halka kendini adamış insanların karalanmasını şiddetle cezalandırmalıdır. Parti'nin Leninist ilkelerinin çiğnenmesi ve Parti içinde tahakkümcü yöntemlerin yerleştirilmesi, Komünistlerin ve Parti örgütlerinin insiyatifinin boğulmasına, birkaç yöneticinin Parti'nin üstünde bir yere yerleşmelerine götürür ki, bu da Parti'nin kitleler üstündeki yönetici rolünü zayıflatır.

Belirtmek gerekir ki; işletmelerde, köyde veya merkezi yönetim dairelerinde değişik yollardan Parti'nin kontrolundan kurtulmaya çalışan ve bunu başaran birtakım kimseler, kitleler üzerinde bir çeşit korku yaratarak, onları ülkenin hayatına geniş bir şekilde katılmaktan uzaklaştırmak suretiyle işçilere, köylülere ve diğer emekçilere karşı haksızlık yaparlar, keyfî davranışlarda bulunurlar ve hoşlarına gitmeyenlere karşı iftira ve suçlamalarda bulunurlar. Böyle faaliyetlerin ortaya çıkmasına sık sık raslanmaktadır ama bunların Parti'yle hiç bir ortak yanları yoktur ve Parti'ye ciddi zararlar vermektedir; bu faaliyetler, «sınıf mücadelesiyle» maskelenmektedir; orta köylüyü kulak olarak nitelemeye veya düşman olarak niteleyerek Cephe kartını geri almaya vs. varacak kadar vahim hatalara yolaçmaktadır. Bütün bunların, sınıf mücadelesinin doğru gelişimiyle ilgili olmadığı, fakat yurttaşlık haklarının çiğnenmesine yolaçan keyfî davranışlar olduğu açıktır.

Sınıf mücadelesine gelince, bu konuda uyanıklılığımızı zayıflatmamıza yer yoktur fakat onu sunî bir şekilde sonuna dek zorlamanın da gereği olmadığına inanıyoruz. Parti Merkez Komitesi, Parti İl konferanslarında, ülkemizin şu anda içinde bulunduğu sosyalizmin inşası döneminde, sınıf mücadelesini sonuna dek zorlamanın doğru olmadığını son zamanlarda açık bir şekilde izah etti.

Sosyalizmin güçlerinin her gün daha fazla büyümesi karşısında devrik sınıfların iktisadî tabanının ve siyasi et-

kilerinin durmadan zayıfladığını ve ayrıca mücadelelerini daha keskin biçimlere doğru geliştirecek durumda olmadıklarını hayatın kendisi her gün daha açık biçimde göstermektedir. Bu demek değildir ki, sınıf mücadelesi sönmektedir ve devrik sınıflar sosyalizme karşı mücadelelerini, kendi iradeleriyle terkediyorlar. Şüphesiz, mücadelelerinin biçimini değiştiriyorlar ama bu mücadele, devrik sınıfların daha elverişli bir iktisadi tabana sahip oldukları, siyasi nüfuzdan yararlandıkları, yabancı gericilikle ilişkide oldukları ve onun her türlü yardımından yararlandıkları Kurtuluş'u izleyen yıllardakinden daha keskin olamaz. Bizde, bu mücadelenin gelişme sürecinde hatalar işlendiği bir gerçektir ve hatta köylerde çok sayıda kulak'ın iktisaden tasfiyesine bile geçilmiştir. Bazı durumlarda ve özellikle Devlet Güvenliği'ne Parti'nin üstünde bir yer verilmesi, Parti'de polisiye metodların yerleştirilmesi ve keyfi davranışlarla, soruşturmalarla ve haksız mahkumiyetler vererek yurttaşlık haklarının çiğnenmesi gayretlerinin «mahkum edildiği» Partimizin Kasım 1948 I. Kongresi'nden önceki dönemde 'şişirme suçlamalara dayanarak' cezalar verilmiştir(2). Ulaşılmış olan değişikliğe rağmen bu mesele çözülmüş değildir ve henüz yapılacak çok şey vardır. Devlet Güvenliği, Parti'nin kontrolü altına alınmıştır ama hâlâ bu sektördeki bazı emekçilerde hatalı davranışlara raslanmaktadır. Parti'de demokrasiyi yerleştirdik ama bu, daha fazla güçlendirilmelidir, çünkü birçok durumda demokrasi hâlâ çiğnenmektedir. Bilhassa, halkın mücadelesine karşı önceleri iyi bir tavır takınmamış olan bazı yurttaşlara karşı, keyfî davranışlar mevcuttur. Merkez Komitesi bazı tedbirler almıştır; Parti'ye zarar verdiği ve olumsuz etkiler yarattığı için bütün Parti, işlenmiş veya işlenebilecek haksızlıkları ortadan kaldırmak için mücadele etmelidir, çünkü bu, sadece insanlık dışı olmayıp, suni olarak sınıf mücadelesine yol açmakla kalmayıp makûl olmak ve rejime bağlanmak isteyenlerin olanaklarını ortadan kaldırmaktadır ve çünkü Parti'nin talep etmesine rağmen meselelerin çözümüne

(2) Yugoslav müdahalesi döneminden Koçi Xoxe vs... grubunun Troçkist uygulama yöntemleri ve biçimlerinden sözedilmektedir.

katılmaktan uzaklaşmış olan kaypak unsurları olumsuz yönde etkilemektedir. Haksız tavırların ve aynı şekilde, Demokratik Cephedeki sekter tavırların ve bazı kimselere yapılan gerekçesiz saldırıların kitleler tarafından her zaman anlaşılmamış olduğu bir gerçektir. En kısa zamanda bu uygulamaları tasfiye etmeli ve hayatımızda daha ileri bir demokrasiye doğru ilerlemeliyiz.

Ülkemiz hayatında daha ileri bir demokrasi, Parti'nin önemle üzerinde durduğu bir görevdir. Halk iktidarı, kitlelere geniş bir demokrasi sağlamıştır. Gerçekten de bizde, kitlelerin devlet yönetimine geniş bir şekilde katılması sağlanmış ve bu, Cumhuriyet Anayasasında şart koşulan yurttaşlık hakları garantisi ve bunun seçimle işbaşına gelmiş Devlet organlarında görev alan binlerce insan tarafından savunulması sayesinde gerçekleşmiştir. Halk iktidarımız, emekçi halkımızın geniş kitleleri yararına olarak demokrasinin gelişmesi için bütün koşulları yaratmaktadır. Emekçiler için demokrasimiz tam bir demokrasidir, çünkü halk iktidarı emekçi kitlelerin iktidarıdır. Halk iktidarımız, kendisine karşı direnenlere ve ülkenin kurtuluşu ve sosyalizmin inşası mücadelesinde Parti'nin önderlik ettiği emekçi halkın kazanmış olduğu zaferleri tasfiye etmeyi arzulayanlara karşı proletarya diktatörlüğü işlevini yerine getirmektedir. Parti, halk demokrasimize kasteden her eylemi mahkûm etmektedir ve her gün daha fazla mahkûm edecektir. Biçimsel bile olsa demokrasi gelenekleri, bizde, geçmişin baskı rejimleri asla böyle bir şeye izin vermedikleri için, bilhassa halk için varolmamıştır. Fakat Kurtuluş'u izleyen yıllarda Partimiz, kitlelerin siyasi bilincini yükseltmek ve onları iktidara ve ülke hayatının yönetimine geniş bir şekilde katılmaya sürüklemek için çok büyük bir çalışma yapmıştır. Emekçiler için demokrasinin gelişmesine sekte vuracak her türlü engeli ortadan kaldırmak, Parti'nin görevlerinden ve bu anlamda her türlü kanun dışı davranışla mücadele edilmelidir; Devlet organlarındaki bazı kimselerin haksız tasarrufları ile acımasız bir şekilde mücadele edilmeli, kayırma ve imtiyazlara karşı çıkılmalıdır.

Ülkemizin içinde bulunduğu sosyalizmin inşası dönemin-

de; İkinci Beş Yıllık Plan direktiflerinde öngörülen ekonominin ve halk kültürünün topluca yükseltilmesi döneminde; köylerdeki ve ülkenin bütün hayatındaki büyük sosyalist dönüşümler döneminde; ki böyle bir dönemde halkın her gün daha geniş kitlelerinin ülke hayatına katılması, siyasi bilinçlerinin ve hayatın her alanındaki faaliyetlerinin artması gereklidir, bütün bu unsurlar hayatî bir öneme sahiptir. Marksizm-Leninizm bize, devrimci dönemler boyunca kitlelerin rolünün çok büyük bir önem kazandığını öğretmektedir. V. İ. Lenin, *«halk kitlesi hiç bir zaman devrim sırasında olduğu kadar yeni toplumsal düzenin aktif bir yaratıcısı olarak gözükmemektedir»*(3) demektedir. Böyle bir anda halk, mucizeler yaratabilir. Ve yapmak istediğimiz değişiklikler ne kadar derinse, bu değişikliklerin gerçekleşmesinde kitlelerin katılışı o kadar geniş olmalıdır.

Ulusal Kurtuluş Mücadelesi dönemine bir göz atacak olursak, halkın geniş kitlelerinin faaliyetlerinin, bundan önce asla görmediğimiz ölçülerde çoğaldığını göreceğiz. Kitlelerin siyasi bilinci her zamankinden daha fazla yükselmiştir ve onlar, Parti'nin akıllı önderliğinde, ülkenin kurtuluşuna yolaçan devrimci mücadeleye, siyasi iktidarın yerleştirilmesine ve sosyalizmin inşasına en geniş şekilde katılmışlardır.

Bu meseleyi sosyalizmin inşası mücadelesinin şimdiki durumu bakımından ele alacak olursak, bu dönemin ayırdedici niteliğinin, ekonominin ve kültürün gelişmesine ve ülkemizde gerçekleşmekte olan derin sosyal dönüşümler hedefine doğru birlikte koşan halkın geniş kitlelerinin en geniş faaliyetinin ve siyasi bilincin genel olarak yükseltilmesi olduğunun farkına varırız. Şurası gayet açıktır ki, ekonomimiz ve halk kültürümüz, kitlelerin geniş bir şekilde katılması gerçekleşmeden şimdiki gelişme noktasına asla ulaşamayacaktı. Sovyetler Birliği'nin ve halk demokrasilerinin tarihî tecrübesi, sosyalizmin kitlelerin faaliyetini çok hızlandırdığını gösteriyor, çünkü emekçiler tam bir özgürlüğe sahiptirler. Aynı şekilde, kendi çalışmalarının meyvelerinden de yararlanıyorlar. Bu yüzden, büyük bir insiyatifin doğduğu görülür;

(3) Lenin V.I. Eserleri C. 9, S. 119 (Arnavutçası), C. 9, S. 111 (Fransa).

kitlelerin yaratıcı yetenekleri çoğalır, geçmişte tamamen boğulmuş olan harika değerler ortaya çıkar ve tükenmez enerjiler keşfedilir. Bütün bunlardan, Parti'ye bir tek büyük görev düştüğü sonucu çıkar; kitlelerin faaliyetinin büyümesine sekte vuran her şeyi yoketmek, kitlelerin bilincini yükseltmek ve faaliyetlerini çoğaltmak üzere eğitim çalışmalarını her zaman daha fazla yaymak görevi.

Aynı zamanda İkinci Beş Yıllık Plan direktiflerinin onaylanacağı Arnavutluk Emek Parti'sinin III. Kongre'sinin başlangıcında bulunuyoruz. Bu direktifler taslağı 1960'da sınaî üretimin genel hacminin yüzde 91 oranında büyümüş olacağını, tüketilen tahılların tümünün ülkede üretileceğini, emekçilerin gerçek aylığının yüzde 23 oranında, köylü gelirlerininse yaklaşık yüzde 38 oranında artacağını öngörmektedir. Bunlar büyük hedeflerdir, gerçekleşmeleri için kitlelerin faaliyetlerini hızlandırmak önemlidir. Kitlelerin daha geniş çapta katılışı olmadan bu görevlerin başarıyla gerçekleşmeyeceği açıkça bilinsin. Parti III. Kongre'sinin başlangıcında bulunuyoruz, Merkez Komitesi, Kongre'nin onayına sunulacak çok önemli konuları somut bir biçimde geliştirmeye koyulmuştur. Tüzükler taslağıyla ve İkinci Beş Yıllık Plan direktifleri taslağıyla ilgili olarak Parti'nin ve kitlelerin geliştireceği geniş ve yaratıcı tartışmaların Parti'nin III. Kongre'sine büyük yardımları dokunacak, doğru kararlar alınmasını ve sosyalizmin zaferi yolunda ülkemizi her zaman daha ileri götürmesini sağlayacaktır.

«SOSYALİST KAMP ÜLKELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERLE İLGİLİ BAZI SORUNLAR»(1)

3 Kasım 1956

Siyasi Büro'nun bu toplantısında sosyalist kamptaki ülkeler arasındaki ilişkileri ilgilendiren birtakım sorunları tartışacağız.

Macaristan ve Polonya olaylarından hepimiz haberdarız. Fakat, Sovyetler Birliği'nin Parti kanalıyla olsun, diplomatik kanallardan olsun bize hiç bir şey söylemediğini belirtmenin yeridir.

Bundan yirmi gün önce, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi bir mektubunda Kruşçev, Molotov, Kaganoviç ve Mikoyan'dan oluşan bir delegasyonun Polonya'ya gittiğini bize bildirdi. Bu mektupta Polonya'daki durumun sosyalist kamp için, özellikle Sovyetler Birliği için tehlikeli olduğu belirtiliyor ve olaylardan önceden haberdar edileceğimize dair söz veriliyordu. Bu mektuptan sonra onlardan, hiç bir haber, hiç bir bilgi alamadık.

Macaristan'da meydana gelmekte olan olayları bu ülkenin radyo yayınlarını dinleyerek veya Moskova Radyosu'nun, Tass Ajansı'nın ve kampımızın diğer ülkeleri radyolarının yayınladığı bazı haberlerden öğrendik. Çekoslovak Radyosu, haberlerinin bazılarında Macaristan olaylarını, bizim de düşündüğümüz gibi, Macaristan'daki halk demokrasisi iktidarını yıkmak ve kapitalistleri iktidara getirmek isteyen bir karşı-devrimci hareket olarak niteledi, Tass Ajansı, sadece Sovyet Hükümeti'nin beyanatını ve bazı ufak haberler ver-

(1) Hoca (Enver) **Eserleri**, C. 14, S. 62-71, Arnavutça baskı. Bu konuşma, Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesi Siyasi Büro toplantısında yapılmıştır.

di. Dinlediğimiz ilk bildiri, Macaristan'da karşı-devrimin ezildiğini ve Budapeşte'de düzenin yeniden sağlandığını vs... söylüyordu. Ama gerçek odur ki orada düzen sağlanmış değildir, Batı radyolarından, Sovyet ve Romen birliklerinin Macaristan'a doğru yolda olduklarını, Macar havaalanlarını işgal ettiklerini ve Budapeşte'yi kuşatmış olduklarını öğreniyoruz.

Arnavutluk Emek Partisi ve onun yönetimi için belli olmuştur ve açıktır ki, Macaristan'da işlenmiş olan diğer hatalardan bağımsız olarak —gerçi bu hatalar halkın hayat seviyesi üzerinde ağır yükler getirmiştir— ekonominin dalları arasındaki oranlara riayet etmemek gibi başka yerlerde de işlendiği halde düzeltilen hatalar mevcuttu. Rakosi ve diğer bazı yoldaşlar, bu gibi hatalardan sorumlu olabilirler ama benim görüşüm odur ki, onların hataları, yönetimden uzaklaştırılmalarına yol açacak kadar büyük ve ciddi değildi. Rakosi ve yoldaşları gibi uzun faaliyetleri ve uzun devrimci geçmişleri bulunan Komünist unsurların, ancak Macaristan'da olduğu gibi karşı-devrimci eğilimlerin varolduğu bir durumda bertaraf edilmeleri imkânı vardır.

Marksizm'le hiç ilgisi olmayan Macaristandaki bu anti-Marksist unsurların faaliyetleri, faşist faaliyetlerdir ve gericiliğin ve emperyalizmin yüzde yüz desteğine sahiptirler. Bu unsurlar faaliyetlerini gizlemekte ve maskelemektedir, buna rağmen Macar İşçi Partisi'nin içindeki sağlıklı unsurların etkinliklerini yıkarak, karşı-devrimci olayların gelişmesini örgütlediklerini ve cesaretlendirdiklerini ispat etmek için çok sayıda delil vardır. Bu anti-Marksist unsurlar, biraz önce belirttiğim gibi düzelebilecek bazı hataları gerekçe yaparak, Macaristan'ı yıkım durumuna sürükleyecek şekilde oyun oynadılar ve iktidarı ele aldılar.

Tito'cu kliğin ülkemize karşı çevirdiği entrika ve manevraların tecrübesine sahip olmamız dolayısıyla bu meseleyi daha fazla yetkiyle ve soğukkanlılıkla değerlendirme olanağına sahibiz. Haksız olarak, «Rakosi Çetesi» tarafından mahkum edilen kimselere karşı ciddi hatalar işlendiğini iddia ederek, Yugoslav Tito'cular, Macaristan'daki karşı-devrimi

tahrik ettiler. Kim olabilir bunlar? *İmre Nagy* bunlardan biridir.

Moskova'ya yaptığımız yolculuk sırasında Macar İşçi Partisi'nin Siyasi Bürosu'ndan yoldaşlarla bir görüşmemiz oldu. Başka şeyler arasında İmre Nagy'nin kendi doğum yıldönümüne, içlerinde Merkez Komitesi üyeleri ve bakanların da bulunduğu, yüz elli kişiyi davet ettiğini anlattılar. İmre Nagy'nin doğum günü törenine gitmek gerekip gerekmediğini soran bir Merkez Komitesi üyesine, «karar vermesi sana ait» cevabı verildi. Buna karşılık, «niçin İmre Nagy'nin düşman olduğunu ve onun evine yemeğe gidilmemesi gerektiğini söylemediniz?» diye sordum. «Bilincine uygun düşecek şekilde karar ve değerlendirmeyi kendisine bıraktık» diye cevap verdiler. Macaristan'a hakim olan durumun ciddiyetini gösteren örneklerden biri işte yoldaşlar, Rakosi'ye ve Parti'nin sağlıklı kesimine muhalefet etmesi için İmre Nagy'nin desteklendiği açıktır. İmre Nagy'nin karşı-devrimin başında bulunması için işte böyle oyunlar oynanmıştır. Bu durumda Rakosi'nin haklı olduğu ortaya çıkıyor.

Janos Kadar, Rajk ve diğerleri gibi kişiler, Macar İşçi Partisi'ni tasfiye etmek için böyle çalışmışlardır. Bu şahıslar asla Marksist olmamışlardır, onların Tito kliğiyle ortaklaşa çevirdikleri entrikaları biliyoruz, işte bunun içindir ki, Rakosi onlarla ilgili olarak doğru bir tavra sahip olmuştur.

Macaristan'da Parti yönetiminin hatası, gizli ya da açık düşmanların hamlelerini gerektiği şekilde yok edebilmek için Parti'yi ve halkı seferber etmemek olmuştur; tam aksine Macaristan'da karşı-devrime yolaçan bir yığın taviz verilmiştir.

Durum böyle olunca Tirana'da bulunan biz Siyasi Büro üyeleri toplandık, durumu tartıştık ve Devlet Güvenliği ve Ordu organlarını güçlendirmek için tedbirler aldık. Tedbir almanın vazgeçilmez olduğu kanısındayız. Böyle hassas anlarda, bizde durumun sağlam olmasına rağmen, dikkatlerimizi zayıflatmaya yer yoktur. Partimizin durumla ilgili gayet iyi belirlenmiş görüşleri vardır ve il konferanslarında ve taban toplantılarında görüldüğü gibi olağanüstü derecede kuvvetli ve sağlıklı bir tutuma sahiptir. Gene de devamlı bir şekilde

canlı ve ayakta, hazır ve uyanık olmalı ve sosyalist kampımızın diğer bir ülkesinde cereyan etmekte olan bu olaylardan dersler çıkarmalıyız.

Polonya olaylarıyla(2) ilgili olarak daha önce tartıştık. Bu ülkedeki olayların kampımız aleyhine geliştiğini düşünüyorum. Polonya Halk Cumhuriyeti'nde Gomulka ve şürekası iktidara geldi. Kimdir bu Gomulka?

Gomulka, Parti aleyhtarı faaliyetleri, ekonominin yönetimindeki sağ görüşleri vs... yüzünden hapiste yatmış bir unsurdur. Şimdi itibarı iade edildi ve birinci sekreter seçildi. Verdiği söylevden bazı noktalar tesbit ettik. Bunlar nelerdir? Gomulka tarım kooperatifleri meselesini ele alarak, bunların verimli olmadıklarını iddia etti. Onların işlerine karışmayız ama böyle bir anlayışla fikir birliği halinde olmadığımızı belirtmekte yarar görüyoruz. Kollektivizasyon alanında Polonya'da işlenmiş olan hatalar, kollektivizasyonun bizatihi sistemine ait sözümona zaaflara izafe edilmemelidir. Bunun nedeni kollektivizasyon olsaydı, tarım kooperatifleri bizde de sakat bir durumda olmalıydı.

Bundan başka, Gomulka'nın söylevlerinde diğer parti yöneticilerine karşı saygısızlık eğilimleri mevcuttur. Diğer parti birinci sekreterlerinin Stalin'in «ayları», yani uyduları olduklarını söyledi. Gomulka'nın bu ağzı sadece gerici radyolar tarafından desteklenmektedir.

Gomulka'nın başka bir eğilimi de, Bierut'un sözümona hatalarına atıf yapmaktır. Bunu açıkça belirtmiyor ama herkesin faaliyetinin araştırılmasını talep ediyor. Bildiğimiz kadarıyla Bierut, dünya proletaryasının ve Polonya halkının en dikkate değer yöneticilerinden biridir. O , en zor durumlarda Polonya işçi sınıfını savundu. Polonya proletaryasının ve halkının Sovyet işçileri ve halkıyla ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'yle sıkı dostluğunun en koyu taraftarlarından biri oldu.

Gomulka tamamen farklıdır. O ve yoldaşları, iyice be-

(2) Uluslararası emperyalizm ve revizyonizm Haziran 1956'daki Polonya'da, Poznan'daki karşı-devrimci ayaklanmayı birlikte örgütlediler.

lirlenmiş bir programla ve «Polonya'nın bağımsızlığı ve gerçek hükümranlığı, Parti'nin ve ülkenin giderek demokratlaşması, Polonya'nın kurtuluşu» sloganlarıyla iktidara geldiler. İyi ama sözü edilen bu tehlikeler nereden geliyor? Sovyetler Birliği'ni kastettiğini açıklamaya gerek yok.

Sovyetler Birliği'ne ve Komünist Partisi'ne karşı buna benzer sağcı ve Troçkist görüşleri olanlar, Polonya'da Sovyet aleyhtarı gösteriler düzenlediler. Bizim için durum açıktır, Polonya'da şimdiki durumda iktidarda olanlar, Gomulka ve diğerleri yani karşı-devrimcilerdir. Bu arada başka şeyler gibi, Polonya halkının kurtuluşu ve sosyalizm için savaşmış Parti yönetimindeki birtakım yoldaşların görevlerinden uzaklaştırılmaları için alınan tedbirler bunun kanıtıdır. Şimdiden aralarından bir kısmı, Siyasi Bürodan ihraç edilerek ve yerlerine anti-Marksist görüş sahipleri alınarak uzaklaştırılmıştır veya uzaklaştırılmaktadır.

Öğrendiğimize veya anladığımızı zannettiğimize göre, Polonya'da Sovyet Birlikleri'nin varlığına karşı çıkılmaktadır. Eğer şimdiki durumda Sovyet Ordusu'ndan iyi bir şekilde bahsediliyorsa bu, acil çıkarlar yüzündendir, çünkü ortada milli mesele, Alman saldırısı korkusu vardır. Sovyet Ordusu'na karşı olduklarını ifade etmek, onlar için kolay değildir. Tam tersine Polonya yönetimi, halkı ve siyasi uzak görüşlülükten yoksun Komünistleri kandırmak ve durumunu sağlamlaştırmak için demagojik sloganlar atmaktadır. Fakat şurası muhakkaktır ki, Polonya'da Sovyetler Birliği'ne karşı sevgi sönmüş değildir.

Polonya'da kişiyi putlaştırma gibi başka meseleler de ortaya çıkmaktadır. Bu konuda bizzat kendileri boğazlarına kadar batmış olan bu unsurlar, bundan yararlanmak istemektedirler. Halkımızın dediği gibi, bu insanlar kendi gözlerindeki merteği görmedikleri halde başkalarının gözündeki çöpü görüyorlar. Bu kimseler, kişiyi putlaştırma ve bundan doğan hataları bahane edinerek bulanık suda balık avlamak istemektedirler.

Bunlar, çözümü Polonya Partisi'ne düşen meselelerdir, bizim kendi görüşümüz var, bu görüşümüzü ifade edebiliriz ve etmeliyiz, çünkü böylece sosyalist kampın üyesi olan iki

ülke arasında mevcut dostluğu korumuş oluruz. Gomulka bu yolda gitmek istiyorsa, devam etsin, biz kendi yolumuzda gideceğiz. Diğer taraftan çıkarlarımız önemlidir, bunlar bütün sosyalist kampın çıkarlarıdır; ilişkilerin kötüleşmesine sebep olmamalıyız ama ilkeleri de sonuna kadar savunmalıyız.

Polonya'da bilmediğimiz başka şeyler olabilir ama şurası muhakkaktır ki, başında Gomulka bulunan şimdiki Polonya yönetimi Sovyetler Birliği'ne karşıdır, Sovyet Ordusu'na karşıdır ve sosyalist kampa karşıdır. Birçok şey bunu gösteriyor. Ama Polonya'da işler Macaristan'daki gibi gelişmedi. Olayların gidişi frenlendi, çünkü Polonyalılar Macarlardan daha becerikli davrandılar. Buna rağmen olgular gösteriyor ki, Polonya'da da tehlikelerin giderilmiş olduğu sözkonusu değildir. Bu olaylara karşı Tito, eylemini yürütmekten geri kalmıyor. Polonyalı ve Macarların formüllerinin ve teorik görüşlerinin Yugoslavlarınkilere benzediği bir gerçektir. Polonya'da olup bitenlerle ilgili olarak Sovyetler Birliği'nde tam bir sessizlik hakimdir. Sovyet hükümeti çok acil olmadığı halde Mısır meselesi ilgili olarak Nehru ve Sukarno'ya yolladığı mektupları bize de ulaştırıyor, diğer taraftan Polonya ve Macaristan'da olup bitenlerden kesinlikle bizi haberdar etmiyor.

Bütün bu konularda Tiran'daki Sovyet Büyükelçisi Krilov ile görüştüm ama izlenimlerimizi Partisi'ne ve hükümetine iletti mi bilemiyorum. Suslov'un Macaristan konusunda bize söylediklerini aklımızdan çıkarmadık ama dedikleri bizi pek ikna etmedi. Bundan sonra Macaristan'da her şeyin iyi gideceğini, çünkü yönetimin homojen olduğunu ve İmre Nagy'nin iyi bir özeleştiri yaptığını bize açıkladı. Aynı şekilde Yugoslavya ile de her şeyin iyi gittiğini, Tito ile Kırım'da görüştüğünü ve Gerö'nün bir heyetle birlikte Belgrad'ı ziyaret edeceğini ve Yugoslavya ile müzakerelerde bulunacağını da söyledi. Suslov'un bu görüşü bizimkine bir cevaptı, çünkü Rakosi'nin düşmesiyle Macaristan İşçi Partisi'nde birlik kalmadığını söylemiştik.

Ülkemizin karşı karşıya olduğu birtakım güçlüklerle ilgili olarak Krilov'la görüştük. Bu vesileyle bize yardım edil-

mesini istedik, Romanya'nın mısır yollamasını istedik, çünkü ekmeğe ihtiyacımız var! şimdiye kadar hiç bir vevap alamadık. Ayrıca Krilov'a, radyodan dinlediğimiz haberlere göre, Romanya ve Çekoslovakya'nın Macaristan'a ilaç yardımı yaptığını söyledik ve bunun tamamen haksız olduğunu zannettiğimizi, çünkü İmre Nagy'nin bu ilaçların kime ulaştırıldığını açıkça ilan ettiğini belirttik; olayları başka şekilde gösteriyorlar ama bize ekmeğimiz için ödünç mısır bile vermiyorlar. Krilov'a halkın davasını sonuna kadar savunacağımızı, ekmeksiz ve ayakkabısız kalmaya razı olduğumuzu ama kimseye ülkemize girmek ve keyiflerine göre hareket etme izni vermeyeceğimizi söyledim.

Bu zor durumda, Kuzey Afrika'da döğüşülürken, Mısır alevler içindeyken kararlılıkla mücadele etmeli ve çalışmalıyız ve ne kadar tehlikeli olursa olsun her duruma karşı koyabilmek için kendi gücümüze güvenmeliyiz. Hata yapmayacağız, vatanı, devrimi ve sosyalizmi savunacağız. Bütün bunları Krilov'a söyledik ama fikir beyan etmeden bizi dinledi. «Bu meseleyi iyi koydunuz» demekle yetindi ve başka şey demedi.

«İLKELERDEN ASLA AYRILMAYACAĞIZ»(1)

13 Kasım 1956

Tito ve Kruşçev yoldaşın karşılıklı birbirlerine yolladığı iki mektup bize verildi. Siyasi Büro'nun bu toplantısında size bu mektupları okutmamın ve aynı zamanda Sovyet Elçisi Krilov ile olan görüşmem hakkında bilgi vermemin yerinde olacağı kanısındayım. Daha sonra her birimiz kendi görüşünü açıklayacak ve nihayet ortak kanaatimizin ne olduğunu, tekliflerimizin neler olduğunu ve bu önemli meselelere ilişkin şimdi ve gelecekte takınacağımız tavrın ne olduğunu göreceğiz.

Yaşadığımız şu saatlerin, tayin edici ve nazik olduklarını baştan açıklıyorum. Aynı zamanda, bu meseleye, Partimizin, halkımızın, devrimin ve sosyalizmin yararına, doğru bir Marksist-Leninist çözüm bulabilmemiz bakımından yoldaşlar iyi düşünmeli ve sözlerini iyi tartarak konuşmalıdırlar. Tabiyatıyle bu meseleler ifşa edilmemelidir, çünkü sözkonusu olan Sovyetler Birliği'nin savunulmasıdır.

[Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Prezidiyumu ile Yugoslav Komünist Ligi Merkez Komitesi arasında teati edilmiş mektuplar okunduktan sonra Enver Hoca yoldaş tekrar söz aldı.]

Bugün Krilov yoldaşla görüştüm. Bu mektuplarda sözü edilen meselelerle ilgili olarak kendisinden açıklamalar istedim. Sorduğum sorulardan biri şuydu: Mektubun muhtevası, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin kesin bir tavır içinde olduğunu yansıtmamaktadır, burda Tito'nun «bazı kötü unsurlar» ile ilgili olarak sarfettiği sözlere atıf bile yapılmamaktadır, bu konuda bize bir şeyler söyleye-

(1) Hoca (Enver), **Eserleri**, C. 14, S. 131-146, Arnavutça Baskı. Bu konuşma, Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesi Siyasî Büro toplantısında yapılmıştır.

bilir misiniz? Krilov, «hayır, diyecek bir şeyim yok» diye cevap verdi, başka bir şey de demedi.

Krilov'a, hakkında soru yönelttiğim ikinci mesele de şu: «Mektupta Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin, Janos Kadar'ın Macar İşçi Partisi Birinci Sekreteri olması için her türlü çabayı gösterdiği belirtiliyor, ama Macar İşçi Partisi Merkez Komitesi nerede oluşturulmuştur? Kırım'da mı? İşte Krilov'un cevabı: «Hayır, fakat Macar yoldaşların Kırım'daki görüşme sırasında başlarına kimin geçirilmesi gerektiği sorusunu ortaya attıkları ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin, tercihini J. Kadar yönünde ifade ettiği anlaşılıyor.» O zaman Krilov'a, bunun, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin Gerö'yü değil de, Kadar'ı istediği anlamına geleceği cevabını verdim. «Evet» dedi Krilov, «mektubun muhtevasından bu anlaşılıyor.» O zaman da şu öbür soruyu sordum. «Fakat Gerö'nün birinci sekreter seçilmesini nasıl izah etmeli?» cevabı şu oldu: «Onu görevlendiren Macar İşçi Partisi'nin genişletilmiş toplantısı olmuştur.» Bu konuyu kapatmak için Sovyet Elçisine, bu durumda Janos Kadar hükümetinin, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin Tito ile sıkı işbirliği sonunda teşekkül etmiş olduğunu belirttim. Bunu kabul etti ve «böyle olduğu anlaşılıyor» dedi.

İşte o zaman endişelerimizi ona bildirdim ve Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesi Siyasi Bürosu'nun bu konuya çok büyük bir önem atfettiğini ve bu yüzden hemen her gün toplantı yaptığımızı ona söyledim. Bu vesileyle, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin ve Tito ile, başka meseleler yanında, Macar Hükümeti'nin muhtemel yapısını da tartışma konusu yapma fiiliyle, Partimizin Merkez Komitesi'nin oybirliğini temsil eden görüşümün ters düştüğünü kendisine açıkladım. Hemen sonra Krilov, İmre Nagy'nin Romanya'ya gönderilmesi ile ilgili ne düşündüğümüzü ve mutabık olup olmadığımızı sordu(2).

(2) Macaristan'da karşı-devrimin başarısızlığa uğramasından sonra, hain İmre Nagy Yugoslav revizyonistlerinin himayesine girdi. Daha sonra, Kruşçev'ci yönetimin müdahalesiyle Romanya'ya gönderildi.

Bu soruya, «İmre Nagy'nin bir hain olduğunu ve faşizme kapıları açtığını her zaman belirttik ve belirtiyoruz» cevabını verdim. Tito, «İmre Nagy bizimledir» diye ilan etti. Öbür yandan biz Arnavutlar, Nagy ve şürekasının anti-Sovyetik olduğunu ilan etmekten geri durmadık. Sovyet askerlerini katleden, kendi karşı-devrimci çabalarına yardımcı olmaları için emperyalistlerden yardım isteyen bir hain nasıl olabiliyor da Romanya'ya, dost bir ülkeye gidebiliyor? Sovyet yoldaşlar bu konuda çok büyük bir taviz verdiler. Önceleri Tito'ya, «Nagy, Amerikan Elçiliği'ne gitseydi daha iyi ederdi» dedikleri halde, şimdi «onu bize verin de Romanya'ya yollayalım» diyorlar. Bu bize doğru bir iş gibi gelmiyor. Eğer Nagy Romanya'ya gidiyorsa bize göre sanki Sovyetler Birliğine gidiyor demektir. İşte bunun için Krilov yoldaş dedim, İmre Nagy'ye yapılan bu yardımları tasvip etmeyen halkımıza ve Partimize karşı çıkamayız. Mevcut durumda gelişen olayları halkımıza ve Partimize doğru bir şekilde açıklamayı düşünüyoruz. Bu noktada kendisiyle fikir birliğinde olmadığımızı dostluk anlayışı içersinde Sovyetler Birliği'ne söylüyoruz. Yarın olur ki, Macaristan'daki olaylarla ilgili yargımız sertleşebilir, çünkü bu doğru çizgimizin mantıkî bir sonucu olur. Mevcut tavrımız, şimdiki durumda elde ettiğimiz verilerden ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi ile Yugoslav Komünist Ligi Merkez Komitesi arasında teati edilen mektupların satırları arasında okuyabildiklerimizden çıkmaktadır.

Tito mektubunda, bizleri «kötü unsurlar» olarak nitelemekte ve sosyalizme karşı olduğumuzu iddia etmektedir. Böyle bir yargıyı kesinlikle kabul edemeyiz. Tam aksine bizler namuslu kişiler, sosyalizm davasını sonuna kadar savunmaya kararlı Marksist-Leninist'leriz. Gerçekte, sosyalizme karşı olan Tito'dur ve birçok olgu bunun kanıtıdır.

Krilov'a, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin bu konuyla ilgili görüşlerimiz hakkında bilgi sahibi olduğunu çünkü bunları birkaç defa ifade etmekten geri kalmadığımızı belirttim. Kendisine, gerçekten de böyle olup olmadığını sordum. «Evet, böyledir» diye cevap verdi. «Merkez Komitenizi, her görüşmenizden sonra bilgi sahibi ettiniz

mi?» diye sorduğumda «evet» cevabını verdi. «Bütün bunları arzettim.»

O halde, Macaristan'da emperyalizmin müdahalesinden başka (ki buna yüzde yüz eminiz) Tito ve şürekasının Macar karşı-devriminin örgütlenmesine katıldıklarını düşündüğümüzü Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin bildiğine emin olabiliriz yoldaşlar. Bu iddiamızı nelere dayandırıyoruz? Olgulara. Tito ve şürekasının sekiz yıl boyunca Partimizi ve Halk Cumhuriyetimizi yıkma çalışmalarına ilişkin kendi deneylerimiz de var. Sadece geçmişte değil, şimdi de Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerle ilişkilerini düzeltme yolunda oldukları halde, Partimiz, halkımız ve devletimiz hakkında komplo kurmaya devam ediyorlar. Sovyetler Birliği bundan haberdardır. Tito kliğinin iç işlerimize kaba müdahalelerde bulunduğunu, Partimizi ve halk iktidarımızı tasfiye etmeyi hedef aldığını kendilerine bildirdik.

Tito ve şürekasının bize karşı daha da inatçı bir mücadele yürütmesinin sebebi budur. Bu yüzden, kendisine karşı alınan tavırla mutabık olamayız. Gene de, birbuçuk hatta iki yıl Tito kliğinin Partimiz ve ülkemiz aleyhinde yürüttüğü düşmanca eyleme son vermesi için bekledik ama hiç bir şey değişmedi. Tam tersine, Arnavutluk'a karşı faaliyet devam ediyor ve bunu ispat edecek birçok olgu sayabiliriz. Diz çökmeyeceğiz. Çizgimiz olan Marksizm-Leninizm'in doğru yolunda yürümeğe devam edeceğiz ve ilkeleri sonuna kadar savunacağız.

Krilov yoldaşa, şu diğer soruyu da sordum: «Bir aydan beri, her gün, bilgi eksikliğimiz olduğunu size belirtmekten geri durmadık ve kampımızın bazı ülkelerinde olup bitenler hakkında kesinlikle hiç bir şey bilmiyoruz. Şimdiye kadar bu konuda gelip bize bir şeyler söylediğiniz oldu mu?» «Hayır» diye cevap verdi Krilov. «Size getirdiğim şu iki mektup dışında başka bir şey söylemedik.»

Kendisine, daha önce defalarca belirttiğimiz gibi kampımızın içinde olup biten olaylarla ilgili olarak bize hiç bir bilgi verilmediği ve bunlara çok büyük bir ilgi gösterdiğimiz halde bilgi verilmediği bir durumda Tito ile araların-

daki bütün bu görüşmeleri haklı bulmadığımızı açıkladım. Niçin bu böyle oluyor? Küçük bir ülke olduğumuz için mi? Marksizm-Leninizm küçük ülkelerle büyük ülkeler arasında ayırım yapmıyor. İlkesel sorunları savunmak, hepimizin görevidir. Şuna inanıyoruz ki, bütün bu olaylar hakkında zamanında haberdar edilmeliydik, her şeyden önce çok önemli bir ülkeyi ilgilendirdiği için ve sonra da bu olaylar bizim davamızla, sosyalizmin ve Arnavutluk Emek Partisi'nin savunulmasıyla sıkı sıkıya bağlı olduğu için.

Bize rehberlik eden ilkeler ve Arnavut halkının çıkarları, Partimiz ve Marksizm-Leninizm'in birliğini, halkımızı, Sovyetler Birliği'ni ve onun Komünist Partisi'ni savunmamızı gerektirmektedir. Bu konularda yanılmadığımızı ve asla yanılmayacağımızı düşünüyoruz. Krilov'dan, görüş açımızı Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'ndeki yoldaşların bilgisine sunmasını istedim. Bu meselenin bizim için taşıdığı önemi gayet iyi anladığını bana söyledi.

Ve nihayet, bu arada Krilov, Dali Ndreu'nun davasının görülüp görülmediğini sordu. Bence bu, rasgele bir soru değildi. Bu soruyu belli niyetlerle sormuş olmalı, şöyle ki; çok önceden beri Dali Ndreu'nun kim olduğunu kendisine anlatmış ve bu hain hakkında elimizde ne kadar çok belge olduğunu bildirmiştik. Cevabım şu oldu: «Evet, Dali Ndreu' nun davası hazırlanmıştır, yakında başlayacaktır ve cezası verilecektir, çünkü o bir haindir ve yabancı bir kuvvetin hizmetinde çalışan bir ajandır. Tito, düşmanca faaliyetlerini gizlemek için çaba göstermesine rağmen şimdi yaptığı gibi bize karşı olan davranışlarını sürdürürse birçok olayı açıklayan teyp bantları ile gerçekleri açıklamaktan çekinmeyeceğiz. Sadece bize büyük zararlar vermekle kalmayıp bizleri kötü unsurlar olarak ve sosyalizm aleyhtarlığıyla suçlayan Titoculara karşı büyük bir sabır örneği verdik.» «Durumunuzu iyi anlıyorum» diye cevap verdi Krilov ve teşekkür edip ayrıldı.

Büro üyesi yoldaşlar! Çok büyük ciddiyet arzeden bu meseleleri incelemek gereklidir. Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin mektubundan öğrendiğimiz gibi, İmre Nagy'nin Romanya'ya gönderilmesini onaylayarak

ilkeye bağlı bu tavrımızı kesinlikle yumuşatmamalıyız. Macaristan karşı-devriminin kapılarını açan böyle bir kimseye karşı olumlu tavır takınılması nasıl olabiliyor? Aynı şekilde, Tito'nun işlemiş olduğu ve işlemeye devam ettiği vahim hataları gizlemek için teşebbüs edilen gayretler nasıl onaylanabilir? Bana öyle geliyor ki, böyle davranma hakkımız yoktur, böyle bir tavır tutarlı, doğru ve devrimci bir çizgiyi temsil etmez. Şunu bir daha belirtiyorum, Krilov'a bu konularda kendileriyle aynı görüşte olmadığımızı açıkladım. Bütün bunlardan hoşlanmıyoruz, zira bunun bizi hangi noktaya götüreceğini göremiyoruz. Tartıştığımız bütün bu meselelerle ilgili olarak, bizi bu yolun yararları hakkında ikna edecek hiç bir şey söylenmedi.

Polonya olaylarından hâlâ habersiziz. Bir ay önce burada, durumun kampımız ve Sovyetler Birliği için son derece vahim olduğunu söylemiştik, o zamandan beri hiç bir bilgi alamadık. Sovyetler Birliğinde yayınlanan *Yeni Çağlar* dergisinde bir makalede, başka şeylerin yanısıra Sovyetler Birliği'nin Polonya'da gelişen olayları tamamen desteklediğini okuduk. Gomulka da, Sovyetler Birliği yönetiminin kendisiyle mutabık olduğunu açıkladı. Krilov ile olan görüşmem sırasında, Polonya basınından, Anders Ordusundan subayların, bizde olduğu gibi göçmenlerin, yarın bomba koyup bizi öldürebilecek insanların Polonya'ya geri geldiklerini ve bildiri ve benzeri propaganda malzemesi dağıttıklarını okuduğumuzu söyledim. Polonya olaylarıyla ilgili olarak bizi bilgisizlik içinde bırakmak ve haberdar etmemek nasıl mümkün olabilir? Bu doğru değildir. Gerçeği öğrenmeye çok önem veriyoruz. Krilov haklı olduğumu söyledi. O zaman, bu meseleyi de Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne iletmesini rica ettim.

Durumun gelişmesine bakılırsa, başka sonuçlar da ortaya çıkabilir. Ayrıca önümüzde şu mesele vardır: İlkeleri ayaklar altına alıp sessizliği muhafaza mı etmeli, yoksa bu hatalı tavırlarla birleşmeden, ileriye doğru yürümeli miyiz?

İzlememiz gereken yolla ilgili görüşüm nedir? Tespit ettiğimiz ilkelere dayanarak hareket etmemiz için ısrar ediyorum, çünkü çok nazik meselelerle karşı karşıyayız. Sov-

yetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin ileri sürdüğü bazı görüşlerle hemfikir olmadığımız halde, aramızdaki ayrılıkları açıklamamalıyız, zira bu, Sovyetler Birliği'ne ve sosyalist kampa zarar getirebilir. Diğer taraftan Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin yaptığı gibi, tavizler de vermemeliyiz, çünkü bu, açıkça oportünist bir tavır takınmak olur. Bu vahim durumda, bana göre, sorumluluğun büyük bir kısmı, partilerimiz (SBKP ile AEP'nin. - Ç.N.) ve Marksizm-Leninizm'i savunan diğer bütün Komünist ve İşçi partileri arasında çatışma çıkarmayı ve aralarının açılmasını sağlayarak kendine elverişli bir durumun ortaya çıkmasını amaç edinen Yugoslav Titoculara aittir.

Ayrıca, bu konuları büyük bir ciddiyetle, tam bir sorumluluk anlayışıyla ele almamız ve her atılan adımı iyice ölçerek olayların gelişmesini önceden görebilmemiz gerektiğini bir defa daha tekrarlamak isterim, çünkü iyi niyetimizden bağımsız olarak, tahmin edemiyeceğimiz şeyler olabilir; şartların bizi neye zorlayacağını asla bilemeyiz.

Krilov bize hiç bir şey söylemiyor. «Pravilno» (haklısınız var) demekle yetiniyor. Dili biraz çözüldüğünde, «durumunuzu gayet iyi anlıyorum ama Moskova'dan haber alamadık»tan başka bir şey demiyor. Son olarak verdiğim söylevle ilgili olarak «sillni» (kuvvetli) dedi ve hepsi o kadar.

Bu meseleleri aydınlatmak üzere Sovyetler Birliği'ne gidip gitmememiz gerektiğine ilişkin, bu yolculuğun yararlılığında tereddütlüyüm. Esas olarak Sovyetler Birliği'ne gitmekte yarar vardır, çünkü bizi ve kampımızı ilgilendiren ve bizim için aydınlık olmayan büyük ve çok önemli meselelerle karşı karşıyayız. Bu aydınlatma, Kruşçev'in Yugoslavya'ya yaptığı yolculuk ve Tito'yla ilgili olarak formüle ettiği yargılarıyle mutabık olmadığımız zaman yaptığımız gibi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne kanaatlerimizi açıkça söylememiz bakımından özellikle önemlidir. Görüş açımızı ifade ettik ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne iletildi, şimdi bunda daha fazla ısrar etmek gereklidir. Ayrıca uygulamada, Sovyetler Birliği'ne gittiğimizde, başka mese-

lelerin de varolduğunu tespit etmemiz mümkün, bu konularda ilkelerden taviz vermeyeceğiz. İşler öyle bir noktaya varabilir ki, Sovyet yönetimine «ne oluyor yoldaşlar, bu hızla nereye gidiyorsunuz, vermekte olduğunuz tavizlerle mutabık değiliz» demek zorunda kalabiliriz. Gerçi böyle bir şeyin olması ihtimali binde birdir; o da Sovyet yoldaşların gerekçesiz tavizlerinin farkına varmamaları ve tavırlarını düzeltmek istememeleri durumunda.

Her şeye rağmen, anlaşacağımızı umut etmek isteriz. Çok yakın zamanda, Macaristan ve Polonya olaylarına ilişkin ilkesel meseleler, üstüne bakış açımızın açıkça belirtildiği bir makale *in extenso* (bütün teferruatıyla), hiç bir değişikliğe uğramadan *Pravda*'da yayınlandı. Bu, Partimizin doğru yolda olduğunu gösteriyor; aynı şekilde, bugünlerde ideolojik düzeyde, yakın zamandaki yayınlarımız ve söylevlerimizde hakim olan anlayışa uygun olarak formüle edilmiş makaleler kaleme almalıyız. Bu makeleler Yugoslavları çok rahatsız etmiştir. İşte, Marksizm-Leninizm'i böyle savunacağız.

Tito ve kliğinin faaliyetinin mahkum edilmesi yolunda ileriye doğru yeni bir adım atmak yerindedir. Gerçi, Sovyetler Birliği ile aynı fikirde olmadığımızdan Sovyet yönetiminin Yugoslavya meselesiyle ilgili oportünist tavırlarıyla birleşemeyiz ama bana göre, işleri fazla karmaşık hale getirmeden ve Sovyet yönetimiyle çelişkilerimizi açığa vurmadan bunu yapmalıyız. Aksi takdirde, özellikle bu şartlarda, emperyalistler ve burjuvazi, Sovyetler Birliği'ne karşı çılgınca bir kampanya açmışken ve Macaristan ve Polonya gibi sosyalist kampın birtakım üyelerine karşı açıkça anti-sosyalist sloganlar benimsemişken, Sovyetler Birliği'nin düşmanlarının eline bu silahı vermemeliyiz, çünkü Sovyetler Birliğini savunmak görevimizdir. Başka bir deyişle, durumu iyi incelemeliyiz. Sovyet yoldaşları, aramızdaki çelişkilerden haberdar ettik, tutum ve tavrımızı biliyorlar. Bu şartlar altında görüşmek ve aydınlatmak üzere bizi davet etmiyorlarsa, Sovyetler Birliği'ne gitmeyi biz talep etmeliyiz; çünkü gitmeyince şimdi bulunduğumuz noktada kalabiliriz, bu da doğru olmaz. O halde esas itibariyle, Moskova'ya, Sov-

yetler Birliği Komünist Partisi yönetimine şimdiye kadar kanaatlerini paylaştığımızı, ama şimdi birtakım meselelerde kendilerinden ayrı görüşlere sahip olduğumuzu söylemek üzere gidilmesi fikrindeyim.

[Siyasi Büro'dan yoldaşların yukarıda ortaya atılan konularda söz alıp konuşmalarından sonra Enver Hoca yoldaş devam etti.]

Siyasi Büro, bütün meseleler üzerinde ittifak halindedir. Bu, Partimiz ve Arnavutluk'ta sosyalizmin kurulması için tayin edici bir önem taşır. Partimiz yönetimi tarafından benimsenen bu ilkeye bağlı tutumun, diğer partilere yardım anlamı da taşıdığını düşünüyorum. Niçin bunu söylüyorum? Çünkü her zaman açıkladığımız gibi, Tito'culukla mücadele, bir temel ilke meselesidir. Titoculuğun maskesi düşürülmelidir. Sovyet yoldaşların, özellikle 20. Kongre'den sonra bu konuda aldıkları tavır, Titoculuk tehlikesinin önemini hafifletmek, ciddiyetini inkâr etmek anlamına gelir. Titocu ideolojinin üstüne, casusluk faaliyetlerine, entrikalarına perde çekilmektedir. Bize, sözkonusu olanın bir taktik olduğu söylenmektedir (sadece bir taktik olduğunu umarız); bunu bir taktik kabul etsek bile, bu tavır bize şüpheli ve hatalı gözükmektedir. Partimiz asla böyle hareket etmemiş, Marksist-Leninist bir parti kalmaya devam etmiştir. Yugoslavya ile dostluktan yanayız ama ilkeleri çiğnemeyeceğiz.

Sovyet yoldaşlar, sadece Titocu tehlikeyi hafifletmekle kalmayıp Partimizin doğru tavrını da önemsememişlerdir. Partimiz onları daima her konudaki tavrından haberdar etti ve delilleriyle açıklamalarda bulundu. Biz onlara borcumuzu ödedik, gerekeni yaptık. Eğer Sovyet yoldaşlar bütün açıklamalarımızı bir çekmeceye kilitledilerse, bunun sorumluluğunu yüklenmek onlara düşer. Suslov, Sovyetler Birliği Komünist Partisi yönetiminin bizi, Yugoslavya ile karşı karşıya getiren meseleleri bildiğini açıkladı. Ama anlaşılan, Sovyet yoldaşlar kanaat ve tavırlarımızı küçük, mahalli meseleler olarak kabul ediyorlar; «Arnavut yoldaşlar haklıdırlar» demekle yetiniyorlar, ama şunu da ilave ediyorlar: «Şimdi, Tito özeleştirisini yaptı» ve dolayısıyle gene onlara göre, bu nadir kuş bizimle birlik olabilir.

Stalin'le ilgili sözümona kişiye tapma meselesini alalım. Bundan, Sovyetler Birliği ve bütün kampımızı kötülemek amacıyle açtığı korkunç kampanya ile emperyalizm yararlanmıştır. Sovyetler Birliğine karşı, «Stalin'le ilgili, kişiyi putlaştırma» meselesiyle ilgili olarak yürütülen mücadelenin baş örgütleyicisi emperyalizm ise, bize göre ikincisi de Tito'dur. O, sosyalizm kampını yok etmek istemektedir.

Emperyalizm ve Tito'nun tertipleri ile ilgili olgular ve belgeler eksik değildir. Şimdi, onların, sosyalist ülkelerimiz aleyhine casusluk faaliyetleri hakkında delillere sahibiz. Bu meselelerle ilgili olarak Tito'nun emperyalizmle istihbarat bağları var mı bilemiyoruz, ama olgular onun emperyalizmin bir aleti olduğunu ispat ediyor, halbuki Sovyetler Birliği bu meseleyi ihmal ediyor. Umarız ki Sovyet yoldaşlar Tito'ya karşı şimdiki tavırlarını değiştirirler, bizim temennimiz odur, ama Tito'nun yarattığı durum o kadar içinden çıkılmaz hale gelmiştir ki, belki de Sovyetler artık nasıl çözüm getireceklerini bilemiyorlar. Eski Bolşevik yoldaşların Titoculara karşı, nasıl böyle oportünist bir tavır takınabildiklerini bir türlü izah edemiyoruz.

Söz alan bütün yoldaşlar, Partimizin tavrının doğruluğunu belirtirken haklıydılar. İlkelerden bir milim bile olsa taviz vermeyeceğiz. Bu nazik konularda Sovyetler Birliği'nin ve onun Komünist Partisi'nin prestijini korumak durumundayız ama ilke meselesi söz konusu olunca, bu ilkeleri, yalnız kalma pahasına savunacağız. İlkelerin savunulması yolunda doğru bir mücadele yürütürsek, eminiz ki uzun süre yalnız kalmayacağız.

Eğer, mevcut şartlar Tito ve şürekasının kampımızı yok etmeye uğraştığını ispat etmeye yeterli değilse bile, gün gelir bunu gerçekleştiririz. Marksizm-Leninizm'e güçlü bir şekilde dayandığımıza göre mesela, niçin İmre Nagy'nin Romanya'da iltica hakkı almasına karşı olduğumuzu, halkımızın ve Partimizin anlaması güç olmayacaktır. Bu konuda, Mehmet'in(3) Nagy'yle ilgili söylevine bir ilave yap-

(3) Sözkonusu, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Hükümet Başkanı Mehmet Şehu'nun Moğolistan ve Kore'ye bir hükümet delegasyonu ile

mak istiyorum. Partimiz ve halkımız, bu hainlere iltica hakkı verenler veya iyi kabul gösterenlerin sosyalizmin inşasına katkıda bulunmadıklarına kanidir, denmelidir. Halka açıkça onun bir düşman, bir hain olduğunu söylüyoruz. Niçin diye sorarlarsa; Dej, O'na Romanya'da iltica hakkı tanıyor, bu kişi olarak bileceği bir iş, ama bu tavrıyla mutabık değiliz. Daha fazla bilgi istenirse, Parti'ye, bu meseleleri dostlarımıza açtığımızı ve birlikte incelediğimizi ve onlara kendilerininkinden farklı kanaatler ifade ettiğimizi söyliyeceğiz; ama yoldaşlar şunu asla unutmamalıyız ki, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin çıkarlarını savunmalıyız ve eğer Komünistler (AEP üyeleri - Ç.N.) böyle bir konuda niçin kendilerini meselenin dışında bıraktığımızı sorarlarsa, şartların bizi böyle bir tutuma zorladığını söyleriz ve Parti, davranışımızı ve düşüncemizi mutlaka onaylayacaktır. Sovyet yoldaşlarla Sovyetler Birliği'nde yakında gerçekleşecek olan buluşmamızda, işlerin iyi bir yönde gelişeceğini bütün kalbimizle temenni ediyoruz. Ama görüşlerin uyuşmaması ihtimal dışı değildir. Eğer böyle olursa, hiç bir şekilde Leninizm'i ihlal etmemeliyiz. Çok yakın bir arkadaş, bir yoldaşına, elbette Marksist-Leninist yöntemleri kullanarak onun işlediği hataları açıkça söylemek hakkına sahiptir. Eğer Sovyet yönetimi, «işte yoldaşlar, siz Arnavutların bütün söylediği doğru, vahim hatalar işliyenler bizleriz ama yanıldığımızı açıklayamayız, böyle bir durumdan emperyalizm yararlanır» deselerdi, tabii bu şekilde anlaşabilseydik her şey yoluna girmiş olurdu, gelecekteki eylemimizi öngörebilirdik, çünkü düşmanın bu işten hiç bir çıkar sağlamaması gerektiğini biliyoruz. İşler böyle mi gelişecek, bunu zaman gösterecek. Sovyet yoldaşların açıkça Tito'nun kim olduğunu söyleyip söylemeyeceklerini göreceğiz. Bütün bunlar yoluna girmelidir, başka çare yok. Böyle devam ederse felaket demektir.

yaptığı ziyaretle ilgili raporudur. 14 Kasım'da Halk Meclisine sunulmuştur. Bu konuşmada, Çin'de, Arnavutluk heyeti için yapılan karşılamadan da bahsedilmektedir. Enver Hoca'nın başkanlık ettiği bu heyet, ÇKP'nin VIII. Kongre çalışmalarına katılmıştır.

Elimizde, tatillerini ülkemizde geçirmeye gelen bazı Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi üyelerinin Tito'ya ve Tito'ya karşı takınılan tavra karşı olduklarını ve bunu yersiz bulduklarını ifade eden birtakım veriler var. İşte yoldaşlar, bu yüzden, şimdiye kadar yaptığımız gibi kararlı davranmaya devam edelim. Ve bu tavrı, hata yapmadan sonuna kadar sürdüreceğiz. Yalnız, iyi düşünmeli, soğukkanlılığı korumalı, fırsatları iyi değerlendirmeliyiz ve eğer bir karar almak durumunda kalırsak, bu karar geri dönülmez olmalıdır. Bunlar çok önemli sorunlardır. Sovyetler Birliği'ne karşı beslediğimiz büyük sevgiyi herkes biliyor; bir, iki, üç kişinin yanıldığı olabilir ama Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin hataya düşmesi zordur. Tito kliğinin bizi Sovyetler Birliği'nden tecrit etmeye çalıştığını, bizi Sovyetler Birliği Komünist Partisi'yle açık çatışmaya sokmak istediğini gayet iyi anlıyoruz. İşte bu yüzden, Sovyet yoldaşlarla aramızdaki ayrılıkları akıllıca ve adil bir anlayış içinde aydınlığa çıkarmalıyız. Marksizm-Leninizm fikirlerin çatışmasını kabul eder ama bu, Togliatti'nin(4) düşündüğü ve uyguladığı gibi olmamalıdır.

Bir sonuca varmak için, hepimiz incelenen konularda görüş birliği içindeyiz; ayrıca hepimiz birkaç gün bekledikten sonra bir heyetin Moskova'ya gitmesi gerektiğinde de anlaştık ama Moskova'ya kimin gideceğini kararlaştırmak gerekir, çünkü bütün yoldaşlar görevlerini terketmemelidir.

Bir karar daha almak durumundayız. Merkez Komitesi'ni hemen bu meselelerden haberdar etmeli mi, yoksa bir-

(4) Togliatti'nin belirtmeye başladığı anti-Marksist görüşlerden bahsedilmektedir. O, «Sosyalist sistemin yozlaştığını» ilan etmiş, Sovyetler Birliği'nin uluslararası rolüyle ve Sovyet deneyinin evrensel önemiyle ilgili olarak yanlış fikirler yaymaya başlamıştı, uluslararası işçi hareketinin tek merkezinin varlığına karşı idi ve ona göre Stalin ile ilgili sözümona kişiye tapma meselesi, sosyalist sistemin doğrudan bir sonucuydu. Ayrıca, işçi sınıfının yönetici rolüne ilişkin yanlış fikirler geliştirmekte ve Yugoslav yönetiminin anti-Marksist tutumunu mahkum etmemekteydi.

kaç gün daha mı beklemeli? Yukarıda belirttiğim sebeplerden dolayı, meseleyi şimdilik Siyasi Büro çerçevesinde tutmak daha akıllıca olacaktır. Merkez Komitesi Genişletilmiş Kurul üyeleri genel çizgileriyle olgulardan haberdardırlar ve tutumumuz konusunda az çok aydınlatılmışlardır.

«TİTO'NUN PULA'DAKİ SÖYLEVİ ÜZERİNE»(1)

19 Kasım 1956

— Tito'nun söylevinde, Marksizm-Leninizm'e ve proleter enternasyonalizmine aykırı görüş açıları sergilenmiştir.
— Macaristan olayları hakkında iddia ettiği gibi, Macaristan'da olanlar, «bütün halkın ayaklanması» vb... değil, halk demokrasisi rejimini yıkıp faşist bir diktatörlük kurmaya yönelik bir karşı-devrimci komplodur.
— Düşmanların maskesi düşürüldüğünde, «gerçek bir demokrasi için», «kitlelerin hayat düzeyinin yükseltilmesi için» vb... sloganları arkasında saklı olanların neler olduğu açıkça gözüktü, Macar karşı-devriminin kanlı yüzü ortaya çıktı.
— Görünen köy kılavuz istemez. Bu, niçin «bütün halkın bir ayaklanması» olacaktı? Horty'nin kanlı diktatörlüğünü yerleştirmek için mi? Mindzendy'yi hükümetin başına geçirmek için mi?

(Yugoslav basını hapisten kurtuluşunu selamladı).

— Macaristan'da olup bitenler, «kendiliğinden» bir başkaldırma değildir ve kökleri Tito'nun iddia ettiği yerlerde aranmamalıdır. Macar Komünistleri ve işçileri, gerçekleştirilmiş olan komployu sonuna kadar inceleyeceklerdir. Gerçek yok edilemez.
— Tito, sorumluluğun büyük bir kısmını bazı kimselere mal ediyor ama emperyalistlerin, mültecilerin ve diğer düşmanların sorumluluğundan tek kelimeyle bile sözetmiyor. Olaylar, Macaristan'daki faşist komplonun emperyalistler ve başlarında azılı haydut İmre Nagy olduğu halde içteki ve dıştaki Macar gericileri tarafından örgütlendiğini kanıtlıyor.

(1) Hoca (Enver), **Eserleri**, C. 14, S. 147-153, Arnavutça baskı. «Bir Makale İçin Tezler». Bu tezlerden kaynaklanan makale, 23 Kasımda (J.B. Tito'nun Son Söylevi) adıyla Zeri i Popullit'de yayınlandı.

Katliamdan, yangınlardan, bütün Macar trajedisinden sorumlu olanlar onlardır.

— Macaristan'da karşı-devrim niçin daha önce değil de şimdi oldu? Yönetimin hataları, bir halk demokrasisi rejimine karşı bir karşı-devrimi asla haklı gösteremez. Emperyalistler, işlenmiş olan hatalardan yararlanıp bir demagoji kampanyası açmış ve bunu, hataları tamir etmek için değil, Macar İşçi Partisi'nin itibarını ortadan kaldırmak için yapmıştır.

Bu baskı, karışıklığa ve memnuniyetsizliğe yolaçmış, anti-sosyalist eğilimleri kuvvetlendirmiş ve Horthy'cileri ve Ferenç Nagy'nin hempalarını cesaretlendirmiştir.

Yönetimde birbirini izleyen değişiklikler Partiyi ve ülkeyi, kararlı ve sadık bir yönetici genel kurmaydan yoksun bırakmıştır. İşte, Macar emekçilerinin karşı-devrimin yolunu zamanında tıkayamamalarının sebebi.

— Tito, Macaristan olaylarında kendi tavrını, kendi dediği gibi, bir devletin başka bir devletin iç işlerine müdahalesine karşı olmakla izah etmektedir.

Mahkum edilmesi gereken kimdir? Macaristan'daki faşist komployu örgütleyen ve şimdi de Birleşmiş Milletleri kullanarak oraya müdahale etmek isteyen emperyalistler değil mi?

— Bütün dünyanın ilerici güçleri, Macar halkının zaferini ve Sovyet Ordu'sunun yaptığı yardımı selâmlıyor. Sadece emperyalistler, kendi müdahalelerini gizlemek için kasıtlı olarak iftirada bulunuyorlar.

— J.B. Tito, Yugoslav etkisinin Macaristan'daki olaylara yardımcı olduğunu düşünen herkesle keskin bir polemiğe girmiş bulunuyor. Doğru söz yaralar. İmre Nagy, Budapeşte'de Yugoslav elçiliğine sığınmıştır. Bunu nasıl açıklayabiliriz? Bu, Macar halkı ve diğer halklar önünde nasıl haklı gösterilebilir? Yugoslav basını, açıkça karşı-devrimci bir karakteri olan Petöfi Klübünün yazılarına sonuna kadar yer verdi. Peki, bunu nasıl açıklarız?

— Tito'nun, «kişiyi putlaştırma», «Stalinizm», «Stalinciler» hakkındaki görüşlerini ne gizleyebilir ki?

Stalin, büyük bir Marksist ve seçkin bir örgütçü idi; sosyalizmin kurulmasında, Leninizmin savunulmasında ve işçi sınıfının düşmanlarına karşı mücadelede vb... büyük yararlıkları vardır. *Eğer birisi, Stalin'in hatalarını ileri sürerek, Marksizm-Leninizm'in savunulmasında, sosyalizme yabancı ideolojilerle mücadelede partilerimizin uyanıklığını zayıflatacağını umuyorsa aldanıyor.*

— Tito bu bayrağı kapmış «Stalinci», «Stalinist» terimlerinden yararlanarak Sovyet sistemine, halk demokrasileri rejimine, Komünist partilere ve Marksizm-Leninizm'e saldırıyor.

«Stalinci» ve «Stalinci olmayan» ayrımı, karışıklık yaratmayı ve bölünme tohumları ekmeyi amaçlıyor. Tito, «Stalinciler, çeşitli partilerde mevkilerini korudukları müddetçe», «sosyalizmin doğru yolda gelişeceğinin hiç bir garantisi olmadığını» bile söylüyor; hatta devrilmeleri gerektiğini bile iddia ediyor. Bu açıklamayı, emperyalistlerin sosyalist kampı bölmeye çalıştıkları ve demagoji ve terörle Komünist partilere karşı sert bir saldırıya giriştikleri sırada yapıyor.

Emperyalistler siyasi, iktisadi ve askeri bir pakt sistemi kurmuşlardır, barışı tehdit etmektedirler; planlarını gerçekleştirmek için ilerici güçleri bölmek çok işlerine gelir.

— Yugoslavya'nın «uluslararası rolü», «kendi olumlu etkinliği» iddialarına gelince; Tito, «şimdi sözkonusu olan, Yugoslavya'nın başlattığı yeni yönelişin mi, yoksa Stalinci yönlenişin mi Komünist partilerde zafere ulaşacağının bilinmesidir,» «Yugoslavya kendi içine kapanmamalı ve yeni yönelişin galibiyetini sağlamak için her yönde çalışmalıdır» diye ilân etmiştir. Yugoslav basını, «Yugoslav yolunun tek gerçek yol» olduğunu, nerede ise bütün ülkeler için tek yol olduğunu iddia etmektedir.

Böyle konuşanlar, tevazu nedir bilmemekte ve kendilerini dünya devrimci hareketinin merkezi (epicentre) saymaktadırlar.

Bu açıklamalar, Marksizm-Leninizm ile çok açık bir çelişki halindedir. Yugoslavlar, sosyalizme geçişin bilimsel yollarını kullanma çağrısında bulunurken, Komünist partileri sahte bir ikilem karşısında bırakmakta: Ya «yeni yöneliş»

yani Titocu yol, ya da «eski yöneliş» yani Stalinci yol izlenecek.

Marksist-Leninist partiler için bir tek genel çizgi vardır, o da Marksizm-Leninizm'in doğru çizgisi.

Tecrübe gösteriyor ki, genel hatları ve onları yöneten belli başlı genel kanunların ortak olmalarının yanısıra, sosyalizme geçişin, biçim, yöntem ve ritimleri, kendi gelişimlerinin somut şartlarıyla şartlanmış farklılıklar gösterirler.

Teorimizi ve günlük pratiğimizi zenginleştiren bu büyük tecrübe, Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizminin ilkeleri temelinde değiş-tokuş edilmelidir. Fakat partimiz olgunluk örneği vermekte ve uyanık davranmaktadır, çünkü *«ulusal» ve «özgül» sosyalizm adı altında Marksizm-Leninizm'in genel çizgisinden uzaklaştırılmaya çalışılıyoruz.*

— Yugoslavların tutacağı yol ve benimseyecekleri biçimler, kendilerini ilgilendiren bir iştir. Beğenelim veya beğenmeyelim, karışmaya hiç niyetimiz yoktur. Ama Tito ve Yugoslav basını «sosyalizme geçişin farklı yollarının» taraftarlığını yaparken, başka ülkelerin «iç işlerine müdahale etmemeyi» savunurken, diğer taraftan başka ülkelere ve partilere «Yugoslav yolu ve biçimi»ni benimsetmeyi, hatta bunu «uzun ve güç mücadele »sayesinde gerçekleştirmeyi kendilerine görev edinmişlerdir. Kendi görüş açılarını paylaşmayanlara «Stalinci» demekte, onların devrilmesi ve yerlerine «yeni yönelişin sahipleri»nin geçirilmesi çağrısında bulunmaktadırlar.

— *Eşitlik ve içişlerine karışmama, büyük bir Marksist-Leninist ilkedir. Yugoslav yöneticileri «içişlere karışmama» konusunda kulakları sağır eden bir gürültü koparırken,* davranışları sözleriyle çelişmektedir. Tito, «Rakosi ve Gerö'ninki gibi bir ekibin uzaklaştırılması için yeteri kadar ısrar etmedik» demekte, «Gerö'nün Rakosi'nin yerine geçirilmesi hatalı olmuştur» diye ilave etmektedir vb... Macar devletinin başına kimin geçmesi gerektiğine karar verme, Macar halkı ve Komünist Partisi'nin mi işidir, yoksa Tito'nun mu?

— Partimize karşı yapılan saldırılara karşı çıkılmalıdır. Partimiz bu saldırılara hedef olmaktadır, çünkü kararlılıkla kendi Marksist-Leninist çizgisini savunuyor, çünkü halkımızın bağımsızlığını ve özgürlüğünü, Sovyetler Birliğiyle ve sosyalist kampla dostluğu savunuyor.

Bu durum, ilkeleri terketmiş olanların hoşuna gitmese de, onları rahatsız etse de, Partimiz, Marksizm-Leninizm'in ilkelerini her zaman sadık bir şekilde savunmuştur ve savunacaktır.

Tito'nun, hayatın kendisi tarafından ve Marksizm-Leninizm'in zaferi için yürütülen mücadele sayesinde reddedilmiş olan, çürümüş teorilere yolu açmak için uyguladığı metodlar başarısızlığa uğrayacaklardır.

— Yugoslav yöneticilerinin Partimize ve halkımıza karşı takındığı anti-Marksist ve şoven tutumdan, Partimizin ve Devletimizin içişlerine kesin müdahalelerinden söz edilmelidir.

İlişkilerimizin sağlıklı bir tabana oturması için çok büyük bir sabır örneği verdik, çok çabalar harcadık. Fakat Yugoslav yöneticiler, kendi eski yollarında ısrar ettiler ve Partimizi ve halk iktidarımızı yıkmak için hakaretle, müdahaleyle ve komployla karşılık verdiler.

— Yugoslav yöneticilerin Arnavutluğa müdahalesi, Tito'nun içişlere müdahale etmeme konusundaki demeçlerinin olguların gerçekliğine ters düştüğünü kanıtlar.

Yugoslav yöneticilerinin bu davranışları, Arnavut Komünistlerinde ve halkında derin nefret uyandırmıştır.

Nihayet şunu açıkça belirtmeli ki, eğer Tito, ufak bir ülke olduğunu düşünerek Arnavutluğa saldırmayı düşünüyorsa, derin bir yanılgı içindedir. *Arnavutluk, artık dünkü Arnavutluk değildir. Kendi Partisi'ne ve kendi iktidarına çelik bağlarla bağlı olan halk, ona sahiplik etmektedir.*

Tito şunu anlamalıdır ki, Macaristan'da becerdikleri Arnavutluk'ta yürümez, Macaristan'da olanlar Arnavutluk'ta asla olamazdı.

Macaristan olaylarından dersler çıkaracağız ama tavsiye edilen dersleri değil.

Marksizm-Leninizm'i savunup düşmanların demagojilerini mahkûm edeceğiz, çünkü bizimkine yabancı olan ideolojilerin zehiri, düşmanın toplarından daha az zararlı değildir; uyanıklığımızı ve halkımızın Parti etrafındaki birliğini vb... güçlendireceğiz.

HER ZAMAN OLDUĞU GİBİ DOĞRU BİR ÇİZGİ İZLEYELİM

22 Haziran 1960

(ATA): *«1960 yılı, başında Kruşçev'in bulunduğu Sovyet revizyonist yönetici grubunun ihaneti sonucunda, revizyonist geriye dönüşçü bir akımın hızla yayıldığı bir devirdi. Uluslararası Komünist ve İşçi Hareketi vahşi bir karşı-devrimci saldırıya maruz bulunuyordu.*

Haziran 1960'da Bükreş Komünist ve İşçi Partileri toplantısında Kruşçev, Çin Komünist Partisine, Marksizm-Leninizmi savunan ve revizyonizmin şeytani planlarının gerçekleşmesini engelleyen herkese karşı, açık saldırıya geçti. Komünizm davası için, bu kritik dönemde, A.E.P. biricik doğru yolu, Kruşçev revizyonizmine karşı cepheden mücadele yolunu seçti.

Aşağıda Enver Hoca yoldaşın 22 Haziran 1960'daki AEP MK Siyasi Büro toplantısında yaptığı «Her zaman olduğu gibi doğru bir çizgi izleyelim» adlı konuşmasını veriyoruz. Enver Hoca yoldaş şöyle dedi:

«Bugün üzerinde konuşacağımız mesele, Bükreş toplantısıyla ilgilidir. Kararlaştırdığımız gibi Romanya'ya, Hüsnü Kapo yoldaşın (A.E.P. M.K. Siyasi Büro üyesi ve sekreteri) yönetimindeki bir Parti heyetini, Romanya İşçi Partisinin 3. Kongresinin çalışmalarına katılmak üzere gönderdik. Romanya İşçi Partisi 3. Kongresinin çalışmalarına katılmaktan başka, yapılan anlaşmaya göre, heyetimize Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile Çin Komünist Partisi arasındaki anlaşmazlıkların da tartışılacağı bütün komünist partiler toplantısının yeri ve tarihini tesbit etmek için yapılan sosyalist kamp komünist ve işçi partileri temsilcileri toplantısına katılma yetkisi de verilmişti.

Bu anlaşmazlıkların, mümkün olan en hızlı bir biçimde ve Marksist-Leninist yolda, ilk önce Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile Çin Komünist Partisi arasında, çözümlenmesinin gerektiği şüphe götürmez; ikinci olarak bu anlaşmazlıkların kendi aralarında halledilememesi durumunda, anlaşmazlıkların doğru yolda çözümlenmesi için Komünist ve İşçi Partileri temsilcilerinin de görüşlerini belirteceği, partiler arası bir tartışma için tezler sunmak gerekirdi.

Fakat Bükreş'de, Sovyet yöneticileri bu anlaşmazlıklarından hemen, şimdi bahsedilmesi için çaba göstermektedirler. Bize yolladığı telgrafta, Hüsnü yoldaş, Sovyetlerin, komünist ve işçi partileri temsilcileri toplantısı tehir edildiğinden dolayı burada hazır bulunan bütün partilerin temsilcileriyle bir görüşme örgütlenmesini önermektedirler; bu görüşme sırasında, Sovyetler Birliği ile Çin arasındaki anlaşmazlıklar, tabiiki Sovyetlerin görüşüne göre anlatılacaktır. Kruşçev'e göre bu görüşme sırasında kararlar alınabilir ve bütün partiler fikirlerini sunabilir, Sovyetler Birliği ile ve Kruşçev'in diyesine göre «Çinli yoldaşların uymadıkları» 1957 Moskova Toplantısı Bildirisiyle dayanışma kurabilirler. Bütün bunlar, daha sonra Çin Komünist Partisi heyetine, sosyalist kampta kalıp kalmayacağını sormak amacıyla, heyetlerle tartışılarak ve bu heyetler birer birer oyuna getirilerek yapılmaktadır. Bu toplantının, Çin'i tecrit etmek için değil de «durumdan haberdar olmamız, ortak bir tavır takınmamız için» yapıldığı söylenmektedir.

Ben, aldığımız kararın doğru olduğu düşüncesindeyim. Sadece Sovyet yoldaşların dediklerini dinlemekle kalmamalı, aynı zamanda Çinlilerin ne dediğini de dinlemeliyiz, sonra tartışmalı ve fikrimizi belirtmeliyiz. Bunun için şu soru ortaya çıkmaktadır: «Başında Kruşçev'in bulunduğu Sovyetler tarafından tertiplenen bu toplantıda heyetimiz nasıl bir tavır takınmalıdır?» Orada Hüsnü'nün kararlılıkla karşı durduğu, birçok provokasyona maruz kaldık, fakat Hüsnü'nün yardımımıza ve tasviyelerimize ihtiyacı vardır, çünkü çok sayıda güçlük, baskı ve envai çeşitten provokasyon karşısında bulunmaktadır.

Her zaman olduğu gibi doğru bir çizgi izlemeliyiz, çünkü

halkımızın karşısında büyük bir sorumluluğumuz vardır. Biz Marksist-Leninist bir Partiyiz ve her set altında Marksist-Leninist bir tavır takınmalıyız. Hayat hiç bir zaman sarsılmadığımızı göstermiştir, bunun için şimdi de bizi, Partimizin izlediği doğru yoldan döndürebilecek hiç bir güç yoktur. Yugoslav revizyonistlerine karşı düşüncelerimizde ve tavırlarımızda yanılmadığımızı, bu düşünce ve tavırların doğru olduğunu hayat göstermiştir. Kruşçev ve avanesi Yugoslav revizyonistleriyle mücadele etmeyerek başka bir tavır almışlarsa, bu onların işidir, öyle bir yargıya varmışlar demektir, ama bizim de kendi görüşümüzü söylemeye hakkımız vardır. Biz 1957 Moskova Toplantısı Bildirisini sadece Yugoslav meselesi konusunda değil, aynı zamanda Sosyalist Kampın birliği, barış içinde bir arada yaşama vb. gibi diğer meselelerde de desteklediк. Fakat öte yandan, Bildirinin içerdiği birçok mesele hakkında, Sovyetlere açıkladığımız, itirazlarda bulunduk ya da görüşümüzü Parti basını ve propagandasında belirttik. Biz barış içinde bir arada yaşamadan yanayız, ama Lenin'in anladığı türden bir barış içinde bir arada yaşamadan yana, yoksa onu ideolojik alana da genişletmekden yana değil, çünkü bu çok tehlikelidir.

Silahsızlanmaya gelince, tecrübeler göstermiştir ki, emperyalizm silahsızlanmamaktadır, aksine gittikçe daha fazla silahlanmaktadır. Öyleyse nasıl silahsızlanabiliriz ki? Tam aksine uyanık olmamız gerekir. Ve uyanığız da ve böyle olmakla da çok iyi davranmışızdır. Partimizin izlediği çizgi temelinde, halk ve tüm komünistler her türlü saldırı tehlikesine karşı mücadeleye atılmaya hazırdırlar. Sovyetlere, doğru yolda olmadıklarını söyleyebileceğimiz meseleler vardır, mesela onlara «Yugoslav revizyonistlerini sonuna kadar teşhir etmeyen sizlerle hemfikir değiliz» diyebiliriz. Yine diğerlerine karşı da söyliyeceğimiz bazı şeyler varsa, bunu onlara yoldaşlık ruhu içersinde ve Marksist yolla açıkça söyliyeceğizdir. Böylece bütün bu durumlar için hazırlanmalı, Komünist ve İşçi Partileri toplantısına görüşümüzü söylemek için gitmeliyiz. Bütün bu meseleler konusunda herkes açık ve sarsılmaz bir Marksist-Leninist tavır almalıdır, birileri veya diğerleri tarafından provokasyon yapıl-

masına izin verilmemelidir. Gogo Nuşi yoldaş (A.E.P. M.K. Siyasi Büro üyesi) Moskova'ya gider gitmez Brejnev tarafından çağrıldı. Hal hatır sorduktan sonra, Goga Nuşi yoldaşa, Çinlilerle ilgili tezlerini sundu. Yine Mehmet Şehu yoldaş, Moskova'ya gittiğinde Kosigin onu ziyaret etti ve ona birbuçuk saat bu meselelerden sözetti. Mehmet Şehu yoldaş, ona şöyle cevap verdi: «meseleler bu şekilde tezahür ediyorlarsa niçin bu kritik noktaya kadar ulaşmalarına izin verildi, halbuki meseleleri önce iki parti arasında, sonra da eğer gerekliyse bütün partilerin yapacağı bir toplantıda Marksist-Leninist yolla halletme imkânı vardı.» Mehmet, ona şöyle dedi: «Partimiz doğru, ilkeli, Marksist-Leninist bir tutum takınacak, duygusal ve oportünist tavırlara kaymayacaktır.»

Hüsnü yoldaş, gönderdiği mektupta Todor Jivkov'un kendisini provoke ettiğini söylemektedir. Jivkov ona şunu söyledi: «Arnavutluk ne yapıyor? Hemfikir olmayan bir tek Arnavutluk var.» Hüsnü yoldaş ona şöyle cevap verdi: «bununla ne demek istiyorsunuz?» o zaman Jivkov şunu söyledi: «şaka ediyordum», Hüsnü ona, «Hemfikir olmayan bir tek Arnavutluk var» derken kafasında bir şey olması gerektiğini söyledi. Yeniden «şaka ediyordum» diye cevap verdi.

Bir Bulgar broşüründe, Arnavutluk'un Yugoslavya'nın bir bölümü gibi gösterildiği, bir Balkanlar haritası yayınladılar. Bu konuda, Behar Ştilla'ya (o zamanki Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı) hemen Bulgar elçisini çağırmasını ve «bunun ne anlama geldiğini» sormasını, «bu broşürün hemen piyasadan çekilmesini istemesini» söyledim.

Burada tartıştığımız meseleler hakkında Hüsnü yoldaşı aydınlatmamız gerektiği görüşündeyim.

Gücümüzün, önderliğimizin ve bütün Partimizin, olağanüstü bir öneme haiz, düşünce ve eylem birliğinde yattığını ısrarla belirtmek isterim. Birliğimiz Marksizm-Leninizmin öğretilerine dayanmaktadır, bunun için onu daha da pekiştirmek gerekir. Ortaklaşa aldığımız kararların doğru bir biçimde ve sonuna kadar uygulanması için mücadele vererek bu yolda yürüdük ve yürümeye devam edeceğiz. Burada, Siyasi Büroda, gerekirse yeniden birbirimize danışırız. Fakat ara-

mızdan biri yalnız ve güçlükler karşısında bulunursa ve diğerlerine danışma imkânına sahip değilse, savaş zamanında hareket ettiğimiz gibi, yanımızda bir tek yoldaş bulunmadan bütün güçlerimizi saldırıya geçirip geçirmemeyi kararlaştırmanın, Parti çizgisini savunmanın ve uygulamanın gerektiği anlarda davrandığımız gibi hareket etmelidir.

ENVER HOCA YOLDAŞIN SREMSKA MİTROVİCA MİTİNGİNDE BELGRAD'DAKİ SOVYET ELÇİSİ VE ASKERİ ATAŞESİNİN ANTİ-MARKSİST TUTUMU ÜZERİNE TİRAN'DAKİ SOVYET ELÇİSİNE VERDİĞİ SÖZLÜ NOTA.

9 Temmuz 1960

Bükreş toplantısından hemen sonra Sovyet revizyonist yönetimi Arnavutluk Emek Partimize ve Arnavutluk Halk Cumhuriyetine karşı bir baskı, müdahale ve oyalama kampanyası başlattı. Bu Arnavut aleyhtarı kampanya sırasında, açıkça Yugoslav revizyonistlerinin düşmanca tavır ve hareketlerini desteklediler. Enver Hoca yoldaşın 9 Temmuz 1960'da Sremska Mitrovica mitinginde Belgrad'daki Sovyet elçisi ve askeri ataşesinin anti-Marksist tutumu üzerine Tiran'daki Sovyet elçisine verdiği sözlü nota, bu Arnavut aleyhtarı kampanyayı aydınlığa kavuşturmaktadır. Bu notadan alıntıları yayınlıyoruz: ATA.

«Bilindiği gibi Arnavutluk Emek Partisi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve diğer komünist ve işçi partileriyle olan ilişkilerinde, Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizminin ölümsüz ilkelerine dayanmıştır ve dayanmaktadır. Bu ilkeler temelinde, yakın bir zamanda meydana gelen bir olay karşısında duyduğumuz derin üzüntüyü açıkça ve samimiyetle ifade etmek isteriz.

4 Temmuz 1960'da Sırbistan'da Sremska Mitrovica'da, kapitalist burjuvazinin adi ajanı, Belgrad kliğinin baş-revizyonistlerinden bir tanesi, Arnavut halkının ölümcül düşmanı ve Kosova'daki Arnavut halkının kanlı cellâtı Aleksandır Rankoviç, bir mitingde açıkça sosyalist ülkelerin siyasetine karşı saldırdı ve özel olarak, Arnavutluk Emek Partisine,

Arnavut halkına, Halk Cumhuriyetimize karşı sert bir şekilde saldırdı.

Aleksandır Rankoviç, bu emperyalist ajanı, sosyalist ülkemizi «tel örgülerin hüküm sürdüğü cehennem» olarak niteledi, neo-faşist İtalyan rejiminin halk demokrasisi rejimimizden daha demokratik olduğunu söyleyecek kadar ileri gitti.

Biz Arnavut komünistleri için, Arnavut halkı için Aleksandır Rankoviç gibi halkımızın ve sosyalist kampın emperyalizmin hizmetindeki bir düşmanının bu beyanlarında şaşılacak ve öngörülemeyecek bir durum yoktur. Düşman sana saldırıyorsa doğru yoldasın demektir. Ve Marksizm-Leninizmin, yurdumuzun ve sosyalist kampın düşmanlarına hakettikleri cevabı vermek için, daima sopayı elimizde tuttuk ve tutacağız. Fakat bu notada endişemizi ifade ettiğimiz meselenin özü, bu değildir. Rankoviç'in genel olarak sosyalizme ve özel olarak da Arnavutluk Halk Cumhuriyetine karşı belirli bir amaçla yapılmış iğrenç saldırıları, Sremska Mitrovica mitingine Sovyet Tass Ajansının bildirdiğine göre, Sovyetler Birliğinin Belgrad'daki elçisi İ.K. Zamçevski ve Belgrad'daki Sovyet askeri ataşesi albay V.K. Taraseviç' in katılmaları ve Aleksandır Rankoviç'in bu mitingde bize karşı bütün iftiralarını sonuna kadar dinlemeleri ile, bambaşka bir anlam kazanmaktadır.

Bu durumda Partimizin Merkez Komitesi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesine, Sovyet elçisi ve askeri ataşesinin tavrı üzerine duyduğu şaşkınlık ve elemi ifade eder. Bu tavrın, Partilerimiz ve devletlerimiz arasındaki ilişkilerin üzerine kurulu olduğu proleter enternasyonalizmi ilkelerine aykırı olduğunu düşünmekteyiz, Sovyet halklarının ve Sovyetler Birliği Komünist Partisinin gerçek, sadık, tutarlı ve yalpalamayan dostları Arnavutluk Emek Partisi ve Arnavut halkına karşı dostça olmayan bir tavır olduğu görüşündeyiz.

Doğal olarak Sovyetler Birliği elçisi ve askeri ataşesinin böyle bir toplantıya katılıp katılmayacağını bilmek meselesi, hakkında karar vermenin bize düşmediği bir meseledir, sadece Sovyetler Birliğini ilgilendiren bir meseledir ve

başkalarının içişlerine karışma fikri aklımızın ucundan bile geçmemiştir. Fakat, Arnavutluk Halk Cumhuriyetinin bir elçisinin, komünizmin düşmanları ve emperyalizmin ajanlarının bir başka kardeş partiye veya bir başka sosyalist ülkeye alçakça saldırılan Sremska Mitrovica mitingine benzer bir mitinge katılmaya devam etmesine hiç bir zaman izin vermedik ve vermeyeceğiz de. Bunu kabul etmedik ve etmeyeceğiz, çünkü bunu, Marksist-Leninist partilerin ve sosyalist ülkelerin arasındaki ilişkilerin temel ilkelerine uygun enternasyonalist bir görev olarak addediyoruz.

Sremska Mitrovica'da ne denildiğini ve bu revizyonist mitinge kimin katıldığını herkesin bilmesine rağmen, Sovyet elçisi ve askeri ataşesinin fiiliyatta anti-Marksist tavrının Partilerimiz arasında Leninist normlar temelinde ve reklâm yapmadan ele alınmasını, enternasyonalist ve dostça bir görev olarak addetmekteyiz. Rankoviç'in saldırılarına, iftiralarına, maksatlı emellerine her zaman olduğu gibi bu defa da, gereken biçimde cevap veriyoruz.

Elçi Zamçevski ve Albay Taraseviç'in, Tito revizyonistlerinin ne olduklarını, uluslararası komünist hareket ve sosyalist kamp için ne kadar tehlikeli olduklarını, ne yaptıklarını, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti ve Emek Partimize karşı tasavvurlarının neler olduğunu bilmemelerine ihtimal veremiyoruz. Bugün, Belgrad revizyonistlerinin uluslararası komünist hareketin tehlikeli düşmanları, Arnavut halkının ve diğer sosyalist ülkelerin bağımsızlığına karşı tehlikeli komplocular olduklarını bütün dünya bilmektedir. Yugoslav revizyonistleri Arnavutluk Halk Cumhuriyetine karşı komplolarında o kadar ileri gitmişlerdir ki, 1948'de Arnavutluk'u zorla köleleştirmeyi denemişlerdir. Partimiz, tarihinin 19 yılı, Belgrad troçkistlerinin ülkemize karşı bütün bu caniyane faaliyetlerine tanık olmuştur.

Başkan Ayzenhover'in emri üzerine Amerikan V-2 casus uçağı Sovyet egemenliğini ihlal ettiği zaman, Sovyetler Birliği halklarını iğrenç Amerikan saldırısına karşı haklı olarak isyan ettikleri gibi, Arnavut halkı da 15 yıldan fazla bir zamandır Belgrad revizyonistlerinin yurdumuzun bağımsızlığına karşı düşmanca faaliyeti karşısında isyan etmektedir.

Biz, istisnasız bütün Arnavut halkı, Sovyet hükümetinin V-2 casus uçağının saldırısına mukabele olarak Amerikan emperyalizmine karşı aldığı tavrı bütün kalbimizle destekledik ve destekliyoruz. İnsanlığın bir numaralı düşmanı Amerikan emperyalizmine karşı kararlı tavrını bütün kalbimizle destekliyoruz, ama aynı zamanda Amerikan emperyalizminin bu sadık hizmetkârları Belgrad revizyonistleriyle de mücadele ediyoruz.»

MERKEZ KOMİTESİ PARTİNİN, DAİMA DOĞRU, TEDBİRLİ VE AĞIRBAŞLI, AMA GEREKTİĞİNDE DE SERT BİR ŞEKİLDE YARGIYA VARAN ÖNDERLİĞİDİR.

3 Ağustos 1960

Kruşçev grubu Bükreş toplantısından sonra, Arnavutluk Emek Partisine karşı, bu partiyi diz çökmeye ve revizyonist bir çizgi izlemeye zorlamak için şiddetle saldırıya geçti, aynı zamanda «kaleyi içten fethetmek» için Arnavutluk'taki ajanlarını da harekete geçirdi. Bu amaçla Sovyet revizyonist yönetimi ajanları Liri Belişova ve Koço Taşko'yu hazırladı ve faaliyete geçirtti. Sovyet revizyonistlerinin ajanı Koço Taşko' nun görüşleri, tavırları ve parti aleyhtarı faaliyeti, 19. Ciltte «Merkez Komitesi Partinin, daima doğru, tedbirli ve ağırbaşlı, ama gerektiğinde de sert bir şekilde yargıya varan önderliğidir» başlığı altında yayınlanan, 3 Ağustos 1960'da Enver Hoca yoldaşla yaptığı görüşmede gayet sarihtirler. Bu görüşmeden alıntıları yayınlıyoruz: ATA.

Enver Hoca yoldaş Koço Taşko'ya(1) hitap ederek:

«Beni görmek istediğini belirten mektubunu aldım, Hüsnü Kapo yoldaşa seninle görüşme yetkisini verdim, ama sen memnun olmadın, çünkü mutlaka benimle konuşmayı aklına koymuştun. Şüphesiz sıradan insanlar bile Merkez Komitesi Birinci Sekreteri ile konuşmak isteyebilirler, ama Birinci Sekreterin çok meşgul olması veya Tiran'da bulunmaması da muhtemeldir. Bu durumda, o bir başka kişiyi görevlendirir, ben de bunu yaptım.

Mektubunu akşam alır almaz hemen bir subayla Hüsnü' ye yollattım. Subay, yoldaşın seninle Merkez Komitesinde gö-

(1) O dönemde, AEP Kontrol Komisyonu Başkanıydı.

rüşeceğini bildirmekle görevlendirildi. Bu hoşuna gitmedi, üstelik subaylarımız hakkında kötü sözler sarfettin. Merkez Komitesi sekreterlerinden biri tarafından çağrılınca, mutlaka tesbit edilen saatte oraya gitmek gerekir, yoksa ne zaman canın isterse değil; aksi halde, partinin yönetime seçtiği bir yoldaş tarafından çağrılınca doğru ve disiplinli davranılmazsa nasıl komünist olunabilir?(2) Öte yandan, bilirsin ki subaylarımız yoldaşlarımızdır, onlar da komünisttir, senin dediğin gibi «polis» değildirler. Böyle konuşmakta haksızsın, çünkü sen bir Parti üyesisin. Parti sana önemli görevler yüklemiştir.

Bugün seni, mektubunda sözünü ettiğin ve üzerlerinde Hüsnü'yle görüştüğün meseleleri tartışmak için çağırdık(3). Bunun için açık ve berrak bir biçimde, ayrıntılı olarak, yani aynen bir parti üyesi gibi konuşmalısın. Zamanımız ve seni sonuna kadar dinlemeye yetecek sabrımız vardır. Senin kafana takılan meselelerden bize sırayla bahset. Merkez Komitesiyle görüş ayrılıkların nelerdir ve sorular nerelerden gelmektedir. Sovyet elçiliği memurlarıyla yaptığın görüşmelerden sözet, sana ne dediler? Sen onlara ne dedin?

(Bunun üzerine Koço Taşko belirgin bir kibirle tutarsız sözler etmeye başladı. Zaman zaman konuşmaya karışan ve sorular soran Enver Hoca, ona sabırla yardım etmeye çalıştı.)

Enver Hoca Yoldaş: Sanki ben Merkez Komite plenumunda yokmuşum gibi, bize o toplantıda söylenenleri anlatarak işin içinden sıyrılmaya çalıştın. Sana sorduğumuz meselelerden niçin hiç konuşmuyorsun? Hüsnü'nün sana dediklerinden bize hiç bir şey söylemedin. Daha iyi bir hüküm vermelisin diyorum. Ortaya koyduğun birçok mesele, senin hayalgücünün ürünüdür.

Kruşçev'e yaptığımız eleştirilerin haklı olmadığını söy-

(2) Koço Taşko, Enver Hoca ile olan randevusuna bile 3 saat geç geldi ve şiddetli bir şekilde eleştirildi.

(3) Rita Marko yoldaş (AEP MK. Sekreteri ve Siyasi Büro Üyesi) da bu toplantıda hazır bulundu.

lerken doğru davranmıyorsun. Sence Kruşçev'in hataları nelerdir? Ya da hiç yanılmadı mı, o? Kendinin söylediği gibi senin fikrin «Kruşçev, Plenum'da konuşanlar tarafından haksız yere saldırıldığı ve onlara karşı bir tavır alınmadığı» biçimindedir. Bu, şaşırtıcıdır. Kruşçev'in tavırlarını teşhir etmek yerine, haklı olarak ona karşı konuşmalar yapan plenumdaki yoldaşları teşhir ediyorsun.

Biraz önce şunu söyledin: «O kadar kapitalist ülkede seyahat eden Kruşçev, belki yeni fikirler getirmiş olabilir. Bazı durumların etkisine maruz kalmış olabileceğini söylemek istiyorum. Ama eğer Kruşçev yanılıyorsa, o zaman Stalin de yanılmıştır.» Hayır, Koço Taşko, Kruşçev ile Stalin'i birbirine karıştırma. Genel konuşma, bize somut olarak Kruşçev'in hata yapıp yapmadığını söyle?

Koço Taşko: Onun hata yapmadığını söylüyorum.

Enver Hoca Yoldaş: Ama Kruşçev'in de Stalin gibi yanılabileceğini söyledin az önce?

Koço Taşko: Hata yapsa bile, bunları düzelteceğine inanıyorum.

Enver Hoca Yoldaş: Benim Bükreş toplantısına gitmemiş olmamla hemfikir olmadığını, böylece Sovyetlerin çağrısını reddetmiş olduğumu söyledin. O senin dediğin gibi değildir. Bu tür hiç bir çağrı almadım. Uyduruyorsun.

Marksist-Leninist partilerin normları, herkesçe bilinmektedir. Eğer sen bilmiyorsan sana da söyleyeyim: «Birinci Sekreter, Sosyalist kamp veya bütün dünya komünist ve işçi partilerinin toplantısına davet edildiği zaman, partimizin Merkez Komitesi'nin Birinci Sekreterine oraya gitme dediği vakî olmamıştır ve olamaz da. Son plenum sırasında, Merkez Komitesi Birinci Sekreterinin, Kasım'da Moskova'da toplanacak olan gelecek toplantıya partimizin heyetinin başında katılması kararlaştırılmıştır. Bükreş'e sadece Romanya İşçi Partisi bizi Kongresine katılmaya çağırdı ve biz de oraya heyetimizi gönderdik. Bükreş'te toplanan komünist ve işçi partileri temsilcileri toplantısına gelince, daha önce yapılan anlaşma gereğince, bu toplantının amacı, sadece bütün dünya komünist ve işçi partilerinin gelecek toplantısının tarihi ve yerini tesbit etmekti, bunun için Merkez

komitemiz beni Bükreş'e göndermeye gerek görmedi, fakat Hüsnü Kapo yoldaşı bu toplantıya katılmakla görevlendirdi. Şimdi gerçeğe aykırı bu hikâyeleri nereden bulduğunu, neye dayandığını anlamıyoruz, bunları kendin açıkla bakalım.

Sen bir Parti üyesisin, nasıl olur da Parti Merkez Komitesi plenumunda tartışılan bütün meselelerin doğru bir biçimde sunulmadıkları ve tutarlı olmadıkları yönünde bir yargıya varabilirsin? O halde tutarlı, belli bir temele dayanan meseleler nelerdir? Senin bize anlattıkların mı?

Koço Taşko: Senin, Kruşçev'e daha çok güvenmen gerekir.

Enver Hoca Yoldaş: Marksist-Leninist örgütsel normlar ve proleter enternasyonalizmi ilkeleri temelinde, bir parti bir diğer partiyi veya bir yönetici diğer bir partinin yöneticisini hata yaptığında eleştirirse, işte bu doğru bir tavırdır.

Moskova toplantısının Kasım'da değil de daha erken toplanması fikrindesin. Bu, senin tarafından yapılan bir öneridir. Meselenin özü ise, bizim Moskova Toplantısına gideceğimiz ve orada kendi görüşümüzü söyleyeceğimizdir. Bize bunun hakkında bir söyleyeceğin var mı?

Koço Taşko: Orada, ayrıntılar üzerinde konuşulmasıyla hemfikir değilim.

Enver Hoca Yoldaş: O zaman, neyle hemfikirsin, onu bize söyle.

Koço Taşko: Size söyledim. Ekliyecek bir şeyim yok, ben hasta bir insanım.

Enver Hoca Yoldaş: Hayır Koço Taşko, vücudun iddia ettiğin kadar hasta değil, hasta olan kafandır. Ama Parti sağlıklıdır. Ve Parti hasta kafalı olanları, en azından isterlerse tedavi eder. İnsanların görüşlerini söylemesine, hatalarını düzeltmesine, doğru yolda yürümesine yardım etmek onun görevidir, ama bu yardımdan yararlanmak için kişiler de Partinin önüne açık kalple çıkmalıdırlar. Bu ilkeleri biliyor musun?

Koço Taşko: Biliyorum, bu sebepten dolayı sizinle konuşmak istedim, çünkü plenumda buradaki gibi konuşamazdım, orada insanı serbestçe konuşmak için bırakmıyorlar. Boğazıma sarılırlardı.

Enver Hoca Yoldaş: Neler diyorsun sen? Biraz daha açıkla, Merkez Komitesi plenumunda kim seni engelliyor? Sana göre sen Plenumda konuşamayınca bu orada sağlıksız bir durumun hüküm sürmesi demekti. Bizzat kendin Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesine büyük bir güveninin olduğunu söyledin, o halde niçin kendinin de üyesi bulunduğun Partimize güvenin yoktur?

Koço Taşko: Bunu söyledin, çünkü konuşurken benim sözümü kesselerdi, ben sinirli bir kişiyim ve... sonra, sözümün bir kez kesilmesi, bir laf beni çılgına çevirmeye yeterlidir.

Enver Hoca Yoldaş: Senin ne hissettiğini ben bilmem. Ben sadece, Partimizin Leninist normlarını bilirim. Merkez Komitesi Partinin, daima doğru, tedbirli ve ağırbaşlı, ama gerektiğinde de sert bir şekilde, yargıya varan, önderliğidir. O zaman Merkez Komitesinden, Partinin önderliğinden nasıl bu sözlerle bahsedebilirsin? Merkez Komitesi üyeleri dediğin gibi, yanlış yargıya varacak, senin üzerine atlayacak kadar çocuk değillerdir. Sinirli bir insan olduğunu söyleyerek ne demek istiyorsun?

Koço Taşko: Orada konuşamayacağımı söylemek istiyorum. Bu fiziki bir meseledir.

Enver Hoca Yoldaş: Ama Partimizin Merkez Komitesine karşı böyle bir tavır Marksist olarak nitelendirilebilir mi? Daha dün akşam Hüsnü'ye, Plenumda konuşmuş olsaydın bölünmeye yol açacağını söyledin, şimdi de bana eğer konuşmuş olsaydın «boğazına sarılınacağını» söylüyorsun. Bu iki yanıtın hangisi doğrudur? Tavrını «sağlık nedenleriyle» açıklamak istiyorsan, bizi ikna edemezsin. Merkez komitesine onun istediği açıklamaları vermek senin görevindir, çünkü sen bir Parti üyesisin. Plenum üyelerinin senin hakkında doğru bir yargıya varmayacaklarını düşünmeye seni iten nedir, söyle bize?

Bir komünist parti toplantılarında açıkça konuşur. Doğru bir fikir ifade ettiğine kani olduğu, bunun partinin çıkarına olduğunu bildiği zaman, Lenin'in öğrettiği gibi herkes karşı dahi olsa fikrini sonuna kadar savunur. Her şeyden önce

Partinin çıkarını düşünmek gerekir, bir komünist ölebilir, toplantıda bayılabilir bile, ama Parti onun görüşünü bilmelidir, bugün de, 50 yıl sonra da görüşünü olduğu gibi ifade etmek zorundadır. Parti üyeleri meseleyi işte böyle görürler, Plenumda konuşmaktan korkan ve burada bize «eğer konuşursam, kalbim durabilir» diyen senin gibi, davranmazlar. Güya Plenumda senin yapacağın bir konuşmanın bölünmeye yol açacağı şeklindeki Hüsnü'ye sözünü ettiğin fikrini bize açıklamanı senden bir kez daha istiyorum.

Koço Taşko: Merkez Komitesi üyelerinin sizi eleştirdiğimi düşünmelerini istemediğimi söyledim.

Enver Hoca Yoldaş: Bu senin görüşündür, doğru bir eleştiri anlayışına sahip olan Plenum yoldaşları böyle düşünmemektedirler. Sonra niçin beni de eleştirmiyeceksin? Sence Merkez Komitesi nedir, ben neyim, söyle bize? Ben bir Parti üyesiyim, Partinin bir neferiyim. Benim üstümde Siyasi Büro vardır. Siyasi Büronun üstünde Merkez Komitesi, Merkez Komitesinin üzerinde de Parti Kongresi vardır. Ben Merkez Komitesinin bir üyesiyken benimle baş başa konuşmak istiyorsun da, Partinin yönetici organı olan Merkez Komitesinde konuşmak istemiyorsun, niçin? Bu görüşlerin için açıklama yapmak üzere yarın yeniden Merkez Komitesine geleceksin.

Koço Taşko: Ama her halükârda bazan daha dar bir çevrede konuşulması gereken şeyler de vardır.

Enver Hoca Yoldaş: Bana göre, Merkez Komitesi hakkında doğru bir anlayışın yok. Burada dar çevrede tartışılacak ne var ki? Niçin bu şeyleri küçük komitede tartışalım, hangi sebeple?

Bu meseleler üzerine Merkez Komitesinde konuşmak istememeni nasıl açıklamalı? Niçin Merkez Komitesi Plenumunda konuşarak, onun saflarında bölünmeye yol açacağından o kadar korkuyorsun? Bunu bize açıklamadın.

Burada, eğer Plenum önünde konuşmuş olsaydın, «bu şeyleri söylemek için Koço kalabalığın bulunduğu bir toplantıyı bekledi» diye düşünülebilirdi dedin. Merkez Komitesi hakkında nasıl böyle konuşabilirsin? Aklın tamamen yerinde mi, değil mi? Merkez Komitesi nedir? Bir «kalabalık»,

gelişigüzel insanlar topluluğu mu? Bütün bu meseleleri pekâlâ Plenumda sergileyebilirdin, hiç bir bölünmeye de yol açmazdın, sadece partinin sana verdiği yetki alçalırdı. Bir düşün zavallı adam ve Partinin karşısında konuşulması gerektiği gibi konuş. Nedir bütün bunlar? Bize açmadan bu fikirleri 20 gündür zihninde dönüp dolaştırıyorsun. Kendin, sadece Moskova'ya gitmemizi onayladığını söyledin ve sana göre, «Kruşçev üzerine bazı yargılarımız varsa bunlardan sadece kendisine, yani Kruşçev'e sözetmek gerekir.» Fakat çok iyi biliyorsun ki— çünkü sen de Merkez Komitesindeydin ve duydun—, yargılarımızı daima Kruşçev'e açıkladık. Bundan dolayı Kruşçev'e diyebileceklerimiz onun için yeni değildir, bunları onun yüzüne karşı da söyledik, kendimize saklamadık. Bunu Plenumda duydun mu, duymadın mı?

Gerçekler, gösteriyorki sen Plenum kararlarını, bir nokta, Moskova'ya gidebileceğimiz noktası hariç, onaylamıyorsun.

Söz konusu olanlar, aile meseleleri veya dostluk meseleleri değildir. Sen Merkez Komitesinin görüşlerine aykırı görüşler ileri sürüyorsun. Niçin haklarında Merkez Komitesinin belli bir tavır aldığı bu son derece endişe verici meseleleri, istenilen zamanda değil de, şimdi burada ortaya çıkartıyorsun? Bu kadar önemli Parti meseleleri sözkonusu olunca, niçin bekliyor ve «tatildeyken Enver Hoca yoldaşla görüşmeyi» düşünüyorsun? Seni içten içe kemiren ve Partimizle çelişme halinde olan bütün bu meseleleri aydınlatmak için, hemen ertesi günü bize gelmeliydin. Bu işi niye 20 gün sürüncemede bıraktın? Bunlar parti tavırı değildir. Kendi branşında bu tavrı nasıl haklı çıkartacaksın?

Koço Taşko: Gelmedim, çünkü sizi Thorez'le(4) meşgulsünüz sanıyordum.

Enver Hoca Yoldaş: Thorez ile sadece iki saat geçirdim. Kabul edilmeyi talep etmeliydin, «Enver Hoca yoldaş şimdi Thorez ile meşguldür», «Korçe'ye tatile geldiği zaman

(4) O dönem Fransız Komünist Partisi Genel Sekreteri idi.

onu görmeye giderim» diyeceğin yerde her şeyi Partiye söylemekle görevini yapmış olurdun; ya ben Korçe'ye gitmeseydim, o zaman ne yapacaktın? Bu şeyleri söylemeden kendinde saklayacaktın? Üstelik bunlardan, Merkez Komitesinin başka hiç bir sekreterine sözetmeyi istemedin.

Koço Taşko: Sovyet yoldaşlara da söylediğim gibi bu meseleler üzerine Thorez ile sohbet edeceğinizi, Thorez'in buna bir çözüm bulmak için aracılık yapacağını umuyordum.

Enver Hoca Yoldaş: Demek öyle düşünüyorsun. Beni hemen görmeyi istememeye de seni iten bu oldu sanırım. Niçin Thorez'den ve kendinden bir şeyler umuyorsun da, senin Birinci Sekreterin olan Enver'den hiç bir şey ummuyorsun? Fakat senin, şimdi Thorez geldi artık işler düzelir şeklindeki yargın acaba doğru mudur? Hangi işler düzelecek, bunu bize söyleyebilir misin? Ve senin yargın doğru mu, yoksa yanlış mı oldu?

Şimdi Thorez geldi, Kruşçev ile ilişkilerimizi düzeltmek amacıyla girişimlerde bulunulacaktır, diye düşündün. Nedir bu girişimler? Sana göre biz, Thorez'den ne gibi bir arabuluculuk isteyebiliriz? İzah et bize.

Koço Taşko: Gayet basit, Thorez şanlı bir partinin Genel Sekreteridir ve Enver yoldaşın onunla görüşeceğini, Moskova Toplantısının Kasım ayından önce toplanacağını düşündüm.

Enver Hoca Yoldaş: Kasım Toplantısının daha önce toplanması gerektiğini bir kere aklına koydun. Sana bunun bize bağlı olmadığını söyledim. Biz bu toplantının yapılmasını daima istedik ve istiyoruz, 50'den fazla partinin temsilcileri önünde bunu ilan ettik. Bükreş'de toplantının Moskova'da, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi bayramı münasebetiyle toplanmasını kararlaştırdık. Yine 12 sosyalist ülke partisi ve 14 kapitalist ülke partisinin temsilcilerinden oluşan bir komisyonun, toplantı öncesi çalışmaları yürütmesine de karar verildi. Bu meseleler önce komisyonda tartışılacak, sonra malzemeler her partiye, dolayısıyla bizim partimize de yollanacak. Bu malzemeler elimize geçince, onları çok

dikkatlice inceleyeceğiz ve Merkez Komitesi Plenumunda kararlaştırıldığı gibi ve senin de bildiğin gibi, hareket edeceğiz. Dolayısıyla Partimizden toplantının daha erken toplanmasını istemen için bir sebep yoktur. Toplantı daha erken yapılırsa, biz gitmeye hazırız.

Toplantının çok çabuk yapılmasını istiyorsun, ama Partinin kurallarına uygun davranarak seni kemiren endişeyi Birinci Sekretere söylemeye gelmeyi düşünmüyorsun. Öyleyse seni «şimdi Thorez geldi», işler iyi bir yola girecek ve hallolacaklar diye düşündüren nedenler nelerdir? Hangi meselelerden bahsediyorsun?

Koço Taşko: Allahaşkına bilinen meselelerden! Plenumda ortaya konulan ve şimdi burada hakkında konuştuğumuz meselelerden!

Enver Hoca Yoldaş: Başka bir deyişle, senin düşündüğün yere sunması için Thorez'e her şeyi anlatmalıydık. Ama Merkez Komitesinde ne kararlaştırıldı? Plenumda bu meseleleri Moskova Toplantısında ortaya koymayı kararlaştırdık. Bu meseleleri Thorez'in aracılığıyla halletseydik, Merkez Komitesinin kararının dışında hareket etmiş olurduk. Nasıl olur da böyle bir şeyi düşünebilirsin?

Koço Taşko: Brejnev, Kozlov ve diğerleriyle olan bazı ayrılıklarımızı çözümlemek için Thorez'e başvurmanın doğru olduğunu düşünüyorum.

Enver Hoca Yoldaş: Nedir bu Brejnev, belki bizi bu isimlerle korkutmayı düşünüyorsun? Sovyetler Birliği Yüksek Sovyetinin Başkanıyla yapacak hiç bir işimiz yoktur. Bize burada provokasyon yapma. Kozlov'a gelince, onun yüzüne karşı diyeceğimiz her şeyi söyledim ve söyleyeceğim de.

Şimdi bize Sovyetlerle yaptığın görüşmelerden sözet. Tartıştığınız şeyler bizi ilgilendiriyor. Bize önemli noktaları anlat.

Koço Taşko: 29 Temmuz'da Bespalov(5) kendisiyle bir görüşme yapmaya çağırmak için bana telefon etti. Sovyet klübünde buluştuk, bir filim seyrettik, sonra çıkıp «Dajti» ote-

(5) O dönem, Tiran'daki Sovyet Elçiliğinin Birinci sekreteri idi.

line gittik. Bespalov bana, aramızdaki ilişkilerin soğuduğunu söyledi.

Enver Hoca Yoldaş: Neden soğuduğunun sebebini sana söylemediler mi?

Koço Taşko: Hayır, ben de sormadım. Bir sürü meseleden sözettik. Ben ona, Partimiz Merkez Komitesi Plenumunun Enver yoldaşı bu meseleleri çözüme kavuşturmakla görevlendirdiğini söyledim. Thorez ile yapılacak olan görüşmeler sırasında belki bir şeyler olabileceğini söyledim.

Enver Hoca Yoldaş: Fakat senin fikrin neydi?

Koço Taşko: Bence bu meseleler Kasım toplantısında veya yapılması muhtemel herhangi bir toplantıda halledilmelidirler. Kasım Toplantısını saymaksızın başka bir toplantı ihtimalini de dışarda tutmuyorum.

Enver Hoca Yoldaş: Yani başka bir toplantı ihtimalini dışta tutmuyorsun. Devat et.

Koço Taşko: Bespalov'a, Thorez'in ülkemize gelişinin bazı olumlu yönler taşıdığını söyledim, çünkü o gün «Zeri i Popullit»de Thorez'in Korçe'deki konuşmasını okumuştum, Partimizden Merkez Komitemizden ve Enver yoldaştan çok sıcak kelimelerle bahsetmesi beni etkilemişti.

Enver Hoca Yoldaş: Bir başka deyişle, Thorez ile tartıştığımız, bu meseleleri de ele aldığımız ve sonunda görüş birliğine vardığımız sonucunu çıkardın. Böylece dışardan bir yargıya varıyorsun, ve kendi kafanda Thorez'in ülkemize tatilini geçirmek için değil de, görüşmelerde bulunmak için geldiğini hayal ediyorsun. Ve bunu da Bespalov'a açıklıyorsun. Thorez'in Korçe konuşmasında Partimiz hakkındaki değerlendirmesinden hareket ederek siyasî bürodaki yoldaşların Thorez ile bir anlaşmaya varmış olabileceklerini düşündün, Partimizin yönetiminin taviz verdiği yargısına vardın. Sence Plenumun kararlaştırdığı, her şeyin reddedildiği, Enver'in Koço'nun fikirlerini kabul ettiği sonucu çıkıyordu. Ya Novikov(6) onunla da görüştün mü?

Koço Taşko: Evet, Bespalov akşam yemeğini Novikov'da

(6) O dönem Sovyet Elçiliğinde danışmandı.

yememizi söyledi, orada İvanov da(7) bulunacaktı. Yemekten sonra uzun uzadıya tartıştık. Sonuna doğru nasıl olduğunu hatırlamıyorum, Thorez'den bahsetmeye başladık.

Enver Hoca Yoldaş: Konuşmanın nasıl oraya vardığını hatırlamaya çalış.

Koço Taşko: İşte, Thorez'den konuştuk.

Enver Hoca Yoldaş: Sadece Thorez'den mi konuştun?

Koço Taşko: Evet, çünkü Thorez'in durumu kurtaracağını düşünüyordum.

Enver Hoca Yoldaş: Ya İvanov, o ne dedi?

Koço Taşko: Tam olarak hatırlamıyorum, genel olarak konuştu.

Enver Hoca Yoldaş: İvanov'u iyi tanırız, genel olarak konuşan bir adam değildir o.

Koço Taşko: İvanov bu meselelerden benimle hiç konuşmadı, Zoloto(8) ve Bespalov da öyle, onlar benim çok iyi dostlarımdır.

Enver Hoca Yoldaş: Senin samimi dostların olmalarına rağmen bu meselelerden hiç konuşmamış olmaları beni şaşırttı, oysa iyi tanımadıkları kadrolara bile yanaşıp «Bizimle tartışmaya gelir misiniz» diyorlar.

Koço Taşko: Benimle bu meseleleri hiç konuşmadılar, sadece şimdi değil, 1957'de Sovyetler Birliğindeyken bile... Ama bana karşı bütün bu dikkatlerinden yine bir şeyler anladım. Bana çok şeref verdiler; «İstersen Enver yoldaşın ve hükümet heyetinin kaldığı villada yerleşebilirsin» dediler, Kremlin'de verdikleri resepsiyona beni de davet ettiler. Bana karşı «uvajenie'leri(9) var, ve çok iyi davranıyorlar. Fakat şu son zamanlarda İvanov elini uzatır uzatmaz hemen geri çekiyor, beni sevmeyen insanların gözünde beni kötü bir duruma düşürmemek için...

Enver Hoca Yoldaş: Niçin seni kötü duruma düşürecektir? Seni sevmeyen insanlar kimlerdir, doğru mu bu?

Koço Taşko: Bilmiyorum, bunu açıklamaktan acizim.

(7) O dönem Tiran'daki Sovyetler Birliği elçisi idi.

(8) Tiran'daki Sovyet Memuru.

(9) Saygı (Rusça).

Enver Hoca Yoldaş: Ya daha sonra, İvanov niye sana yeniden yanaştı?

Koço Taşko: Bu hâlâ kafamı kurcalayan bir meseledir.

Enver Hoca Yoldaş: «Sovyetlerle bütün sohbetin Thorez' in etrafında döndüğünü, bunun oldukça önemli bir mesele olduğunu» söyledin. Ama Thorez meselesinin önemli olduğu yargısına varmışsan, bunu niçin Novikov ve İvanovla tartışıyorsun da bana gelmiyorsun? Onlarla bütün bu görüşmeleri, bana şu mektubu yollamadan önce yaptın.

Koço Taşko: Tesadüfen onlara gittim.

Enver Hoca Yoldaş: Bu işi tartışırken Partili yoldaşlar seninle alay edeceklerdir. Enver yoldaşın Thorez ile görüşmüş olabileceğini sanıyor idiysen, niçin bu meseleleri Sovyetlerle tartışıyorsun?

Koço Taşko: Ben bunda kötü bir şey görmüyorum.

Enver Hoca Yoldaş: Biz burada Merkez Komitesinin bürolarındayız, onun için gerektiği gibi konuş. Ben savcı değil, Parti Merkez Komitesi Birinci Sekreteriyim, bunun için meseleleri, Parti içinde nasıl ele alınırlarsa öyle ele al. Bize söylediğin hiç te tutarlı değil. Bir yandan, ancak Enver yoldaşla görüşebileceğini (çünkü o Merkez Komite Birinci Sekreteridir) iddia ediyorsun, diğer yandan, ona Partimiz hakkındaki görüşünü açıklamıyorsun, ama bunu kendinin de itiraf ettiğin gibi samimi bir dostun olarak gördüğün Bespalov'a gidip söylüyorsun. Bize burada gelmiş neler anlatıyorsun? Bespalov'un yeri vardır, Partimiz Merkez Komitesi Birinci Sekreterinin de başka yeri vardır.

Niçin Partinin örgütsel ilkelerine uymadın, benimle konuşmaya gelmedin? Eğer Merkez Komitesiyle görüş ayrılıkların varsa ve bunları Birinci Sekretere anlatmak istiyorsan, bunu istenilen zamanda ve hatta Plenumdan hemen sonra yapmalıydın. Daha sonra Sovyetlere ister gider, ister gitmezdin, bu başka bir iştir. Bence onlara gitmen için bir neden yoktu, oysa sen, sadece onlarla tartışmaya gitmekle kalmadın, üstelik bizimle konuşmadan onlara gittin ve onlarla üç kere görüşme yaptın.

Koço Taşko: Hayır, iki kere.

Enver Hoca Yoldaş: Bizzat kendi mektubunda öyle yazmışsın. Sonra, eğer onlarla hiç görüşmemiş olsaydın, sadece Partini görmeden onlarla konuşmaya gitmek fikrini tasarlamış olsaydın dahi, bu da Partimizin örgütsel ilkelerine aykırı ve kabuledilemez bir durum olurdu.

Bana mektubunu, Sovyetlerle görüşmeden önce yazdığını doğru olarak kabul edemem, bizzat içeriği bunu yalanlıyor.

Sana göre Thorez, Paris'ten özel olarak, bu meseleleri bizimle görüşmek ve sonra Moskova'ya gitmek için gelmişti. İvanov sana, Thorez'in dışında başkalarının da 8 Ağustos'da Moskova'ya gideceklerini söylediğinde, sen başkalarının kim olduğunu soracak kadar da merak etmedin mi? Sonra Enver yoldaşı da bu görüşmeye davet ettirmeyi İvanov'a söylemeye seni kim görevlendirdi? Merkez Komitesi Birinci Sekreteri adına konuşmaya sana kim izin verdi? Ve şimdi bana gelmiş, sence bu meselenin tartışılmasının Kasım'a atılmaması gerektiğini, çünkü meselelerin «büyüyebileceği»ni söylüyorsun. Bunu biliyoruz, ama bildiğimiz bir başka şey daha var, meseleleri büyütenin Partimiz olmadığı, hareketlerinle senin meseleleri büyüttüğündür; dolayısıyla sen Partimizi suçlamamalısın.

4-5 yıl boyunca, bazı Sovyet yöneticilerinin doğru olmayan hareketleri üzerine bir tek kelime bile ifşa etmedik. Bazı Sovyet yöneticileri bize saldırıyorlar, ama biz sabırlı davrandık, oysa sen şimdi gelmiş bize bu meseleleri büyümeye bırakmamalıyız diyorsun. Bu bir suçlama değil mi? Toplantının tarihini tesbit işi, bizim Partimize düşmez, bunu sana daha önce de söyledim şimdi de tekrar ediyorum. Bu toplantının daha erken yapılması gerektiğini niçin aklına taktın? İvanov'dan Enver yoldaşı da davet ettirtmeyi talep ediyorsun, sonra bana gelip bu meseleyi tartışmak için İvanov'a gitmemi söylüyorsun. Acaba tuttuğun yol hakkında birazcık olsun düşündün mü? Niçin böyle hareket ediyorsun? Partimiz sana ne kötülük yaptı ki? Seni yetiştirdi, sana yardım etti, yardım ediyor ve edecektir, ama senin yaptığın çok ağırdır.

Partiyi sevdiğini söylüyorsun, niçin kafanı bunca kurcalayan bir meseleyi Partine açmıyorsun?

Koço Taşko: Size lenfatik bir insan olduğumu söyledim, insan yanını ve insanların mizacını da gözönünde tutmalısınız, sonra Sovyetlerle görüşmemden sonra beni zor durumda bıraktılar.

Enver Hoca Yoldaş: Seni nasıl zor durumda bıraktılar? Açıkla,

Koço Taşko: Niyetim sizi görmeye gelmekti, ama bu görüşmeyi sürekli erteliyordum. Fakat Bespalov'la görüştükten sonra, artık beklenemeyeceğini anladım.

Enver Hoca Yoldaş: Niye onunla görüşmeye gittiğini biraz bize açıkla, oysa kendin bile bu görüşmeyi mahkûm ediyorsun.

Koço Taşko: Hayır, ben bu görüşmeyi mahkûm etmiyorum, ama önceden size birkaç şey söylemeye gelmem gerekirdi.

Enver Hoca Yoldaş: Onlara her şeyi anlatıyorsun, Partinin Merkez Komitesi Birinci Sekreterine yalnızca «birkaç şey» söylüyorsun. Senin bu yaptığında suçlu olan kim? Suçunu anlarsan o zaman biraz özeleştiri yap. Görüştüğün Sovyetler sana Plenumun nasıl geçtiğini sormadılar mı?

Koço Taşko: (tereddüt ediyor, sonra şunu diyor): Sormuş olabilirler.

Enver Hoca Yoldaş: Samimi konuş, Plenum üzerine bir şey söyledin mi? İvanov, bu meselenin Plenumda nasıl ele alındığına dair bir şey sormadı mı? Sorumu tekrar ediyorum: İvanov sana, bu meselenin nasıl ele alındığını sordu mu? Böyle bir soru sordu mu?

Sonra Hüsnü Kapo'ya söylediğin bu lâflar ne demek oluyor? Sovyetler Birliği Komünist Partisi tarihini bilen biri rolünü oynayarak, Parti yönetimimizi menşevikler ve troçkistlerle bir tuttun, «Kronştad devrinde» Sovyetler Birliğinde olanların bizde tekrarlandığını söyledin. Partin hakkında böyle mi düşünüyorsun? Biz neyiz? Beyaz muhafızlar mı? Partimizin tarihini biliyor musun? Halkımızın Sovyetler Birliği halklarına büyük sevgisini sen pekiştirmedin, Partimiz mücadelede döktüğü kan ve terle bunu pekiştirdi, şimdi sen gelmiş bu türden suçlamalarda bulunuyorsun. Söylediklerin senden gelmiyor, bunun için düşünmek ve sadece

Partinin yolunda düşünmekle iyi edersin, aksi halde düzelemezsin. Biraz ayağını yere bas. Partimiz sana hakkettiğinden daha fazla hürmet etti. Senin hayal gücün hastadır ve şimdi hasta olmamıştır, sen uzun zamandır bu hastalıktan muzdaripsin.

Sana samimi olarak, hayatımda bu şekilde tartışan, bir meseleyi ne başı ne sonu belli olmadan, hiç bir mantıki bağ kurmadan ele alan bir kimseye rastlamadım. Yoldaşlarımızın bir çoğu bir hata yaptıkları zaman beni görmeye geldiler ve bana kalplerini açtılar, ama görüşmelerden yeniden canlanmış bir şekilde çıktılar. Oysa sen bana, «hümanizm»den, lenfatik mizaçtan bahsediyorsun. Ben yoldaşlara ve insanlara karşı insancıl davrandım. Şimdi benden «insancıl yanını da gözönüne almamı» söylemekle ne demek istiyorsun, Partinin çizgisini ve çıkarlarını savunmayı bırakmamı mı istiyorsun? Şunu bilki Partinin ve halkın çıkarlarını her şeyin üzerinde tutarım ve onları son nefesime kadar savunacağım. Beni veya Merkez Komitesini eleştirecek malzemeye sahip herhangi biri varsa, biz haklı eleştirileri tereddütsüz kabul ederiz ve daima da böyle kabul etmişizdir.

Fakat biri bizi Yugoslav revizyonistlerine karşı tavrımız yüzünden eleştirirse, her kim olursa olsun, Kruşçev de olsa dahi ona «dur» deriz, çünkü biz kediyi kedi diye çağırırız. Bizzat kendisi Yugoslav yönetimi için emperyalizmin ajanları terimini kullanmıştır. O halde niye Partimiz, Yugoslav revizyonistlerine karşı doğru tavırları yüzünden saldırıya uğramalıdır? Hangi nedenlerle? Bu konuda nasıl susabiliriz? Sovyetler Birliği Komünist Partisi ona Partidir dediğimiz zaman, bu onun yönetiminde bulunan herhangi bir kişinin hataları karşısında susacağız anlamına gelmez.

1957'de Moskova'da yapılan görüşmelerden sonra, Sovyetler Birliği Komünist Partisine olan saygımızdan ötürü, belli bir dönem basınımızda Yugoslav revizyonizmine karşı hiç bir şey yazmadık. Fakat az zaman sonra, Yugoslav revizyonistleri ünlü 17. Kongrelerini topladılar; bu kongre Partimizin çizgisinin doğruluğunu gösterdi. Devrimci tutumlarda sebat ederek, aynı zamanda Sovyetler Birliğini ve Komünist

Partisini de savunmaktayız; öte yandan kim olurlarsa olsun, Marksizm-Leninizmin ilkelerini ihlal edenleri Marksist-Leninist yoldan eleştireceğizdir. Artık bardağı taşıran bir kimseyi de mi eleştirme hakkına sahip değiliz? Hata işlendiğini gördüğümüz zaman susamayız, hata yapanları Marksist-Leninist yoldan eleştiririz, çünkü böylece yurdumuzun ve aynı zamanda Sovyetler Birliğinin özgürlüğünü ve bağımsızlığını savunuruz, çünkü bunca kanı bunun için döktük. Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi böyle savunulur, yoksa hayalinde bütün bu şeyleri soysuzlaştıran sen Koço Taşko'nun düşündüğü gibi değil. Sovyetler Birliği Komünist Partisi istediği gibi davranmakta serbesttir, fakat Partimiz hakkında yapılan gözlemler konusunda bizim de bir-iki çift kelime söylemeye hakkımız vardır. Partimiz, düşmanlara karşı halkın ve Marksizm-Leninizmin çıkarlarını savunmak için sonuna kadar mücadele ediyor, ama senin hastalıklı hayal gücün başka bir yorum getiriyor. Eleştiri eleştiridir, hatalarla karşılaşılınca eleştirmemek oportünizmdir. Fakat sana gelince, sen de bu hastalıktan biraz muzdaripsin. Partinin hayatını başından beri dikkatlice izledim. Az konuşulması gerek durumlar vardır, ama dişlerin sıkılması gereken durumlar da vardır ve ilkeler söz konusu olunca onları savunmak gerekir, yoksa ihlal etmek değil.

Yugoslav revizyonistlerini eleştiren yazılarımızı okudun mu? Orada sık sık Sovyetler Birliği Komünist Partisinin tecrübesini hatırlatmaktaydık. O halde niçin gelmiş bana Sovyetlerin yayınladığı makaleleri sıralıyorsun? Bu makaleleri biliyorum, ama aynı zamanda taktik ayrılıklar olmayan görüş ayrılıkları vardır. Gözlemlerimizi bizzat Kruşçev'e bildirdik, biz gizli gizli konuşmuyoruz, gözlemlerimizi yüzlerine karşı söyledik ve onlar da aynı şekilde davrandılar. Fakat bu bizi bölünmeye götürmedi. Partimizin tavrını biliyorsun: doğan ayrılıklar iki parti, Sovyetler Birliği Komünist Partisiyle, Çin Komünist Partisi arasındaki ayrılıklardır. Bu meselelerin Bükreş'te incelenmesinin erken, aceleci olduğunu, dikkatlice ve partilerarası ilişkilere kumanda eden Leninist örgütsel kuralları kesinlikle uygulayarak çözümlen-

melerinin gerektiğini istenilen zamanda bildirdik. Öyleyse seni, Merkez Komitesine karşı bu tavrı takınmaya iten nedir? Bunun için sana yoldaşça, bu meseleler üzerinde düşünmeni söylüyorum. Parti ilkelerine uygun olarak şu iki-üç gün içinde, bütün bu meseleler hakkında Merkez Komitesine bir yazı yazabilirsin.

Koço Taşko: Daha fazla diyecek bir şeyim yok.

Enver Hoca Yoldaş: Yani, hatalarını derinlemesine tahlil etmesini sağlamak için Partinin elini uzattığı, her Parti üyesinin yapması gerektiği gibi davranmayı reddediyorsun. O halde yarın kalkıp da «Hoca yoldaş bana hatalarımı temelinden kavramak için düşünme imkânını vermedi» deme.

Koço Taşko: Başka diyecek bir şeyim yok. Söyliyeceğimi dedim.

Enver Hoca Yoldaş: Kısaca tavrın bu. Bu tavrını gözden geçirmek istemiyorsun. Bir kere daha bugün, yarın ve ertesi gün düşünmeni, düşüncelerini yazılı olarak bize vermeni tavsiye ediyorum, sonra senin durumunu Merkez Komitesinde ele alırız, çünkü Parti Merkez Komitesi Plenumunun karar vermesi gereken önemli bir mesele söz konusudur.

Koço Taşko: Yazmayacağım. Söyleyeceğimi dedim.

ENVER HOCA YOLDAŞIN, TİRAN'DAKİ SOVYETLER BİRLİĞİ ELÇİLİĞİNİN BİRÇOK MEMURUNUN ARNAVUTLUK EMEK PARTİSİNİN VE ARNAVUT DEVLETİNİN İÇİŞLERİNE AÇIKÇA MÜDAHALESİ İLE İLGİLİ OLARAK S.B.K.P. M.K.'NE GÖNDERDİĞİ MEKTUP

6 Ağustos 1960

Başında Kruşçev'in bulunduğu Sovyet revizyonist yönetiminin baskı ve tehditler zincirinden olmak üzere, İçişlerimize açıkça müdahale eden Tiran'daki Sovyet elçiliği, Arnavutluk Emek Partisine ve onun yönetimine karşı özellikle düşmanca ve saptırıcı bir faaliyet gösteriyordu. Enver Hoca yoldaşın S.B.K.P. M.K.'ne gönderdiği 6 Ağustos 1960 tarihli mektup, Tiran'daki Sovyetler Birliği elçiliğinin birçok memurunun Arnavutluk Emek Partisinin ve Arnavut devletinin içişlerine açıkça müdahalesi konusuna değinmektedir. ATA.

Arnavutluk Emek Partisi Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile olan ilişkilerinde, dün olduğu gibi bugün de Marksizm-Leninizmin ve proleter enternasyonalizminin yüce ilkelerini kendisine kılavuz almaktadır.

Şu son zamanlarda, Bükreş'teki Komünist ve İşçi Partileri temsilcileri toplantısından sonra, Tiran'daki Sovyet elçiliğinin bazı memurlarının tavrında köklü bir değişiklik olduğunu tesbit ettiğimizi büyük bir üzüntüyle bildiririz; bu tavır ancak ülkelerimiz ve partilerimiz arasındaki dostça ilişkilere zarar verebilir, çünkü bu kişilerin, şimdiye kadar Sovyetlerin içişlerimize karşı izledikleri Marksist-Leninist tavırla taban tabana zıt, Partimizin ve devletimizin içişlerine açıkça müdahalesidir sözkonusu olan.

Büyük bir üzüntüyle kaydederiz ki Tiran'daki Sovyet

elçiliğinde danışman olan Novikov yoldaş, partilerimiz arasındaki dostça ilişkilere yönveren bütün kuralları ve normları ihlal ederek, Tiran'da, Elbasan'da, Dürres'de ve başka yerlerde partimizin kadroları ve görevlilerinden Parti Merkez Komitesi plenumunun incelediği ve Arnavutluk Emek Partisinin genel siyasi çizgisini ilgilendiren çok önemli meseleler ve Partimiz hakkında bilgi toplamak için birçok defalar girişimlerde bulunmuşlardır. Partimizin kadrolarıyla konuşurken açıkça Partinin genel çizgisi aleyhinde konuşmuş ve onları hatalı, partimiz merkez komitesine karşı hasmane tavırlar almaları için ikna etmeye çalışmıştır.

Sovyet elçiliğinin birinci sekreteri Bespalov, elçi İvanov yoldaş ve elçilik danışmanı Novikov yoldaşla birlikte, Marksist-Leninist partiler arasındaki ilişkilerde kabul edilemez yöntemleri kullanarak, Partimiz kontrol komisyonu başkanı Koço Taşko'yu olumsuz bir yönde etkilemeyi ve Partimizin genel çizgisine aykırı yönlere çekmeyi başarmışlardır.

Sovyet elçiliği memurlarının bu türden davranışları, Marksist-Leninist partimizin içişlerine bariz ve kabul edilemez bir müdahale, Partimizin birliğine ve genel çizgisine karşı açık bir faaliyet teşkil etmektedirler.

Partimize karşı dostane olmayan faaliyetini, Tiran havaalanında generallerimize ve subaylarımıza «Ordu kime sadık kalacak?» gibisinden garip ve şüpheli bir soruyu açıkça sormaya cesaret edecek kadar ileri götüren Sovyet elçisi İvanov yoldaşın, şu son zamanlarda takındığı tavır bizi son derece üzmüştür. Generallerimiz ona gereken cevabı hemen vermişler, İvanov yoldaşın bu maksatlı sorusu karşısında infiale kapılarak gözleri yaşlı bir halde Parti Merkez Komitesine gelmişler ve çok doğal olarak şu soruları sormuşlardır: «Niçin bize böyle bir soru sordu? Niçin ordumuzun Partiye, vatana, halka ve sosyalist kampa olan sadakatini şüphe altına sokmaktadır?» Hepimiz Sovyetler Birliği elçisi İvanov yoldaşın bu tavrının tahammül edilemez bir şey olduğu kanısındayız.

Bu olaylar (aynı şekilde başka birçok olay daha vardır) bizi son derece üzdü. Şimdiye kadar Sovyet elçiliğindeki bu memurların davranışlarını duymamazlıktan geldik,

gözlerimizi yumduk ve bunu da sadece ülkelerimiz arasındaki büyük dostluk adına yaptık. Fakat şimdi, Sovyet elçiliğinin bazı memurlarının Partimizin genel çizgisine ve birliğine karşı faaliyetleri tahammül edilemez boyutlara ulaşmaktadır, uygun tedbirleri alacağınız umuduyla sizi bu olaylardan haberdar etmeyi görev biliyoruz. Sovyet elçiliğinin bazı memurlarının bu davranışları, ülkelerimiz arasındaki dostluğa katkıda bulunmamaktadır, aksine partilerimiz arasındaki enternasyonalist ilişkilere zarar vermektedir.

Sizi bu olaylardan haberdar etmeyi, her zaman olduğu gibi ve büyük Lenin'in partisinin bize öğrettiği gibi sizinle açık ve doğru bir şekilde konuşmayı görev sayıyoruz. Sovyet elçiliğindeki bu memurların tavrında böyle bir değişmenin niçin meydana geldiğini anlamıyoruz. Kadrolarımıza açıkça Partimizin Bükreş Komünist ve İşçi Partileri toplantısında aldığı tavra karşı sözler söylemektedirler ve yoğun bir şekilde Partimizin ve Partimizin yönetiminin birliğini parçalamaya çalışmaktadırlar.

Partimizin Bükreş toplantısındaki tavrı kaya suyu gibi berraktır. Partimiz, bu toplantıda açıkça ve berrak bir şekilde kendi görüşlerini açıklamış, Partimizin görüşleri konusunda kimsenin gerçeği tahrif etmesine izin vermemiştir. Bükreş toplantısında ortaya konulan meseleler üzerinde nasıl samimiyetle ve sarahatle görüşlerimizi ifade etmişsek, Bükreş toplantısına katılan bütün partilerin aldığı karara göre Moskova'da toplanması gereken gelecek toplantıda da samimiyetle ve sarahatle konuşacağız. Tiran'daki Sovyet elçiliğinin bazı memurlarının yapmaya çalıştığı gibi, Partimizin doğru Marksist-Leninist tavrını değiştirmek için hiç kimsenin, her ne nedenle olursa olsun içişlerimize karışmaya hakkı yoktur.

Partimiz, bütün diğer Marksist-Leninist partiler gibi, büyük Lenin'in de bize öğrettiği şekilde, kendi görüşüne sahip olma ve bunu serbestçe ifade etme hakkına sahiptir. Bu görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını Partimiz, Marksizm-Leninizmden çıkarmaktadır, Partimizin şu son zamanlarda sözde yanlış yollara saptığını düşündürtmeye çalışmak, tamamen kabul edilemez bir tavırdır ve Sovyet elçili-

ğinin bazı memurlarının «ispat etmeye» çalıştıkları da budur. Partimizin tavrı konusunda gerçeği tahrif etmeye çalışan her kimse, yanlış bir yol tutmaktadır. Arnavutluk Emek Partisi bütün hayatı boyunca Marksizm-Leninizme sadık kalmıştır, kalmaktadır ve kalacaktır, kuruluşundan bugüne kadar katettiği şanlı, uzun yol bunun en iyi kanıtıdır.

Arnavutluk Emek Partisi büyük Lenin'in öğrettiği gibi, Marksizm-Leninizme sonuna kadar sadık kalmak için daima, bütün gücüyle mücadele edecektir.

Partimiz Merkez Komitesi, Bükreş Toplantısında Sovyetler Birliği Komünist Partisiyle Arnavutluk Emek Partisi arasındaki görüş ayrılıklarının, bir kimsenin başka birinin içişlerine müdahale etmesi için bahane olmaması gerektiği kanısındadır, çünkü bu davamıza katkıda bulunmaz, aksine, partilerimizin ortak çıkarlarına zarar verir.

ARNAVUTLUK EMEK PARTİSİNİN 1960 BÜKREŞ TOPLANTISI'NIN GELİŞMELERİ VE SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİ İLE ÇİN KOMÜNİST PARTİSİ ARASINDA ORTAYA ÇIKAN AYRILIKLARLA İLGİLİ PARTİ TABAN ÖRGÜTLERİNE YOLLADIĞI MEKTUP(1)

9 Ağustos 1960

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'yle Çin Komünist Partisi arasında birtakım ideolojik ve siyasi ayrılıklar belirmiştir. Bu ayrılıklar, Çin ve Sovyet basınlarında ve ayrıca iki ülke yöneticilerinin söylevlerinde, tabii ki isimlerinden bahsedilmeden ama herkesin kolayca anlayacağı şekilde imâ edilerek belirtilmeye başlanmıştır. Bu sorunlar Bükreş'te yer alan Toplantı'da, Romanya İşçi Partisi'nin III. Kongresi'ne delege gönderen Komünist ve İşçi partilerinin temsilcileri tarafından ortaya atılmış ve tartışılmıştır.

Parti Merkez Komitesi bu mektupla, Parti'nin bütün teşkilatlarına bu meseleye ilişkin tavrımızı bildirmek ihtiyacını gerekli görmüştür.

2 haziran 1960'da, Sovyetler Birliği Komünist Partisi, Partimizin Merkez Komitesi'ne bir mektup yollayarak, haziran ayının sonunda sosyalist kampın Komünist ve İşçi Partileri arasında bir toplantı yapmayı teklif etmekte, «*mevcut uluslararası durumun ve geleceğe yönelik ortak eylem çizgisinin saptanması için görüş teatisinde bulunulmasını*» istemektedir. Partimizin Merkez Komitesi bu mektubu hemen cevaplandırmış ve haziran ayının sonunda önerilen toplantının örgütlenmesi görüşüyle tamamen hemfikir olduğu ve bu

(1) Arnavutluk Emek Partisi'nin Temel Belgeleri. Cilt III, S. 348-352. (Parti Merkezi Arşivi).

vesileyle Partimizin delegasyonuna Enver Hoca'nın başkanlık edeceği belirtilmiştir. Bu arada 7 haziranda, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nden başka bir mektup aldık. Bu mektupta, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi bütün partilerin, sosyalist kampın Komünist ve İşçi Partilerinin temsilcilerinin toplanması yönünde görüş belirttikleri ama içlerinden bazılarının toplantının daha sonraki bir tarihe ertelenmesini istediklerini bildirdi. Bu konuda Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 7 haziran tarihli mektubunda şunlar söyleniyordu: *«Toplantı tarihi üzerine Partinizin temsilcileriyle, bir ön çalışma mahiyetinde, Romanya İşçi Partisi'nin 20 hazirandaki III. Kongresi sırasında görüşülebilir. Bunun sonucunda kardeş partilerle kesin toplantı tarihini saptayabiliriz. Tabii ki bu, kardeş parti temsilcilerinin Bükreş'te, istedikleri takdirde, fikir teatisinde bulunmalarına, her hangi bir karar alınmaması şartıyla, engel teşkil etmez».*

Bu vesileyle Partimiz Merkez Komitesi yolladığı cevapta, toplantının daha sonraya ertelenmesine ve toplantı tarihi için Bükreş'te görüşme yapılmasına katıldığını Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne bildirdi.

Bunun için Merkez Komitesi Siyasi Bürosu, Partimiz delegasyonuna Romen İşçi Partisi III. Kongresi'nde başkanlık eden Hüsnü Kapo yoldaşı, Kongre'de bulunan kardeş parti temsilcileriyle Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin mektubunda teklif edildiği gibi toplantı tarihini tespit etmek için görüşmelerde bulunmak üzere yetkili kıldı.

Fakat gerçekte, Romen İşçi Partisi Kongresi'ne katılmak ve sosyalist kampın Komünist ve İşçi Partileri temsilcilerinin toplantısının tarihini tespit etmekle görevli delegasyonumuz kendini, Bükreş'te önceden hazırlanmış uluslararası bir toplantıda buldu. Bu toplantı, daha önce kararlaştırılmış olana ters düşüyordu, hatta Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin yukarda sözünü ettiğimiz mektuplarının muhtevasına aykırıydı. Gündemi bile tamamen farklı idi: Komünist ve İşçi Partileri temsilcilerinin, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin mektubunda söylendiği gibi, toplantı tarihini tespit etmek yerine

Çin Komünist Partisi itham ediliyordu. Bu amaçla toplantıdan sadece on saat evvel bütün yabancı delegelere (ki bunların çoğunluğu sadece merkez komiteleri üyeleriydi) 65 sayfalık, Sovyet Yoldaşlar tarafından hazırlanmış, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin kendileriyle Çinli yoldaşlar arasında ortaya çıkan ayrılıklarla ilgili görüşlerinin sergilendiği bir metin dağıtıldı. Başka bir şey için Bükreş'e gelmiş değişik ülkelerden elliden fazla Komünist ve İşçi Partisi delegasyonundan, bu kadar önemli ve nazik bir konuda on saatten kısa bir sürede tavır almaları, Çin Komünist Partisi'ni itham etmeleri isteniyordu.

Bu toplantının, alelacele ve en basit Leninist örgütlenme ilkelerine aykırı olarak hazırlandığı açıktır. Şunu iyi biliyorsunuz ki sevgili yoldaşlar, Parti taban örgütlerinde dahi basit bir üye tarafından ortaya atılan bir konu tartışmaya sunulurken, Parti bize, dikkatli, titiz, adil olmayı ve asla aceleci olmamayı öğretiyor. Leninizm'in bu örgütlenme ilkesini uygulayarak taban örgütleri bir defa, iki defa hatta çok kez üç defa toplanır, gündem ve muhtevası, Komünistlere üç gün önceden iletilir ve gerekli malzemeyi hazırlamak üzere komisyonlar kurulur vs... Parti'nin yolu budur; Marksizm-Leninizm'in gösterdiği tek doğru örgütlenme youl. Bir tek parti üyesine karşı böyle davranırken, bağrında milyonlarca üyesi olan, yaklaşık yediyüz milyon kişilik bir halka önderlik eden bütün bir Parti'nin böyle alelacele, tüm örgütlenme ilkeleri ihlâl edilerek itham edilmesi uygun olur mu?

Bükreş Toplantısı'nın hazırlanış ve gelişme koşulları böyleyken Partimizin Siyasi Bürosu, doğru bir tavır takındı; takınılabilecek tek, ilkeye bağlı ve Marksist-Leninist doğru tavır. Bu tavır hangisidir?

Birkaç kelimeyle şöylece özetlenebilir:

İlk olarak, sözkonusu anlaşmazlıklar, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'yle Çin Komünist Partisi arasındaki, anlaşmazlıklardır.

İkinci olarak, Bükreş Toplantısı, vaktinden evvel oluşturulmuştur ve Leninist örgüt kurallarına aykırı olarak gelişmiştir.

Üçüncü olarak, Partimizin, Komünist ve İşçi Partilerin-

deki kural ve uygulamalara göre hazırlanması gereken gelecek toplantıda, bu ayrılıklarla ilgili söyleyecek sözü vardır.

Emek Parti'miz, Bükreş'te yer alan toplantının kurallara uygun olmadığı, ayrıca Sovyetler Birliği Komünist Partisi'yle diğer kardeş partiler arasında teati edilen mektuplar sonucunda ortaya çıkan anlaşmaya aykırı olduğu yargısına sahiptir. Bu anlaşmaya göre sadece toplantı tarihi tespit edilmeliydi, toplantı vaktinden evvel olmuştur ve Komünist ve İşçi Partilerinin örgütlenme kurallarına aykırıdır. Bir taraftan bu gelişmeleri, diğer taraftan Sovyet yoldaşların görüşlerinin sergilendiği metnin, toplantıdan sadece on saat önce dağıtılmasını dikkate alarak, Partimiz, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'yle Çin Komünist Partisi arasındaki uyuşmazlıklarla ilgili görüşünü belirtmemiştir.

Partimiz, sözkonusu uyuşmazlıkla ilgili olarak, daha sonra yapılacak olan Komünist ve İşçi Partileri toplantısında, iki partinin verdiği malzemeyi dikkatli bir şekilde, ihtiyatla, Marksist-Leninist adalet anlayışına uygun olarak inceledikten sonra görüş belirtecek, bakış açısını ortaya koyacaktır. Marksizm-Leninizm ilkeleri uğruna daima mücadele etmiş ve onları fedakarlıkla savunmuş olan Partimiz, ancak Leninist örgütlenme kurallarına uygun bir şekilde örgütlenmiş bir toplantıda, iki tarafın savlarını sabırla ve soğukkanlılıkla, yoldaşlık anlayışı içersinde dinledikten sonra kimin haklı kimin haksız olduğu konusunda, sosyalizmin ve komünizmin yararına, sosyalist kampımızın birliği yararına, gelecekte ahenk içinde nasıl çalışılacağı konusunda bir sonuca varabilir.

Hüsnü Kapo yoldaşın Bükreş toplantısı'nda izlediği tavır, Siyasi Büro'nun direktiflerine uygun olarak akıllı, ilkeye bağlı ve Leninist bir tavırdır. Basında yayınlanan bildiriden öğrendiğimiz gibi bu tavır, Parti Merkez Komite'sinin 11 ve 13 haziranda toplanan Genişletilmiş Toplantısı'nda bütünüyle ve oybirliğiyle onaylanmıştır. Merkez Komitesi bu doğru ve ilkeye bağlı tavrın, kahraman Partimizin her bir üyesi tarafından da onaylanacağı inancındadır. Doğru tavrımız, Leninist normlara saygı göstermek istemeyenlerin hoşuna gitmeyebilir.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'yle Çin Komünist Partisi arasında var olan uyuşmazlıklar, sosyalist kampın en büyük iki ülke ve partisini ilgilendirir. Partimiz onlara karşı ilgisiz kalamaz. Partimiz, geçmişte olduğu gibi gelecekte de Marksizm-Leninizm temelinde, halkımızın Sovyetler Birliğine, Sovyet halklarına ve Sovyetler Birliği Komünist Partisine karşı taşıdığı sevgiyi güçlendirmek için çalışacaktır, çünkü Marksizm-Leninizm'in ve proleter enternasyonalizminin muzaffer dersleri üzerine temellenen sevgiden daha kuvvetli ve samimi bir sevgi mevcut değildir. Ama şurası inkâr edilmez ve tartışılmazdır ki, büyük Çin, halkı ve Partisi'yle, sosyalist kampın bütün diğer üyeleri gibi bizim için sevgili ve değerlidir.

İşte bu yüzden, diğer bütün partiler gibi Partimiz, bu önemli meselenin doğru bir biçimde, Marksizm-Leninizm'in dersleri temelinde çözümünden yanadır. Partimiz, bizimki de içinde olmak üzere, değişik parti temsilcilerinden oluşan bir komisyonun hazırlıklarını üslendiği, iki-üç ay içinde toplanacak olan toplantıda bu meselenin halledileceğine inanmaktadır. Buna kesinlikle inanıyoruz, çünkü birçok fırtınalara göğüs germiş olan ve her seferinde muzaffer çıkmış olan Marksizm-Leninizm'e güveniyoruz.

Emek Partimiz, Marksizm-Leninizm'in uygulanması ve zaferi için, ilkelerinin saflığının korunması için çalışmış ve mücadele etmiştir. Bu yüzden, Partimiz bütün şanlı tarihi boyunca tamamen doğru bir çizgiye, Lenin'in derslerine uygun, Arnavut halkının çıkarlarına, sosyalizm ve komünizmin çıkarlarına uygun bir çizgiye sahip olmuştur ve şimdi de sahiptir. İlkeler üzerine temellenmiş bu çizgi, Partimiz tarafından gelecekte de hiç tereddütsüz izlenecektir. Marksizm-Leninizm'in zaferi için, 1957 Moskova Deklarasyonu'nun ve basında görüldüğü gibi Partimiz Merkez Komitesi tarafından oybirliğiyle onaylanmış olan Bükreş Bildirisi'nin ilkelerinin uygulanması için mücadele edeceğiz ve çalışacağız.

Partimiz devrimci uyanıklılığını, kahraman Partimize yaraşır şekilde daima kuvvetlendirecek ve ayakta tutacaktır. Çünkü, Parti ve halk düşmanları, zayıf unsurlar, oportünistler ve kalleşler, her zaman yaptıkları gibi Parti'ye ve doğru

çizgisine saldırmak istiyecekler, büyük Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti ile olan dostluğumuzla ilgili iftiralara girişecekler, saflarımızda ideolojik karışıklıklar çıkarmak için çeşitli slogan ve görüşler ortaya atacaklardır. Uyanıklığımızı korurken şanlı Partimizin bütün üyeleri, cesaretle ve kararlılıkla, bu alçakça emellerine ulaşmak istiyenlerle mücadele etmelidir.

Partimiz saflarında çelikten birliği, Leninist Merkez Komitesi etrafında Partimizin birliğini, Partiyle kahraman halkımızın birliğini daha da güçlendirmelidir. Yenilmez birliğimiz, karşımıza çıkacak olan her türlü engeli yenmede, yeni başarılara doğru ilerlemede tayin edici şarttır. Yenilmez birliğimiz, şimdi aynı zamanda Parti çizgisinin zaferi için, düşmanlarımızın her türlü faaliyetini boşa çıkarmak için, oportünistleri, zayıf unsurları ve korkakları ezmek için tayin edici şart olmaktadır.

Parti Merkez Komitesi, bütün taban örgütlerinin, bütün üyelerinin, kendi sadık evlatları olarak ve Marksizm-Leninizm'e ölünceye kadar sadık halkın evlatları olarak her zamanki gibi bu çok önemli meseleyi değerlendirmede de dikkatli, adil, cesur ve ilkelere bağlı kalarak hareket edeceklerine ve Partimizin Leninist Merkez Komitesi etrafında saflarını daha da sıklaştıracaklarına kesinlikle emindir.

GERÇEK BİRLİK ANCAK MARKSİST-LENİNİST İLKELER TEMELİNDE SAĞLANIR VE GÜÇLENİR

27 Ağustos 1960

— 27 Ağustos 1960'da Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesine ve Çin Komünist Partisi Merkez Komitesine gönderilen mektup.

Bükreş toplantısında Nikita Kruşçev ve grubu Marksizm-Leninizme ve Çin Komünist Partisine saldırılarıyla, uluslararası komünist ve işçi hareketinin birliğine ağır darbeler indirdi. Büyük bir sorumluluk gösteren A.E.P. bu birliğin Leninist yolda güçlenmesi için savaştı. Enver Hoca yoldaşın A.E.P. M.K. adına 27 Ağustos 1960'da S.B.K.P. M.K.'ne ve Ç.K.P. M.K.'ne yolladığı mektup, bu meseleleri aydınlığa kavuşturmaktadır. Bu mektup, Enver Hoca yoldaşın eserlerinin 19. cildinde «Gerçek birlik ancak Marksist-Leninist ilkeler temelinde sağlanır ve güçlenir» başlığı altında yayınlanmıştır. Bu mektubun bir kopyası diğer sosyalist ülkelerin partilerine de gönderilmiştir. ATA

Değerli Yoldaşlar,

Bilindiği gibi, bu yılın Haziran ayında yapılan komünist ve işçi partileri temsilcileri Bükreş Toplantısında, Arnavutluk Emek Partisi heyeti Partimiz Merkez Komitesinin talimatları doğrultusunda, S.B.K.P. ile Ç.K.P. arasında ortaya çıkan anlaşmazlıklar konusunda, Sovyetler Birliği Komünist Partisi heyetinin ve bu Toplantıda hazır bulunan parti heyetlerinin çoğunluğundan farklı bir tavır almıştır.

Arnavutluk Emek Partisi, dünyadaki bütün komünist ve işçi partilerine derin bir saygı beslemektedir, devrimci tarihinde ilk defa olarak Bükreş Toplantısında, komünist ve işçi partileri heyetlerinin çoğunluğundan farklı bir tavır almak

zorunda kaldığı için büyük bir üzüntü duymaktadır. Diğer her Marksist parti gibi, Partimiz de bilincinin gösterdiği şekilde fikrini ifade etmek ve doğru olduğuna inandığı tavrı takınmak hakkına sahiptir.

Bükreş Toplantısında SBKP heyeti diğer parti heyetlerine, ÇKP'nin 1957 Moskova Bildirisini ihlal ettiğini belirten yazılı bir belge dağıttı... Bu Toplantıda, SBKP heyeti tarafından dağıtılan belgeye dayanarak ÇKP'ni Moskova Bildirisini «ihlal ettiği»nden dolayı eleştirmek için özel olarak örgütlenen gerçek bir uluslararası toplantıyla karşı karşıya kaldık; üstelik bu belge Partimiz heyetine Toplantıdan sadece 10 saat önce verilmişti.

Bilindiği gibi Marksizm-Leninizm bize, saflarında milyonlarca üye barındıran ve arkasında uzun bir kararlı devrimci faaliyet dönemi olan Çin Komünist Partisi gibi Marksist bir partinin hatalarının incelenmesini bir kenara koyalım, bir komünistin bile hatalarının incelenmesi sırasında son derece temkinli, ağırbaşlı olunması gerektiğini, bu komünistin işlediği hataların bütün sebeplerinin derinlemesine tahlil edilmesi gerektiğini, hataları konusunda onu ikna etmeye çalışması gerektiğini, meseleyi taban örgütüne veya gerekli parti formuna getirmenin, meselenin burada Marksist-Leninist ilkeler temelinde büyük bir objektiflikle ve sadece tek bir amaç, bu komünisti düzeltmek ve doğru yola getirmek amacı, güdülerek incelenmesinin gerektiğini öğretir. Bir komünistin hatalarını incelemek ve onu hatalarından arındırmak için bu kadar büyük çaba harcıyorsak, Bükreş Toplantısı gibi bir uluslararası komünist toplantıda «bir partinin hataları üzerine görüşler ileri sürme»den önce ne büyük çabalar harcamamız gerektiği anlaşılmaktadır. Fakat maalesef bu yapılmadı.

Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesi, bir diğer Marksist partinin ideolojik ve siyasi hataları hakkında fikir beyan etmek için önce, kanıtlara dayanarak bu hataların varlığına kani olmak gerektiği, bu kanaatin de ancak Parti Merkez Komitesi Plenumunda bu konu üzerine tüm gerekli kanıtların, gerek eleştiren, gerekse eleştirilen taraflarının ileri sürdüğü kanıtları soğukkanlılıkla ve Marksist-Leninist yön-

tem temelinde elde edilebileceği Marksist-Leninist ilkesinden hareket eder. Parti Merkez Komitesi Plenumu bu tahlili yaptıktan sonra, ancak o zaman diğer bir partinin hataları üzerine görüşümüzü objektif olarak verebilecek durumda oluruz. Kanaatimizce kardeş bir partinin ideolojik hatalarını incelemenin en doğru yöntemi budur. Partimiz Merkez Komitesi, SBKP'nin ÇKP'ne isnat ettiği «hatalar» üzerine kesin sonuçlara ulaşmak ve bu yılın Kasım ayında toplanacak olan komünist ve işçi partileri Toplantısında bu mesele üzerine görüşünü ifade etmek için, bu yöntemi kullanacaktır. Başka bir şekilde hareket etmenin, Bükreş Toplantısındaki gibi davranmanın, kardeş bir partinin, sözkonusu partinin yanılıp yanılmadığı sonucuna ulaşmak için bütün akımları sonuna kadar ve soğukkanlılıkla tahlil etmeden mahkûm edilmesi anlamına geleceği kanaatındayız. Böyle durumlarda acelecilik zararlıdır.

Bu sebepten dolayı, Bükreş Toplantısında Partimizin Heyeti, bu anlaşmazlıkların S.B.K.P. Merkez Komitesiyle ÇKP Merkez Komitesi arasında doğduğunu, bunların iki taraf arasında görüşmelerle halledilmeye çalışılması gerektiğini, bundan da bir sonuç çıkmazsa görüşlerini açıklamaları için meselenin bütün diğer kardeş partilere açıklanması gerektiğini söyledi; Partimizin Heyeti yine, Bükreş Toplantısının vaktinden erken yapıldığını ve Leninist normlara uymadığını açıklamıştır. S.B.K.P. ile ÇKP arasındaki anlaşmazlıklar konusundaysa Arnavutluk Emek Partisi görüşünü, Kasım ayındaki komünist ve işçi partileri toplantısında açıklayacaktır.

Doğal olarak, SBKP ile ÇKP arasındaki anlaşmazlıklar, büyük bir ilkesel, ideolojik ve siyasi bir öneme haizdirler ve bu anlaşmazlıkların çözümü sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin birliği için hayati bir önem taşımaktadır. Bu anlaşmazlıkların çözümü bugün sadece Arnavutluk Emek Partisi de dahil bütün Marksist partileri ilgilendirmekle kalmamaktadır, üstelik bütün Marksist partilerin görevi bu anlaşmazlıkların çözümlenmesine katkıda bulunmaktır, çünkü bu anlaşmazlıklar daha şimdiden SBKP ile ÇKP arasındaki ilişkiler çerçevesinden çıkmış ve uluslararası bir nitelik kazanmıştır.

Bükreş Toplantısından sonra, SBKP de dahil olmak üzere, sosyalist kamp ülkelerinin birçok komünist ve işçi partisi, ÇKP'ne gönderdikleri mektupların kopyalarını Partimizin Merkez Komitesine de yollamışlardır. Bu mektuplarda, ÇKP'nin «Marksist-Leninist teori ve pratikten saptığı» sonucuna varılmaktadır... Bükreş Toplantısındaki tavrımızın tamamen doğru ve Marksist-Leninist konusunda bizi daha da fazla ikna eden beyanlarda bulunulmaktadır. Bizim görüşümüze göre bu beyanlar, Bükreş Toplantısının «ÇKP'nin hataları üzerine basit bir fikir alışverişi» ile sınırlanmadığını ve ÇKP'nin bu mektupları yollayan partiler tarafından fiilen mahkûm edildiğini göstermektedir.

Öte yandan, bu mektuplarda, Bükreş toplantısında ÇKP'nin «hatalarının» eleştirisinde «bütün komünist ve işçi partileri arasında tam bir birlik» oluştuğu belirtilmektedir. Böyle bir beyan, ÇKP'ne isnatedilen «hatalar» konusunda, Arnavutluk Emek Partisi'nin diğer komünist ve işçi partilerinin çoğunluğunun safında yer aldığını kapalı bir biçimde söylemeye gelir. Bükreş Toplantısında kabul edilen Bildirinin onaylanması konusunda, bütün partilerin görüş birliğine vardığını kabul ederiz, çünkü Partimiz de bu Bildiriyi onaylamıştır. Fakat SBKP ile ÇKP arasındaki anlaşmazlıklar konusunda «bütün partilerin birliği» sözkonusuysa, bu, gerçeğe uymamaktadır, en azından bizim Partimiz açısından; çünkü Arnavutluk Emek Partisi diğer partilerin çoğunluğu yanında yer almamıştır, defalarca tekrarladığı gibi, bu anlaşmazlıklar üzerine görüşünü Kasım ayındaki, gelecek komünist ve işçi partileri Toplantısında belirtecektir. Bükreş Toplantısında ÇKP'nin «hatalarının» eleştirisinde «bütün partilerin tam bir birlik» oluşturduğunu beyan etmek, olayları ve gerçeği tahrif etmektir.

Bugün, Partimiz Merkez Komitesi, Bükreş Toplantısından daha çok ikna olmuştur ki, bu Toplantı sadece SBKP ve ÇKP arasındaki anlaşmazlıkları ortadan kaldırmadı, fakat bu anlaşmazlıkları daha çok derinleştirerek, susulamıyacak bir aşamaya ulaştırdı.

Daha önce söylediğimiz gibi, SBKP ve ÇKP arasında ortaya çıkan anlaşmazlıkların çözümü sosyalist kampın birli-

ği ve uluslararası komünist hareketin birliği için can alıcıdır. Bunun için, bizce, bu anlaşmazlıkları Marksist-Leninist ilkeler temelinde çözmek için bütün çabalara başvurulmalıdır. Şu bir gerçektir ki, Marksizm-Leninizm düşmanları, emperyalizm ve revizyonizm, şimdiden bu anlaşmazlıkları kullanarak Marksizm-Leninizme saldırmakta, sosyalist kampı ve uluslararası komünist hareketi bölmekte ve lekelemektedir.

Partimizin Merkez Komitesi, bugün bütün dünyadaki komünist ve işçi partilerinin hayatı, sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin birliğinin güçlendirilmesi ve korunması için, bu anlaşmazlıkların Marksist-Leninist ilkeler temelinde çözümünden daha önemli bir şey olmadığı kanaatındadır.

Partimiz emperyalizmin saldırgan planları ve faaliyetlerine karşı, Moskova Bildirisinin belirttiği gibi uluslararası komünist hareketi için esas tehlike olan modern revizyonizme karşı daima uyanık olacaktır.

Yoldaşca selamlar
Arnavutluk Emek Partisi
Merkez Komitesi adına
ENVER HOCA

A.E.P. M.K. SİYASİ BÜRO TOPLANTISINDA LİRİ BELİŞOVA'NIN AĞIR SİYASİ VE İDEOLOJİK HATALARI ÜZERİNE YAPILAN KONUŞMA

30 Ağustos 1960

İç ve dış düşmanların, özellikle revizyonistlerin arasında, Partimize ve halk iktidarımıza saldırmak için sıkı bir bağ, bir eylem koordinasyonu vardır. A.E.P. M.K., S.B.'nun eski üyesi, Partiden ihraç edilmiş. Sovyet revizyonizminin ajanı Liri Belişova, Partimize ve iktidarımıza karşı bu türden bir faaliyet yürütmüştür. Liri Belişova'nın anti-Parti tavır ve eylemleri, Enver Hoca yoldaşın A.E.P. M.K. S.B.'nun toplantısında 30 Ağustos 1960'da yaptığı konuşmada tahlil edilmiştir; bu konuşma, «Liri Belişova'nın siyasi ve ideolojik ağır hataları» başlığı altında 19 ncu ciltte yayınlanmıştır. Enver Hoca yoldaşın konuşmasından alıntılar yayınlıyoruz. ATA.

Merkez komitesi Plenumunun son toplantısında cereyan eden tartışmalar sırasında, Liri Belişova sağlıklı bir özeleştiri yapmadı. Bunun için onun durumunu Siyasi Büro önüne getirmeyi düşündük.

İlk önce soracağım birkaç soru var: Liri bize, Siyasi Büroyu meydana getiren kişiler hakkındaki fikrinin ne olduğunu ve Siyasi Büronun diğer üyelerine göre kendi şahsını nasıl değerlendirdiğini söylesin? Sovyet elçisinin talimatları doğrultusunda, onlara karşı tavrında belli bir taktik uygulamış mıdır? Onların olgunluklarına, karar alma ve Partinin Marksist-Leninist çizgisine uygun düşen doğru tavırlar alma yeteneklerine güveni var mıdır? Bu konuda, Siyasi Bürodaki yoldaşlar hakkındaki düşünceleri nelerdir, çünkü bizde Partinin çizgisi tek başına Enver tarafından tayin edil-

mez, ama ilk önce Kongre ve Merkez komitesi tarafından tayin edilir, o ise bu çizgiyi, Merkez komitesi ve Siyasi Büro kararlarını uygulamakla yetinir? Liri, Kongrede seçilen Parti yönetimi hakkında doğru bir görüşe sahip midir, çünkü bizzat kendisinin söylediğine göre, «muhakkak ki daha yetenekli ve daha az yetenekli yoldaşlar vardır?»

Öte yandan, Moskova'da izlediğin tavır (ki ben bu konuda sana, «Sovyetlerin Çinlilere karşı işledikleri hatalarla ilgili tavırların üzerine iyi düşün» demiştim) hakkında oradan gelen haber karşısında izlenimin ne olmuştur? Tavırların konusunda konuşan bizzat Sovyet elçisidir, yani bunların Partimizden biri tarafından uydurulduğunu sanma. Elimizde bulunan bazı verilere dayanarak Liri'nin, «Enver yoldaş, Sovyetler Birliği ile Çin arasındaki anlaşmazlıklara karışmamalıdır», «Enver yoldaşı korumalıyız» diyen Sovyet elçisinin görüşleriyle hem fikir olduğunu düşünmekteyiz. Dolayısıyla Liri, Enver yoldaşın korunması gerektiği, ama Siyasi Bürodaki birkaç yoldaşın kurban edilebileceği görüşünü savunmaktadır, çünkü iki büyük parti, S.B.K.P. ve Ç.K.P. arasındaki anlaşmazlıkların açıklığa kavuşması ve çözümlenmesi muhtemeldir. Böylece, başlamış olan tartışmaya karışmış olan Siyasi Bürodaki yoldaşların bir kısmı tasfiye edilecektir, ama Enver yoldaş bu işe karıştırılmayacaktır.

Liri'nin, «Enver, S.B.K.P. ile Ç.K.P.'yi ilgilendiren meselelere karışmamalıdır» biçimindeki tezini kabul edersek, bu, Siyasi Büronun Bükreş Toplantısı üzerine görüşlerinin yanlış olduğunu kabul etmeye de gelir. Liri bir şeyi iyi anlamalıdır; biz, Sovyet yöneticilerinin yanlış görüşleriyle hemfikir değiliz.

Bazı Sovyet yöneticileri birçok defa benim aleyhime konuşmuşlardır ve bizim tavrımızı çok iyi biliyorsunuz. Enver Hoca'yı göklere çıkardıkları durumlar da oldu, ama bu bir hileden ibaretti, çünkü öte yandan Partimize karşı her türlü oyunlara başvurmaktaydılar.

Yoldaşlar bana, Liri'nin, Moskova Toplantısı için değişik birkaç tavır hazırlamak gerekir» dediğini haber verdiler. Bu konuda, Partimizin siyasi ve taktik tavrının çok değişkenli tavırlardan olmadığını belirtmek isterim. Değişik bir-

kaç tavır doğrultusunda hareket etmeyi gerektiren bir taktik, rüzgâra göre yön tayin etmeye varan oportünist bir taktiktir. Bu meseleyi dikkatlice ölçüp tartmalıyız, çünkü büyük bir sorumluluğa sahibiz. Liri bizi şu mesele hakkında aydınlatsın, Plenumdan sonra ifade ettiği sonuçlara varmak için hangi görüşlere dayandığını bize söylesin. Bunun büyük bir önemi vardır, çünkü, Liri rahatça şunu da diyebilir: «Ben Siyasi Büroyla tamamen hemfikirim,» ama birkaç değişik tavır hazırlamayı düşündüğü için, fiiliyatta Partimizin doğru tavrı ile hemfikir değildir.

Liri'nin, Çinli yoldaşların tavrı üzerine doğru bir fikre sahip olmamak için dayandığı bir başka görüşünü de inceleyelim. Bu görüşünü daha derinlemesine tahlil etmesi gerekir. Biz, Çinli yoldaşlar hakkında çok iyi izlenimlere sahibiz, Çinli yoldaşlar hakkında ilkelerle ilgili yapacağımız herhangi bir itiraz yoktur, çünkü tavırlar doğrudur, örneğin revizyonizme karşı mücadele, Partimizin çizgisinin değerlendirilmesi, özellikle Partimizin 1957 Moskova Toplantısına yaptığı katkı konularındaki tavırları doğrudur. Çinli yoldaşların bu doğru tavırları karşısında bir soru ortaya çıkıyor, doğal olarak Liri'yi ilgilendiren bir soru: Liri'nin Çin Komünist Partisine karşı görüşlerinin kaynağı nedir? Bu, bütün yoldaşların belirttiği şeye bağlıdır: Liri S.B.K.P. ile Ç.K.P. arasındaki derin ideolojik ayrılıkları, basından izlenebilecek olan bu ayrılıkları objektif ve Marksist biçimde değerlendirmemiştir; tam tersine, Çinlileri suçlu saydı, çünkü güya yanılan onlardı. Liri'nin hatalı görüşleri, Çin'de iken Çinli yoldaşları sebepsiz yere eleştirerek takındığı tavırda da yansımaktadır.

Liri sen, Moskova'da durumun gelişmesinden haberdardın, bu ortama hazırlıklıydın, çünkü talimat almıştın, üstelik Siyasi Büro adına yollanan mektubumuz da eline geçmişti. O halde, Moskova'da verilen yemekte takındığın oportünist tavır nasıl açıklanabilir? Partimizin çizgisini savunmak için mücadele etmeliydin, bunu yapmadın ve bundan da sorumlusun.

Çin'de, Çinli yoldaşların Partimiz üzerine değerlendirmesi yüzünden alayişle karşılandın. Çinli yoldaşların seni bu

şekilde karşılamalarının tamamen biçimsel olduğunu söyleyemeyiz. Buna rağmen, Sovyetlerin verdiği yemekte, «Çinliler meselesi iyi kokmuyor» denildiğinde buna karşı çıkmadın. Bu, Ç.K.P.'ne karşı suçlamalarında Sovyetlerle aynı fikirde olduğun anlamına gelir. Şöyle demen gerekirdi: «Sizin dediğiniz gibi değildir, biz Çin'den geliyoruz ve Ç.K.P.'nin Marksist tavırları benimsediğini gördük». Ama sen pek kararlı tavırlardan yana değildin, Sovyetleri memnun etmek için buna karşı çıkmak istemedin.

Şimdi meseleleri daha açık bir şekilde görüyoruz. Durumun daha da çetinleşeceğinin bilincinde olmalıyız, buna kani olmalıyız, hayale kapılmamamız gerekir, çünkü bu durum, uluslararası olayların bu gelişimi ve birçok parti yöneticisi tarafından Marksizm-Leninizmin bu maksatlı yorumu, uluslararası komünist hareket açısından çok önemli ve trajik olaylarla karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir. Bunun için, karşılaşacağımız güçlüklerden yılmadan, silahlanmalı ve bu olaylara Marksist açıdan yaklaşmalıyız.

Biz doğru yoldayız. Emperyalizme karşı mücadele ettik ve edeceğiz. Emperyalizm sadece silahlarını yere bırakmamakla kalmamıştır, komünizmi yıkmak, halkların özgürlüğünü ellerinden almak için gittikçe daha fazla silahlanmaktadır. Canlı gerçek budur ve bizim görüşümüz bu gerçeğe dayanmaktadır, ister Kruşçev'in hoşuna gitsin ister gitmesin bu böyledir. Bunun için Partimizin çizgisi, başında Amerikan emperyalizminin bulunduğu emperyalizme karşı kararlı mücadeledir, öyle olmuştur ve öyle kalacaktır. Herhangi bir kişi bizi, «savaş kışkırtıcısı» olmakla, «dişlerinin arasında bıçak» taşımakla, vs. suçlayabilir, ama biz, emperyalizmin halkların en vahşi düşmanı olduğu fikrinden vazgeçmeyeceğiz. Emperyalizm hakkında hiç bir hayale kapılmıyoruz.

Şunu diyoruz: «Başında Sovyetler Birliğinin bulunduğu sosyalist kamp». Bu doğrudur ama Sovyetler Birliği yönetimi doğru yolda değilse, böyle devam ederse, o zaman Sovyetler Birliği Sosyalist kampı yönetme hakkına sahip olmayacaktır.

Biz barıştan yanayız, savaşa karşıyız, bunu lâfla değil eylemle gösteriyoruz. Emperyalizm tarafından yeni bir dünya

savaşının başlatılması tehlikesini unutmuyoruz, bu tehlikeyi ne küçültüyor ne de büyültüyoruz. Kampımızın güçleri tam birlik halinde hareket ederlerse, son derece büyüktürler. Ama bugünkü şartlarda, kampımızda ve uluslararası komünist harekette birliğin hüküm sürdüğünü söylersek hata yapmış oluruz.

Fakat birliğin parçalanmasının sorumlusu kimdir? Bizim kafamızı kurcalayan ve halen de kurcalamakta olan budur, çünkü uluslararası komünizm ve her sosyalist ülkenin kaderi birliğe bağlıdır. Emperyalizmin sosyalist ülkelere karşı yıkıcı faaliyetlerinden başka bir de, emperyalizmin ajanları, birliğimizi bozan modern revizyonistler vardır.

Partimiz, modern revizyonizm uluslararası komünist hareket içinde esas tehlikedir diyerek doğru bir yargıya varmaktadır. Biz bunun sadece seyircileri değiliz, aynı zamanda tanıklarıyız, çünkü Stalin'in ölümünden bu yana, sosyalist kampın ve bütün uluslararası komünist hareketin yolunu şaşırdığını izliyoruz.

Niçin böyle bir yön kaybetme daha önce olmamıştı? Bu olmadı, çünkü Stalin diğer komünist ve işçi partileriyle olan ilişkilerinde akıllıca davrandı. O dönemde, uluslararası komünist hareketin, revizyonistlerin kendisini itmek istedikleri yolu tutmaması, bir vakıadır, çünkü bütün dünya komünistleri başında Stalin'in bulunduğu Sovyetler Birliğinin izlediği Marksist-Leninist yol doğrultusunda, tam bir güvenle mücadele ediyorlardı.

Stalin hiç bir zaman hafif davranışlarda bulunmadı. Bazıları Stalin hakkında istediklerini söyliyebilirler, ama gerçek şudur ki Stalin'in zamanında kampımız ve uluslararası komünist hareket güçlü bir birlik halindeydi. Küçük Arnavutluğumuzun Sovyetler Birliğiyle ilişkilerini ele alalım. Tito'nun sözünü ettiği «Stalin'in hegemonyacılığı» Partimizin ve devletimizin yaşamında hiç bir zaman kendini göstermedi. Stalin bizimle hiç bir zaman elde sopayla konuşmadı, bize hiç bir zaman «ya benim dediğim gibi hareket edersiniz, ya da sizi ekmeksiz bırakırım ve sizinle bir daha hiç konuşmam» demedi. Bize hiç bir zaman «sizi beş dakikada havaya uçururum» demedi. Partimiz, Stalin'e karşı alınan tavırlar ve gi-

rişilen hareketlerle hiç bir zaman hemfikir olmadığını ve halen de bunları benimsemediğini belirtmiştir ve belirtmektedir.

Hepimiz Macaristan'da Polonya'da olanları, İtalya'da ve daha birçok partide meydana gelenleri gördük. Şimdi de Çin Komünist Partisine karşı yapılanı görün. Bu anlarda doğru tavır alan biz Marksistlerin, sosyalist kampın aleyhine gelişen olayları hafife almaya ve bunlar üzerine derinlemesine düşünmemeye hakkımız yoktur. Önümüzde fırtınalar vardır, bunun için diğerlerinin dediklerine bakmadan, Marksizm-Leninizmi savunmak üzere Partimizi siyasi ve ideolojik bakımdan silahlandırmalıyız. Biz partimizin ve halkımızın önünde sorumluyuz, ama uluslararası komünist hareketin önünde de sorumluluğumuz büyüktür. Marksizm-Leninizmi kararlılıkla savunduğumuz zaman, aynı zamanda halkımızın ve sosyalizmin çıkarlarını da savunmuş oluyoruz.

Revizyonizmin sadece, bugün onun bayrağını taşıyan Tito'da bulunmadığını, aynı zamanda S.B.K.P. yönetiminde de varolduğunu göz önünde tutmak gerekir. Belirli şartlarda ve belirli meselelerde taktik tavırlara karşı değil, ama eğer Sovyetler Birliği yönetimi «taktik» bahanesiyle hatalarını gizlemeye çalışıyor, kendini düzeltmiyor ve özeleştiri yapmıyorsa, o zaman Kasım Toplantısından sonra bu taktiğin hiç bir değeri kalmayacaktır. Biz taktiği doğru bir tarzda uyguladık, ilkeleri çiğnemedik.

Durum gerekirse biz de taktik değiştirebiliriz, ama ilkeleri çiğnemeden, Troçkistlerin veya her cinsten revizyonistlerin saldırıları karşısında boyun eğmeden. Onlar bize bir tokat atarlarsa, onlara bu tokatı iade ederiz; bize yumruk vururlarsa karşılık veririz, hiç bir zaman yanağımızı uzatıp «bize vurun» demeyiz. S.B.K.P. yönetimi, bütün komünist ve işçi partilerinin yönetimleri, A.E.P.'nin revizyonizmle uzlaşmadığını anlamışlardır, üstelik Partimiz revizyonizme karşı doğru bir tavır takınmıştır. Burada yönetimlerden bahsediyorum partilerden değil, çünkü onlarda neyin olup bittiğinden haberimiz yoktur. Liri, sadece Bükreş Toplantısında olanlarla ilgili değil, örgütsel meselelerle ilgili birçok ilke meselesinde de S.B.K.P. yönetimiyle aramızda çelişmeler oldu-

ğundan haberdardır. Bükreş Toplantısı başka yönleri de aydınlatmıştır. Liri, onların darbeci yöntemlerinden haberdardır. Bunu kendi ağızlarından duymuştur. Bir yemekte kendinden geçen Polyanski Liri'ye, eski parti yönetiminin, sözümona «anti-parti» grubun tasfiye edildiği toplantının nasıl cereyan ettiğini açıklamıştır. Liri'ye, bu tasfiyenin bize göre anti-Martsist olan bir askeri darbe yoluyla gerçekleştirildiğini söylemiştir. Burada şimdiki yönetim tarafından devrilmiş olanlar hata işleyip işlemediklerini bilmek sözkonusu değildir, ama onları devirmek için kullanılan anti-Marksist yöntemler sözkonusudur. Bu onları ilgilendiren bir iç meseledir, ama bu şekilde onların ne olduklarını daha iyi anlıyoruz.

Bariz oportünist hastalıklar ve S.B.K.P. yönetiminin bütün bu revizyonizmi, onun dış siyasetinde hatta ülkemize karşı dış siyasetinde bile yansımamazlık edemezdi. Durumun gelişmesi, sadece Titocu'ların revizyonist olmadıklarını, ama olayların temelinde, Sovyet yönetiminde de revizyonist ve sosyal-demokrat fikirli kişilerin bulunduğunu göstermektedir. Siyasi Büroda ve yaptığımız görüşmelerde bu konuda sürekli konuştuk. Liri de bizim gibi bu meselelerden haberdardı. Bu anlamda, «haberdar değilim» derken haklı değildir.

Sovyet revizyonistlerinin bizi sokmaya çalıştıkları revizyonist yolda yürümeyi kabul edersek, bu büyük bir facia olur. Ağır sonuçlara yol açar. Bu sonuçlar nelerdir?

Birinci olarak, revizyonizm üzerinde sessiz kalırız. Siyasi açıdan bu, Marksizm-Leninizme karşı büyük bir cinayet olur. Gelişen bütün olaylar sırasında, bizi susturmak için büyük gayretler sarfedilmektedir. Ama sessizlik, birinci aşama olacaktır.

Bir diğer aşama, örneğin Bulgaristan Komünist Partisi'nin sistemli olarak yaptığı gibi sınırların revizyonistlere açılmasıdır. Şüphesiz, o bunu kendi için yapmaktadır, kendisine zararı dokunmaktadır. Biz bu yolu izlemeyeceğiz. Eğer böyle bir yol izlersek, bu ülkemiz için bir intihar olur. Jivkov revizyonizme karşı hoşgörüyle ve uzlaşıcı bir tutumla davranmaktadır. Bu açıkça görülmektedir, ama Jivkov'un revizyonizme karşı bu uzlaşıcı tavrı, onun Kruşçev'i desteklediğini göstermektedir. Bulgaristan Komünist Partisi'nin yöne-

ticilerinin büyük zorluklarla karşılaşacağından eminiz, bugün değilse bile yarın Partileri ve halklarıyla çatışmaya gireceklerdir, çünkü Bulgar - Yugoslav sınırlarını açmak ve revizyonizmin sızmasına izin vermek Bulgaristan için, Macaristan'daki gibi bir karşı-devrimin hazırlanması anlamına gelir. Ama Macaristan'da mücadele olmuştur, Bulgaristan'da bu süreç sessizce gerçekleştirilebilir.

Böylece sessizlikten Yugoslavya'nın içinde bulunduğu duruma geçilir. Buna izin vermemiz, yurdumuzun bağımsızlığını kaybetmemize, sosyalizmi baltalamamıza yol açar. Sözümona Yugoslav halkıyla dostluk adına sınırları açmak ve Yugoslavya yönetimine ilkelerden taviz vermek neyi gösterir? Biz Yugoslav halkıyla dostluktan yana olduk ve olmaya devam ediyoruz, ama revizyonistlere hiç bir zaman taviz vermeyeceğiz. Partimiz bunu iyi kavramıştır, onun için revizyonizme karşı mücadeleyi hiç bir zaman durdurmamıştır.

Eğer Sovyet yöneticilerinin «hümanist» duyguları varsa ve Yugoslav yönetimine yaklaşmak için ellerinden geleni yapıyorlarsa o halde koskoca Çin'i, Çin yöneticilerinin Tito gibi ne emperyalizm ajanı, ne de «Truva atı» olmadıklarını bilmelerine rağmen, nasıl okyanusa bu kadar kolaylıkla atabilmektedirler?.. Sovyet yönetiminin onları suçladığı gibi Çinli yoldaşlar sekter olsalar bile, bu onları sosyalist kamptan ihraca kadar gitmek anlamına mı gelir? Sosyalist Çin'e karşı takınılan bu tavırların, Komünist ve enternasyonalist tavırlarla bir ilgisi var mıdır?

Uluslararası komünist hareketin bölünmesi büyük bir sorumluluktur. Bu yolda nasıl yürünebilir? Partilerimize şantajla anti-Marksist bir yolu zorla kabul ettirmek doğru mudur? Partimizin yolu doğrudur ve biz Partimizi çıkmaza sokmuyoruz, Kruşçev'in revizyonist çizgisini izlemeyeceğiz. Partimiz ve halkımız revizyonizme ve emperyalizme karşı mücadele içinde çelikleşmişlerdir daima doğru Marksist-Leninist yol üzerinde ilerlemişlerdir ve ilerleyeceklerdir.

İlkeleri savunacağız. Şüphesiz güçlükler olacaktır, bu güçlüklerin gittikçe artacağına kaniyiz ama bu bizi korkutmamaktadır. Partimize karşı tavırları ve eylemleriyle Sovyet

yönetiminin doğru yolda olmadığına eminiz. İvanov bu anti-Marksist hareketlere kendi başına girişmemektedir. Sovyet yönetiminin talimatlarını izlemektedir.

Kararlıkla mevzilerimizde kalacağız. Şüphesiz devrimi kendi mücadelemizle ve çabalarımızla yaptık, sosyalizmi aynı şekilde inşa ediyoruz ama Lenin ve Stalin'in Sovyetler Birliğinin büyük tecrübesine gerçek değerini biçmeliyiz. Sovyetler Birliğinin yardımı sayesinde «Stalin» tekstil kompleksi gibi büyük tesisler inşa ettik, ama halkımız da orada alınterini döktü. Marksist-Leninist ve enternasyonalist olan halk devrimi ve sosyalizmin inşasının, Arnavut halkının ve partisinin eseri olduğunu bilmek zorundadır.

Kararlı olmalıyız, Partimizin doğru yolundan sapmamalı, sarsılmamalıyız. Sovyetler Birliğini ve onun tecrübesini bugünkü oportünist yönetimin tavrıyla karıştırmamalıyız. Sen, Liri, bunu doğru bir şekilde kavrayamadın veya bilinçli olarak kavramak istemiyor, bu iki şeyi karıştırmak istiyorsun. Onların hareketlerine tavizde bulunmamak gerekir. Revizyonistlere karşı mücadele uyanıklığımızı arttırdı; bu, bizi yetiştiren ve işleri radarda gibi taraf tutmaksızın öfkelenmeksizin gösteren büyük bir okuldur. Kararlı ve her türlü duruma karşı hazırlıklı olmak gerekir çünkü Kruşçev'e karşı açık bir şekilde mücadele edersek, ülkemize karşı iktisadi ve siyasi abluka uygulayacaktır.

Bu durumda sallantılı bir mevkide bulunan sen, Liri, bizim gibi Partimizin çizgisinin doğru olduğuna kani olmalısın, ne Sovyetler Birliği meselesinin, ne Kruşçev'in şahsiyetinin ne de başka bir şeyin seni etki altında bırakmasına izin vermemelisin. Partimiz, kampımızın içinde gelişen bu dişe diş mücadelede, endişe verici bir aşamaya giren bu mücadele yerinden bir adım dahi kımıldamıyacaktır.

Özeleştiri yapmayan, ama büyük hatalarını küçükmüş gibi göstermeye çalışan Liri Belişova'dan sonra ve Liri'nin hatalarını ve tavırlarını ağır bir dille eleştiren Siyasi Büro üyelerinin konuşmalarından sonra Enver Hoca yoldaş yeniden söz aldı.

Merkez Komitesi'nin Temmuz Plenumunda ve burada Si-

yasi Büroda yapılan konuşmalar, doğru Marksist-Leninist yol dahilindeydiler.

Bu toplantıda Liri'ye büyük bir yardım yapıldı. O, ciddi bir şekilde yanılmıştır ve hataları basit hatalar değildir. Partimizin talimatlarını uygulamadığı konusunda yoldaşlarla tamamen aynı düşüncedeyim. Böyle davrandı çünkü yöntemle hemfikir değildi, çünkü Siyasi Büroyu küçümsedi. Sovyet yönetimine karşı tavrımızı görünce muhakkak kendi kendine şunu söyledin: «Nasıl, Siyasi Bürodaki yoldaşlar yanılıyorlar, dizginleri ele almanın zamanı geldi». Ve Partinin tavırlarından farklı tavırlar almada acele ettin. Sovyet yöneticilerinin sana yaptıkları dalkavukluklar da, seni bu yolu tutma konusunda cesaretlendirdi. Bütün bunlar seni, büyük ideolojik ve siyasi hatalar işlemeye itti.

Yoldaşlarımızın şu fikrine katılıyorum: Siyasi Büronun tavırlarında hataya düştüğü yargısına vardın kendini sorumluluk altına sokmak istemiyordun, ama Sovyet yöneticilerine karşı seni Partinin doğru yolundan uzaklaştıran oportünist bir tavır takındın. Şöyle düşündün: «Arnavutluk'a döneceğim, Siyasi Büronun tavrının aceleci olduğunu söyleyeceğim, S.B.K.P. ile Ç.K.P. arasında çıkan anlaşmazlıklara Enver Hoca'nın karıştırılmamasını teklif edeceğim. Durum bugün değilse bile yarın, değişecektir. Zaman benim lehime çalışacaktır.» Kendine durum kurtarıcısı yerini seçtin. Bunun için ilkelere uygun bir tavır takınmadın ama sessizliği ve Sovyet yöneticilerinin revizyonist hareketlerini dolaylı yoldan onaylamayı seçtin. Buraya geliyor ve şaşkınlığını ifade ediyorsun: «Sovyetler Birliğine karşı tavırdaki bu değişiklik niçin?» ve Sovyetler Birliği yönetimini Sovyetler Birliğiyle eş tutuyorsun. Dolayısıyla şunu düşündün: «Olayların benim istediğim yönde olacağını umarım». Ama partinin yararına, olaylar senin umduğun yönde olmadı. Durumlar karmaşıktır, korkmamak gerekir, kötümser olmamak gerekir. Marksizm-Leninizmi bir pusula gibi sıkıca elimizde tutalım o zaman hiç yanılmayız.

KRONOLOJİK NOTLAR:

1949

16 OCAK: Rakosi, Szabat Nef'te; «halk demokrasisi, Sovyet biçiminden yoksun bir proletarya diktatörlüğüdür,» demektedir.

ŞUBAT: Rakosi, **«halk demokrasisinin sosyalizmi inşa ettiği fikrini şüpheye düşüren görüşleri, ortaya atılır atılmaz, reddettik ama bazı yoldaşlar bizim Devlet biçimimizle, Sovyetik diktatörlük biçimini ayıran farklarda, benzerlikleri belirtmekle beraber, çok fazla ısrar ettiler.»**

5 MART: Revai, Macar İşçi Partisi Merkez Komitesi Genişletilmiş Toplantısı'ndaki söylev: **«Devlet örgütümüz, proletarya diktatörlüğünün Sovyet tipine yaklaşmalıdır. Mesela yönetimdeki ikinciliği ortadan kaldırarak, emekçi halkın yönetimle ve Devlet iktidarının yürütülmesiyle daha büyük bir bütünleşmesi sağlanarak, yönetimin yeniden örgütlenmesi gibi.»**

14 KASİM: Gomulka: Polonya İşçi Partisi Merkez Komitesi'nden atılır.

KASIM: 1948'de Siyasi Büro'ya giren İmre Nagy, 1949'da Siyasi Büro'dan atılır ve tarımda kollektivizasyonun hızlandırılmasına muhalefet ettiği için milliyetçi sapmayla suçlanarak takbih edilir.

1951

NİSAN: «Macar halk demokrasisinin yolun»da Rakosi, III. Enternasyonal'in savaş sırasındaki son direktiflerinden söz eder, **«içeriği bakımından, burjuva demokratik devriminin hedeflerini gerçekleştirmekle birlikte, bu mücadelenin proletarya diktatörlüğü'ne yol açacağı öngörülebilirdi, çünkü Komünist Parti'si tarafından yönetilen işçi sınıfı, iktidarı halka verecekti. Bu anlayış, işçi sınıfının yönetici rolü yüklenmesinin proletarya diktatörlüğünün tohumlarını taşıdığı hakkındaki Stalin'ci öğretiye uygundur. Bu plâna uygun olarak, çalışmamıza Macar Bağımsızlık Ulusal Kurtuluş Cephesi'ni kurarak işe başladık. Bu cephe**

Nazi emperyalizmine ve feodalizme karşı olan partileri ve unsurları kapsıyordu. Savaş sırasında tarafımızdan geliştirilen bu stratejik plânı bilmeyen veya kavramayan çok sayıda yoldaş, heterojen unsurlardan oluşan bu geniş koalisyonu hayretle ve birçok defa isteksizlikle karşıladılar. (Macar İşçi Partisi Merkez Komitesi Haber Bürosu, 1952, Özel Sayı).

31 EKİM: Gomulka tutuklanır.

1953

5 MART: Stalin'in ölümü.

4 TEMMUZ: İmre Nagy, başbakan olur ve Macar Parlamentosuna takdim edilir. Rakosi, Parti Birinci Sekreterliği görevini korumaktadır. 1948'de kollektivizasyona karşı olduğu için sağ sapmacı olarak eleştirilen ve 1949'da Siyasi Büro'dan uzaklaştırılan ve 1951 Şubatında Parti II. Kongresi'yle geri gelen Nagy'nin bu göreve gelmesi, sağcı ve Parti aleyhtarı unsurları cesaretlendirici bir davranıştır, önerdiği tedbirlerden biri —köylülere yıl sonunda kollektif çiftlikleri kapatma izni— kısa zamanda kırlık kesimde öyle büyük bir anarşiye sebep olur ki, hükümet tepki göstermek zorunda kalır.

11 TEMMUZ: Matyas Rakosi, Macar İşçi Partisi Budapeşte'de Militanlara Konuşma 27 ve 28 haziran Merkez Komitesi Toplantısı hakkında açıklama yapan Rakosi, I. Beş Yıllık Plân hedeflerinde sanayinin payının arttırılmasıyla ilgili 1951 kararlarının özeleştirisini yapar. Sonra, İmre Nagy'nin Milli Mecliste sunduğu tedbirleri ele alır. **«Bu tedbirler, bütün yatırımların yeniden dağıtımını ve gelecekle ilgili plânlarımızın gözden geçirilmelerini içermektedir. Bundan amaç bütün kaynakların, halkın ve özellikle sanayi işçilerinin hayat düzeyini yükseltecek şekilde kullanılmasını sağlamaktır. Aynı zamanda, sosyalizmimizi inşaya, tabii daha yavaş bir ilerleme hızıyla ve onun bir parçası olan ağır sanayimizi geliştirmeye devam edeceğiz.»** Siyasi plânda işlenmiş olan bir hatayı da belirtir. Bunun önemle üstünde durulması gerekir, çünkü bu hata Parti ile hükümeti karşı karşıya getirmektedir. Bu «hata» 1956'daki sona kadar, İmre Nagy tarafından sürdürülür.

«Şunu belirtmeliyim ki, bu tedbirleri halkın bilgisine sunarken, tekliflerin önce Parti adına açıklanmasını öngören eski bir alışkanlıktan ayrılmış olduk. Son günlerin tecrübeleri, bu defa da, yapılacak

görevlerin Parti tarafından açıklanmasının daha uygun olacağını gösterdi çünkü, bir çok yoldaş, Nagy yoldaş tarafından önerilen şeylerin Parti'miz Merkez Komitesi'nin kararlarına uygun olarak geliştirilip geliştirilmediğinden emin değildi.» Kırlık alanlar konusunda ise Rakosi'nin tavrı Nagy'ninkinden çok farklı gözükmektedir. «Gayet açık ve yanlışlığa yol açmayacak şekilde şunu belirtmeliyiz ki, Partimiz, halk demokrasimiz, kırlık bölgede sosyalist insanın yolunu üretim kooperatiflerinde görmektedir ve bu yüzden onları sağlamlaştırmak ve geliştirmek için elinden geleni gelecekte de yapacaktır. Kooperatif üyeleri ve taraftarları Partimizin desteğinden emin olsunlar, halk demokrasimizin bütün gücünün arkalarında olduğuna kâni olsunlar. Düşmanın, kırlarda sosyalizmin inşasında şimdiye kadar elde edilmiş sonuçları yok etmesine müsamaha etmeyeceğiz. Kooperatiflere karşı ajitasyonlara izin vermeyeceğiz, sosyalizmin inşasına karşı ajitasyonlara da müsamaha etmeyeceğiz. Bu sıralarda hasat mevsiminin tam ortasında, ayrılmak istediklerini açıklıyarak veya hemen kapatılmalarını talep ederek kooperatifler hakkında karışıklık tohumları ekenlere karşı tedbir alınmasını öneriyorum. Üretim kooperatiflerinden ihraç edilmiş düşman unsurlar ve özellikle kulak'ların kooperatiflere karşı genel bir saldırıya giriştiklerini defalarca tespit ettik ve bu bakımdan tedbirler konusunda ısrar etmeliyiz. Kulak'lara sınırlamalar getirmek yerine, genel bir düşmanlık ve mülksüzleştirme şeklinde ortaya çıkan hatalarımızı düzeltiyorsak, meydanı onlara boş bıraktık ve onları sınırlamaktan vazgeçtik sanılmasın. Aynı şekilde güvenlik kuvvetleri, hasadı kendileri için toplamak üzere kooperatif topraklarına gelen kulak'ları ve kendilerine gün doğduğunu zannederek halk demokrasisinin kanunlarını çiğneyen kulak'ları tutuklamakla çok iyi etmiştir» (Macar İşçi Partisi Merkez Komitesi, Haber Bülteni, No 6-7, 1958).

EYLÜL: Kruşçev Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesi Birinci Sekreterliğine getirilir.

1954

10-16 MART: Polonya Birleşik İşçi Partisi II. Kongresinde Hükümet Başkanlığı ve Parti Birinci Sekreterliği görevleri ayrılır. Bierut Birinci Sekreter kalır.

AĞUSTOS: Janos Kadar hapisten çıkar. Daha önce 1950'ye kadar

İçişleri Bakanı olup, 1951'de Merkez Komitesi'ne yeniden seçilmiş ve 1951 nisanında milliyetçi sapmadan dolayı tutuklanmıştı.

EKİM: Gomulka, Polonya'da serbest bırakılır.

1955

4 NİSAN: Voroşilov, Budapeşte'de İmre Nagy'ye karşı tavır alır.

14 NİSAN: Macar İşçi Partisi Merkez Komitesi kararı: **«Nagy yoldaş, sosyalizmin inşasının itici gücü olan sosyalist sanayileşmeyi ve özellikle ağır sanayiyi; kırlık kesimde üretim kooperatifleri hareketini, ki bu kırlık kesimin sosyalist yeniden örgütlenmesinin tayin edici aracıdır, frenlemeye çalışıyordu. Parti'yi ikinci plana düşürmek, Devlet organları ve kısmen de Yurtsever Halk Cephesi'yle karşı karşıya getirmek istiyordu. İmre Nagy yoldaşın bu anti-Marksist, anti-Leninist ve Parti aleyhtarı anlayışları bütün bir sistem teşkil etmekte, siyasi, iktisadi ve kültürel hayatın her alanına yayılmaktadır. Bütün bunları gözönüne alan Merkez Komitesi, onu Siyasi Büro'dan ihraç eder ve Parti'nin verdiği bütün görevlerden uzaklaştırır.»** (Macar İşçi Partisi Merkez Komitesi Haber Bülteni, No. 5, 1955 s. 3.)

1956

4 MART: Walter Ulbricht Neves Beutschland'da **«Partinin üstüne çıkarak ve bireye tapmayı cesaretlendirerek Stalin, Sovyetler Birliği Komünist Partisine büyük zarar vermişir. Stalin'i, Marksizmin klâsikleri arasında sayamayız.»**

21 MART: B. Bierut'un Moskova'daki ölümünden sonra E. Ochab, Polonya Birleşik İşçi Partisi Birinci Sekreteri olur.

MART: Nowe Drogi (Polonya Birleşik İşçi Partisi Merkez Komitesi' nin teorik organı) Morowski; ki sonradan Gomulka'nın yakın arkadaşı olur. **«Gomulkizm, sosyalizmin Polonya yolu»nun teorisini yaratmıştır. Yanlış olan, sloganın kendisi değil Gomulkizm'in buna kattığı sınıfsal muhtevadır.»**

2 HAZİRAN: Şepilov, Molotov'un yerine Dışişleri Bakanı olur.

27 HAZİRAN: Petöfi Klübü, İmre Nagy konusunda tartışmalı bir toplantı örgütler. Bu derneğin üyeleri, çoğu Macar İşçi Partisinin üyesi öğrenciler, aydınlar gazeteciler vs. dir. Birkaç bin kişi, bütün gece süren ve hoparlörle duyurulan tartışmayı dinler.

28 HAZİRAN: Poznan olayları, gösterici işçiler ve polislerden ölenler ve yaralananlar olur.

17 TEMMUZ: Mikoyan ve Suslov'un Macaristan'a yaptığı bir yolculukla Rakosi görevi terkeder. E. Gerö Parti Birinci Sekreteri olur. Sovyet misafirlerin de katıldığı Merkez Komitesi toplantısında J. Kadar Siyasi Büro'ya seçilir.

21 TEMMUZ: 1954'te İmre Nagy tarafından kurulan Yurtsever Halk Cephesi faaliyetini arttırır. 12-13 mart 1956'da Rakosi bu durumu belirtmişti.

21 TEMMUZ: Bulganin, Polonyayı ziyaret eder ve Polonyalı yöneticilere kıyasla açıkça, daha sert bir biçimde **«büyük bir siyasi uyanıklıktan», «proletarya diktatörlüğü organlarının kararlı bir biçimde güçlendirilmesinden»** ve **«kişiye tapma ile mücadeleyi sömüren düşman ve oportünist unsurlardan»** bahseder.

5 AĞUSTOS: Trybuna Ludu, Gomulka'nın Partiye yeniden kabul edildiğini bildirir.

9 EKİM: Gomulka'nın en büyük rakiplerinden biri Hilary Minc, Parti Siyasi Bürosundan ve Hükümetin Ekonomik İşler Başkan Yardımcılığından istifa eder.

14 EKİM: İmre Nagy, Macar İşçi Partisine yeniden üye olur.

19-20 EKİM: Polonya Birleşik İşçi Partisi Merkez Komitesi VIII. Genişletilmiş Toplantısı'nda toplantının başlangıcı, Kruşçev, Molotov, Mikoyan Kaganoviç, Koniev vs.'nin ansızın gelişleri yüzünden bekletilir. Bu arada sadece bir karar alınmıştı: Gomulka ve üç taraftarının yeni üye olarak Merkez Komitesine alınışları. 20 ekim sabahı Sovyet delegasyonu geri gider. Gomulka, Siyasi Büro'ya oradan da Merkez Komitesi Sekreterliği'ne seçilecektir. 20 ekimdeki konuşmasında Gomulka, **«VIII. Genişletilmiş Toplantı'da alınmış olan kararlarla ilgili»** şüphelerini belirtir. **«Bu şüpheler, Parti'nin tarım alanındaki geçmişi ve politikasını da etkilemektedir.»**

22 EKİM: Polonya olayları Macar öğrenci ve aydınları arasında heyecan yaratır. Budapeşte sokaklarında gösteriler yapılır ve iki **«program»** ortaya çıkarılarak geniş şekilde dağıtılır, Budapeşte Teknik Üniversitesi öğrencilerinin **«16, Noktalık»** programında, **«İmre Nagy yoldaş başkanlığında yeni bir hükümet kurulması», «Sovyet birliklerinin hemen çekilmesi»** gibi talepler vardır.

23 EKİM: Macar Yazarlar Birliği, İmre Nagy'nin sorumlu mev-

kiye getirilmesini ister. Yeni gösteriler olur. Budapeşte'de Stalin'in heykeli yıkılır.

24 EKİM: Kadar, Budapeşte Radyosu'ndan, ayaklanmanın karşı-devrimci, gerici olduğunu söyler.

25 EKİM: Kadar, Gerö'nün yerine Macar İşçi Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri olur.

27 EKİM: İmre Nagy hükümet kurar.

28 EKİM: Macar İşçi Partisi Merkez Komitesi kararıyla kendi kendini feshedер.

28 EKİM: Gomulka ve Cyranklewicz, Kadar ve Nagy'yi kutlarlar. **«Macar hükümetinin milli birlik programı, sosyalist demokratik bir programdır: hayat şartlarının iyileşmesi, milli hükümranlığın bekçisi işçi konseylerinin yaratılması, Sovyet birliklerinin Macaristan'dan çekilmesi Leninist eşitlik ilkeleri temelinde Sovyetler Birliğiyle dostluk.»**

30 EKİM: İmre Nagy, Macaristan'da tek parti yönetimine son verildiğini açıklar. Aynı gün Bağımsız Küçük Mülk Sahipleri Partisi, Ulusal Köylü Partisi ve Sosyal Demokrat Parti kurulur. Bunlardan birincisi «Marksizm'i ve materyalizmi reddettiklerini», «Macar eğitimine yeniden dinci, ahlakçı, milli ve Avrupacı bir temel kazandırmak gerektiğini» açıklar.

2 KASIM: İmre Nagy, Macaristan'ın Varşova Paktı'ndan çekilmesini kararlaştırır.

4 KASIM: Nagy hükümetine paralel olarak, Kadar hükümeti de kurulur. İkinci sovyet müdahalesi. Nagy Yugoslav Elçiliğine sığınır.

15 KASIM: Mehmet Şehu: **«Macaristan'daki üzücü olaylar, sosyalizmlerini inşa eden bütün partilere, ülkelere ve halklara büyük bir derstir. Bütün bu olaylar, Partimizin çizgisinin doğruluğu konusunda bizi bir kere daha inandırdı. Bu olaylar bize sınıf düşmanlarının, Marksizm-Leninizm ve sosyalizm düşmanlarının, emperyalizmin elini sıkmaya veya onun hizmetine girmeye hazır olduklarını, bütün zaaflardan yararlanmaya çalıştıklarını ve bunları halk iktidarını devirmek için yaptıklarını gösteriyor. Demagoji, şu anda düşmanın sosyalizme karşı kullandığı en tehlikeli silah durumundadır.»**

1957

20 OCAK: Polonya'da seçimler, Gomulka zafer kazanır. Katolik kilisesi ve Radio Free Europe (Hür Avrupa Radyosu) Polonya halkını Gomulka'ya oy vermeye çağırırlar.

19 MART: Pravda, Kruşçev'in bir Amerikan gazetesine verdiği demeci yayınlar ve 1956 ocak ayından beri Kruşçev'in ABD hükümetine **«dostluk ve işbirliği anlaşması»** yapmayı teklif ettiğini bildirir.

23 MART: Romen hükümet başkanı Chivu Stoica, **«Sovyetler Birliği ve halk Çin'i tarafından yönetilen sosyalist kamp ülkelerinden»** bahseder.

29 HAZİRAN: Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin **«anti-parti grup»**la ilgili kararı. **«22-29 haziran arasında yapılan Merkez Komitesi Toplantısı, Prezidyumda Kurulmuş olan Malenkov, Kaganoviç, Molotov anti-Parti grubun durumunu görüştü. (.) Uzun bir dönem boyunca Molotov yoldaş Dışişleri Bakanı iken, SSCB ile Yugoslavya arasındaki ilişkilerin düzeltilmesi için hiç bir çaba göstermemekle kalmayıp, Predizyum'un almayı kararlaştırdığı tedbirlere her defasında karşı çıkmıştır. Molotov yoldaşın bu konudaki hatalı tutumu Merkez Komitesi'nin 1955 temmuz toplantısında oybirliğiyle mahkûm edilmiştir. (...) O, Partinin, mevcut durumda savaşların önlenebilmesi imkanlarıyle, her ülkede sosyalizme değişik yollardan geçme imkanlarıyle, SSCB'nin diğer ülkelerin ilerici partileriyle temaslarını arttırmayla ilgili temel tezlerine karşı çıkmıştır. İç ve dış politik konularında onlar sekter ve dogmatiktirler. Marksizm-Leninizm konusunda, cansız, skolastik bir tavırları vardır.»** Kruşçev grubunun politikasına muhalif olanların tasfiyesinin gerçek bir askeri darbe yardımıyla gerçekleştiği bilinmektedir.

BİZ ARNAVUTLAR EKMEKSİZ KALMA PAHASINA DA OLSA İLKELERİ İHLAL ETMEZ, MARKSİZM-LENİNİZME İHANET ETMEYİZ

31 Ekim 1960

Enver Hoca yoldaşın 31 Ekim 1960'da A.E.P. M.K. Siyasi Bürosunun toplantısındaki konuşması.

Kasım 1960'da Moskova'da 81 partinin konferansının arefesinde A.E.P., başında Kruşçev'in bulunduğu revizyonist hainlere karşı açıktan açığa büyük bir mücadele vermeye, Marksizm-Leninizmi ve uluslararası komünist ve işçi hareketinin çıkarlarını savunmaya hazırdı. Partimiz, Kruşçev grubunun A.E.P.'ne ve ülkemize karşı daha vahşi bir saldırıya geçeceğinden emindi, zaten Bükreş toplantısının başlattığı dönem boyunca çıkartılan dersler bunu ispatlıyordu. Bu andan itibaren, başında Enver Hoca yoldaşın bulunduğu Partimiz M.K. si, her şart altında ve devrimci cesaretle Marksizm-Leninizmi savunmaya kararlıydı. Enver Hoca yoldaşın A.E.P. M.K. Siyasi Bürosunun toplantısında, 31 Ekim 1960'da yaptığı konuşma, bu komünist kararlılık ruhunun bir kanıtıdır. Bu toplantıda A.E.P. M.K.'nın Kasım 1960'da Moskova komünist ve işçi partileri konferansında okunması gereken söylev, onaylandı.

Bu konuşma Enver Hoca yoldaşın eserlerinin 19 ncu cildinde, «Biz Arnavutlar ekmeksiz kalma pahasına da olsa ilkeleri ihlal etmez, Marksizm-Leninizme ihanet etmeyiz» başlığı altında yayınlanmıştır. Bu konuşmadan alıntılar veriyoruz: ATA.

Eskiden, Stalin'in sağlığında S.B.K.P. Partimizi daima savunmuştu, şimdi durum başka bir biçimde gelişiyor. Şimdi Sovyet yöneticilerinin Partimize karşı giriştikleri hareketler, olumsuz olarak karşılanmalıdır. Şimdiki Sovyetler Birliği yö-

neticileri bize karşıdırlar, çünkü biz onları haklı olarak eleştirmekteyiz. Ama onlar eleştiriyi kabul etmiyorlar, kendilerini başkalarının üstünde görüyorlar ve özellikle Marksizm-Leninizmden sapmışlardır. Bu konuda en ufak bir hayale kapılmamalıyız. Sözkonusu olan bütün bir çizgi, Kruşçev ve benzerlerinin çizgisidir, bunun için bize karşı tavırları doğru olmayacaktır. Dolayısıyla önemli olan, Partimizin bugünü ve geleceği için Marksist-Leninist bir tavır izlememizdir. İzlediğimiz kararlı siyaseti iyi kavrayalım ve yolumuza çıkmaktan geri kalmayacak olan zorlukların bilincinde olalım. Bütün güçlerimizi bu yönde seferber etmeli, mücadelemizi direnişimizi örgütlemeliyiz, çünkü olaylar tekerlek üzerinde olduğu gibi yürümeyecektir.

Kuşatılmış durumdayız ve öyle de kalacağız. Bugün halk demokrasisi ülkeleri ve Sovyetler Birliği ile olan ilişkilerimizde zor bir durumun ortaya çıktığını görüyoruz. Bu durum daha da kötüleşecektir, ülkemizi siyasi ve iktisadi bakımdan tecrit etmeye çalışacaklardır. Emperyalizm, meydana gelmeye başlayan durumu tesbit etmekte gecikmemiştir, revizyonistlerle birlikte bizi Çin'e bağlayan samimi bağlara halel getirmeye çalışacaktır, çünkü Çin'le ve Asya ve Latin Amerika'daki bir dizi ülkeyle tam bir görüş birliği halindeyiz. Emperyalist ve revizyonist düşmanlarımız bize saldırmak için büyük hazırlıklar yapacaklardır, ama biz sonuna kadar taviz vermeden, Marksizm-Leninizmi, yurdumuzu ve sosyalizmi inatla savunarak mücadele edeceğiz.

Partimizin revizyonizme karşı haklı ve ilkeli mücadelesi, çizgisinin doğruluğunu göstermiştir ve göstermektedir. Uzun yıllar geçti, dönemeçler dönüldü, yeni durumlar ortaya çıktı, hatta bazan revizyonizmin lehine yeni durumlar ortaya çıktı, ama bütün olaylar çizgimizin doğruluğunu ispatladı. Ve biz, bu doğru yoldan hiç ayrılmayacağız. Kruşçev'in ve onu adım adım takip eden diğer yöneticilerin kişisel garezleri ve intikam hırsları bizi korkutmuyor, Marksist-Leninist ilkeleri savunacağız ve tuttukları yolun yanlış olduğuna kesin inanıyoruz. Kruşçev ve taraftarları kampımıza ve Marksizm-Leninizme karşı büyük bir sorumluluk taşımaktadırlar, tavırlarıyla kampımızda bölünmeye yol açmışlardır. Ve şimdi bü-

tün bu işlerini, Moskova toplantısında ne et ne balık olan genel birkaç cümle formüle ederek örtebileceklerini sanmaktadırlar.

Olaylardan, Sovyet yönetiminin ileriye doğru bir adım atmadığı, görüşlerinde inat ettiği sonucu çıkmaktadır. Bildirgede emperyalizme karşı birkaç kelime olabilir, ama temelde Sovyet yönetiminin tavrını hiç değiştirmediği, geçen Eylül ayında Çinli yoldaşlarla yaptıkları görüşmeden, hiç bir hata yapmadıklarını iddia ettikleri, Moskova konferansı bildirge tasarısının redaksiyon komisyonu toplantısına kadar geçen zaman aralığında geriye doğru büyük bir adım attığı şüphe götürmez. Bu, Marksist-Leninist bir tavır değildir. Kasım ayında Moskova konferansında yapacağımız konuşma, Sovyet yönetiminin sert bir tepkisiyle karşılaşacaktır. Ve bunu aklımızdan çıkarmamalıyız.

Sovyet baskılarına karşı direnmedeki kararlılığımızı ifade eden Enver Hoca yoldaş şuna işaret etti:

Biz Arnavutlar ekmeksiz kalma pahasına da olsa ilkeleri ihlal etmez, Marksizm-Leninizme ihanet etmeyiz; bu herkes için, dostlarımız ve düşmanlarımız için gayet açık olsun.

Partimiz kendi doğru ve Marksist-Leninist kişiliğini, ilkelerin savunulması için amansız bir mücadele ve devrimci eylem içinde, özellikle S.B.K.P. yönetimi içinde revizyonist tavırların açıkça ortaya çıktığı şu sıralarda, zorlukları aşarak pekiştirmiştir. Zaman ve mücadele Partimizi daima daha büyük bir olgunluğa kavuşturmuştur, bu sebepten dolayı bugün bütün meseleleri daha iyi kavrayacak bir durumdadır. Partimiz, sadece kendi içinde değil, diğer partilerin içinde de düşmanca tavırları açığa çıkartmayı başarmıştır. Bunun için birçok meselede, S.B.K.P.'nin bugünkü çizgisine karşı çıkması da dahil olmak üzere, kendi kişiliğini ispat etmiştir.

Bu meseleyi tam olarak açıklığa kavuşturmalıyız. Bugün, sosyalist kampta izlenen bütün kötülüklerin kökeninde şimdiki Sovyet yönetiminin hatalarının yattığını yüksek sesle ifade ediyoruz. Bizim görüşümüz budur, «Arnavutluk kuşatılmış bir ülkedir, bazı iktisadi ihtiyaçları vardır», vs. olgusuna dayanarak bize karşı yöneltilen tehditler, bizi bu görüş-

ten hiç bir şekilde vazgeçirtemez. Bunu söyleyen baylar bilsinler ki Arnavutluk ve Arnavut komünistleri biraz daha fazla ruble, ekmek veya dolar için kendilerini satmazlar. Bizimle birliği arzulayan herkes, ilişkilerimizi Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi üzerine dayandırmak zorundadır. İhtiyaç duyduğumuz yardıma gelince, Marksist ve ülkemizin dostu olanlar bize bu yardımı vermelidirler. Bize gelince, biz de gerçek dostlarımıza karşı taahhütlerimizi yerine getirmeliyiz. Taahhütlerini yerine getirmeyen sahte dostlara gelince, her şeyden önce kendilerine kötülük etmektedirler, Partimizin ise prestijini arttırmaktadırlar.

MARKSİZM-LENİNİZMİ VE HALKIMIZIN ÇIKARLARINI ATEŞLE SAVUNACAĞIZ

10 Kasım 1960

— 10 Kasım 1960'da Moskova'da, A.E.P. heyeti ile S.B.K.P. temsilcileri A. Mikoyan, F. Kozlov, M. Suslov, P. Pospelov, Y. Andropov arasında cereyan eden görüşmeden alıntılar.

Dolaysız baskılardan sonra Sovyet yöneticileri, Moskova'da bulunan Arnavutluk Emek Partisi heyetiyle bir görüşme istediler, amaçları heyetimizi, 81 partinin toplantısında A.E.P. onlarla hemfikir olmadığı meseleleri ve özellikle Bükreş Toplantısından sonra ülkemize karşı anti-Marksist ve düşmanca eylemlerini ortaya dökmemiz için «ikna etmek»ti. Bu görüşme sırasında, Enver Hoca yoldaşın yönetimindeki A.E.P. heyeti inkâr edilemez olgular temelinde başında Kruşçev'in bulunduğu, Sovyet yönetiminin anti-Marksist ve Arnavut aleyhtarı çizgi ve tavırlarını teşhir etti, Marksizm-Leninizm ve Arnavut halkının çıkarlarını bütün gücüyle savunmadaki kararlılığını ifade etti. A.E.P. heyetinin S.B.K.P. temsilcileri Mikoyan, Kozlov, Suslov, Pospelov, Andopov'la 10 Kasım 1960 tarihinde Moskova'da yaptığı görüşme, bu olayı aydınlatmaktadır. Bu görüşme 19 ncu ciltte, «Marksizm-Leninizmi ve halkımızın çıkarlarını ateşle savunacağız» başlığı altında yayınlandı. Bu görüşmeyi aktarıyoruz. A.T.A.

İlk söz alan Bikoyan oldu. S.B.K.P. ile A.E.P. arasında doğan anlaşmazlıklar için «üzüntüleri»ni belirten Mikoyan, Partimizi sözde bu anlaşmazlıkların sorumlusu olmakla, S.B.K.P.'ne karşı eskisi gibi güven duymamakla» suçladı...; Vlora deniz üssünde subaylarımızın Sovyet subaylarına tamamen farklı bir şekilde davrandıklarını ifade etti ve şunu sordu: «Varşova Paktını terketmeye niyetiniz mi var?..» vs.

diye sordu, Sovyet yönetiminin bu «uyuşmazlıkları» en doğru yolla çözümlemeyi arzuladıklarını savundu. Şöyle devam etti: «Söyleyin, bizim hatalarımız nelerdir, sinirlenmeyeceğiz. Arkamızdan konuşursanız, ancak o zaman sinirleniriz.»

Enver Hoca Yoldaş: Söyleyin biz ne zaman ve nerede arkanızdan herhangi bir şey konuştuk? Biz Arnavutların, bir kişinin arkasından lâf söylememe adetimiz vardır.

Vlora üssü hakkında dediğiniz doğru değildir. Orada Sovyet ve Arnavut denizcileri ve subayları arasında sıkı bir dostluk hüküm sürmektedir. Bükreş toplantısına kadar durum böyleydi, bizim açımızdan şimdi de hâlâ aynıdır. Partimiz Merkez Komitesi, Sovyetlere karşı düzgün bir tavır izlemeleri için adamlarımıza emir vermiştir. Fakat denizcilerinizden bazıları, bizimkilere vuracak kadar ileri gittiler. Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı, bu meselelerin Parti taban örgütleri tarafından çözümlenmesi için talimat vermiştir. Donanmamızdan bir subayla, Sıvastopol'dan teftiş için gelmiş ve sarhoş bir Sovyet amirali arasında bir olay cereyan etti. En ilkel kurallara aykırı bir tarzda, subaylarımızdan biriyle, öğrenimini Sovyetler Birliğinde yapmış iyi bir yoldaşla temasa geçti ve ona, «Sıvastopol'da bu konuda konferans vereceğim, bana soracaklar» diyerek Merkez Komitesi Plenumunda nelerin kararlaştırılmış olduğunu söylemesini istedi. Subayımız, Merkez Komitesi Plenum bildirisinin gazetede(1) yayınlanmış olduğunu ve daha fazla hiç bir şey soramayacağını belirten bir cevap verdi. Kepini aldı ve bu olayı üstüne anlatmaya gitti. Yoldaşlarımız, amiralin kulaklarını çektiler, bunun üzerine özür diledi ve olay kapandı.

Denizaltıların teslimi konusuna gelince: askerlerimiz iki buçuk yıl boyunca Sıvastopol'da eğitilmiş ve hazırlanmışlardı. Orada atıcılıkta ustalaşmışlardı. Kurmayımız ve denizcilerimiz, denizaltılara muhteşem bir karşılama töreni yapmaya hazırlanıyorlardı. Kurmayımızda bir Sovyet amirali vardır, ne olduğunu tam olarak bilmiyoruz, ama amiral olmadığı muhakkaktır. Bize şunu söyledi: «Denizaltıları size teslim

(1) Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesi 18. Plenuma Bildirisi. «Zeri i Populit» gazetesinde 9 Eylül 1960'da yayınlandı.

edemeyiz, çünkü mürettebatınız hazır değildir.» Savunma Bakanlığındaki yoldaşlar, şaşkınlıklarını belirttiler. Ona, eğer askerlerimiz için birkaç eğitime daha ihtiyaç vardıysa, bu bize önceden bildirilebilirdi, dediler. Oysa bizzat Sovyet kurmayı, Arnavut mürettebatın hazır olduğunu bildirmişti.

Sonra bize kışın yaklaştığı, denizin çok çalkantılı olduğu söylendi. Yoldaşlarınız buraya, sizin amiralliğinize geldiler, meseleyi koydular ve şu cevabı aldılar: «denizaltılar size teslim edilecektir.» Fakat teslim edilmesin diye yeni bir emir daha verdiniz. Tiran'dayken Savunma bakanımız Gorşkov'a, meseleyi benim size anlattığım gibi yoldaşça bir ruhla açıklayan bir mektup gönderdi. O mektupta, eğer askerlerimiz için birkaç aylık eğitime daha ihtiyaç varsa, bunu bize söyleyebileceğiniz belirtilmektedir. Fakat gerçek sebep bu değildir.

A. Nikoyan: O halde sebep nedir?

Enver Hoca Yoldaş: Onu sizin bize söylemeniz gerek, ama esas mesele orada yatmamaktadır. Az önce ortaya attığınız Varşova Paktından çıkmamız meselesine gelelim...

A. Mikoyan: Hayır, ama edinilen izlenim budur.

Enver Hoca Yoldaş: Bu izlenim neye dayanmaktadır? Bir amiralin verilerine mi? Bu meseleyi inceleyelim, çünkü daha ciddi noktalar taşımaktadır.

A. Mikoyan: Bak hele? Bizim hiç bir şeyden haberimiz yok.

Enver Hoca Yoldaş: Nasıl hiç bir şey bilmiyorsunuz? Eğer öyle ise, Merkez Komitenizin bu şeyleri bilmemesi iyi bir şey değildir. Varşova paktından atılmakla tehdit edildiğimizi biliyor musunuz? Ve bu tehditin faili Greçko'dur.

A. Mikoyan: Bu konuda hiç bir şey bilmiyoruz, anlatın bize.

Enver Hoca Yoldaş: Anlatacağız bunu size ve üstüne basarak anlatacağız, çünkü bir ilke meselesidir söz konusu olan; tehditi savuranlar sizin iki mareşalınızdır, Malinovski ile Greçko'dur. Bunu bilmeniz gerekir.

Hüsnü Kapo Yoldaş: Bu meseleyi 22 Ekim'de bizzat kendim Polyanski'ye iletmiştim.

A. Mikoyan: İsterseniz bana inanmayın ama, bu konuda hiç bir şey bilmiyordum.

Enver Hoca Yoldaş: Bu meseleyi bu tarzda, hiç bir şey bilmediğinizi iddia ederek ortaya koyarsanız, bundan dört ay önce size, elçiniz hakkında bir mektup yazdığımızı hatırlatırım. Niçin Partinizin Leninist pratiğini izlemediniz ve bize cevap vermediniz?

F. Kozlov: Size bir başka elçi göndereceğiz.

Enver Hoca Yoldaş: Bunu şimdi söylüyorsunuz, ama niçin bize cevap vermediniz? Size yazalı dört ay oldu ve hâlâ bir cevap alamadık.

A. Mikoyan: Size cevap vermemekle iyi yaptık. Sebebi de şu: 15 yıldan beri elçilerimiz Parti Komiteleri nezdinde bilgi alırlar, Avnavutluk'ta da böyle olurdu. Elçimizin, Kontrol Komisyinu Başkanına(*) Plenumda ne olduğunu sorması, onun açısından bir müdahale sayılır mı?

Enver Hoca Yoldaş: Bir müdahaledir, hem de affedilemeyecek bir müdahale. Ülkemizde Sovyetler için hiç bir zaman gizli saklı olmadığını söyleyebilirim. 16 yıldan beri sizi, Partimiz Merkez Komitesinin ve hükümetimizin karar ve belgelerinden haberdar etme pratiğini izledik. Niçin böyle davrandık? Çünkü Sovyetler Birliğine ve S.B.K.P.'ne karşı açık yürekli ve samimi olduk. Partimizi S.B.K.P.'yle olan ilişkilerinde kötü davranmakla suçlayamazsınız. Elçisinden en basit uzmanına kadar Sovyet yoldaşlarla daima çok bağlı olduk, bütün kapılarımız onlara daima açıktı.

A. Mikoyan, M. Suslov: Evet, doğrudur.

Enver Hoca Yoldaş: SBKP'ne karşı bu şekilde davranan bir başka partinin zor bulunacağı kanaatindeyiz. Niçin böyle davrandık? Çünkü, SBKP'ni, Lenin'in önderliği altında büyük sosyalist devrimi yapan, sosyalizme ve komünizme yolu ilk defa açan Parti olarak görüyorduk.

Bükreş'ten önce bazı görüş ayrılıklarımız oldu ve bunlardan bahsedeceğiz. Örneğin, Yugoslav revizyonizmiyle ilişkili olarak. Fakat Partilerimizin dışına hiç bir şeyin sızmayacağı bir tarzda hareket ettik. Bükreş toplantısından sonra ilişkilerimiz niçin kötüleşti? Bükreş'te biz ne dedik? Sadece tavrımızı belirttik, Bükreş'te Kruşçev'in ortaya koyduğu an-

(2) Koço Taşko.

laşmazlıkların SBKP ile ÇKP arasındaki uyuşmazlıklar olduğunu ve Arnavutluk Emek Partisinin bu uyuşmazlıklar üzerine görüşünü Moskova Toplantısında açıklayacağını söyledik. O halde niçin Partimize saldırıldı?

Bükreş Toplantısının yapılmasına taraftar değildik, ama bize karşı tavrınızın tamamen değişmesine yol açacak bir şey de yapmadık. İlk önce, sizin elçiniz alçakça davrandı. Onu severdik. Fakat Bükreş görüşmesinden sonra ve özellikle Moskova'dan gelişinden sonra bize saldırmaya başladı ve bize karşı aşağılayıcı bir biçimde davrandı.

A. Mikoyan: İşi buraya kadar vardıracağını hiç düşünmemiştim.

Enver Hoca Yoldaş: Yani bana inanmıyorsunuz. Benim Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri olduğumu unutmayın. Ben Sovyetler Birliğinin dostu oldum ve hâlâ da dostuyum. Bana inanmayabilirsiniz, ama «Çinovik» lerinize inanıyorsunuz. Arnavutluk Emek Partisinin uyuşmazlık yaratmakta ve Sovyetler Birliği elçisi hakkında bazı şeyler uydurmakta ne çıkarı olabilir?

A. Mikoyan: Hiç bir çıkarınız olmadığını iyi anlıyorum. Elçi, sizin hakkınızda bize kötü bir şey söylemedi. İnsan olarak, iyi bir kişidir.

M. Suslov: Ama pek zeki değildir, özellikle siyasette.

A. Mikoyan: İlişkilerimizi düzeltmek için ne yapmamız gerektiğini bize söyleyin. Elçiye gelince onu değiştireceğiz.

Enver Hoca Yoldaş: Mesele böyle ortaya konulmaz. Aramızda sadece diplomatik ilişkiler yoktur, hem diplomatik ilişkilerimiz vardır, hem de Parti ilişkilerimiz ve bu ilişkiler Marksist-Leninist temeller üzerinde kurulmalıdırlar. Örneğin, elçiniz İvanov benimle ilişki halindeydi. Neden Kontrol Komisyonu Başkanıyla görüşme ihtiyacını hissetti?

Ben, Parti Merkez Komitesi Birinci Sekreteriyim. Size hiç Jukov'u niye ihraç ettiğinizi sordum mu? Bu saate kadar bu konuda bir şey bilmemekteyim. Sovyet elçisi her zaman bana gelmiş ve Partimizin Plenumları hakkında bilgi istemiştir ve ben de ona bilgi verirdim. Bu Plenumun çalışmaları

hakkında da benden bilgi istedi(3). Ben de ona söylenmesi gerekeni söyledim. Parti Merkez Komitesi Birinci Sekreteri, ona bütün bunları söyledikten sonra, İvanov'a evine gidip yatmak düşerdi. Fakat tam aksine elçiniz, şununla veya bununla ilişkiye girmiş, kendisi ve arkadaşları ne bir diplomat ne de sosyalist bir ülkenin temsilcileri gibi davranmayıp, tam bir istihbarat ajanı gibi hareket etmişlerdir. Elçilik memurları Bespalov'un vesikasıyla Kontrol Komisyonu Başkanıyla temasa geçmişler ve her iki görüşme sırasında da onu denemişlerdir; üçüncü kez, onu elçi adına elçilik Birinci Sekreterinin evine yemeğe davet etmişlerdir, elçi ve danışman da orada bulunmaktaydılar. Ve orada, daha onbeş gün önce Plenum kararıyla, Merkez Komitesinin çizgisiyle hemfikir olan yoldaşımız çizgisine karşı çıkmıştır. Şimdi size soruyorum: bir elçinin kendi başına böyle davranmasına izin verilebilir mi?

Bu eylemlerin amacının Partimizde bölünme yaratmak olduğunu düşünüyoruz. Elçiniz hatta daha da ileri gitti. Havaalanında Bükreş olaylarını ima ederek generallerimize şunu sordu: «Ordu hangi tarafı tutacaktır?»

A. Mikoyan, F. Kozlov: O, salaktır.

Enver Hoca Yoldaş: Size olan bütün saygıma rağmen, biz bu türden açıklamaları yutmayız, sizin tecrübenize sahip olmasak bile...

Kruşçev'in bana yaptığı dâvete gelince, bu temel bir noktadır. Önce bu görüşmeyi yapmaya karar vermiştim. Fakat belgenizden, yani Çinli yoldaşlara gönderdiğiniz 5 Kasım tarihli mektuptan haberdar olunca, o mektupta Arnavutluk'un Sosyalist kampa mensup değilmiş gibi addedildiğini gördüm. Mektupta, Arnavutluk dışında bütün Avrupa halk demokrasisi ülkeleri sayılmaktadır.

M. Suslov: Mektupta Sovyetler Birliği de sayılmamaktadır.

Enver Hoca Yoldaş: Bir de kalkmış bize ne diyorsunuz.

(3) 11-12 Temmuz 1960'da yapılan Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesi 17. Plenumu, AEP heyetinin Bükreş Toplantısındaki faaliyetlerini onayladı.

Eğer yerinizde olsaydım, hatamı kabullenirdim. İvanov bilindiği gibi hareket etti. Greçko da öyle. Belgeniz, az önce gördüğümüz şeyi ilan etmektedir. Kruşçev, *Deng Sia Ping'e* Arnavutluk hakkında alçakça sözler söyledi ve siz bunlardan hiç birini kabullenmiyorsunuz. Oysa biz, size karşı daima en büyük samimiyeti gösteriyoruz. Kosigin de, onunla yaptığım bir görüşme sırasında bana karşı iyi davranmadı. Şunu söyledi: «Sizin Partinizde bizi bölmek isteyen düşmanlar var.»

Bu yıl kötü hava şartları yüzünden, ekmeğimizi sağlamak için güçlüklerle karşılaştık. 15 günlük ekmeğimiz yoktu. Sizden 50.000 ton buğday istedik; hiç bir cevap almaksızın 45 gün bekledik. Sonunda dövizle ödeme yaparak buğdayı Fransa'dan almak zorunda kaldık. Fransız işadamı durumu kavramak için hemen Arnavutluk'a geldi. Şunu sordu: «Nasıl oluyor bu, Arnavutluk Batıdan hiç buğday almamıştı, Sovyetler Birliği ise her tarafa buğday satıyor». Şüphelerini dağıtmak için ona şunu söyledik: «Sovyetler Birliği bize tahıl verdi, ama mısır verdi, mısırı domuzların beslenmesi için kullanıyoruz.» Tahılları kime sattığınızı iyi biliyoruz, Romenlerin ve Almanların kime sattığını da biliyoruz: İngiltere'ye ve diğerlerine. Bize şartlar ileri koştunuz ve bize lâzım olan buğdayı ödemek için size altın vermek zorunda kaldık.

A. Mikoyan: Size bu buğdayı göndermeyi reddetmedik. Bildiğim kadarıyla her ay size gemiyle yollandı. Buğdayı altınla ödemeyi teklif eden sizdiniz, biz de kabul ettik. Sizin dövizleriniz bizim neyimize yarar ki?

Enver Hoca Yoldaş: Yoldaş Baspelov, Arnavutluk'ta bulunduğunuz sırada, halkımızın Sovyetler Birliğine duyduğu sevgiyi görmüşsünüzdür, ama şimdi bu sevgiyi bizde değil Koço Taşko ve Liri Belişova'da arıyorsunuz.

İzlediğiniz taktik tamamen yanlıştır. Sözünü ettiğim mektupta yazdığınızı kaleme almadan önce benimle tartışmanız gerekirdi. Ama siz, Partimizi ve onun önderliğini anti-Sovyetizmle, cani olmakla ve sizin «Stalinci yöntemler» olarak adlandırdığınız şeyleri uygulamakla suçladınız, ve bizi herkesin gözü önünde bu şekilde suçladıktan sonra şimdi benimle tartışmak istiyorsunuz, bunu hiç bir şekilde kabul edemem.

A. Mikoyan: Sizi daha önce tartışmaya çağırdık, reddeden sizdiniz.

Enver Hoca Yoldaş: İşler öyle olmadı. Birkaç günlük istirahat vermiştim kendine; aslında bu yarım bir istirahattı, çünkü Partimizin Kongresine(4) sunacağım Rapor üzerinde çalışıyordum. Hüsnü Kapo yoldaş bana, İvanov'un eğer isterse Enver yoldaşın Sovyetler Birliğinde bir istirahat devresi geçirmeye gidebileceğini bildirdiğini söyledi. Fakat Kruşçev ile muhtemel bir görüşmeden bana bahsetmedi.

Hüsnü Kapo Yoldaş: Bizi bir görüşme yapmaya çağırdığınız mektuba gelince, tartışmamız gereken meseleler orada açıkça ortaya çıkıyordu.

Enver Hoca Yoldaş: Mektupta Çin meselesini konuşmak için görüşeceğimiz söyleniyordu.

A. Mikoyan: Hayır Çin meselesi değil, «Çin» kelimesi mektupta geçmemektedir bile(5). Siz bu görüşmeyi reddettiniz.

Mehmet Şehu Yoldaş: Nasıl bunu inkâr edebilirsiniz? Nasıl ülkemize karşı bu şekilde davranabilirsiniz? Küçük Arnavutluk'a «ya bizimle ya Çin'le» diye ültimatom vermeye cesaret ettiğiniz için, Kozlov yoldaş, utanç duyun.

F. Kozlov: Heyetiniz buradan geçtiği sırada, yalnızca Kapo yoldaşın tavrının beni şaşırttığını söyledim. Tavrınız diğer partilerin tavrından farklıydı. Biz size karşı daima iyi davrandık. Enver yoldaş Leningrad söylevinde, Arnavutluk halkının 1 milyonluk değil de 201 milyonluk bir güce sahip olduğu duygusunu taşıdığını söylemişti.

Enver Hoca Yoldaş: Bu sözü şimdi de tekrar etmeye ha-

(4) 4. Parti Kongresinin, Kasım 1960'da toplanması kararlaştırılmıştı. Sonra, Moskova'daki 81 Komünist ve İşçi Partileri Toplantısından dolayı, Şubat 1961'e ertelendi.

(5) A. Mikoyan'ın bir yorumu. SBKP MK'nin AEP MK'ne gönderdiği 13 Ağustos tarihli mektupda şöyle diyordu: «Bükreş'te Komünist ve İşçi Partileri temsilcileri toplantısı göstermiştir ki Çin Komünist Partisi ve diğer kardeş partiler arasında uluslararası durumun birçok meseleleri konusunda ve komünist partilerin taktikleri hususunda gerekli anlayışlar vardır.»

zırım, ama Çin'i bilmemezlikten gelirseniz hazır değilim. Siz ve biz, kampın birliğinden yana, kampı meydana getiren 1 milyar kişiden yana olmalıyız. Sovyetler Birliğini seviyoruz, ama Çin halkını ve Çin Komünist Partisini de çok seviyoruz. Fakat siz, Kozlov yoldaş, niçin Bükreş görüşmesinden sonra Partimizin güya yapmış olduğu «zigzag»lardan sözetmeye başladınız, niçin bize «200 milyonla mı, yoksa 600 milyonla mısınız» diye sordunuz? Ve başka elçilerin de katıldığı bir diğer görüşmede, Arnavutluk'u tozetmek için bir bombanın bile yetebileceğini söylediniz.

Hüsnü Kapo Yoldaş: Bizim başkaları hakkında arkalarından kötü sözler ettiğimizi iddia ediyorsunuz. Fakat Kruşçev 22 Ekim'de Deng Siao Ping(6) yoldaşa, bundan böyle Arnavutluk'a karşı Yugoslavya'ya karşı alınan tavrının aynısını alacağını söyledi.

Y. Andropov: Olaylar şöyle gelişti: Çinli yoldaşlarla yaptığı görüşme sırasında Kruşçev yoldaş, bazı Arnavutluk yöneticilerinin Berlin meselesinin tamamen halledilmemesinden memnun olmadıklarını söyledi.

Enver Hoca Yoldaş: Bu hoşnutsuzluğu bizzat kendim ifade ettim. Kruşçev'in Paris dönüşünden sonra İvanov beni Berlin meselesi üzerine sorguya çekti. Ben de ona cevap verdim: kanımca emperyalizm sarsılmıştır, mevzilerimiz güçlüdür; Amerika'da, Berlin meselesinin çözümlenmesi için yararlanılabilecek elverişli bir siyasi durum ortaya çıkmıştır. Bu, benim kişisel görüşümdür.

A. Mikoyan: Böyle bir yargıya varmada kötü bir şey yoktur, ama bizi tahkir eden, subaylarımıza «Berlin'de korktunuz, sözünüzü tutmadınız, vs...» diyen başkaları için aynı durum sözkonusu değildir.

Y. Andropov: Bu sözleri duyunca Kruşçev, eskiden Arna-

(6) Deng Siao Ping, 81 Komünist ve İşçi Partisi toplantısında Çin Komünist Partisi heyetine başkanlık ediyordu. Mao Zedung'un önderliğinde, Ocak 1976 tarihinde başlatılan «Doğru kararları değiştirmeye karşı ve Sager Fırtınaya karşı mücadele» Deng Siao Ping'in burjuva revizyonist çizgisini mahkûm etmiştir. Kampanya devam etmektedir. (Çn. notu.)

vutluklarla iyi ilişkilerimiz vardı, ama olayların akışına bakılırsa artık onlara güvenemeyeceğiz, Arnavutluk'u kaybettik demiştir...

Enver Hoca Yoldaş: Bu da yoldaşlık ruhundan yoksun bir tavırdır, Bolşeviklerin Partisi: bize neyi öğretmektedir? Bütün bu şeylerin bir kökeni vardır. Marksizm-Leninizm, kendiliğinden gelişen olay bilmez. Dolayısıyla şeylerin temeline inmeliyiz. Bükreş görüşmesinden sonra bu tavırlara yol açan sebepler hangileridir? Bunları sizin bize söylemeniz gerektiği düşüncesindeyiz.

A. Mikoyan: Belki biraz kötüyüz, ama aptal da değiliz. Sizinle ilişkilerimizin bozulması bizim neyimize yarar ki?

Enver Hoca Yoldaş: Biz de bu soruyu kendi kendimize sorduk. Birincisi, hata yapmadık, ama ikinci olarak, hata yapmış olsak bile niçin böyle olayları çok görmüş olan SBKP, bize karşı sabırlı olmadı, niçin SBKP'nin önderliği, «iyi, Arnavutlar bir hata yaptılar, yarın düşündükleri zaman bize ne diyeceklerini bir bekleyelim» demedi.

Yoldaşlar şunu bilmelisiniz ki, yöneticilerinizin ve diğer Sovyet resmi şahsiyetlerinin Arnavutluk'a ve Emek Partimize karşı tavırlarındaki bu gelişmeyi görmekten çok üzülüyoruz. Arnavutluk'taki adamlarınıza hakim olan sağlıksız anlayışın değiştirilmesi gerektiğini bildiriyoruz. Bükreş görüşmesinden sonra ve İvanov'la takımının bütün bu yaptıklarından sonra, Tiran'daki temsilcilerinizle görüşmedim ve görüşmeyi reddediyorum.

A. Mikoyan: Bize karşı tavır değiştiren sizin kadrolarınız oldu. Partimizden ve Kruşçev'den ancak hareketlerini eleştirme niyetiyle sözediliyor.

Enver Hoca Yoldaş: Size yoldaşça şunu söylemeliyim ki, Kruşçev bizi sık sık «sıcak kanlı» olmakla suçluyor. Ama bizzat Kruşçev'in kendisi sözlerini ölçüp tartmalıdır, çünkü her devletin, her insanın bir şerefi vardır. Arnavutluk'a Yugoslavya gibi davranacağınızı söyledi. Belgelere böyle şeyler yazmamalısınız.

P. Pospelov: Yoldaş Kapo, Bükreş'te uygunsuz sözler söyledi.

Enver Hoca Yoldaş: Bugün dahi, sizin örgütlediğiniz biçimiyle Bükreş Toplantısını tavsip etmiyoruz.

A. Mikoyan: Bükreş Toplantısı ayrı bir iştir. Şimdi ortaya çıkan mesele, ilişkilerimizin iyileştirilmesi veya iyileştirilmemesini bilmekle ilgilidir. Bugün Kruşçev yoldaş söylevinde, çeşitli görüş ayrılıklarımızın olduğu partilerle dahi dostluk ilişkilerimizi koruyacağımızı söyledi. Görüşüp tartışmalıyız.

Enver Hoca Yoldaş: Biz karşılıklı görüşmelerin aleyhinde değiliz. Ama SBKP yönetimindeki yoldaşlardan daha dikkatli olmalarını isteriz, çünkü 80 kadar partiye, Arnavutluk'un sosyalist ülkeler içinde sayılmadığı bir belgeyi dağıtmak ve sonra kalkıp bize «gelin tartışacağız» demek, bizce tamamen kabul edilemez bir durumdur.

M. Suslov, A. Mikoyan: İlişkilerimizi düzeltecek bir biçimde tartışmak için görüşelim.

Enver Hoca Yoldaş: Biz de ilişkilerimizin düzeltilmesini arzu ediyoruz.

M. Suslov: Ama bu tonda değil.

Enver Hoca Yoldaş: Size bir tavsiyede bulunmak isterim; Sıcakkanlı olduğunuz fikrini kafanızdan silin. Ama şunu bilinki, Marksizm-Leninizm ve halkımızın çıkarlarını savunmak söz konusu olursa, onları ateşle savunuruz.

AÇ KARIN VE ÇIPLAK AYAKLA BİLE ÇARPIŞTIK, AMA HİÇ KİMSENİN ÖNÜNDE DİZ ÇÖKMEDİK

13 Kasım 1960

Enver Hoca yoldaşın yönetimindeki A.E.P. heyetinin Moskova'da Kremlin'de, 12 Kasım 1960'da N.S. Kruşçev'le görüşme sırasındaki konuşmaları.

Kasım 1960'da 81 komünist ve işçi partisinin toplantısının çalışmalarına katılmak için Moskova'da bulunan A.E.P. heyetine karşı Sovyet yönetiminin açık tehdit ve baskı kampanyası, baş-revizyonist Kruşçev'in kişisel ve azametli konuşmasıyla tırmanma gösterdi. Onun anti-Martsist ve şöven tavrı, 12 Kasım 1960'da, A.E.P. heyetinin S.B.K.P. temsilcileriyle bir kez daha yapmayı kabul ettiği görüşme sırasında açıkça kendini gösterdi. Bu görüşmede A.E.P. heyeti Enver Hoca yoldaş tarafından yönetiliyordu ve Mehmet Şehu, Hüsnü Kapo, Ramiz Alia'dan meydana geliyordu, Sovyet tarafı ise Kruşçev tarafından yönetiliyordu ve Mikoyan, Kozlov, Andropov'dan meydana geliyordu.

Sovyet revizyonist elebaşları hiç utanmadan, sadece A.E.P. ve Arnavutluk H.'ne karşı düşmanca hareketlerini gizlemeye çalışmakla kalmadılar, aynı zamanda heyetimize, revizyonist çizgiye boyun eğme ve onu onaylamayı zorla kabul ettirmeye çabaladılar. Başında Enver Hoca yoldaşın bulunduğu A.E.P. heyeti gerçeği revizyonistlerin yüzüne vurdu ve A.E.P. ve Arnavut halkının devrim ve komünizm için bütün gücüyle sonuna kadar mücadele etmedeki kararlığını vurgulayarak, tutarlı, Marksist-Leninist bir tavır takındı. A.E.P.'nin bu devrimci kararlılığını, Enver Hoca'nın yönetimindeki A.E.P. heyetinin, 12 Kasım 1960'da Moskova Kremlin'de Kruşçev ile yaptığı görüşme boyunca açıkça görüyoruz. Enver Hoca yoldaşın eserlerinin 19.'uncu cildinde «Aç karın

ve çıplak ayakla bile çarpıştık, ama hiç kimsenin önünde boyun eğmedik» başlığı altında çıkan bu görüşmeyi yayınlıyoruz. ATA.

N.S. Kruşçev: Sözü alabilirsiniz, sizi dinliyoruz.

Enver Hoca Yoldaş: Siz bizi davet ettiniz, sözü ilk olarak ev sahibi almalıdır.

N.S. Kruşçev: Arnavutların şartlarını kabul ediyoruz. 1959'da Arnavutluk'a yaptığım ziyaretten sonra olup bitenleri anlamıyorum. Eğer o sırada bize karşı herhangi bir hoşnutsuzluk duyuyor idiyseniz, bunun farkına varmamak için oldukça alık olmalıyım. Kavaklar(1) hakkında Mehmet Şehu yoldaşa yaptığım nükte gibi bazı önemsiz nükteler dışında, konuşmalarımız çok sıcak geçmişti.

Enver Hoca Yoldaş: Eğer bu meseleye girişin bir başka şekliyse kabul. Ama her ne olursa olsun, kavaklar üzerine yapılmış nüktenin burada yeri yoktur.

N.S. Kruşçev: O zaman bize karşı tavrınızı değiştirmenizin sebebi ne olabilir ki?

Enver Hoca Yoldaş: Tavır değiştiren, biz değil sizsiniz. Daha önceleri bile, örneğin Yugoslav revizyonistlerine karşı takınacağımız tavır konusunda aramızda ayrılıklar oldu, ama bu tavır değişimi Bükreş'ten sonra kendini gösterdi ve sizin tarafınız da kendini gösterdi.

N.S. Kruşçev: Bir noktayı kesinliğe kavuşturmak isterim. Ben daima Yugoslavya üzerine hiç bir görüş ayrılığımız olmadığını düşündüm. Siz bu mesele üzerinde bizden daha fazla durdunuz, biz de bu mesele hakkında yazı yazdık, ama ateşli bir şekilde değil. Onlardan ne kadar bahsedilirse, o kadar önem kazanacakları fikrini desteklerdik. Ve fiiliyatta da olan buydu.

Enver Hoca Yoldaş: Bizim görüşümüze göre, olan bu değildi.

N.S. Kruşçev: Ben bizi ilgilendireni söylüyorum. Sonra

(1) Kruşçev'in Mayıs 1959'da Arnavutluğa yaptığı ziyarette, yaptığı tek eleştiri yol kenarındaki kavak ağaçlarının, erik ve incir ağaçları ile değiştirilmesi idi.

size şunu sormak isterim: bu görüşmenin tonu ne olacaktır? Dostluğumuzu istemiyorsanız bunu bize söyleyin.

Enver Hoca Yoldaş: Biz daima dost kalmak istiyoruz, dostça tartışmak istiyoruz. Ama bu demek değildir ki sizinle bütün meselelerde aynı görüşte olacağız.

N.S. Kruşçev: Sizi üç defa bizimle görüşme yapmaya davet ettik, acaba ilişkilerimizi kesmek mi istiyorsunuz?

Enver Hoca Yoldaş: Bükreş Toplantısından sonra ilişkilerimizin kötüleşmesine siz yol açtınız. Sizin yoldaşlarınızın önüne birçok olayı serdik, mutlaka size bahsetmiş olmalılar.

N.S. Kruşçev: Bunu iyi anlamıyorum. Bükreş'te Hüsnü Kapo ile aramda hiç bir çatışma olmadı. Tartışılan konular üzerine tavır almak için Merkez Komiteden yetkili olmadığını söyledi.

Hüsnü Kapo Yoldaş: Bükreş'te, Bükreş Toplantısının zamansız olduğunu, Leninist örgütsel kurallara aykırı bir şekilde cereyan ettiğini, söz konusu anlaşmazlıkların S.B.K.P. ile Ç.K.P. arasındaki anlaşmazlıklar olduğunu ve A.E.P.'nin bu meseleler üzerine gelecek toplantıda konuşacağını söyleyerek partimizin tavrını açıkladım. O zaman A.E.P.'nin tavrı karşısında şaşırdınız. Bunu gerek sosyalist ülkelerden 12 partinin toplantısında, gerekse 50 kadar partinin genişletilmiş toplantısında söylediniz. Gerçekte, 12 partinin toplantısında söz almadan önce tavrımızı size bildirmiştik. Bundan Andropov'a bahsettim. Bunu size ilettiği zaman ona, Arnavutların tavırlarını değiştirmeleri için düşünmelerini istemesini söylediniz.

Enver Hoca Yoldaş: Partimiz Merkez Komitesi, Bükreş Toplantısını hiç bir zaman onaylamadı, başından itibaren Bükreş'te ne olup bittiğinden haberdardım.

N.S. Kruşçev: Bunun pek büyük bir önemi yok. Ama bundan şu çıkıyor: Bükreş Toplantısından önce de bizimle hemfikir değildiniz ve bu konuda bize hiç bir şey söylemediniz. Bizim tarafımız açısından, sizi dost olarak gördük. Size çok fazla güvenmekle hata eden benim.

Mehmet Şehu Yoldaş: Kruşçev yoldaşa 1957 görüşmelerini hatırlamasını rica ederim. Size bütün meselelerden, bu arada Yugoslav revizyonistlerinin faaliyetinden açık kalplilikle bahsettik, bizi dinlediniz, sonra Enver yoldaşın bir cevabı

üzerine ayağa kalktınız ve bize şunu söylediniz: «Bizi Stalin'in yoluna geri döndürmek mi istiyorsunuz?» Bir başka deyişle, Yugoslav revizyonistleri hakkındaki yargımızın sizinkinden farklı olduğunu daha önceden de biliyordunuz. En azından Nisan 1957'den itibaren biliyordunuz. 1955'de Yugoslavya'ya yaptığınız geziden önce, Yugoslav revizyonistlerine karşı tavrın değiştirilmesini öneren mektubunuza, önceden Enformasyon Bürosu tarafından incelenmesi gereken bir meselenin sözkonusu olduğunu, bu konuda onun karar verebileceği tarzında bir cevap verdiğimizi herhalde hatırlıyorsunuzdur.

A. Mikoyan: Evet gerçekten öyle olmuştu.

N.S. Kruşçev: Sovyetler Birliğinde tecrübesiz yeni insanların iktidara geldiği fikrini savunuyorsunuz, belki bize ders vermek isterdiniz?

Enver Hoca Yoldaş: Hayır, yararsızdır. Bu sizi ilgilendiren bir iç meseledir. Fakat elçinizin ne dediğini biliyor musunuz? Birçok şeyin yanında sadece bir olayı, orduyu ilgilendiren bir olayı anlatacağım. Arnavut ordusunun kime sadık kalacağını sordu. Bunu sizin generalinizin yanında, havaalanında bizim generallerimize sordu. Subaylarımız, Arnavut ordusunun Marksizm-Leninizme, A.E.P.'ne ve sosyalizme sadık kalacağını söylediler.

N.S. Kruşçev: Eğer elçimiz bunu söylemişse budalalık yapmış.

Enver Hoca Yoldaş: Ama bu siyasi bir budalalık.

N.S. Kruşçev: Nihayet bir budalalık biçimidir.

A. Mikoyan: Elçimizin bu tavrı, çizgimizi mi yansıtıyordu?

Enver Hoca Yoldaş: Bir budalanın budalalığı, siyasi bir niteliği olsa bile affedilebilir, ama birçok defa tekrarlanırsa, o zaman bu bir çizgidir.

N.S. Kruşçev: Evet, doğrudur.

Enver Hoca Yoldaş: Elçiniz, Partimizin dostuydu ve kişisel dostumuzdu. Bir budala değildi. Bu «budalalığı» Bükreş Toplantısından sonra yaptı. Niçin Bükreş Toplantısından önce, Arnavutluk'ta geçirdiği 3 yıl boyunca başka budalalıklar yapmadı? Bu, hayret vericidir.

A. Mikoyan: Hayretverici değildir, çünkü eskiden siz-

den düzenli bilgi alıyordu ve sizin böyle bir tavrınızla karşılaşmamıştı.

Enver Hoca Yoldaş: Sanırım aramızda görüş ayrılıklarının varlığından haberdar olmadığınızı söylediniz.

A. Mikoyan: Enver yoldaş bize, önceden İvanov'a tüm bilgileri verdiğini, sonra bilgi vermeyi kestiğini söyledi, elçimizin tavrının değişmesinin kaynağı budur. Bunun üzerinde birlikte konuştuk.

Enver Hoca Yoldaş: Mikoyan'ın dediği gibi, bunun üzerinde daha önce konuşmuşsak niçin burada kalıyoruz? Eğer meseleleri tartıştıktan sonra biz size görüş ayrılığımızı belirtmişsek, bize «bunun üzerine daha önce konuşmuştuk» diyebilirsiniz.

A. Mikoyan: Ama elçimizi geri çağırdık, niçin bu meseleyi şişiriyorsunuz?

Enver Hoca Yoldaş: İyi, elçiyi bırakalım, ama Çinli yoldaşlara mektubunuzda Arnavutluk ve Emek Partisi üzerine yazdığınız çok çirkindir.

A. Mikoyan: Biz görüşümüzü belirttik.

Ramiz Alia Yoldaş: Bizi herkesin gözü önünde anti-Sovyetizmle suçladınız (mektubun 46'ncı sayfasını okur.)

N.S. Kruşçev: Bu bizim görüşümüzdür. Öfkelenmeyiniz.

Mehmet Şehu Yoldaş: Hem bize saldırıyorsunuz, hem de öfkelenmeyin diyorsunuz.

N.S. Kruşçev: Bu kişilerle(°) meydana gelen olaylar yüzünden üzüntülüyüz. Bizim, fikrimizde değilsiniz. Ama Koço Taşko konusuna gelince, onu tanımadım, görmüş olabilirim, hatta bana fotoğrafını bile gösterseniz onu tanıyamayacağım açıktır.

Enver Hoca Yoldaş: Fotoğrafını isterseniz size yollayabiliriz.

N.S. Kruşçev: Belişova'yı sizden daha az tanırım. Siyasi Büronuzun üyesi olduğunu biliyorum. Çin'de yapmış olduğu tartışmadan bize bahsetti; Kosigin bunu Moskova'dayken Mehmet yoldaşa söyledi, Mehmet bunu duyunca öfkeden sarardı. Belişova cesur bir kadındı, düşündüklerini bize sami-

(2) Liri Belişova ve Koço Taşko.

miyetle anlattı. Bu bir trajedidir; onu, bizimle dostluktan yana olduğu için ihraç ettiğinizi düşünün. Bu yüzden belgede bundan sözediyoruz.

Enver Hoca Yoldaş: Başka bir deyişle, belgenizde yazılanın doğru olduğu kanısındasınız.

N.S. Kruşçev: Evet.

Enver Hoca Yoldaş: Bu konuda belgenizde ele alınması gereken iki nokta var. Önce, bu Siyasi Büro üyesini demokratik olmayan bir yolla ihraç ettiğimizi ifade ediyorsunuz. Bu ihracın demokratik kurallara ve Leninist normlara uygun bir şekilde değil de, sizin teriminizle «Stalinci yöntemlerle» yapıldığını size kim söyledi? İkincisi, onu Sovyet yanlısı olduğu için ihraç ettiğimizi söylüyorsunuz, buradan bizim Sovyet aleyhtarı olduğumuz sonucu çıkar. Bunu bize açıklayabilir misiniz?

N.S. Kruşçev: Buraya bir anlaşmaya varmamak önyargısıyla, bizimle ilişkilerinizi kesmek için gelmişseniz, bunu hemen söyleyin ki vakit kaybetmeyelim.

Enver Hoca Yoldaş: Sorumuza cevap vermediniz ve bu belgeyi bütün partilere dağıttınız.

N.S. Kruşçev: Çinlilerin belgelerini dağıtmış oldukları partilere...

Enver Hoca Yoldaş: Bizim de sizinkiyle uyuşmayan bir görüşümüz vardır. İki-üç defa bize, dostluktan yana mı yoksa ilişkilerin kesilmesinden yana mı olduğumuzu sordunuz. Biz buraya dostluğumuzu güçlendirmek için geldik. Fakat hatalarınızdan hiç birini kabullenmiyorsunuz. Bize eleştirileriniz var, bizim de size eleştirilerimiz var. Bize herkesin gözü önünde mahrem eleştiriler, açık eleştiriler getirdiniz... Hatta bize bildireceğiniz başka eleştirileriniz de olabilir. Onları da söyleyin, biz de size kendi eleştirilerimizi söyleriz ki Merkez Komitelerimiz haberdar olsunlar diye, Partimiz Merkez Komitesi bizi buraya dostluğumuzu güçlendirelim diye gönderdi.

N.S. Kruşçev: Yoldaşlarınızdan biri, askerlerimizin önünde Kruşçev'in Marksist olmadığını söyledi.

Enver Hoca Yoldaş: Askerler meselesine gelince, yoldaşlarınızla bu meseleyi konuştuk. Vlore Üssünde asker-

lerimizin dalaşmasında ne gibi bir çıkarımız olabilir? Üstelik yoldaşlarımızdan birinin şunu veya bunu söylediğini belirten «belgeler» çıkartıyorsunuz. Askerlerinize göz kulak olun, Mikoyan'a Vlore üssündeki Amiralinizin gerçek bir Amiral olmadığını söyledim.

N.S. Kruşçev: İsterseniz üssü kaldırabiliriz.

Enver Hoca Yoldaş: O zaman bu, Malinovski ve Greçko'nun sözlerini kanıtlamaktadır. Belki bizi tehdit etmek istiyorsunuz? Sovyet halkı sizin Vlore üssünü, bu üs Arnavutluk'un ve Avrupa'daki diğer sosyalist ülkelerin savunmasına hizmet ettiği halde kaldırmak istediğinizi öğrenirse, sizi hiç bir zaman affetmeyecektir...

N.S. Kruşçev: Enver yoldaş, sesinizi yükseltmeyin.

Enver Hoca Yoldaş: Üssü kaldırırsanız büyük bir hata işlersiniz, aç karın ve çıplak ayakla bile çarpıştık, ama hiç kimsenin önünde diz çökmedik biz.

N.S. Kruşçev: Denizaltılar bize aittir.

Enver Hoca Yoldaş: Size ve bize. Biz sosyalizm için savaşıyoruz ve üssün toprağı bize aittir. Denizaltılara gelince, aramızda, Arnavut devletine haklar tanıyan imzalı anlaşmalar vardır; ben ülkemin çıkarlarını savunuyorum.

A. Mikoyan: Ses tonunuza bakılırsa, Kruşçev'in hiç bir şey vermediği sonucu çıkarılır. Aramızda üs hakkında tartıştığımızda Kruşçev üssün kaldırılmasından yana değildi. Ona, eğer subaylarımız Arnavutlarla tartışıyorlarsa yine üssü elde tutalım diyen bendim.

Mehmet Şehu Yoldaş: Bize düşmanca davrandınız, burada Moskova'da bile bize karşı casusluk faaliyeti yürüttünüz. Ve bunu çok iyi biliyorsunuz.(3)

Enver Hoca Yoldaş: Bu mesele ortaya konulmuşken, bunu Varşova Paktında tartışabiliriz. Size şunu söyliyeyim ki bunu düşünen biz değil sizsiniz. Sonra demin şunu söylediniz: «İsterseniz üssü kaldırabiliriz.» Vlore üssünde Arnavutlarla Sovyetler arasında daima iyi ilişkiler olmuştur, sadece Bük-

(3) Burada kastedilen Sovyet revizyonistlerin AEP heyetinin Moskovadaki Zarechye'deki dinlenme yerine ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Elçiliğine gizli dinleme cihazları koymasıdır.

reş toplantısından sonra subaylarımızın nezaketsizliği yüzünden tek tük bazı olaylar çıktı. Israr ederseniz Varşova Paktını toplantıya çağırabiliriz. Ama Vlore üssü bize aittir ve bize ait kalacaktır.

N.S. Kruşçev: Öfkeleniyorsunuz, bana tükürük sıçratıyorsunuz, sizinle tartışılmaz.

Enver Hoca Yoldaş: Yine sıcakkanlı olduğumuzu tekrar ediyorsunuz.

N.S. Kruşçev: Ya siz, siz sözlerimizi tahrif ediyorsunuz. Tercümanınız iyi Rusça biliyor mu?

Enver Hoca Yoldaş: Tercümanla uğraşmayın, Rusçayı çok iyi bilir. Ben size saygı duyuyorum, siz de bana saygı duymalısınız.

N.S. Kruşçev: Mac Millan da benimle bu tarzda konuşmak istemişti.

Mehmet Şehu ve Hüsnü Kapo Yoldaşlar: Enver yoldaş Mac Millan değildir. Sözünüzü geri alın.

N.S. Kruşçev: Nereye koymak için?

Mehmet Şehu Yoldaş: Cebinize.

Hüsnü Kapo Yoldaş: (heyetimizde yoldaşlara seslenerek). Görüşmeye bu şekilde devam etmeye karşıyım.

(Enver Hoca yoldaş ve diğer yoldaşlar kalkarlar ve salonu terkederler.)

SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİ 20. KONGRESİNİN REVİZYONİST TEZLERİ İLE KRUŞÇEV GRUBUNUN ANTİ-MARKSİST TUTUMUNA KARŞI ÇIKIN! MARKSİZM-LENİNİZM'İ YÜKSELTİN!

Moskova'da, 16 Kasım, 1960'da 81 Komünist ve İşçi Partisinin Toplantısında yapılan konuşma

SUNUŞ

Enver Hoca Yoldaş Moskova'da, 1960 Kasım'ında, 81 komünist ve işçi partisinin toplantısında yaptığı konuşmada, uluslararası komünist hareketi ilgilendiren ana sorunların çok yönlü bir çözümlemesini yapmış ve Marksizm-Leninizm'i sarsılmaz biçimde yükseltmiştir. Bu konuşma, Arnavutluk Emek Partisi'nin, modern revizyonizmi teşhir etmek ve enternasyonal komünist ve işçi hareketinin birliğini pekiştirmek için sürdürdüğü ilkelere bağlı kavganın en önemli aşamalarından biridir.

Arnavutluk Emek Partisi'nin, Kruşçevci Sovyet önderliğinin revizyonist görüşlerine karşı sürdürdüğü mücadele, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin XX. Kongresi'nden hemen sonra başlamıştır. Bu mücadele başlangıçta doğrudan doğruya ve açık olarak sürdürülmediği halde, Arnavutluk Emek Partisi, kuşkularıyle karşı çıkmalarının tümünden Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'ni haberdar etmiştir. Arnavutluk Emek Partisi bunun, komünizm düşmanlarının eline bir silah vereceği kaygısıyle, her yola baş vurarak, Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile arasındaki uyuşmazlıkları ilân etmekten kaçınmıştır. Diğer yandan, Parti, Kruşçev'in gerçek niyetlerinin henüz farkında değildi. Bu nedenle de, uyuşmazlıkları yoldaşça bir havada, konuşmalar ve danışmalarla bir çözüme bağlamaya çalışmış-

tır. İlkelere bağlı bir tutumu muhafaza ederken, Sovyet önderlerinin yanılgılarını kavrayıp doğru yolu seçmeleri için uğraştı ve bunu umut etti.

Sovyet revizyonistlerinin gerçek hain nitelikleri, gittikçe Arnavutluk Emek Partisi için apaçık olmaya başladı. Hainlikler açığa daha çok vuruldukça, Arnavutluk Emek Partisi'nin, Onu tamamen teşhir etmek ve ezmek için Kruşçevci revizyonizme karşı sürdürdüğü savaş da daha sert ve uzlaşmaz olmaya başladı.

Haziran 1960 Bükreş Toplantısında, Arnavutluk Emek Partisi Marksist-Leninist ilkeleri savunmak için ortaya atıldı ve *Çin Komünist Partisi'ne ve tüm uluslararası komünist harekete karşı kirli oyunlar tezgahlamaya kalkışan Kruşçevci revizyonistlere, «Dur!» diye haykırmıştır.*

Bükreş Toplantısından sonra, Sovyet revizyonist önderleri Arnavutluk Emek Partisi'ni kendi çizgilerine ve edimlerine katılmaya zorlamak için, ona karşı azgın bir saldırıya girişmişlerdir. Bu koşullar altında, Arnavutluk Emek Partisi, uluslararası komünist hareketin tüm temel sorunları üzerindeki ilkelere bağlı tutumunun en büyük cesaret ve kararlılıkla muhafazası gerektiğine tümüyle inandı. Moskova'daki Kasım 1960 Toplantısında da bunu yaptı.

Toplantıdaki konuşmasında, Enver Hoca yoldaş, açıkça, içtenlikle ve Marksist-Leninist cesaretle, Arnavutluk Emek Partisi'nin, uluslararası komünist hareketin, üzerinde anlaşmazlıklar çıkan ana sorunları hakkındaki ilkelere bağlı görüşlerini öne sürdü ve N. Kruşçev'in revizyonist grubunu, hem anti-Marksist görüşleri ve eylemleri ve hem de Arnavutluk Emek Partisi'nin iç işlerine kabaca müdahalesi ve ona karşı başlattığı azgın saldırı açısından şiddetle eleştirdi.

Arnavutluk Komünist Partisi Sovyet önderlerine karşı olan bu, kesinlikle ilkelere bağlı eleştirisine, uluslararası komünist hareketin ve sosyalist kampın birliğini korumak için girişti; çünkü birlik, hataları ve yabancı belirtileri teşhir etmeden, onları açıktan açığa mahkum etmeden ve Marksist-Leninist çizgiye göre düzeltmeden korunamaz.

Moskova Toplantısında, Kruşçevciler, revizyonist görüşleri ve bölücü eylemlerine karşı yöneltilen eleştiriyi çürütmek için ellerinden geleni yaptılar.

Arnavutluk Emek Partisi'nin, uluslararası komünist hareketi meşgul eden tüm sorunlar üzerindeki kararlı ve ilkelere bağlı tutumunu izleyerek ve Çin Delegasyonunun konuşmasından sonra, Toplantıya katılan tüm partilerin temsilcileri, şu ya da bu biçimde tavırlarını belirtmek zorunda kaldılar. Bu durumla karşı karşıya kalan revizyonistler, toplantıya katılanların dikkatini ilkelere bağlı sorunlardan uzağa çekmek ve Toplantıyı, Arnavutluk Emek Partisi ile Çin Komünist Partisine karşı kötü niyetli saldırıların bir platformu haline getirmeye çalıştılar. Ama bu çaba da başarısızlıkla sonuçlandı. Arnavutluk Emek Partisi'nin Marksizm-Leninizmin ve uluslararası komünist hareketin birliğinin savunulmasındaki ilkelere bağlı, enternasyonalist tutumu, Çin Komünist Partisi ve birkaç başka partinin delegasyonlarınca da desteklendi. Kruşçevci revizyonistler geri çekilmek zorunda kaldılar.

Enver Hoca Yoldaş'ın konuşmasının, Moskova Toplantısı'nın başarılı sonucunda büyük payı vardır. Çin Komünist Partisi, Arnavutluk Emek Partisi ve bazı başka partilerce sürdürülen kararlı mücadele sayesinde, Moskova Toplantısı Bildiri'yi onayladı. Bildiride bazı doğru olmayan sonuçlar ve hatalı tezler de vardı. Bu değerlendirme ve tezler konusunda, Arnavutluk Emek Partisi, Toplantıda da açıkça ifade ettiği, oldukça farklı görüşlere sahipti. Arnavutluk Emek Partisi Delegasyonu, içeriğini genellikle doğru bulduğu için, Bildiri'yi imzaladı. Birlik uğruna kısmî konularda ödün verirken, Arnavutluk Emek Partisi, Marksizm-Leninizm'in temel ilkelerine ilişkin ana konularda hiç bir şekilde taviz vermedi.

Arnavutluk Emek Partisi, her parti Bildiri'yi iyi niyetle uygularsa uluslararası komünist harekette birlik sağlanabileceği ve anlaşmazlıkların, bunları salt, sosyalizmin düşmanlarına ilân etmeden, Marksist-Leninist partiler arasındaki ilişkilere hakim olan normlara uyarak çözümleneceği düşüncesindeydi. İşte bunun içindir ki, Arnavutluk Emek Partisi, Enver Hoca'nın Moskova Toplantısı'ndaki konuşmasını o zaman yayınlamaktan kaçınarak, orada onaylanan Bildiri'yi uygulamakta ısrar etti.

Enver Hoca Yoldaş'ın Moskova Toplantısı'ndaki konuşması, o günden sonra Arnavutluk Emek Partisi'nin burjuva ve revizyonist ideolojiye karşı açık bir savaş sürdüreceğini kesin olarak gösteriyor. Ancak, bu savaş, o zaman, daha sonraları Marksizm-Leninizm ile modern revizyonizm arasındaki mücadelenin sertleşmesi ve Sovyet revizyonist önderlerinin yozlaşarak, bir sosyalizm dönekleri ve hainleri çetesine dönüşmesinin mantıkî bir sonucu olarak kazanacağı genişlik ve derinliği henüz kazanmamıştı. Belgenin tümü, ortaya çıktığı zamanın ve bağlı olduğu koşulların damgasını taşıyor. Değiştirilmeden basılmıştır.

Değerli Yoldaşlar!

Komünist ve İşçi Partilerinin bu Toplantısı, Uluslararası komünist hareket açısından tarihsel bir önem taşır. Çünkü, yolumuz boyunca gerçekleşebilecek başarı ve hataların bir bilançosunu saptayarak; sosyalizm, komünizm ve barış yararına daha fazla başarılar kazanmak için izlememiz gereken çizgiyi daha kesinlikle görmemize yardımcı oluyor. Uluslararası siyasi durumun ayrıntılı bir tahlilini yapıyor.

Önderliğini Sovyetler Birliğinin yaptığı sosyalist kampın varlığı, dünyada şimdiden gerçekleşmiş bir olgudur. Genel olarak, komünist hareket genişlemiş, kuvvetlenmiş ve tavına gelmiştir. Dünyanın her yanındaki komünist ve işçi partileri, sosyalizme, barışa doğru insanlığa önderlik edecek muazzam bir güç haline gelmiştir.

Hazırlanmış olan Önerge taslağında da önemle üzerinde durulduğu gibi, sosyalist kampımız emperyalistlerinkinden çok daha güçlüdür. Emperyalizm günden güne zayıflar ve çürürken, sosyalizm yükseliyor ve güçleniyor. Bu süreci hızlandırmak için tüm imkânlarımızdan yararlanıp, bütün çabamızı harcamaya kararlıyız. Eğer Marksizm-Leninizm'de sadakatle ve yalpalamaksızın sebat eder ve onu doğru olarak uygularsak, bu olur. Yoksa, bu süreci ertelemiş oluruz. Çünkü, yenmemiz ve yok etmemiz gereken amansız bir düşmanla, başını A.B.D. emperyalizminin çektiği emperyalizmle uğraşmak zorundayız.

Biz barış istiyoruz, oysa emperyalizm barış istemiyor ve

üçüncü bir dünya savaşına hazırlanıyor. Bir dünya savaşını önlemek ve dünyaya adil ve demokratik bir barışın zaferini getirmek için var gücümüzle savaşmalıyız. Bu ise, biz emperyalizmi silahsızlanmak zorunda bıraktığımız zaman meydana gelecektir. Emperyalizm kendiliğinden silahsızlanmaz. Böyle bir şeye inanmak, yalnızca kendini ve başkalarını aldatmaktır. Bu nedenle, emperyalizme; sosyalist kampın muazzam iktisadî, askerî, manevî, siyasal ve ideolojik gücüyle olduğu gibi, dünyanın her yerindeki halkların birleşmiş gücüyle karşı durmalıyız. Emperyalistlerin hazırladığı savaşı, her imkânı kullanarak, sabote etmeliyiz.

Arnavutluk Emek Partisi bu durumu ve barışsever insanlığa gözdağı veren emperyalizmin bu tehdidini halkından hiç bir zaman gizlememiştir, hiç bir zaman da gizlemeyecektir. Savaştan nefret eden Arnavutluk halkının, Partilerinin bu doğru eyleminden telâşa kapılmadığı hususunda sizi temin edebiliriz; ne kötümserliğe kapıldılar, ne de sosyalist inşa yönünden yerinde sayıyorlar. Geleceklerini açık olarak görüyorlar ve, bir ellerinde kazma, bir ellerinde silah, her zaman tetikte, tam bir inançla çalışmaya koyulmuşlar.

Biz, başını A.B.D.'nin çektiği emperyalizmin siyasal ve ideolojik açıdan acımasızca teşhir edilmesi gerektiği görüşündeyiz. Hiç bir zaman emperyalizme karşı yaltaklanma, onu sevimli gösterme ya da yumuşaklığa izin vermemeliyiz. Emperyalizme asla ilkelerden ödün verilmemelidir. Taktikler ve uzlaşmalar ,düşmanın değil, bizim davamıza hizmet etmelidir.

Amansız bir düşmanın karşısında, belirtilen derin ideolojik uyuşmazlıkların bertaraf edilmesiyle sağlanacak tam birlik ve bu birliğin Marksist-Leninist temeller, eşitlik, kardeşlik, yoldaşça bir yaklaşım ve proleter enternasyonalizmi davamızın zafer güvencesidir. Partimiz ,ideolojik bölünmelerin olmaması gerektiği gibi, tüm sorunlarda birleştirilmiş bir siyasal cepheyi muhafaza etmemiz gerektiği düşüncesindedir. Düşmana karşı taktik ve stratejimiz; Marksist-Leninist ilkelere, var olan somut durumlara uyan doğru siyasal kriterlere dayanmak üzere, tüm partilerimizce saptanmalıdır.

Görkemli Sovyetler Birliğinin başını çektiği sosyalist kampımız, ne yandan bakılırsa bakılsın, gerek iktisadî ve kültürel, gerekse askerî potansiyel yönünden, muazzam bir güç haline gelmiştir. Kampımızın başarılarının merkezinde, gücümüzün merkezinde Sovyetler Birliği'nin muazzam manevî ve siyasal, iktisadî, kültürel ve askerî gücü vardır. Sovyetler Birliği'nde sanayi, tarım, eğitim ve kültür, bilim ve askerî alandaki başarılar olağanüstü büyüklüktedir. Aynı zamanda bu başarıların, sosyalist kampın diğer ülkelerinde büyük başarıların elde edilmesinde paha biçilmez yardımları olmaktadır.

Önerge taslağında haklı olarak işaret edilmektedir ki: başını Sovyetler Birliği'nin çektiği sosyalist kampın büyük ve bitip tükenmez gücü, dünyada barışın zaferi için tayin edici etkendir; kendilerini kan emici sömürgecilerin boyunduruğundan, emperyalizm ve kapitalizmin pençesinden kurtarmaya savaşan dünya halklarına ilham veren manevi, siyasal ve ideolojik güçtür; Sömürücü kapitalistlerden tam kurtuluş mücadelesini kazanmada diğer halklara yardım eden ve onlara ilham veren, onun örneğinin gücü ve iktisadî yardımıdır.

İşte bu başlıca nedenle, Sovyetler Birliği ve Sosyalist kamp, dünya halklarının merkezi ve umudu, manevi, siyasal ve iktisadî destekleri, savaş kışkırtıcısı A.B.D., İngiliz, Fransız saldırganları ve bunların müttefiklerinin tehditlerine karşı sarsılmaz ve sadık savunucularıdır.

Bütün dünya halkları özgürlük, bağımsızlık, egemenlik, sosyal adalet, kültür ve barışı amaç edinmiştir ve bunlar için savaşmaktadır. Onların bu kutsal amaçları kapitalistler, feodal ağalar ve emperyalistlerce ayaklar altına alınmıştır ve alınmaktadır ve bundan dolayı halkların kapitalistlere, feodal ağalara ve emperyalistlere karşı verdikleri mücadele doğaldır ki büyük bir şiddetle olmalıdır. Cellâtlara karşı sürdürdükleri bu ölüm kalım savaşında dünya halklarının müttefik araması da doğaldır. Onların büyük, güçlü ve güvenilir müttefikleri yalnızca Sovyetler Birliği ve sosyalist kamptır.

Bu nedenle, dünyada barış, silahsızlanma ve sosyal iler-

leme mücadelesinde; emperyalist kamp, sosyalist kamp karşısında, tecrit edilmiş durumdayken, sosyalist kamp emperyalist kampa karşı tek başına değil; fakat dünyanın bütün ilerici halklarıyle sıkı bir ittifak halindedir.

Sömürgeciliğin tam yıkıma ,dünya yüzünden halkları silen bu mikrobun bertaraf edilmesine tanık olduğumuz bir zamanda yaşıyoruz. Afrika ve Asya'da yeni devletler ortaya çıkıyor. Sermayenin, kamçının ve kurşunun hüküm sürdüğü devletler, bağlılığın boyunduruğuna son veriyor ve kendi kaderlerini kendi ellerine alıyor. Bu başarıya, bu halkların mücadelesi ve Sovyetler Birliği, Halk Çin'i ve sosyalist kampın diğer ülkelerinin onları manevî yönden desteklemesi sayesinde erişilmiştir.

Josef Broz Tito gibi, Marksizm-Leninizm'e ihanet edenler, emperyalizm ajanları ve düzenbazlar, bin türlü yola baş vurarak, üçüncü bir güç yaratmak gibi şeytanca oyunlar tezgâhlayarak, bu halkları ve yeni kurulmuş devletleri doğru yoldan çıkarmaya, onları doğal müttefiklerinden koparmaya A.B.D. emperyalizminin peşine takmaya çalışırlar. Bu emperyalizm uşaklarının oyunlarını boşa çıkartmak için elimizden gelen gayreti göstermeliyiz.

Emperyalizmin parçalanışına, çürüyüşüne, son can çekişmesine tanık oluyoruz. Kapitalizmden sosyalizme olan karşı konulamaz geçişle tanımlanan çağda yaşıyor ve mücadele ediyoruz. Karl Marks ile Vladimir İlyiç Lenin'in parlak öğretilerinin tümü, revziyonistler aksini iddia ettiği halde, hiç bir zaman modası geçmeyen öğretiler, pratikte doğrulanmaktadır.

Dünya emperyalizmine, artık kanunu istediği gibi ve istediği zaman yaptığı «altın çağı»nda olmadığını açıkça gösteren şiddetli darbeler indirilmektedir. İnisiyatif elinden kaçmıştır ve bu da kendi isteğiyle olmamıştır. İnisiyatif, salt kelimeler ve konuşmalarla değil; açlık ve sefalet dünyasını, kölelik dünyasını yıkmak için ayaklanmış insanların, halkların gücüyle, kapitalizmin kendisinin proletaryayı zorladığı uzun bir kanlı savaşlar ve devrimler süreciyle kapitalizmin elinden sökülüp alınmıştır. Bu görkemli

sayfa, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, büyük Sovyetler Birliği, büyük Lenin tarafından açılmıştır.

Bugün bile, yaklaşan sonunu görürken, sosyalist kamp ve onun bütün dünya halkları ile olan büyük ittifakı gibi güçlü ve kararlı düşmanları varken; A.B.D.'nin başını çektiği dünya emperyalizmi saldırı güçlerini topluyor, örgütlendiriyor ve silahlandırıyor. Savaşa hazırlanıyor. Bunu görmeyen kördür. Bunu görüp de örtmeye çalışan, emperyalizmin hizmetinde bir haindir.(1)

Arnavutluk Emek Partisi, dünyada barışı kurma, silahsızlanmayı sağlama ve diğer uluslararası sorunları çözümleme yolunda karşımıza çıkan başlıca güçlüklere rağmen, karamsar olmamak için hiç bir nedenin olmadığı fikrindedir. Yalnızca, kaybetmekte olan düşmanlarımız karamsardır ve karamsar olacaktır. Biz kazandık, kazanıyoruz ve kazanacağız. İşte bunun içindir ki, çabalarımızın başarıya ulaşacağına inanıyoruz.

Ancak abartılmış, gerçekçilikten uzak iyimserliğin yalnız kötü değil, aynı zamanda zararlı olduğunu düşünüyoruz. Büyük iktisadî, siyasal, askerî, manevî gücümüzü reddeden, küçümseyen ve buna inancı olmayan, kişi, bir bozguncudur ve Komünist sıfatına layık değildir. Diğer yandan, potansiyelimizden sarhoş olup, düşmanın tüm umutlarını yitirdiğini, zararı dokunmaz bir hale geldiğini ve insafımıza kaldığını sanarak düşmanların gücünü hiçe sayan kişi de gerçekçi değildir. Hepimizin çok uyanık olmamızı gerektiren, kitlelerin devrimci hamlesinin yavaşlamasını, parçalanmasını ve gevşemesini değil, yükselmesini gerektiren tüm bu karmaşık ve çok tehlikeli durumlar karşısında, insanlığa blöf

(1) 1959 Aralığında, Sovyet Hükümetinin Başı önemli uluslararası sorunları, yalnızca emperyalizmin başlarıyle konuşmalar yaparak çözümlemeyi tercih eden Başkanı N. Kruşçev, SSCB, ABD, İngiltere ve Fransa Hükümet Başkanlarının katılacağı yüksek seviyede bir konferansı düzenlemek için diplomatik kanallardan girişimlerde bulundu. Bu Konferans 1960 Mayısında yapılacaktı, ama ABD emperyalistlerinin sabotajı ve N. Kruşçevin yalpalayan maceracı tavrı yüzünden yapılamadı.

yapıyor, onları uyutuyor. «Su uyur, düşman uyumaz» sözü, uzun süre acı çeken halkımızın akıllı bir deyişidir.

Gerçeklerin tam üzerine bakalım. Başını saldırgan müfrezesi A.B.D. emperyalizminin çektiği dünya emperyalizmi, ekonomisinin akışını savaş hazırlıklarına yöneltiyor. Tepeden tırnağa silahlanıyor. A.B.D. emperyalizmi Bonn'un Almanya'sını, Japonya'yı ve tüm müttefikleriyle uydularını her türlü silahla yeniden donatıyor. Saldırgan askerî örgütler kurmuş ve mükemmelleştirmiştir, sosyalist kampın çevresinde her yanda askerî üsler kurmuşlar ve kurmaya devam ediyor. Nükleer silah stokları yığıyor ve silahsızlanmaya, nükleer silahları denemeye son vermeyi reddediyor ve hararetle kitle halnide yok etmenin yeni yollarını icat etmekle uğraşıyor. Peki, neden yapıyor bütün bunları? Bir düğüne gitmek için mi? Hayır, bize karşı savaş açmak, sosyalizm ve komünizmi ortadan kaldırmak, halkları köle durumuna getirmek için.

Arnavutluk Emek Partisi, bunun aksini söyler ve düşünürsek, hem kendimizi hem de başkalarını aldatmış olacağımız fikrindedir. Eğer hayatın değişikliklerinden korksaydık, bize komünist denmezdi. Biz komünistler, savaştan nefret ederiz. Biz komünistler, A.B.D. emperyalistlerinin şeytanca ve savaş kışkırtıcı oyunlarını bozmak için sonuna dek savaşacağız; ama, eğer bir savaşı başlatırlarsa, emperyalizmi dünyanın yüzünden bir seferde silmek üzere, onlara öldürücü bir darbe indirmeliyiz.

A.B.D. — önderliğindeki dünya emperyalistlerinin nükleer şantajı karşısında, askerî açıdan olduğu kadar iktisadî, siyasal ve manevî açıdan da herhangi bir ihtimalle başa çıkabilecek şekilde tam olarak hazırlanmalıyız.

Bir dünya savaşını önlemeliyiz; bu kesinlikle önüne geçilemez bir şey değildir. Ama eğer bir rüyada yaşar ve düşmanın bizi gafil avlamasına izin verirsek kimse bizi bağışlamaz, çünkü düşmanın güvenilir olduğu hiç görülmemiştir; güvenilir olsa, düşman olmazdı. Düşman düşmandır ve düşman, hem de hain bir düşman olarak kalır. Düşmanına güvenen kişi, ergeç davasını kaybeder.

Savaşı önlemek için her şeyi yapmalı, tüm imkânlarımızı seferber etmeliyiz. Sovyetler Birliğinin ve sosyalist kam-

pmızın politikası her zaman bir barış politikası olmuştur ve öyle kalacaktır. Uluslararası alanda Sovyetler'in ve Halk Demokrasisi ülkeleri olan ülkelerimiz Hükümetlerinin tüm önerileri, uluslararasındaki gerilimi hafifletmeye ve çözümlenmemiş sorunları, savaşla değil, görüşmelerle çözümlemeyi amaçlar.

Sovyetler Birliği'nin ve sosyalist kamp ülkelerinin barışçı politikası; emperyalizmin saldırgan niyetlerini teşhir etmede, halkları savaş kışkırtıcılarına karşı seferber etmede, emperyalist baskıcılara ve bunların âletlerine karşı halkların görkemli mücadelesini yükseltmekte büyük etkisi olmuştur. Kahraman Küba'nın, Japon halkının mücadelesinin ve Güney Kore ile Türkiye'deki olayların örnekleri, bunun en iyi kanıtıdır.

Ancak, bütün bunlara rağmen, silahsızlanma önerisi, zirve konferansı vb. gibi birçok ertelenmiş somut sorun, henüz bir sonuca bağlanmamıştır ve A.B.D. emperyalistlerince sistemli olarak sabote edilmektedir.

Bütün bunlardan ne gibi sonuçlar çıkarmamız gerekir? Arnavutluk Emek Partisi, emperyalizmin ve en başta A.B.D. emperyalizminin derisini, rengini ve tabiatını değiştirmediği görüşündedir. Saldırgandır ve ağzında tek bir diş bile kaldığı sürece saldırgan kalacaktır. Ve saldırgan bir tabiatı olduğu için de, dünyayı bir savaşın içine atabilir. Bu nedenle, Yazı Kurulu Komitesi'nin toplantısında da üzerinde durduğumuz gibi, sosyalizm bütün dünyada ya da hiç değilse, ülkelerin çoğunluğunda zafere ulaşmadıkça, dünya savaşına karşı mutlak bir güvence olamıyacağının, tüm halklara açıkça anlatılması gerektiği konusunda ısrar ediyoruz. A.B.D. emperyalistleri, silahsızlanmayı reddettiklerini gizlemiyorlar. Donatımlarını çoğaltıyorlar, savaşa hazırlanıyorlar, biz de bunun için hazırlıklı olmalıyız.

İlkelerden düşmana hiç bir taviz vermemeliyiz, emperyalizm konusunda hayale kapılmamalıyız; çünkü, iyi niyetimize rağmen, durumu daha da kötüleştirmiş oluruz. Yeniden silahlanmaya ve bize karşı savaş hazırlığına girişmesinin yanı sıra, düşman, halkın ruhunu zehirlemek ve zihnini uyuşturmak için, azgın bir propagandaya girişiyor. Saflarımıza

ajan ve casuslar katmak için milyonlarca dolar harcıyor, ülkelerimizde casusluk, saptırma ve zulüm hareketleri, suikastler örgütlemek için milyonlar harcıyor. A.B.D. emperyalizmi, sadık ajanları, hain Tito çetesine milyonlarca dolar vermiştir ve vermektedir. Bütün bunları, iç cephemizi zayıflatmak ve altüst etmek için yapıyorlar.

Barış içinde bir arada yaşama konusunda çok şey söyleniyor; hatta bazıları Halk Çin'i ve Arnavutluk'un sözde barış içinde bir arada yaşamaya karşı olduğunu iddia edecek kadar ileri gidiyor. Elbette böyle zararlı ve hatalı görüşler hemen ve kesinlikle reddedilmelidir. Barış içinde bir arada yaşamaya karşı olan, bir savaş kışkırtıcısı olan sosyalist ve kapitalist bir devlet de olamaz, bir komünist de olamaz. Dünyada sosyalist ve kapitalist devletler yanyana var oldukça, nesnel bir gereklilik olarak farklı toplumsal düzenlere sahip devletlerin arasında barış içinde bir arada yaşama ilkesini ilk ortaya atan yüce Lenin'di. Emek Partimiz Lenin'in bu yüce ilkesine sadık kalarak, barış içinde bir arada yaşama politikasının bütün halkların hayati çıkarlarını karşıladığına, sosyalizmin yerini daha da sağlamlaşması amacını karşıladığına daima inanmıştır ve halen de inanmaktadır; bu nedenle Leninizm'in bu ilkesi halk devletimizin bütün dış politikasını oluşturur.

Birbirine karşı olan iki sistem arasında barış içinde bir arada yaşama, modern revizyonistlerin iddia ettiği gibi, sınıf mücadelesinden vaz geçmemiz anlamına gelmez. Tersine sınıf mücadelesi devam etmelidir; emperyalizme karşı, burjuva ve revizyonist ideolojiye karşı, siyasal ve ideolojik mücadele daima daha fazla yoğunlaşmalıdır. Emperyalizme karşı ilkeler üzerinde taviz vermeden Leninist barış içinde bir arada yaşamayı yerleştirme yolundaki ısrarlı mücadelemizde; kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesini olduğu gibi, sömürge ve bağımlı ülkelerin halklarının ulusal kurtuluş hareketini de daha fazla desteklemeliyiz.

Bizim görüşümüze göre, kapitalist ülkelerdeki komünist ve işçi partileri, hâlâ bu sisteme bağlı olan kendi ülkeleriyle, sosyalist ülkelerimiz arasında barış içinde bir arada yaşamayı yerleştirmeye çalışmalıdırlar. Bu durum, kapita-

list ülkelerde barışın konumunu sağlamlaştırırken, kapitalizmi çöküntüye uğratır ve genellikle o ülkelerdeki sınıf mücadelesine yardımcı olur. Ancak görevleri bununla da bitmiş olmuyor. Bu ülkelerde sınıf mücadelesini ilerletmek, yoğunlaştırmak ve sağlamlaştırmak gereklidir. Emekçi kitleler, başını komünist partisinin çektiği mahalli proletaryanın yol göstericiliğinde ve tüm dünya proletaryası ile ittifak halinde, emperyalizmin yaşamasını imkânsız hale getirmeli, savaşma potansiyeli ile iktisadi potansiyelini ezmeli, iktisadi ve siyasi gücünü elinden söküp almalı ve eski iktidarı yıkarak yeni iktidarını kurma yolunda ilerlemelidir. Bunu şiddet kullanarak mı yoksa barışçıl parlamenter yoldan mı gerçekleştirecekler?

Bu sorunun cevabı açıktır ve Kruşçev Yoldaş'ın 20. Kongrede bunu karıştırmasına, hem de oportünistleri memnun edecek şekilde karıştırmasına gerek yoktu. Sosyalist Ekim Devrimi ve Lenin'in açık tezlerini sık sık çarpıtmaya girişmenin ne gereği vardı? Arnavutluk Emek Partisi Lenin'in bu meseledeki öğretileri üzerine oldukça açık görüşlere sahiptir ve bu öğretilerden şaşmaz. Şimdiye kadar hiç bir halk, hiç bir proletarya ve hiç bir komünist ya da işçi partisi kan dökmeksizin ve şiddete başvurmadan iktidarı ele geçirememiştir.

Bazı yoldaşlar, kan dökmeden iktidarı ele geçirdiklerini iddia etmekle yanlış davranıyorlar. Çünkü, İkinci Dünya Savaşı'nda şanlı Sovyet Ordusunun, onların yerine, oluk oluk kan akıttığını unutuyorlar.

Partimizin bu konudaki düşüncesi şudur: Her iki ihtimali ve özellikle iktidarı şiddete başvurarak ele geçirme ihtimalini hesaba katarak hazırlanmalı, hem de iyice hazırlanmalıyız. Çünkü bu ihtimali gözönüne alıp iyice hazırlanırsak, diğer ihtimalin başarı şansı daha fazla olur. Burjuvazi gevezelik etmenize izin verebilir. Ama sonra tepenize bir faşist darbe indirir ve sizi ezer. Çünkü ne saldırıda gerekli olacak kadroları eğitmiş, ne de illegal çalışmalar yapmışınızdır; bir yandan saklanıp bir yandan çalışmalarınızı sürdüreceğiniz bir yer hazırlamadığınız gibi, çarpışma vasıtalarını da hazırlamamışsınızdır. Böyle bir trajik ihtimali şimdiden safdışı etmeliyiz.

Arnavutluk Emek Partisi, daima barış ve barış içinde bir arada yaşama taraftarıdır ve böyle olacaktır ve bunlar uğruna, Leninin bize öğrettiği şekilde, Moskova Barış Manifestosu esasına göre mücadele verecektir. Genel silahsızlanma için aktif olarak çalışmıştır, çalışmaktadır ve çalışacaktır. Arnavutluk Emek Partisi, hiç bir durumda ve bir an için bile, emperyalistler ve kapitalistlerin faaliyetleri ve burjuva ideolojisine karşı mücadele sürdürmekten vazgeçmiyecektir. Modern revizyonizme ve özellikle Yugoslav Titocu revizyonizme karşı amansız, aralıksız ve uzlaşmaz bir savaş vermekten vazgeçmeyecektir. Bazı yoldaşlar, biz Arnavutları inatçılıkla, öfkesi burnunda olmakla, sekterlikle, doğmatik olmakla ve daha akla gelebilecek her türlü şeyle suçlayabilir. Ancak biz bu sahte suçlamaların hepsini kesinlikle reddediyoruz ve onlara Marksist-Leninist nitelikteki bu tavırlardan dönmeyeceğimizi söylüyoruz.

Bizim savaş yanlısı ve bir arada yaşamaya karşı olduğumuzu söylüyorlar. Hatta Koslov yoldaş biz Arnavutları, şu iki alternatifle karşı karşıya bıraktı: ya, bunun tasarladığı şekliyle bir arada yaşamak, ya da emperyalistlerin atacağı ve Arnavutluğu bir kül yığınına çevirip hiç bir Arnavutu hayatta bırakmayacak bir atom bombası. Şimdiye kadar A.B.D. emperyalizminin hiç bir temsilcisi Arnavutluk halkına karşı böyle bir atomik tehditte bulunmamıştı ama işte şimdi bu tehdit yapıldı, hem de Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Prezidyumunun bir üyesi tarafından ve kime karşı? küçük, kahraman bir ülkeye karşı, yüzyıllar boyunca sayısız azgın düşmanlarla savaşmış ve hiç bir zaman boyun eğmemiş bir halka karşı, Hitlerciler ve İtalyan faşistlerine karşı eşi görülmedik bir kahramanlıkla savaşmış küçük bir ülkeye ve bir halka karşı, şanlı Sovyetler Birliğine etle tırnak gibi bağlı olan bir halka karşı, Marksizm-Leninizm ve Sovyetler Birliği Komünist Partisine sadık olarak, tutarlı biçimde ve sonuna kadar uyan bir partiye karşı. Fakat, Frol Koslov yoldaş, yanlış kapı çaldınız. Bizi korkutup yanlış hesaplanmış emellerinize boyun eğdiremezsiniz ve Leninin şanlı Partisi ile Arnavutluk halkına ve Arnavutluk Emek Partisine karşı bu kadar kötü, böyle-

sine utanmazca davranan sizi asla bir tutmayız. Arnavutluk Emek Partisi, Sovyetler Birliği ile sosyalist kampın diğer ülkeleri olduğu kadar başka barış sever ülkelerin de bütün doğru ve barışçıl önerileri için çalışır ve bunları destekler.

Arnavutluk Emek Partisi, sosyalist kampın birliğini, Marksist-Leninist bir birliği sağlamlaştırmak için elinden gelen gayreti gösterecek, tüm yetkileri ile yükümlülüklerini kullanacaktır. Küçük sosyalist Arnavutluğun sosyalist kamptan, sosyalist halklarımızın kardeşliğinden koparak, bunlardan ayrı yaşayabileceğini düşünmek saçmadır. Arnavutluk, sosyalist kamp saflarında olmasını kimseye borçlu değildir; Onu, oraya, kendi kanları ve canları, çalışmaları, fedakârlıkları, hükümet sistemleri ve izledikleri Marksist-Leninist çizgi ile Arnavutluk halkının kendisi ve Arnavutluk Emek Partisi getirmiştir. Ancak, hiç kimse Arnavutluk küçük bir ülke ve Arnavutluk Emek Partisi küçük bir parti olduğu için, karşısındakinin hatalı olduğuna inandığı halde, onun dediklerini yapmayı kabul edeceğini sanmasın.

Daha önce de söylediğim gibi, Arnavutluk Emek Partisi, bir tek ortak amacı olan, Marksizm-Leninizmin yol gösterdiği sosyalist kampımızın kendi strateji ve taktikleri olmalı ve bunlar sosyalist kamptaki partilerimiz ve devletlerimizce ortaklaşa saptanması gerektiği düşüncesindedir. Kampımız, saflarında çalışma örgütlenmesinin bazı şekillerini bir araya getirdik, fakat gerçek şudur ki, bunlar biraz resmi nitelikte kaldılar ya da daha doğrusunu söylemek gerekirse bunlar kollektif bir biçimde işlemiyor. Örneğin, Varşova Antlaşması ve Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi. Şunu açıkça belirtmek isterim. Sorun, bize de danışılması gerekip gerekmediği sorunu değildir. Tabiiki hiç kimse danışılma hakkımızı reddetmiyor, fakat danışma için toplantılar yapmamız gerekir. Biz bu sorunu, ilke olarak ortaya koyuyoruz ve diyoruz ki bu örgütlenme biçimleri belirli aralıklarla işlemlerini yerine getirmeli, sorunlar tartışılmak üzere ortaya konulmalı, ve bu kararların uygulanışı denetlenmelidir.

Sosyalist ülkelerimizin ekonomilerinin gelişmesi ve daha da sağlamlaşması daima, partilerimizin ve hükümetlerimi-

zin başlıca sorunu olmuştur ve olacaktır. Bu, Sosyalist kampın yenilmez gücünün tayin edici etkenlerinden birini oluşturmaktadır.

Ülkelerimizde sosyalizmin ve komünizmin inşaası hızlı bir oranla ilerlemektedir. Bu, halklarımızın harcadığı büyük çabalar ve birbirlerine yaptıkları karşılıklı yardımların bir sonucudur. Ülkelerimizin planlarının bağdaşması ve karşılıklı iktisadi yardım konseyi bir yönde çok önemli bir rol oynamıştır ve oynamaktadır.

Şimdiye kadar Arnavutluk Halk Cumhuriyeti, kimseye iktisadi yardımda bulunmadı. Önce, yoksul olduğumuz için ve sonra da kimsenin bizim iktisadi yardımımıza ihtiyacı olmadığı için. Ama, doğru normlar dahilinde ve ihracatımız kanalıyla dostlarımız ve kardeşlerimiz olan ülkelere bir ölçüde yardımcı olmak için elimizden gelen çabayı harcadık ve harcıyoruz. Önce ve en başta Sovyetler Birliği olmak üzere, dostlarımızdan yardım aldık. Bize kredi ve uzman verildi ki, bunlar olmaksızın ülkemizin ve ekonomimizin gelişmesi çok güç olurdu.

Arnavutluk Emek Partisi ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Sovyetler Birliği ve Halk Demokrasisinin diğer ülkelerinin cömertçe yardımlarını ellerinden geldiğince halkımızın çıkarına en uygun bir şekilde kullanmaktadır. Halkımız; Sovyet halkına, Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve Sovyet Hükümetine, halk demokrasisi haklarına, partilerine ve hükümetlerine bu yardım için daima minnettardır. Bu yardımı bir hayır işi değil, fakat kardeşçe enternasyonalist bir yardım saydık, sayıyoruz ve sayacağız. Korkunç bir yoksulluk içinde verilmiş olan, kahramanca döğüşmüş, katledilmiş ve tükenmiş halkımız, kendilerinden daha büyük ve iktisadi yönden daha iyi durumda olan dostları ile kardeşlerinin yardımlarını istemeyi kendine görev bildi. Ve bu yardımı yapmak ta dostlarının enternasyonalist görevi idi ve yine de görevidir.

Bu nedenle, bu yardımın nitelikleri ve amacı konusunda herhangi bir kimsenin besleyebileceği fesat ve Anti-Marksist görüşleri reddetmek gereklidir. Arnavutluk Emek Partisi,

Arnavutluk Hükümeti ve halkımız üzerindeki iktisadi baskılar hiç bir zaman sonuç vermeyecektir.

Burada, iktisadi açıdan kuvvetli olan ülkelerin iktisadi açıdan daha zayıf ülkelere, örneğin, bizim halkımıza olduğu gibi, yardımının daha çok arttırılması önerisinde bulunmak istiyorum. Arnavutluk halkı, hiç bir şekilde kollarını kavuşturup ağızlarını açarak başkaları tarafından doyurulmayı beklemek niyetinde değildir. Buna alışkın değildir. Halkımız ülkemizdeki yaşam düzeyinin birden bire yükselerek diğer Halk Demokrasisi ülkelerindeki yaşam düzeyine erişmesini de beklemiyor. Fakat üretici güçleri daha da geliştirebilmemiz için ülkemize daha fazla yardımda bulunulmalıdır. Sosyalist kampın iktisadi açıdan kuvvetli ülkeleri, tarafsız kapitalist ülkelere ve sömürgelikten yeni kurtulmuş halklara da kredi vermesi gerektiği düşüncesindedir. Ancak, bu kapitalist ülkelerin liderleri emperyalizme karşı olması, sosyalist kampın barışçı politikasını desteklemesi ve devrimci güçlerin haklı mücadelesini engellememesi ya da buna karşı olmaması gerekir. Fakat öncelikle, sosyalist kamp ülkelerinin ihtiyaçlarına daha dikkatle eğilinmeli ve bu ihtiyaçlar karşılanmalıdır. Hindistan'ın elbette demir ve çeliğe ihtiyacı var, ama sosyalist Arnavutluğun bunlara daha acil olarak ihtiyacı var. Mısır'ın elbette sulamaya ve elektrik gücüne ihtiyacı var, ama sosyalist Arnavutluğun bunlara daha acil olarak ihtiyacı var.

Birinci derecede önem taşıyan birçok siyasi konuda, sosyalist kampımız aynı görüşlere sahip olmuştur ve sahiptir. Fakat, ortak danışmalar düzenli olarak yapılmadığı için, birçok durumlarda, sosyalist kampımıza dahil devletlerin siyasi insiyatiflerini kullanmalarına rastlanıyor. Bundan bir ilke sorunu olarak, insiyatif kullanılmasına karşı olduğumuz anlamı çıkmasın. Ne varki, bu insiyatifler çoğu kez sosyalist kampın diğer devletlerini de etkiler. Bu insiyatiflerin bazıları doğru değil. Özellikle, Varşova Anlaşmasının bütün üyelerince ortaklaşa alınmadığı zaman.

Böyle bir inisiyatife örnek, Bulgar Hükümeti'nin Arnavutluk'u hiç hesaba katmadan, Yunan Hükümeti'ne; Balkan Halk Demokrasisi ülkelerinin, Yunan Hükümeti silahsızlanmaya ha-

zırsa, silahsızlanmaya hazır olacaklarını bildirmesidir. Bizim görüşümüze göre, bu hatalı bir inisiyatiftir. Yunan Hükümeti bu öneriyi uygun bile bulsaydı, Arnavutluk hükümeti kabul etmeyecekti. Arnavutluk, Mayıs 1959'da Nikita Kruşçev'in yaptığı öneriye uyuyor.(2) Ama, Balkan ülkelerini silahsızlandırıp İtalya'yı etkilememeyi tasarlayan Bulgar önerisine uymayacaktır. Yoksa Bulgar yoldaşlar, bu yüzyıl içinde burjuva ve faşist İtalya'nın Arnavutluk'a birkaç kez saldırdığını unuttular mı?

Diğer yandan, Bulgar yoldaşların, bir savunma anlaşmasıyla bağlı oldukları Arnavutluk'a hiç danışmadan; Yunanistan'ın Arnavutluk ile savaş halinde olduğu ve ülkemizin toprakları üzerinde hak iddia ettiği bir sırada, Yunan Hükümeti'ne bir dostluk ve saldırmazlık anlaşması önermelerine göz yumulabilir mi? Bize kalırsa, böyle tek yanlı eylemlere girişmek tehlikelidir. Belki de Bulgar yoldaşlar, bu doğru ve meşru muhalefetimizden, biz Arnavutlar'ın bir arada yaşamayı pek anlamadığımız, savaş istediğimiz gibi sonuçlara varmışlardır. Bu görüşler hatalıdır.

Birleşmiş Milletlerde de, Polonyalı yoldaşlar buna benzer davranışlarda bulundular. Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Kurulu'nda, Gomulko yoldaş, tek yanlı bir şekilde, Polonya'nın dünyada askerî güçlerin yerleşmesindeki statükonun muhafazasını önerdiğini bildirdi. Yani, somut olarak, başka askerî üs kurulmaması, o zamana değin kurulmuş olanların kalması, başka füze rampası kurulmayıp var olanların kalması, atom bombasına sahip olan devletlerin bunu saklayıp diğer devletler'e vermemesi önerilerinde bulundu. Bize kalırsa, böyle bir öneri, kampımızın çıkarlarına aykırıdır. Başka füze rampası kurulmasın, ama kimin tarafından ve nereye? İtalya, Batı Almanya ve Yunanistan da dahil olmak üzere, tüm NATO müttefikleri ülkelerini füze rampalarıyle

(2) Bu öneri ve Sovyet Hükümetinin 25 Mayıs 1959'da Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya, Türkiye, Yunanistan, İtalya, Fransa, İngiltere ve ABD Hükümetlerine verdiği notalar vasıtasıyle, Balkanlar ve Adriyatik bölgesinde nükleer silahlar ve füze rampalarından arınmış bir bölgenin yaratılması için bir yol arandı.

donatmıştır. Atom bombasının sırrını vermemek, ama kime? İngiltere, Fransa ve Batı Almanya bu sırra sahiptir. Bu tür bir önerinin, halk demokrasisi ülkeleri olan bizleri, füze rampaları kurmamak ve Sovyetler Birliği dışındaki sosyalist kamp ülkelerini atom bombasına sahip olmamak zorunda bıraktığı açıktır.

Şu soruyu öne sürüyoruz: Neden Komünist Çin atom bombasına sahip olmasın? Bize göre, Çin, atom bombasına sahip olmalıdır. Bombayla rampalar onun da elinde olunca, A.B.D. emperyalizminin hangi şartlarla konuşacağını göreceğiz; Çin'in uluslararası alandaki haklarını tanımamakta devam edip etmiyeceklerini göreceğiz; A.B.D. emperyalistlerinin şimdi yaptıkları gibi silahlarını gösterip göstermiyeceğini göreceğiz.

Başka birisi de şöyle bir soru sorabilir: Çin, Amerika Birleşik Devletlerine, halklarını atom bombasına sahip olarak ve bunu atarak mı kabul ettirecek? Hayır, ne Çin ne de Sovyetler Birliği; saldırganlık ve savaş kanına işlemiş olanların saldırısına uğramazlarsa bombayı asla kullanmayacaklar. Eğer Sovyetler Birliği bombaya sahip olmasaydı, emperyalistler bizimle başka türlü konuşurdu. Hiç bir zaman bombayla saldırıda bulunmayacağız, biz savaşa karşıyız, bombayı yok etmeğe hazırız. Ancak bunu savunma amacıyla saklıyoruz. Halkımızın şöyle bir deyişi vardır: «korku dağları bekler» derler. Emperyalistler bizden korkmalı hem de son derece korkmalı.

Arnavutluk Emek Partisi, uluslararası politikaya ilişkin konularla, sosyalist inşanın önemli sorunlarında, Marksizm-Leninizm ve Moskova Barış Bildirisi temeline dayanan doğru bir Marksist-Leninist çizgi izlemiştir. Uluslararası ilişkilerde Partimizin çizgisi, sosyalist kampın politikasına uygun olmuş ve Sovyetler Birliğinin barışçı politikasının yönünü izlemiştir.

Arnavutluk Emek Partisi, Sovyetler Birliğine halkımızın kurtarıcısı ve onların yüce tecrübesini ise evrensel, son derece gerekli ve herkes için vazgeçilmez olarak kabul etmiştir, etmektedir ve edecektir. Arnavutluk Emek Partisi, bu yüce tecrübeyi her alanda kayıtsız şartsız izlemiş, uy-

gulamış ve benimsemiştir, ve başarılar kazanmıştır. Sanayimizi kurup sağlamlaştırmakta, tarımı kollektifleştirmekte büyük bir ilerleme gösteren eğitim ve kültürü geliştirmekte, devletimizi ve Partimizi inşa etmekte başarılar kazandık. Partimiz, şimdi bu yönde olgunluk ve zengin bir çalışma tecrübesi kazanmıştır.

Partimiz, halkımızı, Sovyetler Birliği halkları ve Komünist Partisine karşı büyük bir sevgi ve sadakatle eğitmiştir, eğitmektedir ve eğitmekte devam edecektir. Bu sevgi pekişmiştir ve her geçen gün daha da pekişecektir. çünkü kanla dokunmuştur, Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizm temeli üzerinde gelişmiştir. Sovyet halkını bütün kalbimizle sevdik ve hâlâ da seviyoruz ve Sovyet halkı da Arnavutluk halkı ve Arnavutluk Emek Partisini aynı şekilde seviyordu ve seviyorlar. Bu halklar arasında dostluktur, Marksist-Leninist partiler arası dostluktur. Bu nedenle de çağlar boyu gelişecek ve hiç ölmeyecektir. Bu Arnavut komünistlerinin sarsılmaz inancı, halkımıza derinden aşıladıkları ve aşılamakda devam edecekleri bir inançtır. Daha önce de söyledik ve şimdi de tekrar ediyoruz ki, bu dostluk olmasaydı, halkımız özgürlüğe kavuşamazdı. Bu Leninizmin ürünüdür.

Çağın belli başlı sorunları Arnavutluk Emek Partisini ve halkımızı meşgul etmiştir. Halk Cumhuriyetimiz coğrafi olarak kapitalist devletlerle ve Yugoslav revizyonistleriyle çevrilmiştir ve halen de çevrilidir. Emperyalistlerin uyduları ve uşaklarının sayısız girişimlerine karşı sınırlarımızı savunmak, ülkemizin özgürlük ve egemenliğini savunmak için son derece de uyanık olmak ve insanları ve hatırı sayılır fonları ayırmak zorunda kaldık.

Olağanüstü ölçüde acı çekmiş, fakat aynı zamanda çok çetin bir savaş vermiş küçük bir ülke ve az sayıda bir halkız. Bu gün sahip olduğumuz özgürlük için kimseye borçlu değiliz, çünkü onu kanımızla kazandık. Emperyalist düşmanlarımızın, sosyalist kampa ve özellikle ülkemize karşı çevirdikleri manevraların gece gündüz bilincindeyiz. Bu nedenle, hiç bir zaman bu düşmanların tabiatlarını ve halklarımıza, kampımıza ve özellikle sosyalist Arnavutluk'a karşı bes-

ledikleri niyetleri değiştirecekleri konusunda hayale kapılmadık. Kapılamayacağız da. Partimiz, barış yanlısı idi ve yine barış yanlısıdır. Sovyetler Birliği, Halk Çin'i, sosyalist kampın diğer ülkeleri ve dünyanın tüm ileri halklarıyla omuz omuza, bıkıp usanmadan barışı savunacaktır. Arnavutluk Emek Partisi ve hükûmetimiz bu kutsal amaç uğruna Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve hükûmetinin ve tüm sosyalist kamp ülkelerinin barışçı politikasını bütün gücüyle desteklemiştir. Her konu ve her öneri üzerinde onlarla dayanışma halindeydik.

ABD ve İngiliz emperyalistleri biz Arnavutlukları «vahşi ve savaşçı» olmakla suçluyorlar. Bunun nedenini anlamak kolay. Çünkü bizi bağımlı kılma yolundaki birbirini izleyen girişimlerine karşı, Arnavutluk halkı etkili darbeler indirdi ve Arnavutluk Emek Partisi ile halk demokrasisi rejimimize karşı fesat hazırlayan ajanlarının başını ezdi.

Tito'nun çetesi, Yunan kralcı-faşist şovenistlerin çetesi Roma'daki yöneticiler bizi «savaş kışkırtıcıları ve Balkanlarda barışı bozanlar» olmakla suçladı ve suçlamaktadırlar. Çünkü, hiç tereddüt etmeden onlara daima sert darbeler indirdik ve daima da indireceğiz. Çünkü, niyetleri Arnavutluğu aralarında taksim etmek, halkımızı köleleştirmekti. Şimdi de öyledir ve daima öyle kalacaktır.

Bu toplantıda savaşın, sosyalist ülkelere, Marksist-Leninist partilerimize ters düştüğünü ispat etmemiz gerektiğini sanmıyorum. Yine de şu sorunun cevaplanması gerekiyor: Neden emperyalistlerle ajanları Çin ve Arnavutluğu savaşçı olmakla ve sözüm ona, barış içinde bir arada yaşamaya karşı olmakla suçluyorlar?

Arnavutluk sorununu ele alalım. Arnavutluk kime karşı ve niçin savaş açacak? Bu soruya cevap vermek için vaktimizi harcamak saçma bir şey olur. Ama bizi savaşçılıkla suçlayanlar, Arnavutluğa karşı besledikleri saldırgan niyetleri örtmeye çalışıyorlar.

Rankoviç sınırlarımızı, Yugoslav, İtalyan ve Yunan ajanlarıyla silâhlarını serbestçe ve vizesiz girip çıkarak bize kendi «gangster kültürlerini» getirebilecekleri çift kapılı bir yol hanına çevirmemizi istiyor. Böylece Tito, Arnavutluğu

Yugoslavya'nın 7. Cumhuriyeti haline getirme rüyasını gerçekleştirecek, gerici İtalyan burjuvazisinin Arnavutluğa karşı beslediklerî yağmacı emellerini üçüncü kez uygulamaya koyacak ya da Yunan kralcı-faşistleri güney Arnavutluğu kapmak yolundaki çılgınca rüyalarını gerçekleştirecekler. Böyle bir şeye izin vermediğimiz ve hiç bir zaman da izin vermeyeceğimiz için, «savaş kışkırtıcısı» oluyoruz. Eğer sınırlarımızı ihlâl ederlerse hem bizimle hem de bütün sosyalist kampla çarpışmak zorunda kalacaklarını biliyorlar.

Bu nedenle de bizi, kamptan ve dostlarımızdan tecrit etme, rahatça otlasınlar diye sınırlarımızı onlara açmadığımız için de «savaş kışkırtıcısı ve vahşi» olmakla suçlama, barış içinde bir arada yaşamaya sözüm ona karşı olmakla suçlama amacını güttüler ve güdüyorlar. Ama kaderin cilvesine bakın ki, bazı yoldaşlar revizyonistlerin bu oyununa ve Arnavutluk Emek Partisi aleyhindeki iftiralara kanıyorlar. Eğer bir arada yaşama uğruna, biz Arnavutlar Sofokles Venizelos' topraklarımız üzerinde siyasî imtiyazlar tanımak zorunda kalacaksak elbette her türlü bir arada yaşamaya karşı oluruz. Hayır, Arnavutluk topraklarının bir değiş tokuş kartı olarak ele alınma dönemi, bir daha geri gelmemek üzere geçti. Yugoslav revizyonistlerine, uluslararası emperyalizmin bu ajanlarına, bu Marksizm-Leninizm hainlerine karşı yürüttüğümüz ideolojik ve siyasî mücadeleden vaz geçmemiz anlamına gelecek şekilde, Yugoslav devleti ile bir arada yaşamaya da karşıyız. İngiliz ya da ABD emperyalistleriyle, onların talep ettiği gibi kral Zog rejiminin onlara tanıdığı eski siyasî ve diplomatik, ticaret imtiyazlarını tanımamızı gerektirecek şekilde bir arada yaşamaya da karşıyız.

Genel bir sonuç olarak, Arnavutluk Emek Partisi yüce davamız sosyalizm ve barışın zafere ulaşacağına kesinlikle inanmaktadır. Başını Sovyetler Birliğinin çektiği sosyalist kampın, uluslararası komünist ve işçi hareketinin ve tüm barışsever halkların birleşmiş güçlerinin kararlı bir eylemi, emperyalistleri barış içinde bir arada yaşamayı kabule zorlayabilir, bir dünya savaşından kaçınma ihtimalini gerçekleştirebilir. Fakat, aynı zamanda, düşmanın bizi hiç bir za-

man gafil avlamaması için devrimci uyanıklığımızı da gittikçe daha çok artırmalıyız. Dünya barışı ve sosyalizm uğruna sürdürdüğümüz bu soylu mücadelede zaferin bizim olacağına inanıyoruz. Arnavut halkı ve Arnavutluk Emek Partisi şimdiye kadar olduğu gibi, ortak davamızın zafere ulaşması için hiç bir şeyi esirgemiyecek, var gücüyle yardımcı olcaktır. Dima olduğu gibi, bütün sosyalilst kampla, şanlı Sovyetler Birliği ile ve tüm uluslararası komünist ve işçi hareketiyle çelik gibi bir birlik halinde ilerleyeceğiz.

Değerli Yoldaşlar!

Uluslararası komünist ve işçi hareketinin birliği, barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizmin zafere ulaşması yolundaki soylu amaçları gerçekleştirmekte tayin edici etkendir. Bu nokta, özellikle 1957 Moskova Bildirisi ve toplantımız için hazırlanan Önerge Taslağında vurgulanmıştır. 1957 Bildirisinde şunlar ısrarla belirtiliyor:(3)

«Dünya sosyalist sisteminin ve uluslararası komünist hareketin kaderi konusunda, komünist ve işçi partileri son derece ciddi bir tarihî sorumluluk taşıyorlar. Toplantıya katılan komünist ve işçi partileri; sosyalist devletler ailesinin daha da ileri bir birliği yararına, uluslararası işçi hareketi yararına, barış ve sosyalizm davasına birliklerini ve yoldaşça işbirliklerini sağlamlaştırmak için hiç bir çabayı esirgemiyeceklerini bildirirler.»

Özellikle son zamanlarda, uluslararası komünist hareket-te ve bazı partilerin arasındaki ilişkilerde derin ideolojik ve siyasî anlaşmazlıkların ortaya çıktığı belirtilmelidir. Bu anlaşmazlıkların daha da derinleşmesi, yüce davamıza ancak zarar verir. Bu nedenle, Arnavutluk Emek Partisi beraberce yeni zaferlere doğru yürüyebilmek için, şimdiye kadar ortaya çıkan hatalarla, olumsuz belirtileri kınamanın ve düzeltmenin gerekli olduğu düşüncesindedir.

Burada Bükreş Toplantısından söz etmek istiyoruz. Bildiğiniz gibi Partimiz, bu toplantıda Sovyetler Birliği Komü-

(3) Burada, 1957 Kasımında Moskova'da yapılan Komünist ve İşçi Partileri temsilcileri konferansınca onaylanan belgeler kastediliyor.

nist Partisi ve Çin Komünist Partisi arasında ortaya çıkan anlaşmazlıklar konusunda fikrini ifade etmekten kaçınmış; fakat komünist ve işçi partileri temsilcilerinin bu toplantısında fikrini açıklama hakkını saklı tutmuştu. O sıralarda Arnavutluk Emek Partisi, Sovyet yoldaşlar ve diğer kardeş partilerden bazı yoldaşlarca, akla gelebilecek her şeyle suçlanmıştı. Ne var ki, kimse bir an bile bu Partinin niçin bu akıma karşı bir tutum benimsediğini, sonuna kadar Marksizm-Leninizm'e ve Moskova Bildirisine sadık kalan bu Partinin niçin böyle beklenmedik bir şekilde, sözde Marksizm-Leninizm'e ve Moskova Bildirisine «karşı çıkmakla» suçlandığını, Sovyetler Birliğinin ve Sovyetler Birliği Komünist Partisine böylesine sıkı sıkıya bağlı olan bu Partinin neden birdenbire Sovyetler Birliği önderliğine muhalefet ettiğini düşünmek zahmetine katlanmadı.

Şimdi, hem Sovyet hem de Çin Komünist Partilerinin aydınlatıcı materyalleri bütün yoldaşların elinde olduğuna göre, bunların üzerinde kendileri düşünsünler. Biz, hem Sovyet hem de Çin materyallerini okuduk ve inceledik. Parti aktivistleri ile bunları dikkatlice tartıştık ve bu toplantıya, bir bütün olarak Partinin tek görüşüyle geldik.

Hepimizin bildiği gibi, bu yılın 24 Haziran'ındaki Romanya İşçi Partisinin 3. Kongresi münasebetiyle, Bükreş Toplantısı, Sovyetler Birliği Komünist Partisi önderliğindeki yoldaşların inisiyatifiyle ve hiç değilse Partimizin bildiği kadarıyle, daha önce hiç bir uyarıda bulunulmadan, aniden düzenlenmişti. 2 ve 7 Haziran(4) mektuplarında üzerinde an-

(4) 2 Haziran 1960 tarihli mektubunda, SBKP Merkez Komitesi, Haziran sonlarına doğru, «şimdiki uluslararası durumun sorunları üzerinde görüş alış verişinde bulunmak ve ilerde uygulanacak ortak bir çizgi saptamak üzere» sosyalist kamp komünist ve işçi partileri temsilcilerinin katılacağı bir toplantı düzenlemek önerisinde bulundu. Ama 7 Haziran 1960'da, SBKP Merkez Komitesi, başka bir mektupla, bu toplantının Haziran'da yapılmaması, fakat Bükreş'te yapılacak Romanya İşçi Partisi 3. Kongresinde sosyalist ülkeler komünist ve işçi partileri temsilcilerinin bir ön toplantısında bir tarih saptanması fikrini ileri sürdü.

laşmaya varıldığı gibi, «fikir alışverişi»nde bulunmak ve bugünkü toplantının tarihini saptamak yerine, Bükreş Toplantısında başka bir konuyu, yani, «Sovyet aydınlatıcı materyali»ne dayanarak, Çin Komünist Partisi'ne yöneltilen ideolojik ve siyasî suçlamaları ele aldı. Toplantının toplanmasından birkaç saat öncesine kadar, hiç bilinmeyen bu materyale dayanarak kardeş komünist ve işçi partileri delegelerinin, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin görüşlerini desteklediklerini bildirmeleri bekleniyordu. Üstelik, bu delegeler Bükreş'e başka bir amaçla gelmişlerdi ve (hiç değilse, bizim Partimizin delegasyonu), partilerinden komünizmin böylesine önemli sorunları üzerinde, bırakınız karar vermeyi, tartışmak için bile yetki almamışlardı. Ayrıca, başka bir Marksist-Leninist Partiye karşı böylesine ağır suçlamaları içeren bu materyal üzerinde, ciddî bir tartışma yapılması da düşünülemezdi. Çünkü, yalnızca delegeler değil, özellikle komünist ve işçi partilerinin önderliklerine, bu materyali her açıdan inceleme fırsatı tanınmadığı gibi, suçlanan Partiye, suçlayan Partinin kullandığı bütün şekillerde görüşlerini ileri sürmesi için gerekli süre de tanınmamıştı. Gerçek şudur ki, Sovyet önderliğinin başlıca derdi, Çin Komünist Partisi'ne yönelttiği suçlamaların incelenip sık dokunmadan kabulü ve Çin Komünist Partisi'nin her ne pahasına olursa olsun mahkûm edilmesiydi.

İşte Kruşçev yoldaş ile diğer Sovyet yoldaşların Bükreş'teki derdi buydu; yoksa kampımızı ve tüm olarak dünyayı kaygılandıran uluslararası siyasî sorunlar değil.

Partimiz, gündemi ne olursa olsun, saptanacak başka her hangi bir toplantı söz konusu olsa, böyle bir toplantıyı; bu toplantıların usule uygun olarak yapılması, bütün Partilerin onayının alınması, önceden açık bir gündemin saptanması şartıyle; komünist ve işçi partilerine gerekli materyalin verilmesi ve hazırlanıp toplantılarda alınabilecek kararlar konusunda Parti Siyasi Bürosu'nun ve gerekirse Merkez Komitesi birleşik oturumlarının onayını almaları için yeterli sürenin kendilerine tanınması şartıyle, tam olarak bir anlaşma halinde olurdu. Bu toplantılar, komünist ve işçi partileri arasındaki ilişkilere hakim olan Leninist normlara göre yü-

rütülmelidir. Bunlar, partiler arasında tam bir eşitlik esasına göre, yoldaşça bir komünist ve enternasyonalist yaklaşımla ve yüksek komünist ahlâkına uygun olarak yürütülmelidir.

Bükreş Toplantısı bu normlara uymadı ve bu nedenle de Partimiz, bu Toplantıya katıldığı halde, Toplantının usullere uygun olmadığını ve Leninist normları ihlâl ettiğini açıklamıştı ve açıklar.

Biz, Bükreş Toplantısı'nın; uluslararası komünist hareketin davasına, işçileri uluslararası dayanışması davasına, sosyalist kampın birliğini sağlamlaştırma davasına, komünist ve işçi partileri saflarında meydana gelebilecek ve Marksizm-Leninizm'e zararı dokunan ideolojik, siyasî ve örgütsel anlaşmazlıkları çözümlemede Marksist-Leninist bir örnek ortaya koyma davasına büyük ölçüde sekte vurduğu düşüncesindeyiz. Bunun sorumluluğu ise, bu Toplantıyı düzenleyen, bu biçimleri tasarlayan ve bu meselede Marksist olmayan bu normları uygulayan Sovyetler Birliği Komünist Partisi önderliğindeki yoldaşlara düşmektedir.

Amaç, var olmayan ve asılsız hatalar nedeniyle, Çin Komünist Partisinin, uluslararası komünist hareket tarafından mahkûm edilmesini sağlamaktı. Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesi, olguların ve şimdi ellerinde olan Sovyet ve Çin materyallerinin ışığında; Arnavutluk Emek Partisi'nin uluslararası durum ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile Çin Komünist Partisi'nin resmî tutumlarına göre hazırladığı ayrıntılı bir tahlile dayanarak, bundan tam anlamıyle emin olmuştur.

Bir bütün olarak Arnavutluk Emek Partisi, Sovyet yoldaşların Bükreş'te, Çin Komünist Partisi'ni sözde Marksizm-Leninizm'den saptığı, sözde 1957 Moskova Bildirisi'ni ihlâl ettiği ve buna uymadığı için haksız yere mahkûm ederek vahim bir yanılgıya düştüğü konusunda tek bir görüşe sahiptir. Çin Komünist Partisi'ni «dogmatik», «sekter» olmakla, «savaş yanlısı» olmakla, «barış içinde bir arada yaşamaya karşı» olmakla, kamp ve uluslararası komünist hareket içinde imtiyazlı bir yer istemek»le, vb. ile suçladılar.

Sovyet yoldaşlar, komünistlerin Sovyetler Birliği'ne ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne duyduğu yüce sev-

gi ve güvenden yararlanarak, Çin Komünist Partisi aleyhindeki doğruluktan uzak görüşlerini, diğer komünist ve işçi partilerine kabul ettirmeye çalışmakla da vahim bir yanılgıya düştüler.

Ta başından, yani Sovyet yoldaşlar Bükreş delegasyonundaki yoldaşları kandırma yolundaki kışkırtıcı ve hoş görülemez faaliyetlerine başladıklarından beri; onların, asılsız kanıtlamalara ve baskıya baş vurarak, Arnavutluk Emek Partisi delegasyonunu, Sovyet yoldaşların çarpıtılmış görüşleri doğrultusuna çekmek için hazırladıkları tuzağa düşürmeye çalıştıkları, Arnavutluk Emek Partisince açıkça anlaşılmıştı.

Kruşçev yoldaş için önemli olan (ki, Antropov yoldaş da Hüsnü Kapo yoldaşa hemen hemen aynı şeyi söyledi), bizim «Sovyetlerin tarafını tutup tutmayacağımızdı». Kruşçev yoldaş, bu fikrini başka şekillerde de, Bükreş Toplantısında Partimiz aleyhine söylediklerivle de ifade etti. Sovyet önderliğindeki yoldaşların ve Tiran'daki Sovyet Elçiliği görevlilerinin ileride sözünü edeceğim haksız ve dostluğa sığmayan davranışları da bunu destekliyordu. Sovyet önderliğindeki yoldaşlar için önemli olan, bizimki gibi bir Marksist-Leninist Partinin görüşleri değil, Bükreş'te, Sovyetler Birliği Merkez Komitesi ile aynı tavrı almamızdı.

Bükreş Toplantısını düzenleyen Sovyetler Birliği Komünist Partisi, Arnavutluk Emek Partisi'ne Romanya İşçi Partisi Kongresi sırasında, sözde çizgisindeki vahim hatalar nedeniyle Çin Komünist Partisi'ne karşı suçlamalarda bulunacağı hakkında hiç bir uyarıda bulunmadı. Bu suçlamalar, Arnavutluk Emek Partisi için tam bir sürpriz oldu. Şimdi ise; Arnavutluk Emek Partisi, Çin Komünist Partisi, Kore Emek Partisi ve Vietnam İşçi Partisi dışında, kampın bütün diğer partilerinin, Bükreş'te Çin'i suçlamak için bir toplantı düzenleneceğinden haberleri olduklarını öğreniyoruz. Eğer bu doğruysa, meselenin çok daha ciddileştiği ve uluslararası nitelikte bir hizip biçimini aldığı apaçıktır. Yine de, Partimiz gafil avlanmadı, uyanıklıktan yoksun değildi. Çünkü diğer partilerle olan ilişkilerinde daima Leninist normlara uyar, çünkü Sovyetler Birliği Komünist Partisi, Çin Komü-

nist Partisi ve diğer komünist ve işçi partilerine karşı büyük Marksist hayranlığı vardır, çünkü partiler arasındaki eşitlik duygusuna karşı saygısı vardır ki, sayıca az olmasına rağmen, diğer partilerin de aynı şekilde, Arnavutluk Emek Partisi'nin eşitliğine saygı göstermeleri gerekir.

Partimiz, en başından beri, Bükreş Toplantısında bu normların ihlal edildiğini gördü ve bu nedenle de hepinizin bildiği tavrı olayların gelişmesi karşısında takınılacak tek doğru tavır olduğuna o zaman da, şimdi de inandığı tavrı benimsedi.

Bazı kardeş Parti önderleri bizi «tarafsız» olarak adlandırdı, diğer bir kısmı «doğru Marksist-Leninist çizgiden saptığımız» için kınadı ve bu önderler kendi partilerinin gözünde itibarımızı zedelemeye çalışacak kadar ileri gittiler. Bunların hepsini şiddetle reddediyoruz, çünkü bunlar iftiradır, samimi değildir ve komünist ahlakla da bağdaşmaz.

Arnavutluk Emek Partisi'ne karşı böyle adice hareketlerde bulunanlara şunları soruyoruz: Bir parti meseleler üzerindeki görüşlerini özgürce ifade etme hakkına sahipmidir? Arnavutluk Emek Partisi Bükreş'te hangi fikri ifade etmiştir? Marksizm-Leninizme sadakatimizi ifade ettik. Zaten, Arnavutluk Emek Partisi'nin bütün hayatı ve mücadelesi bunu doğrular. 1957 Moskova Bildirisi ve Barış Manifestosu'na olan sadakatimizi ifade ettik ki, Arnavutluk Emek Partisi'nin tutarlı biçimde uyguladığı çizgi bunu doğrular. Sosyalist kampın birliğine olan sadakatimizi ifade ettik ve bu birliği savunduk ki, Arnavutluk Emek Partisi'nin mücadelesinin tümü bunu doğrular. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne ve Sovyet halkına olan sevgimizi ve sadakatimizi ifade ettik ki bu da Arnavutluk Emek Partisi'nin tüm hayati bunu doğrular. Çin Komünist Partisi'nin «hatalar»ı konusunda «yargıda bulunmayı», hele bu kadar çarpıtılmış, apartopar ve anti-Marksist şekilde ona karşı ortaya atılan sorunlar üzerinde, Çin Komünist Partisi'nin de görüşünü almadan onu «mahkum etmeği» kabul etmedik. Uluslararası Komünizm açısından böylesine hayati ve son derece de ciddi olan bu meseleyi dikkat, soğukkanlılık ve yoldaşça bir yaklaşımla ele almayı öğütledik. Başımıza taşlar atılmasına sebep olan bütün «suç»

umuz budur. Ancak, bize atılmak üzere kaldırılan taşların, kaldıranların başlarına düştüğünü sanıyoruz. Zaman geçtikçe, Arnavutluk Emek Partisi'nin benimsediği tavrın doğruluğu ortaya çıkıyor.

Kruşçev yoldaş ve diğer Sovyet yoldaşlar neden Çin Komünist Partisi'ni asılsızca ve gerçeklere dayanmadan suçlamakta niçin bu kadar acele ettiler? Komünistlerin ve özellikle Sovyetler Birliği Komünist Partisi gibi yüce ve şanlı bir Partinin başlıca önderlerinin böylesine çirkin bir davranışta bulunması hoş görülebilir mi? Bırakalım bu soruya kendileri cevap versin. Fakat, Arnavutluk Emek Partisi de bu mesele üzerindeki fikrini açıklama hakkına tamamen sahiptir.

Arnavutluk Emek Partisi, Bükreş Toplantısı'nın yalnızca büyük bir hata olmakla kalmadığını, fakat aynı zamanda bile bile körüklenmiş bir hata olduğu fikrindedir. Bükreş Toplantısı hiç bir şekilde unutulmamalı, fakat uluslararası komünist harekette kara bir leke olarak şiddetle mahkum edilmelidir.

İdeolojik uyuşmazlıkların mevcut ve vahim olduğu ve bunların Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile Çin Komünist Partisi arasında ortaya çıkıp geliştiği konusunda en ufak bir şüphe yoktur. Bu uyuşmazlıklar, ilgili iki parti arasında zamanında ve Marksist-Leninist bir yolla çözümlenmiş olmalıydı.

Çin belgelerine göre, Çin Komünist Partisi ilke üzerindeki bu uyuşmazlıkları, Sovyetler Birliği Komünist Partisi 20. Kongresinden hemen sonra Çinli yoldaşlar tarafından ortaya atıldığını söylemektedir. Bu meselelerin bir kısmı, Sovyet yoldaşlarca ele alınmış, bir kısmı ise reddedilmiştir.

Arnavutluk Emek Partisi, bu uyuşmazlıklar, ilgili iki parti arasında çözüme bağlanamamışsa bu meselelerin ortaya atılacağı, tartışılacağı ve onlara karşı bir tavır alınacağı, bir komünist ve işçi partileri toplantısı düzenlenmesi gerektiği düşüncesindedir. Bu meselelerin çözümlenmemiş halde bırakılması doğru değildir. Bunun sorumluluğu da uyuşmazlıklardan haberdar olduğu halde, kendi çizgilerinden ve bunun «dokunulmazlığına» gözü kapalı inandıkları için, bu

uyuşmazlıkları görmemezlikten gelen Sovyet yoldaşlara düşer. Bizce bu, soruna karşı idealist ve metafizik bir yaklaşım benimsemektir.

Sovyet yoldaşlar çizgi ve taktiklerinin doğruluğundan bu kadar eminseler, neden zamanında böyle bir toplantı düzenleyip bu fikir ayrılıklarını çözümlemediler? Ortaya atılan sorunlara daha sonra çıkan çok önemli başka sorunları bir yana bırakalım, örneğin Josev Stalin'in mahkum edilmesi, Macar karşı devrimi'nin oluşturduğu büyük sorun, siyasi iktidarı ele geçirme yolları o kadar önemsizmiydi? Hayır, bunlar hiç de önemsiz değildi. Hepimizin bu sorunlar üzerinde kendimize özgü görüşlerimiz var. Çünkü, komünist olarak biz bunların hepsiyle ilgileniyoruz, çünkü partilerimiz yalnızca halklarına karşı değil, aynı zamanda uluslararası komünizme karşı da sorumluluk taşıyorlar.

Çin Komünist Partisi'ni hayali hatalar ve günahlar nedeniyle mahkum edebilmek için, Kruşçev yoldaş ve diğer Sovyet önderleri olayı, sanki fikir ayrılıkları Çin ile uluslararası komünist hareketin tümü arasında mevcutmuş gibi göstermeye büyük çaba harcadılar. Ama iş, yukarıda sözünü ettiğim türden sorunlara gelince, bütün partilerin temsilcilerinin katılacağı bir toplantıda bunları ortaklaşa tartışmaya gerek olmadığı düşünülerek, yargıları yanlızca Kruşçev ve yandaşları verdi. Oysa bunlar belli başlı uluslararası sorunlar niteliğindeydi.

Macaristan'da karşı-devrim meydana geldi, fakat mesele örtbas edildi. Neden kendi aleyhlerine bir durum olunca meseleyi örtbas etme taktiklerine başvuruluyor? Oysa durum çıkarlarına uygun olunca, Sovyet yoldaşlar yalnızca Bükreş Toplantısı gibi toplantılar düzenlemekle kalmıyor, «Çin'in dünya komünist ve işçi partileri çizgisine karşı olduğu» görüşünü zorla kabul ettirmek için her türlü çabayı harcıyorlar.

Sovyet yoldaşlar, bize karşı da böyle bir işe giriştiler. Bu yılın Ağustos ayında, Sovyet önderliği Partimize bir yazı gönderdi. Bu yazıda, «fikir ayrılığı kıvılcımlarının alevlenmesine engel olma düşüncesiyle» ve Partimizin, Çin Komünist Partisi'ne karşı Sovyetler Birliği'nin doğrultusuna gi-

rip bu toplantıda partilerimizin birleşik bir cephe oluşturmasını sağlamak için iki parti temsilcilerinin toplanması öneriliyordu. Doğaldır ki, Partimiz Merkez Komitesi böyle bir şeyi reddetti ve resmi cevabında bunu Marksist olmayan bir hareket, üçüncü bir kardeş partiye, Çin Komünist Partisi'ne yöneltilmiş bölücü bir davranış olarak nitelendirdi. Doğaldır ki, Partimizin doğru ilkelere bağlı bu tavrı Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin hoşuna gitmedi.

Bu meselelerin birinci derecede önem taşıdığı konusunda şüphe yoktur. Bunların hepimizi ilgilendirdiğine de şüphe yoktur. Ancak, Bükreş'te bu sorunun taraf tutarak ortaya atıldığı ve Çin Komünist Partisi'ni mahkum edip, uluslararası komünist hareketin bütününden tecrit etme amacı güdülerek ortaya atıldığından da Arnavutluk Emek Partisi'nin hiç şüphesi yoktur.

Arnavutluk Emek Partisi için bu korkunç ve kabul edilemez bir davranıştır ve nedeni de yalnızca partimizin bu iddiaların gerçeğe uygunluğundan emin olmaması değil; Çin Komünist Partisi gibi yüce ve şanlı bir kardeş partiye karşı Marksist olmayan bir eylemin örgütlendiğinden, Çin'e karşı doğmatizm şeklindeki bir suçlamanın maskesi altında, Marksizm-Leninizm'e ve Moskova Barış Manifestosu'na karşı bir saldırıya girişildiğinden haklı olarak şüphelenmiştir.

Toplantıda, Çin Komünist Partisi birçok şeyle suçlandı. Bunların Bildiri'de yer alması gerekirdi. Niçin almadı? Eğer suçlamalar haklı nedenlere dayanıyorsa, bu tereddüde ne anlam vermeli ve niçin Toplantıya çağrılma amacına uymayan bir Bildiri yayınlamalı? Niçin bu bildiride sözde uluslararası komünizmi tehdit eden «büyük doğmatizm tehlikesi»nden hiç söz edilmiyordu?

Hayır yoldaşlar, Bükreş Toplantısı mazur gösterilemez. Bu Toplantı ilkelere dayanmıyordu. Arnavutluk Emek Partisi'nin görüşünce, Sovyet önderliğindeki yoldaşların Çin Komünist Partisi'ni dogmatizmle suçlayarak çizgiye ilişkin ve kendi yaptıkları vahim hataları gözden saklamak olan, belli bazı hedeflere erişmek için düzenlenmiş, taraf tutan bir toplantıydı.

Sovyet yoldaşlar bu meselede diğer partilerin desteğine

muhtaçtılar. Bu nedenle de, diğer partileri gafil avlamak için içten bir çaba harcadılar. Sovyet yoldaşlar, amaçladıklarının yarısını gerçekleştirdiler ve bu partilerde «uluslararası komünizm toplantısı»nın sonucu olarak Çin'in mahkûm edilmesi sorununun ortaya atılması hakkını kazandılar. Arnavutluk Emek Partisi ve belli bazı komünist ve işçi partileri dışında, «Çin Komünist Partisi'nin yaptığı vahim siyasi hataları» sorunu komünist ve işçi partilerinin içinde ortaya atıldı; partilerde ve halk arasında bu yönde bir görüş yaratma çabasıyle, Çin'in Bükreş'te «oy birliğiyle» mahkûm edildiği bildirildi. Bu parti toplantılarının bazılarında; Arnavutluk Emek Partisi de mahkûm edildi.

Bükreş Toplantısından sonra, Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesi, haklı olarak, Parti içinde yalnızca Bildiri'yi tartışmayı, Parti'ye, Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile Çin Komünist Partisi arasında, ileride yapılacak Moskova Kasım Toplantısında ele alınıp çözümlenmesi gereken ve ilkelere ilişkin fikir ayrılıklarının mevcut olduğunu söylemeye karar verdi. Ve bu, yapıldı.

Ancak, Partimizin bu tavrı, Sovyetler Birliği Komünist Partisindeki yoldaşları memnun etmedi ve bunun sonuçlarını kısa süre sonra hissettik. Bükreş Toplantısından hemen sonra Partimize ve Partimiz Merkez Komitesi'ne karşı umulmadık ve ilkelere bağlı olmayan bir saldırıya girişildi ve kaba bir müdahale ile her yandan baskı başlatıldı. Bu saldırıya önce, Bükreş'te Kruşçev yoldaş başladı ve Moskova'da Kozlov yoldaş sürdürdü. Bir raslantı sonucu, Moskova'dan geçmekte olan ve Siyasî Büro'muzu oluşturan yoldaşlar, «Arnavutluk Emek Partisi önderliğinin Sovyetler Birliği ile olan dostluğa ihanet ettiği», «Arnavutluk Emek Partisi önderliğinin 'zikzaklı' olarak tanımlanacak bir çizgi izlediği», «Arnavutluk'un 200 milyon'un (yani Sovyetler Birliği'nin mi) yoksa 650 milyon'un (yani Halk Çin'inin mi) yanında yer alacağına karar vermesi gerektiği» ve, son olarak da, tecrit edilmiş bir Arnavutluk'un tehlikede olacağı, çünkü Arnavutluk ve Arnavutluk nüfusunu ortadan silmek için Amerikalıların atacağı bir tek atom bombasının yeterli olacağı söylenerek ve bu tür başka tehditler ileri sürülerek partimiz, ön-

derliğinin aleyhine çevrilmeye çalışıldı. Amacın, Partimiz önderliği içinde ihtilâf yaratmak, Arnavutluk Emek Partisi önderliğinde, Sovyet önderlerinin kendi çarpık ve dürüstlükten uzak teşebbüslerine set çektiğini düşündükleri unsurları buradan uzaklaştırmak olduğu apaçıktır. Bu bölücü çabaların bir sonucu olarak, Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesi Siyasi Bürosu eski üyesi Liri Belişova, Sovyet önderlerinin aldatmacasına, şantajına ve sindirmesine teslim oldu ve kendi Parti'sinin çizgisine açıkça karşı olan bir tavır aldı.

Sovyet yoldaşların, Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne gönderdikleri yazıda, bu sorunu, Arnavutluk'taki Sovyetler Birliği dostlarına zulmedildiği şeklinde göstermeye çalışmaları bir yalandır. Birbuçuk milyon Arnavut ile Arnavutluk Emek Partisi, daima Sovyetler Birliği ile Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin ömür boyu dostları, Sovyet halkının ezelî dostları olmuştur, halen dostudur ve dostları olacaklardır. Pekiştirip çelikleştirdikleri bu dostluktur, yoksa çeşitli teslimiyetçiler, bölücüler ve sapmacılar değil.

Ne var ki, Parti'mizin Bükreş'teki doğru tavrı üzerinde şüphe uyandırmak çabaları yalnız Moskova'ya özgü kalmadı. Tiran'da da, başta Tiran'daki Sovyet Büyük Elçisi olmak üzere, Sovyet Büyük Elçiliği görevlilerince, daha büyük bir hararetle sürdürüldü.

Daha önce de söylediğim gibi, Bükreş Toplantısından önce, bizimle Sovyet yoldaşlar arasındakinden daha sıkı, daha candan, daha kardeşçe ilişkiler düşünülemezdi bile. Biz, Sovyet yoldaşlardan hiç bir şeyi, ne Parti ve ne de devlet sırlarını saklamıyorduk. Bu konuda, Merkez Komitemizce bir karar alınmıştı. Bu ilişkiler, Partimizin, Arnavutluk ve Sovyet halkları arasında kanla pekiştirdiği yüce sevgi ve sadakati yansıtıyordu.

İşte, başta Sovyet Büyük Elçisi olmak üzere, bazı kötü unsurlar, Arnavutluk Emek Partisi ile halkımızın bu kutsal duygularını ayaklar altına aldılar, dostça ilişkilerimizden istifade ederek, kadrolarımıza karşı beslediğimiz iyi niyetten istifade ederek; hararetle ve yoğun bir şekilde Arnavutluk Emek Partisi'nin Marksist-Leninist çizgisine saldır-

maya, Partiyi bölmeye, safları arasında panik ve kargaşalık yaratmaya, önderliği Partiden kopartmaya alıştılar. Hatta, Tiran'daki Sovyet Büyük Elçisi, Ordumuzun Generallerini, Halk Ordusu'nu Arnavutluk Emek Partisi ve Arnavutluk devletine karşı ayaklanmaları için kışkırtacak kadar ileri gitti. Ancak, baltayı taşa vurdular ve çabaları bir sonuca ulaşmadı, çünkü Parti'mizin çelik gibi bir birliği vardır. Ulusal Kurtuluş Savaşında ve Yugoslav revizyonistlerine karşı sürdürülen amansız ölüm kalım mücadelesinde pekişmiş kadrolarımız kahraman Partilerini Marksist biçimde savundular. Lenin'in Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile bölücüler arasında bir çizgi çekmeyi çok iyi biliyorlar, Sovyetler Birliği'ne karşı olan sevgileri ile sadakatlerini nasıl savunacaklarını ve pekiştireceklerini çok iyi biliyorlar ve gerçekten de bu iftiracılara hadlerini bildirdiler.

Ne var ki, Tiran'daki Sovyet Büyük Elçiliği mensupları, başta Büyük Elçi olmak üzere, kesinlikle hoş görülemiyecek anti-Marksist yöntemlerle onbeş gün önce Bükreş'te, Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesi ile aynı çizgide olan, Arnavutluk Emek Partisi Denetim Komisyonu Başkanı'nı, bu düzenbazların pençelerine düşürmeyi, Marksizm-Leninizm'den saptırmayı ve kendi Partisi'nin çizgisine rezilce karşı çıkarmayı başardılar. Sovyet yoldaşların bu adice davranışlarının, Arnavutluk Emek Partisi önderliğini bölme, onu kitlelerden ve Partiden koparma amacını güttüğü açıktır. Ve bu da Bükreş'te işlediğimiz «suç»un cezası, görüşlerimizi uygun gördüğümüz şekilde özgürce ifade etme cesaretine sahip olmamızın cezasıdır. Tiran'daki Sovyet büyükelçiliği görevlileri daha da ileri gittiler. Bu sefer dikkatlerini Sovyetler Birliğinde okumuş olan Arnavutlar'a çevirdiler. Amaçları, onları Arnavutluk önderliğinin aleyhinde kışkırtmaktı.

Tiran'daki Sovyet Büyükelçiliği görevlileri daha da ileri gittiler. Onları Arnavutluk liderliğine karşı kışkırtmak ümidiyle, kötü emellerini daha da fazla gerçekleştirmek için uygun bir ortam saydıkları, Sovyetler Birliğinde okumuş Arnavutluklara dikkatlerini çevirdiler. Ama hem Sovyetler Birliğinde okumuş, hem de halen okumakta olan Arnavutlar; Sovyetler Birliğine ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne

karşı hararetli, içten ve temiz bir sevgi beslemiştir, beslemektedir ve daima besleyecektir. Ve onlar, Tiran'daki Sovyet Büyükelçiliği mensuplarının baş vurduğu adi yöntemlerin Sovyetler Birliği ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne tamamen yabancı olduğunun farkında oldukları gibi bundan sonra da olacaklardır. Arnavutlar, kendi halkının, kendi Partilerinin oğulları ve kızlarıdırlar. Marksist-Leninist ve enternasyonalisttirler.

Daha birçok örnek verebiliriz, ama bu önemli toplantının fazla vaktini almamak için, sadece tipik başka iki durumdan söz etmekle yetineceğim. Partimiz üzerindeki baskı, bize sunulmuş olan Bildiri Taslağını saptamak için Komisyon Moskova'da toplanmışken bile; Sovyet yoldaşlar bize geriye değil de ileriye bakmaya zorladıkları zaman da devam etti. O gün Moskova'da, Varşova Anlaşması'na dahil olan ülkelerin Kurmay Başkanlarının genişletilmiş toplantısında, Merkez Komitesi üyesi ve Sovyetler Birliği Bakanı Mareşal Malinovski, Arnavutluk halkına, Arnavutluk Emek Partisi'ne, Arnavutluk hükümeti'ne ve önderliğimize karşı açık bir saldırıya girişti. Bu düşmanca ve açık saldırının, Halk Ordumuzu, Partimiz önderliği ile devletimiz aleyhine kışkırtmaya çalışan Tiran'daki Sovyet Büyükelçisinin sapmacı saldırısıyle ortak yanları çoktur. Ama Mareşal Malinovski de, Sovyet Büyükelçisi kadar vahim bir hataya düşüyor. Kimse bunu başaramaz, hele halkımız ile Sovyet halkları arasındaki dostluğu bozmayı hiç başaramaz. Arnavutluk Emek Partisi'nin bu yıkıcı hareketlere karşı haklı mücadelesi, halkımızın Sovyetler Birliği halkları ve şanlı Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile olan içten dostluğunu güçlendirir. Bu dostluk, Varşova Anlaşması Baş Komutanı Mareşal Greçko'nun sözleriyle de bozulamaz. Mareşal Greçko, askerî delegasyonumuza yalnızca mukavelesi imzalanmış bulunan ve Ordumuz açısından çok önemli bazı temel donatımın sağlanmasının zor olacağını söylemekle kalmamış, bizi bu antlaşmadan çıkartacağını ihsas ettiren bir şekilde, açık açık «Ancak şimdilik Varşova Antlaşmasına dahilsiniz» demişti. Ama ne yazık ki bu kararı almak Mareşal yoldaş'a düşmüyor.

Bu yılın ekim ayında, Kruşçev yoldaş Çin'li yoldaşlara, ciddi ciddi «Arnavutluğa karşı Yugoslavya'ya karşı davrandığımız gibi davranacağız» demişti. Bunu, Komünizmin bu uluslararası Toplantısında, herkesin işlerin ne kadar ileri gittiğini ve küçük bir sosyalist ülkeye karşı nasıl bir tutum benimsendiğini göstermek için söylüyoruz. Arnavutluk Emek Partisi, ülkemize karşı Tito'nun Yugoslavya'sına davranıldığı gibi davranmayı gerektiren nasıl bir «suç» işlemiştir? Yoksa biz de, Tito'nun kliği gibi Marksizm-Leninizme ihanet mi ettik? Ya da revizyonist Yugoslavya'nın yaptığı gibi kamptan kopup A.B.D. emperyalizminin kuyruğuna mı takıldık? Hayır. Ve bütün uluslararası Komünist hareket ile Partimizin ve devletimizin tüm Ulusal Kurtuluş Savaşı dönemi ile ülkemizin kurtuluşa kavuşmasından bu yana geçen 16 yıl boyunca tüm somut siyasi, ideolojik ve iktisadi faaliyeti buna tanıklık eder. Bu, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesinin, 13 Ağustos 1960'da Arnavutluk Partisi Merkez Komitesine gönderdiği mektupla da doğrulanmıştır: Arnavutluk Emek Partisi ile Sovyetler Birliiğ Komünist Partisi arasındaki, proleter enternasyonalizmine dayanan ilişkiler daima, gerçekten kardeşçe ilişkiler olmuştur. Partilerimiz ile halklarımız arasındaki dostluk, hiç bir zaman bir yanlış anlama ya da azalma ile gölgelenmemiştir. Arnavutluk Emek Partisi ile Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin, uluslararası komünist ve işçi hareketi ile dış siyasetin en önemli konularındaki tavırları, aynı olmuştur.» Öyleyse biz neyle suçlanıyoruz? Tek «suç»umuz, Bükreş'te, Çin Komünist Partisi gibi bir kardeş komünist partinin haksız olarak mahkûm dilmesini kabul etmeyişimizdir; tek «suç»umuz, uluslararası bir komünist toplantısında, (pazar yerinde değil de) dobra dobra, Kruşçev yoldaşın adil olmayan davranışına karşı çıkmaktır; tek suçumuz, Kruşçev yoldaş'a göre, yalnızca alkışlayıp onaylaması gereken ama kendi fikirlerini ileri sürmeye hakkı olmayan küçük ve yoksul bir ülkenin küçük bir Partisi olmamızdır. Ama bu, ne Marksist ne de kabul edilebilir bir davranıştır. Marksizm-Leninizm bize, fikrimizi söyleme hakkını veriyor ve ne siyasî ve iktisadî baskı ne de bize yöneltilen tehditler ve takılan isimler yüzün-

den bu haktan vaz geçecek değiliz. Bu fırsattan yararlanarak, Kruşçev yoldaş'a şunu sormak isteriz: Neden böyle bir şeyi bize değil de, üçüncü bir partinin temsilcisine söyledi? Yoksa Kruşçev yoldaş, Arnavutluk Emek Partisi'nin kendine özgü görüşleri olmadığı, fakat ilkelere bağlı olmayan bir şekilde, Çin Komünist Partisi ile davasını birleştirdiği, ve bu nedenle de, Partimize ilişkin sorunlarda, Çinli yoldaşlarla konuşulabileceğini mi sanıyor? Hayır. Kruşçev yoldaş, hata üstüne hata yapmakta ve Partimiz konusunda çok yanlış görüşlere sahip olmaya devam ediyorsunuz. Arnavutluk Emek Partisi'nin kendine özgü görüşleri vardır ve hem kendi halkına karşı, hem de uluslararası komünist ve işçi hareketine karşı bu fikirlerinin hesabını verebilir.

Sovyet önderliğinin aslında, Arnavutluk'a karşı, Tito'cu Yugoslavya'ya karşı davranma tehdidini somut hareketlere dönüştürdüklerini de, bu toplantıya bildirmek zorundayız. Bu yıl ülkemiz birçok doğal afete uğradı. Büyük bir deprem, Ekim ayındaki su baskını, ve özellikle, ardarda 120 gün bir damla yağmurun düşmediği korkunç bir kuraklıkla karşılaştık. Tahılın hemen hemen tümü ziyan oldu. Halk açlıktan ölümle burun buruna geldi. Zaten çok kısıtlı olan stoklar tüketildi. Hükümetimiz, karşı karşıya kaldığı çok kritik durumu açıklayarak, derhal Sovyetler Birliğinden tahıl alma girişiminde bulundu. Bu, Bükreş Toplantısından sonra meydana geldi. Halk için elimizde ancak 15 günlük ekmek varken, 45 gün Sovyet hükümetinden bir cevap bekledik. 45 gün sonra ve birbirini izleyen birçok resmî başvurudan sonra, Sovyet Hükümeti, 50,000 ton yerine yalnızca 10,000 ton ve bu da Eylül ve Ekim aylarında verilmek üzere, tahılı bize verdi. Bu, Sovyet yoldaşların isteklerine boyun eğmemiz için Partimiz'e karşı sürdürülen açık bir baskıydı.

Bu kritik günler boyunca bir çok şeyin içyüzünü anladık. Bütün dünyaya tahıl satan Sovyetler Birliği'nin; Sovyet halkının sadık kardeşleri olan, Marksizm-Leninizm'e ve sosyalist kampa sadık olan Arnavutluk halkına, kendi kusurları olmaksızın açlıktan ölümle burun buruna geldikleri bir sırada, verecek 50,000 ton tahıl bulamamış mıydı? Kruşçev yoldaş bir keresinde bize, «Tahıl için üzülmeyin. Sizin bütün

bir yılda tükettiğiniz tahılın tümü kadarını bizim ülkemizde fareler yer,» demişti. Sovyetler Birliğindeki fareler yiyebilir, fakat Arnavutluk halkı, Arnavutluk Emek Partisi Sovyet önderlerin iradesine boyun eğene kadar, açlıktan ölmeye bırakılabilir. Bu müthiş bir şey yoldaşlar, ama doğru. Eğer Sovyet halkı bunu duyarsa, önderliği hiç bağışlamayacak. Çünkü bu ne Marksist-Leninist, ne enternasyonalist, ne de insanca bir davranıştır. Sovyetler Birliğinden tahıl almak için takas teklifimizi kabul etmeyerek, halkın ekmeğinin mısırını almak üzere bizi Ulusal Bankamızdaki zaten kısıtlı olan altın rezervini çekmek zorunda bırakmak da dostça bir hareket değildir.

Bu hareketler birbirine bağlı, tesadüfî hareketler değildir. Özellikle son günlerde, Kruşçev Yoldaş'ın Emek Partimize karşı saldırıları, doruk noktasına ulaştı. Kruşçev yoldaş, 8 Kasım'da, «Arnavutlar bize tıpkı Tito gibi davranıyor,» dediniz. Çinli yoldaşlara, «Biz bir Arnavutluk kaybettik, siz bir Arnavutluk kazandınız,» dediniz. Ve, son olarak da, Arnavutluk Emek Partisi'nin en zayıf halkanız olduğunu söylediniz.

Bu korkunç suçlamalar nedir, Partimize, halkımıza ve bir sosyalist ülkeye karşı, alınıp satılacak ya da iskambil oyununda kaybedilip kazanılacak bir şeymişçesine davranmak ne demektir? Size göre, uluslararası komünist hareketin zayıf halkası olan kardeş bir partiyi bu ne biçim değerlendirmektir? Bize göre durum açık. Doğru ve İlkelere bağlı, Marksist-Leninist tavrımızı, sizinle aynı fikirde olmamak ve yanlış olan hareketlerinizi mahkûm etmek yolundaki cesaretimizin, sizi, Partimize saldırmaya, ona karşı her türlü baskıya baş vurmaya, en korkunç şeyleri söylemeye ittiğini çok iyi anlıyoruz. Ama bunun hiç de yoldaşça, komünistçe bir yanı yok. Bizi Yugoslav revizyonistleriyle bir tutuyorsunuz. Oysa Partimizin Yugoslav revizyonistlere karşı nasıl savaşmış olduğunu ve hâlâ da savaştığını herkes biliyor. Yugoslavlar gibi davranan biz değiliz Kruşçev Yoldaş, Partimize karşı Marksizm-Leninizm'e yabancı yöntemleri kullanmakta olan siz böyle davranıyorsunuz. Arnavutluk'a birinin kazanıp diğerinin kaybedebileceği bir pazar

metaı gözüyle bakıyorsunuz. Gerçi bir zamanlar Arnavutluk değiştokuş edilebilecek bir şey gözüyle bakılıyor, başkaları Arnavutluk'un var olup olmamasının kendilerine bağlı olduğunu sanıyorlardı. Ancak, ülkemizde Marksizm-Leninizm düşüncesinin zafere ulaşmasıyla bu dönem sona erdi. Arnavutluk'u «kaybettiğiniz»e ya da başka birinin «kazandığı» na karar verirken, 8 Kasım'da bize verilen ve içinde, sosyalist bir ülke olarak ülkemizin adı geçmeyen yazınızdan da anlaşıldığı gibi, Arnavutluk'un artık sosyalist bir ülke olmadığına karar verirken, siz de aynı şeyi yapıyordunuz.

Arnavutluk'un sosyalizm yolunda ilerlemesi ve sosyalist kampın bir üyesi olması, üzerinde sizin karara varacağınız bir konu değildir, Kruşçev yoldaş, sizin isteklerinize bağlı değil. Bu, başını Emek Partisinin çektiği Arnavutluk halkınca, onların mücadelesiyle tayin edilmiş bir şeydir ve onları bu yoldan geri döndürecek kuvvet yoktur.

Emek Partimizin sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin en zayıf halkası olması iddianıza gelince, Partimizin yirmi yıllık tarihinin, halkımızın ve Partimizin Faşist işgalcilere karşı kahramanca mücadelesinin ve ülkemizin kurtuluşundan bugüne kadar geçen, zamanın küçük Partimizin ve halkımızın bütün fırtınalara göğüs gerdiği on altı yılın, bunun aksini ispat ettiğini söylüyoruz. Dalgaların ortasındaki bir ada gibi, düşmanlarla çevrili olan Arnavutluk Halk Cumhuriyeti, emperyalistlerle, emperyalist uşaklarının bütün saldırı ve kışkırtmalarına karşı cesaretle göğüs germiştir. Granit bir kaya gibi, düşman hatlarının gerisinde, sosyalizmin bayrağını yükseklerde tutmuştur ve tutmaktadır. Küçük bir ülkeye ve Partisine el kaldırdınız Kruşçev Yoldaş, ama biz halkımızı savunma uğruna kanını dökmüş olan Sovyet halkı ile, Lenin'in yüce Partisi'nin sizin bu hareketinizi onaylamadığından eminiz. Marksizm-Leninizm'e tam bir güvenimiz var, bu toplantıya delege göndermiş olan kardeş partilerin, bu konuyu Marksist-Leninist bir adalet duygusuyle ele alıp bir yargıya varacaklarından eminiz.

Partimiz, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne daima bir ana Parti gözüyle bakmıştır. Çünkü bu parti en eski

Parti, Bolşeviklerin şanlı Partisidir. Partimiz her zaman onun evrensel tecrübesinden, büyük olgunluğundan söz etmiştir. Fakat Partimiz, bazı Sovyet önderlerin, hatalı olduğuna inandığı görüşlerini ona maletmesini asla kabul etmemiştir ve etmeyecektir.

Sovyet önderleri, ilkelere bağlı bir önem taşıyan bu meseleye, tamamen yanlış bir şekilde, idealist ve metafizik bir açıdan eğildiler. Sovyet halkı ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin elde ettiği muazzam başarılardan başları dönmüş, Marksist-Leninist ilkeleri ihlâl ediyor, kendilerini yanılmaz sanıyor, aldıkları her kararın, her hareketlerinin, söyledikleri her söz ile her yaptıklarının kesinlikle hatalı olmadığını ve bir kez yapıldı mı artık geriye dönülmeyeceğini sanıyorlar. Başkaları hata yapabilir, başkaları mahkûm edilebilir, ama onlar böyle kınamaların üstündedirler. SBKP önderleri halkımıza «Kararlarımız kutsaldır, ihlâl edilemez,» «Çin Komünist Partisi'ne taviz veremeyiz, uzlaşmaya varamayız» demişlerdi. Öyleyse neden Bükreş'te hepimizi bir araya topladılar? Elbette ki, gözümüz kapalı, Sovyet önderlerinin görüşleri lehinde oy verelim diye. Bu Marksist bir tavır mıdır? Bu normal davranış mıdır?.

Bir partinin yıkıcı faaliyetlere girişmesi, bir bölünme meydana getirmesi, diğer bir parti ya da devletin önderliğini devirmeye çalışması hoş görülebilir mi? Asla! Sovyet önderleri, Stalin yoldaş'ı sözde diğer partilerin iç işlerine karışmakla, Bolşevik Partisi'nin görüşlerini başkalarına zorla kabul ettirmekle suçladılar. Biz, Stalin yoldaşın bize, Arnavutluk halkına ve Arnavutluk Emek Partisi'ne karşı hiç bir zaman böyle bir şey yapmadığını, daima büyük bir Marksist, önde gelen bir enternasyonalist, Arnavutluk halkının bir yoldaşı, kardeşi ve candan dostu gibi davrandığına tanıklık edebiliriz. 1945 yılında, halkımız açlıktan ölme tehlikesiyle karşı karşıya iken, Stalin yoldaş, kendileri de o sıralarda büyük bir yiyecek ihtiyacı içinde olan Sovyet halkına giden tahıl yüklü gemilere emir vererek, bu tahılı derhal Arnavutluk halkına gönderdi. Oysa, şimdiki Sovyet önderleri, bu çirkin yollara baş vuruyorlar.

Böyle iktisadî baskılar hoş görülebilir mi? Bükreş Toplantısından sonra, Sovyet önderlerinin yaptığı gibi, Arnavutluk halkının tehdit edilmesi hoş görülebilir mi? Hiç bir şekilde! Sovyetler Birliği, krediler ve diğer yollarla bize daima cömertçe yardım etmiştir. Başta ve öncelikle Sovyetler Birliğinin ve diğer halk demokrasisi ülkelerinin bu yardımı olmasaydı, Yeni Arnavutluk kurulamazdı.

Doğrusunu söylemek gerekirse, sanayii kurmak, tarımı kendi ayakları üzerinde durur hale getirmek, yani kısacası, kısacası, halkımızın yaşantısını iyileştirmek ve sosyalist inşamızı hızlandırmamız için bize yaptıkları büyük yardım nedeniyle Sovyetler Birliği'ne ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile hükümetine şükran borçluyuz. Bu yardımın, küçük halkımıza yapılmış enternasyonalist bir yardım olduğunu biliyoruz. Halkımız, savaştan önce çok büyük ve her türlü acıyı çekti. İkinci Dünya Savaşı ise, şanlı Arnavutluk Emek Partisinin önderliği altında kahramanca savaşıp kurtuluşa ulaşan Arnavutluk halkını hiç bir zaman deviremediği halde, ülkemizi yaktı ve harap etti.

Peki ama neden Sovyet önderliği Bükreş Toplantısından sonra, Arnavutluk halkını açlık çekecek hale getirecek kadar tutumunu değiştirdi? Romen önderliği de, Arnavutluk halkına takas usulüyle bir tek buğday başağı bile satmayı reddederken aynı şeyi yaptı. Oysa o sırada Romanya, kapitalist ülkelerle tahıl ticareti yapıyordu. Biz ise, döviz karşılığı Fransız çiftçilerden mısır almak zorunda kaldık.

Bükreş Toplantısından birkaç ay önce, Dej yoldaş, özellikle Arnavutluk'un ilerideki gelişmesi konusunda konuşmak için, Partimiz'den bir heyet davet etti. Bu, onun övgüye değer ve Marksist bir endişesiydi. Dej yoldaş Partimize şöyle dedi:

«Diğer halk demokrasisi ülkeleri olan bizler, artık Arnavutluk'a ne kadar kredi verileceği sorununu tartışmamalı; Arnavutluk'ta şu şu fabrikaları kurmya, üretim araçlarını daha yüksek bir düzeye eriştirmeye karar vermeliyiz. Bunlar kaç milyon ruble tutarsa tutsun, hiç önemi yok.» Dej Yoldaş, «Bunu Kruşçev yoldaşla da konuştuk ve anlaşmaya vardık» diye ekledi.

Ama sonra, Bükreş Toplantısı yapıldı ve Partimiz hepinizin bildiği tavrı takındı. Romen yoldaşlar daha önce söylediklerini unutarak, Arnavutluk halkını açlık çekmeye terketme yolunu tercih ettiler.

Bunları daha önce, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne resmen bildirdik. Ne açıkça tartıştık ne de kulaktan kulağa fısıldadık. Hepsini bu parti toplantısında ilk kez açığa vuruyoruz. Niçin bu sorunu ortaya atıyoruz? Birliğimizi sağlamlaştırmayıp zayıflatan, bu olumsuz belirtilere bir son verme isteğinden yola çıkıyoruz. Şimdiye kadar ortaya çıkmış her hangi bir kötü niyetli belirtiyi saf dışı ederek, komünist ve işçi partileri arasındaki, sosyalist devletler arasındaki ilişkileri, Marksist-Leninist bağları sağlamlaştırma isteğinden yola çıkıyoruz. Sovyet yoldaşlarla, diğer yoldaşların eleştirilerimizi doğru değerlendireceği konusunda iyimser, tam ve sarsılmaz bir inanca sahibiz. Eleştirilerimiz serttir ama açık ve içtendir ve ilişkilerimizi sağlamlaştırma amacını gütmektedir. Bize karşı takınılmış, fakat ileride son verileceğine inandığımız bu haksız ve zararlı tavırlara rağmen, Partimiz ve halkımız, Sovyet halkına karşı, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne karşı, sosyalist kampın bütün haklarına ve komünist ve işçi partilerine karşı olan engin sevgi ve sadakatini, daima Marksist-Leninist öğretilere bağlı olarak, daha da pekiştirecektir.

Partimize göre, dostluk Marksizm-Leninizm temelinde adalet, karşılıklı saygı demektir. 1957 Moskova Bildirisinde söylenen de, bize verilmiş olan Bildiri taslağında üzerinde durulan da budur. Biz bütün samimiyetimizle, Arnavutluk Emek Partisi ile Arnavutluk halkının, daima olduğu gibi, bundan sonra da sosyalist kamp ile uluslararası komünist hareketteki ilişkilerin ve birliğin sağlamlaştırılmasının kararlı savaşçıları olacağını söylüyoruz.

Arnvutluk halkı, gerçek dostları için kendilerini ateşe atar. Sovyetler Birliği de Arnavutluk halkının böyle bir dostudur. Ve bunlar boş laflar değildir. Ben burada halkımızın ve Partimizin duygularını dile getiriyorum. Kimse hiç bir zaman bizim Sovyetler Birliği'ni ve Sovyetler Birliği

Komünist Partisi'ni, bir kimsenin kara gözleri uğruna ya da herhangi bir kişiyi memnun etmek için sevdiğimizi sanmasın. Sevgimizin nedeni, şayet bugün Sovyetler Birliği olmasa dünyada özgür yaşama imkânı kalmaz ve faşizm ile kapitalist terör hüküm sürer. İşte biz, Sovyetler Birliği ile yüce Lenin'in Partisi'ni bunun için seviyoruz ve bunun için onlara daima sadık kalacağız.

Değerli Yoldaşlar!

Hem 1957 Moskova Bildirisinde, hem de bize verilmiş olan Bildiri Taslağında, bugün uluslararası komünist ve işçi hareketinde başlıca tehlikeyi revizyonizmin oluşturduğu belirtiliyor. 1957 Moskova Bildirisinde, haklı olarak burjuva nüfuzunun varlığının revizyonizmin iç kaynağı, emperyalizmin baskısına teslimiyetin ise revizyonizmin dış kaynağı olduğu belirtiliyor.

Sahte Marksist ve devrimci sloganların maskesini takan modern revizyonizm, «köhneleşmiş» ve artık toplumsal gelişmeye ayak uyduramaz olarak nitelendirdiği, büyük öğretimiz Marksizm-Leninizm'i her türlü imkâna baş vurarak kötülemeye çalıştığını, tecrübeler tamamen doğrulamıştır. Revizyonistler «yaratıcı Marksizm», «yeni şartlar» sloganı ardına gizlenerek, bir yandan Marksizmi devrimci ruhundan yoksun bırakıp işçi sınıfı ile emekçilerin sosyalizme olan inancını sarsmaya; diğer yandan da, onu ılımlı ve barışçı diye nitelendirerek emperyalizmi sevimli göstermek için ellerinden geleni yapmaya çalışmışlardır. Moskova Konferansından bu yana geçen üç yılda, modern revizyonistlerin komünist hareket ve sosyalist kampın bölücüleri, emperyalizmin sadık uşakları, sosyalizmin ve işçi sınıfının can düşmanları olduğunu tamamen doğrulamıştır.

Bugüne kadar modern revizyonizmin bayraktarlığının, en saldırgan ve tehlikeli temsilcilerinin, Yugoslav revizyonistleri Tito ve Şürekâsının hain kliği olduğunu, hayatın kendisi göstermiştir. Moskova Bildirisi kabul edildiği sıralarda, bu düşman grup, A.B.D. emperyalzminin ajanları, açıkça suçlanmamıştı. Oysa biz, o zaman bu suçlamayı haklı gösterecek yeterince delil ve bilginin var olduğu görüşün-

deyiz. Üstelik, daha sonraları, Yugoslav revizyonizminin temsil ettiği tehlike daha açık hale gelince de, onu ideolojik ve siyasî açıdan ezmek için yürütülecek tutarlı ve sürekli mücadele gerektiği kadar şiddetle sürdürülmedi. Tam tersine, bu revizyonizm, uluslararası komünist ve işçi hareketimiz için birçok kötülüğün ve zararın kaynağı olmuştur ve olmaktadır. Partimizin görüşüne göre, Tito'nun revizyonist grubunun tam anlamıyle teşhir edilmemesinin, bu hain grubun sözde «uyileşme»si ve olumlu duruma «dönüş»ü konusunda boş umutların beslenmesinin nedeni; Kruşçev yoldaş ile diğer bazı Sovyet önderlerinin bu Titocu, tehlikeli revizyonist gruba karşı uzlaşmacı bir tavır benimsemeleri, bu konuda hatalı görüşlere sahip olmaları ve yanlış değerlendirme yapmalarıdır.

J.V. Stalin'in Yugoslav revizyonistlerini değerlendirmesinde ve onlara karşı tavrını sertleştirmede yanılgıya düştüğü söylenmiştir. Partimiz, hiç bir zaman böyle bir görüşe sahip olmamıştır, çünkü zaman ve tecrübeler bunun aksini kanıtlamıştır. Stalin, Yugoslav revizyonistlerinin oluşturduğu tehlikenin çok doğru bir değerlendirmesini yapmış, bu meseleyi en uygun anda ve Marksist biçimde çözümlemeye çalışmıştır. Danışma Bürosu, kollektif bir organ olarak, o sırada toplantıya çığırılmış ve Titocu grup teşhir edildikten sonra, buna karşı amansız bir mücadele sürdürülmüştür. Böyle bir şeyin gerekli ve doğru olduğunu, zaman, defalarca kanıtlamıştır. Arnavutluk Emek Partisi daima Tito'nun grubunun Marksizm-Leninizm'in hainleri, emperyalizmin ajanları, sosyalist kampın ve bütün uluslararası komünist ve işçi hareketinin tehlikeli düşmanları olduğu ve onlara karşı amansız bir mücadele sürdürülmesi gerektiği fikri ve inancındadır. Biz, kendi payımıza, enternasyonalist komünistler olarak ve Tito'nun revizyonist kliğinin Partimize ve ülkemize karşı düşmanca faaliyetlerinin yükünü omuzlarımızda hissetmiş olduğumuz ve hissetmeye devam ettiğimiz için bu mücadeleyi sürdürdük ve sürdürmeye devam ediyoruz. Ne var ki, Partimizin bu tavrı, Kruşçev yoldaş ile bazı başka yoldaşların daha önce de hoşuna gitmemişti, şimdi de gitmiyor.

Titocu grup, uzun zamandan beri bir Troçkistler ve dönekler grubudur. Hiç değilse, 1942'den, yani 18 yıl öncesinden beri, Arnavutluk Emek Partisi için böyledir.

Ta 1942'de, Arnavutluk halkının savaşı yükselirken, Belgrad Troçkist grubu, dost maskesi altında ve onlara karşı olan güvenimizi kötüye kullanarak, silahlı mücadelemizin gelişmesine set çekmek için, güçlü Arnavut partizan savaş müfrezelerinin yaratılmasını engellemek ve onları durdurmaya imkân olmadığı için, doğrudan doğruya kendi siyasî ve askerî denetimleri altına almak için ellerinden geleni yapmışlardır. Her şeyi Belgrad'a bağlı hale getirmeye ve Partimiz ile partizan ordumuzu Yugoslav Komünist Partisi ile Yugoslav Ulusal Kurtuluş Ordusu'nun basit bir uzantısı yapmaya çalışmışlardır.

Partimiz, Yugoslav partizanlarıyla dostluğunu sürdürürken, bu şeytanca emellere de başarıyle karşı koymuştur. İşte, Titocu grup o sıralarda Belgrad'daki Titocuların yönetimi altında Balkan Federasyonunu kurmaya, Komünist Partileri, Yugoslav Komünist Partisi'nin arabasına koşmaya, Balkan halklarının partizan ordularını Yugoslav Titocu kurmaya tabi hale getirmeye o zaman kalkışmıştır. Balkan Kurmayını, İngilizlerle anlaşmalı olarak, bu amaçla kurmaya ve onu, yani ordularımızı Anglo-Amerikan yönetimine tabi kılmaya o zaman kalkışmışlardır. Partimiz, bu şeytanca planlara karşı başarıyle direnmiştir. Ve Tiran'da kurtuluş bayrağı yükseldiği zaman, Belgrad'daki Titocu çete, Arnavutluk'taki ajanlarına, Arnavutluk Komünist Partisi'nin başarısına gölge düşürüp, Ulusal Kurtuluş Savaşına yol gösterip Arnavutluk halkını zafere götüren Partimiz önderliğini devirmek için bir «komplo» düzenlemeleri emrini verdi. İlk «komplo» Partimiz içindeki gizli ajanları vasıtasyle, Tito tarafından düzenlendi. Ama Arnavutluk Komünist Partisi, Tito'nun bu entrikasını boşa çıkardı..

Belgrad tertipçileri silahlarını bırakmadılar ve Partimizdeki ajanları, hain Koçi Xoxe ile birlikte, yeni Arnavutluk'a karşı tertiplerini yeni biçimlerde, yeniden örgütlemeye devam

ettiler.(5) Amaçları, Arnavutluk'u Yugoslavya'nın 7. Cumhuriyet'i haline getirmekti.

Ülkemizin harap olduğu, viraneye döndüğü ve baştan aşağı yeniden inşası gerektiği bir zamanda, halkımızın yiyeceksiz ve barınaksız kaldığı, fakat moralinin yüksek olduğu, halkımızın ve ordumuzun silah elde, Arnavutluk'u yeni bir işgalle tehdit eden Anglo-ABD askerî misyonlarınca örgütlenen gerici tertiplere karşı tetikte durduğu bir zamanda, Arnavutluk Partizan Ordusu'nun sınırı geçip Yugoslav kardeşlerinin yardımına koşarak, onlarla omuz omuza çarpışıp Motenegro, Bosna, Herzegovina, Kosova ve Metohia ile Makedonya'yı kurtarırken; Belgrad tertipçileri Arnavutluk'u köleleştirmek için planlar kuruyorlardı.

Ne var ki, Partimiz, komünist kisvesine bürünen bu gizli ajanlara karşı kahramanca direndi. Belgrad'daki Troçkistler davayı kaybettiklerini, Partimizin tertiplerini bozduğunu anlayınca, son kozlarını oynadılar. Yani Arnavutluk'u ordularıyle işgal edip, tüm direnişi kırmaya, Arnavutluk Emek Partisi ve Arnavutluk devletinin önderlerini tutuklamaya ve Arnavutluk'u Yugoslavya'nın 7. Cumhuriyet'i ilân etmeye kalkıştılar. Partimiz, onların bu şeytanca planlarını da yenilgiye uğrattı. Bu anlarda, J. V. Stalin'in yardımı ve müdahalesi, Partimiz için ve Arnavutluk halkının özgürlüğü için tayin edici etken oldu. Tam o sırada Enformasyon Bürosu, Tito kliğini teşhir etti. Stalin ve Sovyetler Birliği Arnavutluk'u ikinci kez kurtardı.

Enfermasyon Bürosu, Tito kliğinin gizli planlarını yalnızca Arnavutluk'ta değil, diğer halk demokrasisi ülkele-

(5) AKP Merkez Komitesinin 1944 Haziranında Berat'ta yapılan 2. Genel Kurulunda, Yugoslav Komünist Partisi Merkez Komitesi delegasyonu, anti-Parti unsurlar Seyfullah Maleşova, Koçi ve Ksokse ve Pandi Kristo'nun da katılmasıyle, Arnavutluk Komünist Partisi'ne karşı perde arkasından bir tertip hazırladı. Bu ortaklığın ana hedefi, başını Enver Hoca yoldaş'ın çektiği Parti önderliğini devirmek ve bunun yerine yeni bir Yugoslav yanlısı önderlik kurmaktı. Arnavutluk Komünist Partisi MK üyelerinin çoğunun muhalefeti nedeniyle bu hedefe varılamadı.

rinde de yenilgiye uğrattı. Dönek ve emperyalizm ajanı Tito ile çetesi, komünist kisvesine bürünerek, Balkanlar ve Orta Avrupa'daki halk demokrasisi ilkelerini, Sovyetler Birliği ile olan dostluk ve savaş dönemi ittifakından koparmaya, ülkelerimizin komünist ve işçi partilerini yıkıp, devletlerimizi Anglo-Amerikan emperyalizminin yedekleri durumuna getirmeye çalıştılar.

Emperyalizmin ve onun sadık hizmetkârı Tito'nun düşmanca planlarını bilmeyen ve eylem halinde görmeyen var mıydı? Herkes biliyordu, herkes öğrendi ve Enformasyon Bürosu'nun doğru kararlarını tam bir ittifakla onayladı. İstisnasız herkes, Enfermasyon Bürosu'nun bizce o zaman da şimdi de doğru olan, kararlarını onayladı.

Bu caniler çetesinin eylemlerini görmek ve anlamak istemeyenlerin eline ikinci bir fırsat Macaristan karşı-devriminde ve Arnavutluk'a karşı ardı arkası kesilmeyen tertiplerde geçti. Kurt postunu değiştirebilir ama daima kurt olarak kalır. Tito ve çetesi hileye başvurabilir, kendilerini olduklarından başka türlü göstermeye çalışabilir, ama onlar hain, cani ve emperyalizmin ajanlarıdır. Kahraman Yugoslav enternasyonalist komünistlerinin katilleridirler ve ortadan silinene kadar da daima böyle kalacak, böyle davranacaklardır.

Arnavutluk Emek Partisi, Tito'nun dönek grubuna karşı Enformasyon Bürosu'nun aldığı kararları, Stalin yoldaşın şahsen aldığı kararlar olarak değil, Enformasyon Büro'sunu meydana getiren tüm partilerce alınmış kararlar sayar. Ve yalnızca bu partilerce değil, Enformasyon Bürosu'nda yer almayan tüm komünist ve işçi partilerince de alınmış kararlar sayar. Bu, tüm komünist ve işçi partilerini ilgilendiren bir mesele olduğu için, Arnavutluk Emek Partisi'ni de ilgilendiriyordu. Stalin ve Molotov yoldaşların Yugoslav Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne yazdıkları mektubun bir suretini alıp inceleyen Arnavutluk Emek Partisi, hem tümüyle mektubu, hem de Enformasyon Bürosu'nun kararlarını uygun buldu.

Öyleyse, 1955'de Kruşçev yoldaş ve Sovyetler Birliği Merkez Komitesi'nin Yugoslav revizyonistlerine karşı benim-

sediği bu «tavır değişikliği» neden normal usulle diğer komünist ve işçi partileriyle bir danışma konusu olarak ortaya atılmadı da, alelacele ve tek yanlı bir şekilde karar alınıp uygulandı? Bu, hepimizi ilgilendiren bir meseleydi. Yugoslav revizyonistleri ya Marksizm-Leninizm'e ve dünya komünist ve işçi partilerine karşı çıkmış ya da çıkmamıştı; ya haklıydılar, ya da yalnızca Stalin değil hepimiz onlara karşı hatalı davranmıştık. Bu işi kendi kişisel kârar verme yetkisine göre çözümlemek Kruşçev yoldaşa düşmezdi.

Ama o, işte bunu yaptı ve Yugoslav revizyonistlerine ilişkin bu tavır değişikliği de Belgrad'ı ziyareti ile ilgilidir. Bu durum, derhal ona karşı kesinlikle karşı çıkan Arnavutluk Emek Partisinde bir bomba etkisi yarattı. 1955 Mayıs'ında Kruşçev yoldaş Belgrad'a hareket etmeden önce, Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne bir mektup yazarak, Kruşçev yoldaşın Belgrad'a gitmesi konusundaki muhalefetini belirterek, Yugoslavya sorununun tek yanlı olarak çözümlenemeyeceğini, fakat, Arnavutluk Emek Partisi'nin de çağırılmasının istendiği bir Enformasyon Bürosu toplantısı düzenlenmesinin gerektiğinin ısrarla üzerinde durdu. Bu meselenin, doğru ve uzun bir tartışmadan sonra orada çözümlenmesi gerekirdi.

Doğaldır ki, bizim, Kruşçev yoldaşın Belgrad'a gidip gitmemesi konusunda karar vermeye resmen hakkımız yoktu, biz de bu konuda sözümüzü geri aldık. Ancak, öz olarak haklıydık ve zaman da, Yugoslav sorununun böyle aceleci bir şekilde çözümlenemeyeceğini doğrulamıştır.

«Birbirine bağlı çıkarlar» sloganı ortaya atıldı, Enformasyon Bürosu'nun 2. Kararı süratle iptal edildi. «Yugoslav yoldaşlarla» «uzlaşma» dönemi başladı, her nerede iseler, fesatçılar yeniden incelendi, itibarları iade edildi, ve «Yugoslav yoldaşlar» bu işten alınları yaralanmadan ak olarak çıkıp, tavus kuşu gibi kabardılar, «haklı davaları»nın zafere ulaştığını «cani Stalin»in bütün bunları uydurduğunu borazanlar çalarak dört bir yana duyurdular ve öylesine bir durum yaratıldı ki, bu şekilde davranmayı reddeden

herkes, ortadan kaldırılması gereken bir «Stalinci» olarak adlandırıldı.

Partimiz, böyle bir uzlaşmacı ve oportünist yol tutmayı reddetti. Yugoslav revizyonistlerine karşı ideolojik ve siyasî açıdan mücadele vererek, doğru Marksist-Leninist ideolojik temellere sıkıca bağlı kaldı. Arnavutluk Emek Partisi, Titocu grubun hain, dönek, Troçkist, bölücü ve A.B.D. emperyalizmi ajanı olduğu ve Arnavutluk Emek Partisi'nin onlar hakkında yanılmadığı konusundaki görüşleri sarsılmadı.

Arnavutluk Emek Partisi'nin, Stalin yoldaşın bu meselede hataya düşmediği ve revizyonistlerin haince çizgilerini izlemeyi sürdürerek Arnavutluk'u köleleştirmeye çalıştığı ve Anglo-Amerikan emperyalistleriyle birçok uluslararası planda tertip düzenleyerek, Arnavutluk'u uluslararası çatışmaların içine atmaya çalıştığı konusundaki görüşü sarsılmadı.

Diğer yandan, Arnavutluk Emek Partisi, Yugoslav Federal Halk Cumhuriyeti ile iyi komşuluğa dayanan devlet ilişkileri, ticarî ve kültürel ilişkiler kurma yanlısıydı. Ancak, bunun için, farklı rejimlere sahip devletler arasındaki barış içinde bir arada yaşama ilkelerine uyulması gerekiyordu, çünkü Arnavutluk Emek Partisi'nin görüşüne göre, Titocu Yugoslavya, başını bir grup dönek ve emperyalizm ajanı çektiği sürece bir sosyalist ülke olmamıştır, değildir ve olmayacaktır.

Açık ya da gizli, saklı hiç bir girişim, Arnavutluk Emek Partisi'ni bu tavrından döndüremeyecektir. Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin, 1956 Mayıs'ındaki 3. Kongremize sunulan Rapordan, Koçi Xoxe sorununu çıkarmamız için Suslov yoldaş kanalıyle bizi ikna etmeye çalışması boşunadır. Çünkü bu mücadelemizi ve ilkelere bağlı tavrımızı inkâr demektir.

Arnavutluk'ta, Titocuların baltası taşa vurdu ya da, Tito'nun deyimiyle, «Arnavutluk başına belâ oldu» ve, doğaldır ki, hain Titocu grup bize «Stalinci» adını vererek bizi teşhir ettiklerini sanıp, Arnavutluk Emek Partisi'ne karşı savaşını sürdürdü.

Belgrad gurubu, bize karşı olan savaşlarda yalnızca

aleyhimize de propaganda ile yetinmedi. Casusluk, bölücülük faaliyetlerine, tertiplerine, ülkemize silahlı kuvvetleri yollamaya, 1948'dekinden daha yoğun şekilde devam ettiler. Bunlar hep gerçeklerdir. Ancak işin trajik yanı şuradadır ki, Arnavutluk Emek Partisi, Yugoslav revizyonistlerinin amansız ve birbirini izleyen saldırılarına karşı kendini savunma tedbirlerini alırken, sarsılmaz, ilkelere bağlı tavrı, Sovyet önderleri ile diğer bazı komünist ve işçi partilerinin Yugoslav revzyonistlerine karşı benimsediği uzlaşmacı tavra ters düştü.

Sonra, «Yugoslavya sosyalist bir ülkedir ve bu bir gerçektir,» «Yugoslav komünistler büyük bir tecrübeye ve büyük erdemlere sahiptir», «Yugoslav tecrübesi daha da büyük bir ilgi ve daha dikkatli bir incelemeyi gerektirdiği», «uyuşmazlıklara ve yanlış anlamlara Yugoslavyanın sebep olmadığı», «ona karşı büyük haksızlıkta bulunulduğu», gibi ve daha başka bir sürü şey yüksek sesle söylendi ve yazıldı. Doğaldır ki, bu, her şeyi kazandıklarını, ancak tecrit ve sonra da tasfiye etmeyi düşündükleri o «baş belâları»nın hâlâ durduğunu düşünen Tito kliğini cesaretlendirdi. Ama, bırakınız Partimizi tecrit etmeyi ve hele tasfiye etmeyi; zaman, Partimizin görüşlerinin doğru olduğunu ispat etti.

Bu tavrı yüzünden Partimize çok baskı yapıldı. Arnavutluk önderlerine, «öfkesi burnunda», «inatçı», Yugoslavya meselesini «abartan», Yugoslavlar'a «haksız yere saldıran» kişiler gözüyle bakıldı. Partimize karşı bu yöndeki saldırılara, Kruşçev yoldaş öncülük etti.

Şimdiye dek, Yugoslav revizyonistlerinin savaş sırasında ve savaştan sonra, 1948'den sonra ülkemiz aleyhinde neler yaptıklarından kısaca söz ettim. Ama biraz da, Yugoslav ajanlarının eseri olan Macaristan karşı-devriminden önceki olaylar üzerinde duracağım. Hain Belgrad grubu, Arnavutluk'a karşı da bir karşı-devrim örgütlemeye koyuldu. Partimiz, Kruşçev'in 1955'ten sonra öğütlediği gibi, Yugoslav revizyonistleriyle «uzlaşma valsi»ne katılmış olsaydı, Arnavutluk'taki halk demokrasisi yok olmuş olurdu. Biz Arnavutlar, bugün bu salonda değil, hâlâ dağlarımızda çarpışıyor olurduk.

Çelik gibi bağlarla sıkıca birleşmiş olarak, Partimiz ve

halkımız gözlerini dört açarak Tiran'daki Yugoslav Elçilik Heyeti ile ortak entriklar çeviren, Merkez Komitemizdeki Tito casuslarını meydana çıkardı ve maskelerini indirdi. Tito, bu hainlere haber göndererek, işleri aceleye getirdiklerini, onun emirlerini beklemeleri gerektiğini söyledi. Bu casus ve hainler, Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesi'ne karşı nüfuzunu kullanması için Kruşçev yoldaşa da yazdılar. Bunlar belgelerle saptanmış gerçeklerdir. Tito'nun niyeti, Arnavutluk karşı-devrimiyle Macaristan'ınkini birbiriyle koordine etmekti.

3. Kongremiz, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 20. Kongresinden sonra toplanacaktı. Yugoslav ajanlar, «inatçı» Stalinci Arnavutluk önderliği»ni devirmenin zamanı geldiğini sanıp, 1956 Nisan'ındaki Tiran Parti Konferansında meydana çıkarılıp bastırılan bir tertip düzenlediler. Tertipçiler hak ettikleri sert cezaya çarptırıldı.

Tito'nun diğer tehlikeli ajanları, Dali Ndreu ve Liri Gega, «tehlikede oldukları» ve «Arnavutluk'a karşı faaliyetler, Yugoslav topraklarından düzenleneceği için», Tito'dan Yugoslavya'ya kaçma emri aldılar. Partimiz, Tito'nun faaliyeti ve gizli emirlerinden tamamiyle haberdardı. Çok uyanıktı ve hainleri kaçarlarken tam sınırda yakaladı. Hainler mahkemeye çıkartıldı ve idam edildi. Arnavutluk'ta karşı-devrimi hazırlayan bütün Yugoslav ajanları meydana çıkarıldı ve ortadan kaldırıldı. Şaşılacak şeydir ki Kruşçev yoldaş bu hainleri ve Yugoslav ajanlarını savunmak için bizi karşısına aldı. Bizi, Yugoslav ajanlarını, hain Liri Gega'yı, sözde «hamileyken» öldürmekle suçladı ve «böyle bir şey Çar devrinde bile olmamış ve dünya kamu oyunda kötü bir izlenim yaratmıştır» dedi. Bunlar, Kruşçev yoldaşın bizden fazla inandığı Yugoslavlar tarafından uydurulmuş iftiralardı. Doğaldır ki, biz, Kruşçev yoldaşın bütün bu imalarını reddettik.

Ama Kruşçev yoldaşın Partimize ve Partimiz önderliğine karşı doğruduktan uzak, ilkelere bağlı olmayan ve düşmanca tavrı, bu kadarla da kalmadı. Diğer Yugoslav ajanı ve Arnavutluk Emek Partisi ile Arnavutluk halkına ihanet eden kişi olan Parayot Plaku, Yugoslavya'ya kaçtı ve Yugoslavların hizmetine girdi. Adı sözümona «Sosyalist Arnavutluk» olan

radyo istasyonunun düşmanca yayınlarını düzenledi. Bu hain, Tito haydudu ile Kruşçev yoldaşa mektup yazarak, Kruşçev yoldaştan, «anti-Marksist ve Stalinci» olduğumuz bahanesiyle, başını Enver Hoca'nın çektiği Arnavutluk önderliğini bertaraf etmek için yetkisini kullanmasını istedi. Kruşçev bu hainin mektubuna hiddetlenmek bir yana dursun, Panayot Plaku'nun, bizim ona hiçbir şey yapmamamız şartıyle Arnavutluk'a dönebileceği ya da ona Sovyetler Birliğine siyasî iltica hakkı tanınacağı yolundaki fikrini ifade etti. Sanki Kremlin'in duvarları başımıza yıkılmış gibi oldu. Çünkü Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri'nin Partimize ve halkımıza karşı, Tito'nun ajanlarını ve Partimize ihanet etmiş kişileri destekleyecek kadar ileri gideceğini asla aklımıza getirmezdik.

Ama Kruşçev yoldaşla, Yugoslav sorunu üzerindeki ilkelere bağlı muhalefetimizin doruğuna, Titocu Belgrad ajanlarının teşhiri konusunda ilkelere bağlı ısrarımızla karşı karşıya kalınca, 1957 Nisan'ında, iki delegasyon arasındaki resmî görüşmelerde büyük bir hiddete kapılarak, bize öfkeyle şunları söylediği zaman eriştik: «Görüşmeleri tatil ediyoruz. Sizinle uzlaşamayız. Bizi Stalin'in yoluna çekmek istiyorsunuz.»

Konuşmaları kesmeye niyetlenen Kruşçev yoldaşın takındığı bu dostluktan uzak dostluğa sığmayan tavrını nefretle karşıladık. Konuşmaların kesilmesi, Marksizm-Leninizm'e ihanet eden Tito grubu konusunda, Arnavutluk Partisi ve devleti ile ilişkilerin bozulması demekti. Bu konu üzerinde hiç bir zaman anlaşmaya varamazdık ama, öfkesi burnunda olmakla suçlanan biz, sükûnetimizi muhafaza ettik. Çünkü, haklı olanın Kruşçev yoldaş değil biz olduğumuzdan, Kruşçev yoldaşın değil, bizim izlediğimiz çizginin doğru olduğundan, tecrübenin, daha önce de birçok kez olduğu gibi bizim çizgimizi yine doğrulayacağından emindik.

Bizim görüşümüze göre, Macaristan'daki karşı-devrim en çok Titocuların eseridir. A.B.D. emperyalistleri, Tito ve Belgrad döneklerinde, Macaristan'daki halk cumhuriyetini yok edecek en etkili silâhı buldular.

Kruşçev yoldaşın 1955'de Belgrad'ı ziyaretinden sonra, Tito'nun yıkıcı faliyeti hakkında artık tek söz edilmedi. Ma-

caristan'daki karşı-devrim beklenmedik bir şekilde patlamadı. Diyebiliriz ki, oldukça açıkça hazırlandı ve herhangi bir kimsenin bizi, bu karşı-devrimin büyük bir gizlilik içinde hazırlandığına inandırmaya çalışması boşunadır. Bu karşıdevrim, Tito çetesinin ajanlarıyle, hain İmre Nagy'nin ve yine bu çetenin ajanlarıyle Macar faşistlerinin işbirliğiyle hazırlandı ve bunların hepsi de açıkça Amerikalıların yönetimi altında hareket ettiler.

Bu işin önderi olan Titocuların planı, Macaristan'ın sosyalist kampımızdan ayrılması, ikinci bir Yugoslavya haline gelmesi, Yugoslavya, Yunanistan ve Türkiye kanalıyle NATO ile bir ittifakla bağlantı kurması, A.B.D.'den yardım alması ve Yugoslavya ile ve emperyalistlerin yönetimi altında, sosyalist kampa karşı olan mücadeleyi sürdürmesiydi.

Karşı-devrimciler Macadistan'da serbestçe çalıştılar. Peki ama, nasıl oldu da faliyetleri hiç dikkati çekmedi? Biz, Macaristan gibi bir partinin iktidarda ve diktatörlük silâhlarının da elinde olduğu, Sovyet ordusunun hazır bulunduğu kardeş bir halk demokrasisi ülkesinde, nasıl olup da Tito ve Horthy'nin çetelerinin böylesine serbestçe çalıştığını anlayamıyoruz.

Kruşçev yoldaş ve diğer Sovyet yoldaşların Macaristan'a karşı takındığı tavrın açık olmadığını, çünkü onların Belgrad çetesi konusundaki çok hatalı görüşlerinin durumu doğru olarak görmelerine imkân sağlamadığını düşünüyoruz.

Sovyet yoldaşlar, Tito'nun adamı olan İmre Nagy'ye inandı. Bunu hiç bir neden ya da haklı bir neden olmaksızın söylemiyoruz. Karşı-devrim patlamadan ve «Petöfi Klüp»te ortalık kaynarken, bir rastlantı sonucu Moskova'dan geçtim ve Suslov yoldaşla görüşürken, Budapeşte'ye uğradığımda gördüklerimi anlattım. Ona, İmre Nagy'nin terketmekte olduğunu ve «Petöfi Klüp»te bir karşı-devrim örgütlendirdiğini de söyledim. Suslov yoldaş görüşüme kesinlikle karşı çıktı ve bana İmre Nagy'nin iyi bir adam olduğunu ispat etmek için çekmecesinden, İmre Nagy'nin yepyeni bir «özeleştiri»sini çıkardı. Yine de, Suslov yoldaş'a, İmre Nagy'nin bir hain olduğunu söyledim.

Merak ediyoruz ve şu haklı soruyu ortaya atıyoruz: Ne-

den Kruşçev yoldaş ve Sovyet yoldaşlar, dönek Tito ile Macaristan olayları hakkında konuşmak için sık sık Brioni'yi ziyaret ediyorlar? Eğer Sovyet yoldaşlar, Titocuların kampımızın bir ülkesinde bir karşı-devrim hazırlamakta olduklarından haberdar iseler, Sovyetler Birliği önderlerinin, gidip, sosyalist ülkelerde tertipler ve karşı-devrimler düzenleyen bir düşmanla konuşmasına izin verilebilir mi?

Bir komünist Partisi olarak, bir Halk demokrasisi devleti olarak, Varşova Antlaşması ile sosyalist kampın bir üyesi olarak, Kruşçev yoldaş ile Sovyet yoldaşlara, neden 1956'da Brioni'de Tito ile, bu Marksizm-Leninizm'in haini ile bu kadar çok toplantı yapıp da, ülkelerimizle bir tek toplantı, Varşova Antlaşması üyeleri ile bir tek toplantı yapmadıklarını sorma hakkına sahibiz. Eğer Varşova Antlaşması üyeleri, ülkelerimizden biri tehlikedeyken toplanmıyacaksa, ne zaman toplanacak?

Macaristan'da silahlı müdahaleye baş vurup vurmamanın, bir tek kişinin yetkisi altında olduğunu sanmıyoruz. Varşova Antlaşmasını kurduğumuza göre, birlikte karar vermeliyiz. Çünkü, aksi takdirde, ittifaktan söz etmenin, partiler arasında ortak ruh ve işbirliğinden söz etmenin bir anlamı kalmaz. Macaristan karşı-devrimi kampımıza kana mal olmuştur, Macaristan ve Sovyetler Birliği'ne kana mal olmuştur.

Neden bu kan dökülmesine izin verildi ve bunu önleyecek tedbirler alınmadı? Biz, Kruşçev yoldaş ve Sovyet yoldaşların, Macaristan karşı-devriminin örgütleyicisi Tito'ya güvendiği sürece, dostları ve müttefikleriyle yapılacak kesinlikle gerekli düzenli toplantılara bu kadar az değer verdikleri sürece, hepimizi ilgilendiren meselelerde kendi tek yanlı kararlarını tek doğru karar saydıkları, ve ortak çalışma ile ortak kararlara hiç mi hiç önem vermedikleri sürece, hiç bir ön adımın atılamayacağı fikrindeyiz.

Arnavutluk Emek Partisi bu mesle hakkında, işlerin nasıl gelişip ne kararlar alındığı hakkında kesin hiç bir bilgiye sahip değildir. Titocuların, bir yandan Brioni'de Sovyet yoldaşlarla konuşmaları yürütüp, diğer yandan da Macaristan ve Arnavutluk'ta karşı-devrimler düzenledikleri bir zamanda, Sovyet yoldaşlar önderliğimizi, hiç değilse müttefik olmamız

nedeniyle usulen, neler olup bittiği ya da ne gibi tedbirler almayı düşündükleri konusunda bilgi vermek için en küçük bir çaba harcamıyorlar. Ama bu bir usul meselesi değildir. Sovyet yoldaşlar Belgrad çetesinin Arnavutluk hakkında ne düşündüğünü ve ne gibi emeller beslediğini çok iyi biliyorlar. Gerçekte, Sovyet yoldaşların bu tavrı yalnızca mahkûm edilecek bir tavır olmakla kalmıyor aynı zamanda akıl ermez bir tavır oluyor.

Macaristanda, yapılanlar ile orada sahne ve kuliste oynanan dram açısından bize büyük bir ders oldu. Biz, Macaristan karşı-devriminin Tito ile çetesinin ihanetini göstermeye yetip de artacağını sanmıştık.

Titonun grubunun Macaristan olaylarındaki barbarca faaliyetini teşhir eden birçok belgenin kilitli tutulduğunu ve ortaya çıkarılmadığını biliyoruz. Ancak bunun neden yapıldığını anlayamıyoruz. Ortaya çıkarılmayıp kilitli tutulan bu belgeler arkasında hangi çıkarlar gizli? Stalin'i ölümünden sonra mahkûm etmek için, en önemsiz şeyler bile bulunup ortaya çıkarılmıştı. Oysa Tito gibi aşağılık bir haini teşhir eden belgeler bir çekmecede kilitli duruyor.

Ne var ki, Macaristan karşı-devriminden sonra bile, Titocu çeteye karşı siyasî ve ideolojik mücadele, Marksizm-Leninizm'in gerektirdiği gibi daha şiddetli hale getirileceğine, önemsenmemiş ve uzlaşmaya, tebessümlere, temaslara, ılımlılığa ve neredeyse öpücüklere varmıştı. Gerçekte, bu oportünist tavır sayesinde, Titocular bu zor durumdan kurtuldular.

Arnavutluk Emek Partisi, Kruşçev yoldaş ve diğer yoldaşlarca, Yugoslav revizyonistlerine karşı izlenen çizgiye karşıydı. Partimizin revizyonistlere karşı yürüttüğü savaş, daha da büyük bir şiddetle sürdürüldü. Birçok dost ve yoldaş, özellikle Sovyet ve Bulgar yoldaşlar, doğru çizgimize saldırıda bulunamadıkları için, bizi alay konusu yaptılar, tebessüm ettiler ve Titocularla olan dostça temasları yüzünden, bizimkileri her yerde tecrit ettiler.

7. Titocu Kongre'den sonra, bırakın Marksistleri, körlerin bile, kimlerle uğraştıklarını ve ne yapmaları gerektiğini anlayacaklarını ummuştuk. Ne yazık ki, işler o yolda geliş-

medi. 7. Titocu Kongre'den kısa süre sonra, revizyonizmin teşhiri yumuşadı. Sovyet devlet yayınları her türlü revizyonizmden, hattâ Honolulu'daki revizyonizmden söz ediyordu. Ama Yugoslav revizyonizmi hakkında söyleyecekleri pek azdı. Bunun ise, «Gözünüzün önündeki kurdu görmeyin de, izini sürün» demekten farkı yoktu. Sloganlar ortaya atıldı: «Artık Tito ile çetesinden söz etmeyin, çünkü bu onların kibrini körükler,» «artık Tito ile grubundan söz etmeyin, çünkü bunun Yugoslav halkına zararı dokunur», «Titocu döneklerden söz etmeyin, çünkü Tito Yugoslav halklarını seferber etmek için söylediklerimizi kampımıza karşı kullanıyor», vb. Birçok parti bu sloganları benimserken ama Partimiz benimsemedi ve doğru davrandığımızı düşünüyoruz.

Öyle bir durum yaratılmıştı ki, dost ülkeler basını Arnavut yazarların makalelerini ancak Yugoslav revizyonistlerinden söz etmemeleri şartıyle kabul ediyordu. Çekoslovak yoldaşların faaliyetlerimizi genellikle doğru değerlendirdiği Çekoslovakya dışmda, bütün halk demokrasisi ülkelerinde, Büyük Elçilerimiz dolaylı bir şekilde tecrit ediliyordu. Çünkü dost ülkeler diplomatları, diplomatlarımızdan nefret eder ve onların yüzünü bile görmek istemezken, Titocu diplomatlarla sohbet etmeyi tercih ediyorlardı.

Ve işler öyle ileri gitti ki, Kruşçev yoldaş, 1959 Mayısında Sovyet Parti ve hükümet delegasyonunun başında Arnavutluk'a gelişini, Yugoslavya sorununa tabi kıldı. Tiran'daki konuşmalar başlarken Kruşçev yoldaşın söylediği ilk şey, Yugoslav revizyonistlerinin aleyhinde konuşmayacağı oldu. Elbette, hiç kimse onu böyle bir şeye zorlayamazdı. Ama böyle bir beyanat bu sorun üzerinde Arnavutluk Emek Partisi ile aynı fikirde olmadığını belirtmek amacıyla ileri sürülmüştü.

Arnavutluk'u ziyaret ettiği sürece, konuğun isteklerine saygı gösterdik, Titocu basın coşup Kruşçev'in Arnavutlar'ın ağzını kapattığını yazmayı ihmal etmediği halde, konuğun isteklerine saygı gösterdik. Aslında bu, gerçeğe uyuyordu ama Kruşçev yoldaş bizi bu meselede ikna etmiş olmaktan çok uzaktı ve Titocular da bunu oldukça kesin biçimde öğrendiler. Çünkü konuk, ülkemizden ayrılır ayrılmaz, Arna-

vutluk Emek Partisi artık kendini konuğumuzun koştuğu şartlara tabi hissetmedi ve kendi Marksist-Leninist yoluna devam etti.

Kruşçev yoldaş, diğerlerinin yanısıra, Vukmanovich Tempo'ya da verdiği demeçlerde, tonu açısından tavrımızı Yugoslavlarınki ile mukayese etmiş ve Arnavutların tavrıyla uyuşmadığını söylemiştir. Kruşçev yoldaş'ın Vukmanoviç Tempo'ya, sosyalist kampın ve Arnavutluk'un bu düşmanına verdiği demecin yanlış olduğunu ve mahkûm edilmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Biz, kişinin hak ettiği muameleyi görmesi taraftarıyız, ve kendi payımıza, Kruşçev yoldaş'ın revizyonistlere karşı uzlaşıcı tavrını onaylamıyoruz. Çünkü halkımız insan düşmanıyle sert bir dille, sevdiğiyle de tatlı konuşmalı der.

Bazı yoldaşlar, bizim, Titoculara karşı benimsediğimiz tavrın nedeni hakkında yanlış fikirlere sahipler. Bizim sözde revizyonizme karşı mücadele bayrağını elimizde tutmak hevesinde olduğumuzu ya da bu soruna dar bir açıdan, tam anlamıyla milliyetçi bir açıdan baktığımızı ve bu nedenle de, tam olarak «şovenist bir yol» denmezse de, «dar milliyetçilik» yoluna girdiğimizi iddia ediyorlar. Arnavutluk Emek Partisi, Yugoslav revizyonizmi sorununa Marksizm-Leninizm açısından bakmıştır ve bakmaktadır; revizyonizmi uluslararası komünist hareket için esas tehlike, sosyalist kampın birliği için esas tehlike olarak görmüştür, görmektedir ve buna karşı mücadele vermektedir.

Ama enternasyonalist olduğumuz gibi, aynı zamanda, belli bir ülkenin, Arnavutluk'un komünistleriyiz. Biz Arnavutluk komünistleri, eğer kutsal ülkemizin özgürlüğünü, Titocu revizyonist kliğin, Arnavutluk'un işgalini hedef alan (ki, bu herkesin bildiği bir gerçektir) tertip ve yıkıcı saldırılarına karşı tutarlı olarak ve azimle savunmazsak, komünist adını taşımazdık. Biz Arnavutluk komünistlerinin, Arnavutluk'u Tito'nun, A.B.D. emperyalistlerinin, Yunanlıların ya da İtalyanların avı haline getirmemize izin verilebilir miyiz? Hayır, asla!

Bazıları ise Yugoslavlar aleyhinde konuşmamamızı öğütleyerek, «Neden korkuyorsunuz? Sizi Sovyetler Birliği savunu-

yor,» diyor. Bu yoldaşlara daha önce de söyledik ve şimdi de söylüyoruz ki, ne bu Yugoslav Troçkistlerden ne de başkalarından korkmuyoruz. Sovyetler Birliği'nin bizi savunmuş olduğunu, halen savunduğunu ve savunacağını söyledik ve tekrar söylüyoruz. Ama biz Marksist-Leninistleriz ve onların varlığını ortadan kaldırana kadar bir an bile revizyonistlerle emperyalistlere karşı olan mücadeleyi gevşetmemeliyiz. Çünkü, eğer Sovyetler Birliği seni savunacaksa, önce sen kendini savunmalısın.

Yugoslavlar bizi sözde «şovenist olmakla, onların içişlerine müdahale etmekle ve Arnavutluk-Yugoslavya sınırlarının yeniden gözden geçirilmesini talep etmekle» suçluyorlar. Dostlarımızdan bir kısmı da, biz, Arnavutluk komünistlerinin bu tellerden çaldığımızı sanıyor ve ima ediyor. Böyle düşünen dostlarımıza vahim bir hataya düştüklerini söylüyoruz. Biz şovenist değiliz, sınırların gözden geçirilmesini ne talep ettik ne de ediyoruz. Ancak Titoculardan talep ettiğimiz ve sürekli olarak talep edeceğimiz ve bu uğurda onları sonuna kadar teşhir edeceğimiz bir şey var Bu ise, Kosova ve Metohia'daki Arnavut azınlığa karşı katliam suçunu işlemekten vazgeçmeleri, Kosova'daki Arnavutlara karşı beyaz tedhişten vazgeçmeleri, Arnavutları doğdukları topraklardan sürüp, 'kitle halinde' Türkiye'ye göndererek sınır dışı etmekten vazgeçmeleridir. Yugoslavya'daki Arnavut azınlığın haklarının, Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti Anayasası'na göre tanınmasını talep ediyoruz. Bu şovenist bir tavır mıdır, yoksa Marksist mi?

Bu meselelerdeki tavrımız budur. Ama eğer Titocular barış içinde bir arada yaşamadan, barıştan, iyi komşuluk ilişkilerinden söz eder ve bir yandan da, tertipler düzenler, sınırlarımıza saldırmak ve sosyalist Arnavutluk'u bölüp Yunan kralcı-faşistleri ile paylaşmak için Yugoslavya'da bir ücretli askerler ve faşistler ordusu kurarsa; o zaman biz, yalnızca yeni Arnavutluk'taki Arnavutların değil, Titocu'nun esareti altında yaşayan bir milyon Arnavutun da, katilleri engellemek için elde silah, ayaklanacağından eminiz. Marksist olan budur ve herhangi bir şey olursa, yapılacak olan da budur. Ar-

navutluk Emek Partisi, hiç kimsenin Arnavutluk halkının hakları ile siyaset oynamasına izin vermez.

Başkalarının iç işlerine müdahale etmeyiz ama işler, Yugoslav revizyonizmine karşı verilen mücadelenin bir gevşemenin sonucu olarak, Bulgaristan gibi dost bir ülkede, Arnavutluk'un Federal Yugoslavya sınırlarına dahil edildiği bir harita basılacak kadar ileri giderse, sesimizi çıkarmamazlık edemeyiz. Bunun bir memurun bir teknik hatası sonucu olduğu bize anlatıdı ama, neden daha önce böyle bir hata yapılmamıştı?

Bunun tek başına bir vaka olduğu sanılmamalıdır. Sremska Mitrovitsa'daki bir toplantıda, Rankoviç haydudu, her zamanki gibi Arnavutluk'a saldırdı ve İtalyan neo-faşistlerinin demokrasisinin bizimkinden daha ileri olduğunu iddia ederek, ülkemizi «dikenli tellerle sınır muhafızlarının çizmelerinin hüküm sürdüğü bir cehennem» olarak nitelendirdi.

Rankoviç'in söyledikleri bizim için hiç önem taşımazdı, ama bu toplantıya katılan Belgrad'daki Sovyet ve Bulgar Büyükelçileri bu sözleri en büyük sükunetle dinlediler ve en ufak bir protestoda bulunmadılar. Bununla ilgili olarak Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile Burgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi üyelerine yoldaşça bir protestoda bulunduk.

Arnavutluk Emek Partisi Merkez komitesi'ne cevap mektubunda, Jivkov yoldaş, protestomuzu reddetmek ve Rankoviç haydudunun konuşmasını olumlu bir konuşma olarak nitelendirmek cüretinde bulundu. Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreterinin, sosyalist Arnavutluk'u cehenneme benzeterek ona böylesine büyük bir hakarette bulunan Rankoviç gibi bir haydudun konuşmasını olumlu olarak tanımlayacağım asla aklımıza getirmezdik. Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri'nin bu yakışmıyan hakaretini küçümseyerek reddetmekle kalmıyoruz, Bulgar Komünist Partisi ile kahraman Bulgar halkının da, bunu duysalar, tam anlamıyle isyan edeceğine kesinlikle inanıyoruz. Eğer birbirimize karşı böyle büyük hatalarda bulunursak, işler hiç de yolunda gitmez.

Kruşçev yoldaşla asla, asla anlaşamayız ve o zaman da,

Arnavutluk'taki Yunan azınlığı konusunda Sofokles Venizelos ile yaptığı konuşmalara ilişkin olarak onu da protesto ettik. Kruşçev yoldaş, Arnavutluk'un sınırlarının ihlâl edilmez ve kutsal olduğunu ve onlara dokunan herkesin saldırgan sayıldığını çok iyi bilir. Arnavutluk halkı, birisi sınırlarına dokunursa, kanlarının son damlasına kadar savaşacaktır. Kruşçev yoldaş, Venizelos'a Korça'da kardeş gibi birlikte çalışan Yunanlılar ile Arnavutları gördüğünü söylediğinde vahim bir hataya düştü. Korça'da hiç bir şekilde bir Yunan azınlık yoktur, ama Yunanlıların, bütün Arnavutluk'a olduğu gibi, Korça bölgesine karşı da yüzyıldır süren bir hırsları vardır. Gjirokastra'da çok az bir Yunan azınlık vardır. Kruşçev yoldaş onların her türlü hakka sahip olduklarını; diğer Arnavutluk yurttaşlarına tanınan haklara ek olarak kendi dillerini kullandıklarını, kendi kiliseleri ile okulları da olduğunu biliyor.

Yunanlıların ve bu arada Sofokles Venizelos'un, Arnavutları katledip Arnavutluk'un güneyinde koskoca bölgeleri ateşe veren Elefteriyos Venizelos'un, o kudurmuş Yunan şovenisti'nin, Büyük Yunanistan fikrinin babası Elefteriyos Venizelos'un oğlunun Arnavutluk'u bölmek ve özerklik sloganı altında ilhak etmek hedefini güttüğü gayet iyi biliniyor. Kruşçev yoldaş Arnavutluk Emek Partisi'nin, Arnavutluk hükümeti'nin ve halkının bu soruna ilişkin tutumunu çok iyi biliyor. Bunu bile bile Sofokles'e hak ettiği cevabı vermemek, umutlarla hayallere kapılınmasına izin vermek ve bir İngiliz ajanının bir şovenist arzularını Arnavut yoldaşlara ileteceğini söylemek —işte bizce kabul edilemez— olan ve mahkûm edilmeyi gerektiren budur.

Kruşçev yoldaş, biz Sofokles Venizelos'a cevabımızı verdik, sizin de bunu basın kanalıyle öğrenmiş olduğunuzu sanıyoruz. Sizin Sofokles Venizelos ile siyaset oyunları oynamanıza karşı değiliz, ama bizim sınırlarımız ve haklarımız üzerinde siyaset oyunları oynamaktan kaçının. Çünkü böyle bir şeye daha önce izin vermediğimiz gibi, şimdi de vermeyeceğiz. Ve bunu da milliyetçi sıfatıyle değil, enternasyonalist sıfatıyle yapıyoruz.

İçinizden bazıları size bu söylediklerimin yersiz olduğunu,

bu toplantının düzeyine yaraşmayan sözler olduğunu düşünebilir. Sizi memnun etmek ve sıramı savmak için, sözümona teorik tonda bir konuşma hazırlamak, genellemeler ve alıntılar kullanmak, genel şartlara değinen bir rapor hazırlamak benim için zor olamazdı.

Ama Arnavutluk Emek Partisi'ne göre şimdi bunun sırası değil. Söylediklerim, bazılarına saldırı gibi görünebilir ama, bunlar daha önce, gerekli olduğu yer ve zamanlarda, Leninist ilkeler dahilinde yapılmış, normal akışlarını izleyen eleştirilerdir. Ama bir yanlışın diğerini izlediğini görerek, susmak bir hata olurdu. Çünkü tutumlar, gerçekler ve pratik, teoriyi doğrular, zenginleştirir ve yaratır.

Bükreş Toplantısı ne kadar çabuk düzenlendi ve Çin Komünist Partisi ne kadar çabuk «doğmatizm»le mahkûm edildi! Peki ama, revizyonizmi mahkûm edecek bir Konferans niçin aynı hızla düzenlenmedi?

Sovyet yoldaşların iddia ettiği gibi, revizyonizm tam anlamıyle teşhir edilmiş midir? Hayır, hiç bir şekilde edilmemiştir! Revizyonizm birinci tehlikeydi hâlâ da öyle olmakta devam ediyor, Yugoslav revizyonizmi tasfiye edilmemiştir ve onu ele alma şeklimiz de, her türlü eylem için ona meydanı boş bırakıyor.

Ve diğer partilerde de modern revizyonizmin rahatsız edici belirtilerine rastlanmadığı söylenebilir mi? Buna «hayır» diyen herkes bu tehlikeyi görmemek için gözlerini yumuyordemektir ve günün birinde uyanıp bir de bakacağız ki, başımıza hiç umulmadık şeyler gelmiş. Biz Marksistiz ve Lenin'in yaptığı, bize de öğrettiği gibi çalışmalarımızı tahlil etmeliyiz. O, hatalardan korkmazdı, hatalara dosdoğru bakar ve onları düzeltirdi. Bolşevik Partisi'nin çeliğine böyle su verildi, bizim partilerimizin çeliğine de böyle su verildi.

Peki ama, partilerimizin safları arasında ne oluyor? 20. Kongre'den beri kampımızda ne oluyor? Suslov yoldaş iyimser olabilir. Zaten o, bu duygusunu, Komite'nin Ekim toplantısında, Arnavutluk Emek Partisi delegesi Hüsnü Kapo'yu, olayları kötümserce ele aldığı için kınarken de ifade etti. Biz, Arnavutluk komünistleri Partimiz ve halkımızın tarihinin en karanlık anlarında bile kötümser olmadık ve asla olmayacağız, ama daima gerçekçi olacağız.

Birliğimiz hakkında çok şey söylendi. Bu temel bir noktadır ve onu güçlendirip çeliğine su vermek için mücadele vermeliyiz. Ama gerçek şudur ki, birçok önemli ilke sorununda aramızda hiç birlik yoktur.

Arnavutluk Emek Partisi durumların, Marksist-Leninist bir tahlilin ışığı altında yeniden gözden geçirilmesi ve düzeltilmesi gerektiği fikrindedir. Stalin ve eserlerinin eleştirilmesi sorununu ele alalım. Partimiz, Marksist-Leninist bir Parti, olarak, kişiyi putlaştırmanın partiler ve komünist hareketin kendisi için yabancı ve tehlikeli bir belirti olduğunun tamamen bilincindedir. Marksist partiler, kitlelerin faaliyetini engelleyen, rollerini inkâr eden, parti yaşantısının gelişmesiyle ve buna hakim olan kanunlarla çelişen bireyi putlaştırmanın yalnızca gelişmesine izin vermemekle kalmamalı; fakat belli bir ülkede ortaya çıkmaya başladığı ya da çıkmış olduğu zaman, bunu kökünden söküp atmak için var kuvvetiyle mücadele etmelidir. Buna bu açıdan bakınca, bireyi, Stalin'i putlaştırmanın parti yaşantısında tehlikeli bir belirti olarak eleştirilmesi gerektiği konusunu tamamen kabul ediyoruz. Ama bizim fikrimizce, 20. Kongre ve özellikle Kruşçev yoldaş'ın gizli raporu, Stalin yoldaş sorununu, tarafsız, Marksist-Leninist bir biçimde doğru olarak ortaya koymamıştır.

Bu soruna ilişkin olarak Stalin, Kruşçev yoldaş ve 20. Kongre tarafından şiddetle ve haksız yere mahkûm edilmiştir. Stalin yoldaş ve eserleri yalnızca Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne ve Sovyet halkına değil, hepimize aittir. Tıpkı Kruşçev yoldaş'ın Bükreş'te, anlaşmazlıkların Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile Çin Komünist Partisi arasında değil, Çin Komünist Partisi ile uluslararası komünizm arasında olduğunu söylemesi gibi, tıpkı 20. ve 21. Kongre Kararlarının aynı şekilde bütün komünist ve işçi partilerince kabul edildiğini söylemenin onun hoşuna gitmesi gibi; Stalin'in eserleri hakkında yargıya varırken de yine böyle yüce gönüllü ve tutarlı olunmalıdır ki, dünya komünist ve işçi partileri bunu vicdan rahatlığı ile kabul etsin.

Bu meselede ne iki ölçü ne de iki kıstas söz konusu olabilir. Öyleyse, neden Stalin yoldaş, dünyadaki diğer komünist ve işçi partilerine daha önce danışmaksızın 20. Kongre'de

mahkûm edildi? Neden Stalin konusundaki bu «afaroz» birdenbire dünya komünist ve işçi partilerine ilan edildi ve neden birçok kardeş parti, ancak emperyalist basın Kruşçev yoldaş'ın gizli raporunu her yerde yayınladığı zaman öğrendi?

Stalin yoldaşın mahkûm edilmesini, komünist ve ilerici dünyaya Kruşçev yoldaş zorla kabul ettirdi. Hiç ummadığımız bir anda, Sovyetler Birliğinin büyük nüfuzunu kullanarak, bu tür bir meseleyi blokumuza zorla kabul ettirdiği zaman partilerimiz, bu şartlar altında ne yapabilirdi?

Arnavutluk Emek Partisi kendini büyük bir çıkmazda buldu. Stalin yoldaşı bu şekilde ve Kruşçev yoldaş'ın yaptığı biçimde mahkûm etmek konusunda ikna olmamıştı ve asla olmayacak. Partimiz, bu meselede genel olarak 20. Kongre'nin formülünü kabul etti ama yine de ne Kongre'nin koyduğu kısıtlamalara bağlı kaldı, ne de ülkemiz dışından yapılan şantaj ve sindirme hareketlerine boyun eğdi.

Arnavutluk Emek Partisi, Stalin sorununda gerçekçi bir tavrı muhafaza etti. Hayattayken kimsenin ortaya çıkıp eleştirecek «cesarete sahip olmadığı» ama öldükten sonra birçok çamur atılan bu şanlı Marksiste karşı, bu haklı ve şükranlarımızı gösteren bir tavırdı. Öbür türlü, Sovyetler Birliği'nin dünyanın ilk Sosyalist Devletinin kurulduğu bütün bir şanlı döneminin, Sovyetler Birliği'nin kuvvetlenip emperyalist tertipleri başarıyla yenilgiye uğrattığı, Troçkistleri, Buharincileri ve bir sınıf olarak kulakları ezdiği, ağır sanayi ile kollektivizasyonun inşasının zafere ulaştığı, tek kelimeyle, Sovyetler Birliği sosyalizmi kurmada başarıya ulaşan muazzam bir güç haline geldiği zaman, İkinci Dünya Savaşında efsanevî bir kahramanlıkla savaşıp faşizmi yenerken halklarımızı kurtarırken, güçlü bir sosyalist kamp kurulduğu zaman ve daha bir çok şeylerin olduğu dönemin —Sovyetler Birliği'nin bütün bu şanlı dönemi bir öndersiz bırakılmaktadır.

Arnavutluk Emek Partisi, şu anda bilfiil yapılmakta olduğu gibi, Stalin'in adının ve büyük eserinin bütün bu dönemden silinmesinin doğru, normal ya da Marksist bir davranış olmadığı düşüncesindedir. Hepimiz, Stalin'in iyi ve ölümsüz eserini savunmalıyız. Bunu savunmayan kişi, bir oportünist ve bir korkaktır .

Bir kişi olarak ve Bolşevik Komünist Partisi'nin önderi olarak, Lenin'in ölümünden sonra, Stalin yoldaş, aynı zamanda, komünizmin dünyanın her yerindeki zaferlerinin pekişmesine ve ilerlemesine çok olumlu bir şekilde ve büyük bir yetki ile yardımcı olan, uluslararası komünizmin en önemli önderiydi. Stalin yoldaş'ın bütün teorik eserleri, dahi öğretmenine, yüce Lenin'e ve Leninizm'e olan bağlılığının canlı bir kanıtıdır.

Stalin bütün dünyadaki işçi sınıfı ile emekçilerin hakları için mücadele verdi, halk demokrasisi ülkelerimizdeki halkların özgürlüğü için büyük bir tutarlılıkla sonuna kadar mücadele etti.

Durumu yalnızca bu açıdan ele alınca, Stalin yalnızca Sovyet komünistlerine değil, tüm komünist dünyaya aittir, yalnızca Sovyet işçilerine değil, tüm dünya işçilerine aittir.

Kruşçev yoldaş ile Sovyet yoldaşlar meseleyi bu yaklaşımla ele almış olsalardı; yapılmış olan vahim hatalardan kaçınılabilirdi. Ama onlar, Stalin sorununu çok basit bir şekilde ve yalnızca Sovyetler Birliğinin bir iç meselesi açısından ele aldılar. Ancak, Arnavutluk Emek Partisi'ne göre, bu açıdan bile olsa tek yanlı bir şekilde ele aldılar. Yalnızca onun hatalarını gördüler; büyük çalışmalarını Sovyetler Birliği'nin güçlenmesine, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin pekişmesine, Sovyetler Birliği ekonomisinin, sanayiinin, kolhozcu tarımının kurulmasına olan büyük katkısını, Sovyet halkının Alman faşizmine karşı kazandığı büyük zaferde onlara önderlik etmesini hemen hemen tamamen bir yana bırakıyorlar.

Stalin hata yaptı mı? Elbette yaptı. Kahramanlıkla, sınama, mücadele, zaferlerle dolu böylesine uzun bir sürede yalnız Jozef Stalin'in değil, kollektif bir organ olarak önderliğin de hata yapması kaçınılmazdır. Çalışmalarında hiç hata yapmadığını hangi parti, hangi önder iddia edebilir? Sovyetler Birliğinin şimdiki önderliği eleştirilince, Sovyet önderliğindeki yoldaşlar bize, ileriye bakmamızı ve geçmişi unutmamızı öğütlüyor, polemikten kaçınmamızı söylüyorlar ama iş Stalin'e gelince, yalnızca ileriye bakmamakla kalmıyor oldukları yerde tam bir devir yaparak Stalin'in

çalışmalarındaki zayıf noktaları yakalamak için büsbütün geriye dönüyorlar.

Doğaldır ki, bir kişi olarak Stalin'i putlaştırma alt edilmelidir. Ama, iddia edildiği gibi, bu kişiyi putlaştırmayı destekleyenin Stalin'in kendisi olduğu söylenebilir mi? Kişiyi putlaştırma kesinlikle yıkılmalıdır. Ama, Stalin'in adını ağzına alanı parmakla gösterecek ya da Stalin'den bir alıntı yapana vakit geçirmeden ve büyük bir heyecanla yan yan bakacak kadar ileri gitmek gerekli ya da doğru muydu? Bazı kimseler Stalin'in heykellerini yıktılar ve Stalin'in adı verilmiş kentlerin adını değiştirdiler. Ama daha öteye gitmeye ne gerek var? Bükreş'te Kruşçev yoldaş, Çinli yoldaşlara dönerek, «Bir at leşini sürüklüyorsunuz,» «İsterseniz gelin de kemiklerini alın,» demişti. Bu sözlerle, Stalin'i kastediyordu.

Arnavutluk Emek Partisi, bu davranışlara ve Jozef Stalin'in eserlerinin ve kişiliğinin bu şekilde değerlendirilmesine karşı olduğunu şiddetle bildirir.

Sovyet yoldaşlar; dünya komünistlerinin yüreklerinde, ancak Sovyetler Birliği'nin disiplin ve otorite duygusunun bir patlama yapmasını önlediği böylesine bir şok yaratmaksızın, hem Stalin'in hem de önderliğin hatalarının doğru şekilde ele alınması, düzeltilmesi imkânı varken, bu sorular neden bu şekilde ve bu kadar çarpıtılmış bir biçimde ortaya atıldı?

Mikoyan yoldaş, Stalin yoldaş'ı hayattayken eleştirmeye cesaret edemediğimizi, çünkü böyle bir şey yaparsak boynumuzu vurduracağını söylemişti. Eminiz ki, kendisini doğru olarak eleştirirsek, Kruşçev yoldaş boynumuzu vurdurmaz.

20. Kongre'den sonra, Polonya'da bildiğimiz olaylar meydana geldi, Macaristan'da karşı-devrim patlak verdi, Sovyet sistemine saldırılar başladı, dünyanın birçok komünist ve işçi partilerinde karışıklıklar çıktı ve sonunda bu oldu.

Şu soruyu soruyoruz: Neden, 20. Kongre'den sonra, uluslararası komünist harekette, kampımız saflarında bunlar oldu? Yoksa bunlar, Arnavutluk Emek Partisi önderliği sekter, dogmatist ve kötümser olduğu için mi meydana geliyor?

Bu tür bir şeyin, bizim için olağanüstü önemi olmalı ve bu illetin kaynağını arayıp tedavi etmeliyiz. Ama doğaldır ki, bu hastalık hain Tito'nun sırtını sıvazlayıp, Sovyet yoldaşların iddia etiği gibi, taslağa modern revizyonizmin tamamen ortadan kaldırıldığını da koyarak tedavi edilmez.

Leninizmin otoritesi tayin edici olmuştur ve tayin edicidir. Yanlış görüşlerin her yerde ve radikal bir biçimde yok edileceği şekilde yerleştirilmelidir. Biz komünistler için başka çıkar yol yoktur. Eğer dobra dobra söylenmesi şart olan ve gerekli olan şeyler varsa, ki vardır, iş işten geçmeden şimdi, bu toplantıda bunlar söylenmelidir. Biz, komünistlerin geceleri vicdan huzuru içinde yatması gerektiğine, birliklerini, kuşkularını kendilerine saklamaksızın, kayırma ya da nefret duyguları beslemeksizin sağlamlaştırmaya uğraşmaları gerektiğini düşünüyoruz. Bir komünist yüreğindeki duyguları açıkça söyler ve meseleler doğru olarak yargılanır.

Bazı kimseler küçük partimizin söylediklerinden hoşnut kalmayabilir. Küçük partimiz tecrit edilebilir, ülkemiz, sözde halkımıza önderliklerinin bir işe yaramadığını ispat etmek için iktisadî baskıya tabi tutulabilir, Partimize saldırıda bulunabilir, ki bulunuluyor da—, Michael Suslov, Arnavutluk Emek Partisi'ni burjuva partileri ile bir tutuyor ve önderlerini Kerensky'ye benzetiyor. Fakat bu bizi sindirmiyor. Bazı dersler aldık. Rankoviç, Arnavutluk Emek Partisi için daha kötü şeyler söylemedi, Tito bize Göbels adını taktı, ama yine de biz Leninistiz, onlar ise Troçkist, hain, ve emperyalizmin uşakları ve ajanlarıdır.

Arnavutluk Emek Partisi ile Arnavutluk halkının, Sovyetler Birliği ile Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ni ne kadar çok sevdiğini, ne kadar saydığını ve onlara ne kadar sadık olduklarını pratikte gösterdikleri ve Arnavutluk Emek Partisi'nin bazı Sovyet önderlerinin yanlış hareketlerini eleştirmesinin, görüşlerimiz ve tutumumuzun değiştiği anlamına gelmediğini vurgulamak istiyorum. Biz Arnavutlar, Marksist olarak bu yoldaşları eleştirme cesaretini onlardan nefret ettiğimiz için değil, onlara değer verdiğimiz

ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile Sovyet halkını her şeyden çok sevdiğimiz için buluyoruz.

İşte biz Sovyetler Birliği'ni, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ni ve Sovyet önderliğini böyle seviyoruz. Marksist sertliğimizle ne düşündüğümüzü onlara yoldaşça söylüyor, yüreğimizi açıyor, içtenlikle davranıyoruz, Hiç bir zaman iki yüzlü olmadık, olmayacağız da.

Gösterdiğimiz sertliğe rağmen, Sovyetler Birliği Komünist Partisi, yapabileceğimiz yanlışlıklara aldırmaksızın, bizi yine kendine yakın tutacaktır. Ama Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve dünyadaki diğer komünist ve işçi partileri, bizi samimi olmamakla, arkalarından konuşmakla ya da yüz bayrağa bağlılık yemini etmekle suçlamayacaktır.

Sözlerimi bitirirken, Editörlük Komisyonunca bize verilen Önerge Taslağı üzerinde birkaç kelime söylemek istiyorum. Delegasyonumuz bu Taslağı göz önüne aldı ve dikkatle inceledi. Yeni Önerge Taslağında, Sovyet Delegasyonunca daha önce verilmiş ve sözü geçen Komisyonun çalışmasının temelini oluşturmuş olan ilk şekli üzerinde birçok değişikliğe gidilmiş. Yapılan değişiklikle, yeni Önerge Taslağı eskisinden çok daha iyi hale gelmiş, birçok önemli fikrin üzerinde ısrarla durulmuş, birtakım tezler daha doğru olarak formüle edilmiş ve Çin Komünist Partisi'ne karşı ileri sürülen iddiaların büyük çoğunluğu reddedilmiştir.

Bu Komisyonun toplantısında Partimiz Delegasyonu, kısmen kabul edilen birçok öneriler ileri sürdü. Delegasyonumuz, ilkelere ilişkin bazı önemli meselelerin taslak halindeki belgede kalması konusunda diğerleriyle anlaşma halinde olmadığı halde, anlaşmaya varmadığı bütün sorularda görüşlerini yeniden ifade etmek hakkını muhafaza hakkıyla, bu belgenin bu toplantıya sunulması hususunda onayını verdi. Biz her şeyden önce, üzerinde uyum sağlanmamış o beş sorunun herkesin oy birliğiyle onayını kazanacak bir belge saptayabilmemiz için, üzerinde bir uyum sağlanmamış olan o beş sorunun çözümlenmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Biz Önergede, Thorez yoldaş'ın bu yakınlarda ifade ettiği ve hem de hem Suslov yoldaş'ın Editörlük Komisyonunun

toplantısındaki konuşmasında ileri sürdüğü fikrinin, yani ancak sosyalizm bütün dünyada zafere ya da hiç değilse başka birkaç büyük emperyalist ülkede zafere ulaştığı zaman savaşın yasaklanmasının kesin, mutlak bir güvence altında olacağı fikrinin Önergede açık, kesinlikle belirtilmesi gerektiğinin çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Aynı zamanda, uluslararası komünist harekette hizipçi faaliyet ya da grup faaliyetlerinden söz eden paragraf da Önergeden çıkartılmalı. Çünkü, Komisyon toplantısında da işaret ettiğimiz gibi, bu birliği sağlamlaştırmaya değil, tam tersine temelinden sarsmaya hizmet eder. Ayrıca, kişiyi putlaştırmanın tehlikeli sonuçlarını ortadan kaldırmaya ilişkin kelimelerin kaldırılması, ya da gerçeği daha doğru olarak yansıtan, «birkaç partide ortaya çıkıp meydana gelen» ibaresinin eklenmesi taraflısıyız.

Bu sorunla ve Önerge taslağında bulunan diğer fikirlerimizle, bu toplantının vaktini almak istemiyorum. Delegasyonumuz, Önerge Taslağı tartışılırken, somut düşüncelerini ortaya atacaktır.

Bu toplantı sırasında, hatalarımızı mertçe görmek ve nerede olurlarsa olsun, ağırlaşma ve tehlikeli hale girme tehdidini taşıyan yaralarımızı tedavi etme cesaretini göstermemiz, iyi ve kutlanacak bir davranış olur. Yoldaşlar bizi haklı olarak ve gerçeklere dayanarak eleştirdikleri zaman, bunu bir saldırı saymıyoruz ama, yalnızca modern revizyonizme ve özellikle Yugoslav revizyonizmine karşı ısrarla mücadele verdiğimiz için, gerçeklere dayanmaksızın, bize «dogmatik», «sekter», «dar milliyetçi» demelerini asla, asla kabul etmeyeceğiz. Eğer birisi revizyonizme karşı mücadelemizi doğmatist ya da sekter adını verecek olursa, ona «Revizyonist gözlüklerini çıkartırsan daha açık görürsün» diyoruz.

Arnavutluk Emek Partisi, bu toplantısının tarihî bir toplantı niteliğinde kalacağını sanıyor. Çünkü bu, çarpık görüşleri teşhir edip kökünden sökmek için, uluslararası komünist ve işçi hareketimizin birliğini Marksist-Leninist temel üzerinde sağlamlaştırmak ve çelikleştirmek için düzenlediği Leninist Toplantıların geleneğini izleyen bir top-

lantı olacaktır. Emek Partimiz, birliğimizi, kardeşçe bağlarımızı, komünist ve işçi partilerimizin ortak faaliyetlerini sağlamlaştırmak için kararlılıkla çaba göstermeyi sürdürecektir. Başını Sovyetler Birliği'nin çektiği sosyalist kampın birliği, merkezinde şanlı Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin bulunduğu uluslararası komünist ve işçi hareketinin birliği, Partimizin gözünün bebeği gibi koruyacağı ve her geçen günle birlikte daha da sağlamlaştıracağı en kutsal şeydir.

(«Arnavutluk Emek Partisi Önemli Belgeleri «Cilt III'ten alınmıştır.)

ENVER HOCA

Arnavutluk Emek Partisi
Merkez Komitesi Birinci Sekreteri

7 KASIM 1961'DE ARNAVUTLUK EMEK PARTİSİNİN 20. KURULUŞ YILDÖNÜMÜ VE BÜYÜK EKİM SOSYALİST DEVRİMİNİN 44. YILDÖNÜMÜNÜ KUTLAMAK İÇİN TİRAN'DA YAPILAN TOPLANTIDAKİ KONUŞMA

Sevgili yoldaşlar,

Barış, demokrasi ve sosyalizm güçleri için çok elverişli olan yeni uluslararası şartlar altında Partimizin 20. kuruluş yıldönümünü kutluyoruz. Yirmi yıl önce, Arnavutluk Komünist Partisi kurulduğu sırada, dünya; kapitalist sistemin, halkları ezme ve onları vahşice sömürme sisteminin boyunduruğu altındaydı. Muzaffer sosyalizmin ilk ülkesi olan Sovyetler Birliği, o zaman dört yandan kapitalist ülkelerle çevrilmişti. Kıtalar, tümüyle emperyalizmin sömürgecilik boyunduruğu altında inliyordu. Uluslararası emperyalizmin en saldırgan çevreleri tarafından kışkırtılan en gerici burjuvazi güçleri, faşist ve militarist devletler, İkinci Dünya Savaşı'nı çıkartmış, bütün milletleri boyunduruk altına almışlardı ve büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin ürününe, Sovyetler Birliği'ne doğru vahşi hayvanlar gibi üşüşüyorlardı.

Yirmi yıl sonra bugün, dünyada köklü, büyük değişiklikler meydana geldi. Sovyet halklarının Büyük Yurtseverlik Savaşı sayesinde, önce faşizme karşı tarihî zafer elde edildi. Sovyetler Birliği, köleleştirilmiş Avrupa halklarının kurtarıcısı oldu. Yeni yeni devletler, kapitalist sistemden koptu ve sosyalizm yoluna koyuldu. Çin'de halk devrimi zafere ulaştı. Bu,

Ekim Sosyalist Devrimi'nden sonra en büyük tarihî olaydır. Sosyalizm, bir tek ülkenin sınırlarından çıktı ve Adriyatik kıyılarından Pasifik Okyanusu kıyılarına kadar uzanan bir dünya sistemi haline geldi. Bu, uluslararası işçi sınıfının en büyük tarihî zaferidir.

Bir milyardan fazla kişinin dahil olduğu, eşine rastlanmamış bir hızla gelişen büyük bir iktisadî ve askerî potansiyele sahip olan dünya sosyalist sistemi, bugün dünya tarihinin gelişmesindeki tayin edici etken haline gelmiştir. Büyük bir çekici, devrim yapıcı güç haline gelmiştr.

Dünya sosyalist sistemi güç geçtikçe, kapitalist sisteme olan tartışılmaz üstünlüğünü gösteriyor. Dünyadaki tüm ilerici güçlerin kalkanı; özgürlük ve barışın, demokrasi ve sosyalizmin zaptedilmez kalesi haline gelmiştir.

Sosyalizmin karşı konulmaz gelişmesi ve halkların milli kurtuluş mücadelelerinin yükselmesi, kaçınılmaz biçimde, emperyalizmin sömürgeci kölecilik sisteminin çökmesine yol açtı. Toplam nüfusu 1 milyar 200 milyondan fazla olan kırk iki yeni devlet, özgürlüğüne ve ulusal bağımsızlığına kavuştu. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, köleleştirilmiş ve emperyalizmin kontrolü altında olan ülkeler dünya yüzölçümünün yüzde 77'sini meydana getirir ve dünya nüfusunun yaklaşık olarak yüzde 70'ini oluştururken; şimdi böyle ülkeler yalnızca yüzölçümün yüzde 10'unu kaplıyor ve dünya nüfusunun yaklaşık olarak yüzde 3'ünü oluşturuyor. Emperyalizmin sömürgecilik sisteminin çözülmesi, dünya sosyalist sisteminin kurulmasından sonraki ikinci en büyük olaydır.

Sosyalizmin dünya sisteminin kurulması ve pekişmesi ile emperyalizmin sömürgecilik sisteminin çözülmesinin bir sonucu olarak, emperyalizmin hakimiyet alanı büyük ölçüde daraldı, genel bunalımı daha da derinleşti, bütün iç ve dış sınıfsal ve milli çelişkileri keskinleşti. Bugün emperyalizm artık dünyadaki tek ve mutlak hakim değildir. Artık dünyada efendilik taslayamaz. Kanunları dünyanın her yerinde geçmez. Kaçınılmaz sonuna doğru giden kapitalist sistemin önünde, milli ve toplumsal kurtuluş için uğraş veren tüm devrimci ve anti-emperyalist güçlerin etrafında birleş-

miş ve birleşmekte olduğu sosyalizmin dünya sistemi, güçlü ve yenilmez duruyor.

İçinde bulunduğumuz günlerin gerçeği budur ve bu gerçek, inandırıcı bir biçimde, bugün dünyadaki güçler oranının sosyalizmin yararına ve emperyalizmin zararına olarak, kökten ve kesinlikle değiştiğini gösteriyor. Sosyalizmin güçleri, millî kurtuluş, barış ve demokrasinin güçleri; emperyalizmin, sömürgeciliğin, savaş ve gericiliğin güçlerinden üstündür. Bütün bunlar dünyada yeni bir durum, emperyalizme karşı mücadeleyi daha da başarılı yürütmek ve barış ve sosyalist, milli kurtuluş, demokratik ve halk devrimlerinin yerine getirilmesi için çok elverişli şartlar yaratmıştır.

Arnavutluk Emek Partisi, dünyada meydana gelen derin değişiklikleri, ortaya çıkan yeni şartlar ve olguları tanımakta ve anlamaktadır. Ama, «yeni şartlar altında Marksizmin yaratıcı biçimde yorumlanması» sloganları altında, kendi sahte ve oportünistce görüş açılarını yayan günümüz revizyonistlerinin harcadığı tüm çabayı reddediyoruz. Onlar, görüşlerini Marksizmin daha ileri bir gelişmesi olarak satmaya uğraşıyorlar ve bu gibi görüş açılarına karşı tescil edilmiş herkesi doğmatik, sekter ve maceracı olarak aceleyle damgalıyorlar. Bunlar, bilinen taktiklerdir. Bunda yeni hiç bir şey, orijinal hiç bir şey yoktur. Bernstein'dan Tito'ya kadar bütün revizyonist ve oportünistler, «şartlardaki değişiklikler» ve «yeni olgular» perdesi altında, Marksizm'in temel ilkelerini inkâr etmişlerdir; V.İ. Lenin'in dediği gibi, her zaman doğmacılığa karşı savaşmak sloganının maskesi ardına gizlenip «doğmatizm sloganı»nı kullanarak, Marksizm'e karşı çıkmışlardır.

Dünyada meydana gelmiş olan değişikliklerden doğru, devrimci, Marksist-Leninist sonuçlar çıkartılmalıdır. Reformist ve pasifist hayaller yaratarak emperyalizme karşı mücadeleyi zayıflatmayacak; bu haklı mücadeleyi daha da güçlendirecek sonuçlar çıkartılmalıdır. Halkları devrimin gayesine yabancılaştırmayacak, daha da yakınlaştıracak; ulusal kurtuluşları uğrundaki mücadeleden saptırmayacak, fakat bu mücadeleyi hep daha yüksek bir düzeye ulaştıracak sonuçlar çıkartılmalıdır.

Savaş ve barış sorununu ele alalım. Güç dengesinde sosyalizmin yararına olan değişikliğin, emperyalizmin tabiatında da bir değişikliği getirdiği, emperyalizmin elinin ayağının bağlandığı, onun hiç bir şey yapamaz duruma düştüğü, savaş çıkartamayacağı ve daha başka saldırgan eylemlere girişemiyeceği anlamında mıdır? Böyle bir sonuç yalnızca yanlış değil, fakat aynı zamanda çok zararlıdır. Düşmanın kuvvetlerini olduğundan zayıf ve kendi kuvvetlerimizi olduğundan güçlü görmek, uyanıklığımızı azaltır ve bizi tehlikeli maceralara iter; tıpkı, kendi kuvvetlerimizi olduğundan zayıf ve düşmanın kuvvetlerini olduğundan güçlü görmenin, ilkesiz tavizlere, hatalara ve oportünist tutumlara yol açması gibi. Partimiz, bugün dünyadaki gerçek güçler dengesinden yola çıkarak, savaş ve barış sorununda her iki ihtimalin de göz önüne alınması gerektiğine ve hem savaşın önlenebileceği ve hem de emperyalistler tarafından savaş çıkartılabileceği ihtimallerine karşı hazırlıklı olmamız gerektiğine işaret etmiştir ve etmektedir. Şimdiki halde emperyalizmin çıkardığı bir dünya savaşının ve diğer saldırgan savaşların önlenebilmesinin hiç bir şekilde emperyalizmin önderlerinin «iyi niyetleri»ne değil; kudretli sosyalist kampın muazzam iktisadî, siyasî ve askerî gücüne, uluslararası işçi sınıfının birliğine ve mücadelesine, tüm dünya halklarının emperyalist savaş kışkırtıcılarına karşı kararlı uğraşların, tüm barışsever güçlerin birliğine ve kenetlenmesine dayandığına **içten inanıyoruz.**

Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Hükümeti, halk iktidarının varlığını sürdürdüğü yıllar boyunca, tüm sosyalizm kampının ve insan toplumunun barış ve ilerleme davası çıkarlarını olduğu gibi; halkımızın ve ülkemizin çıkarlarını, özgürlük ve ulusal bağımsızlığın çıkarlarını tam olarak gözeten bir dış siyaseti kararlı ve tutarlı olarak izlemiştir. Arnavutluk Emek Partisi'nin dış siyasetinin temeli daima şunlar olmuştur ve olmaktadır: Başında Sovyetler Birliği'nin bulunduğu sosyalist kamp ülkeleriyle dostluk, kardeşçe işbirliği ve karşılıklı yardım ve destek ilişkilerinin devamlı olarak güçlendirilmesi; kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının devrimci mücadelesini olduğu gibi, ezilen halklar ve ulus-

ların ulusal kurtuluş, anti-emperyalist ve anti-sömürgeci mücadelesi için destek; Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'nin kapitalist ülkelerle, özellikle komşu ülkelerle barış içinde birlikte yaşama ilişkilerini güvence altına alacak çabalar; dünyada ve Balkanlar ile Adriyatik bölgesinde barışın korunması ve sağlamlaşması için çabalar; başında Amerika Birleşik Devletlerinin bulunduğu emperyalist güçler ve bunların, ülkemizin çevresindeki ortaklarıyle maşalarının, örneğin İtalyan emperyalistleri, Yunan kralcı-faşistleri ve Yugoslav revizyonistlerinin, izlediği savaş ve saldırı siyasetinin teşhiri.

Partimiz ve Hükümetimiz, dış politikada, dünya barışının korunması ve güçlenmesi için harcadıkları çabalarda daima diğer sosyalist ülkelerle el ele yürümüştür. En önemli uluslararası sorunların çözümlenmesinde, daima Sovyetler Birliği'nin ve bütün diğer sosyalist ülkelerin genel çizgisini onaylamış ve yorulmak bilmeden desteklemiştir. Ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'nin bu dış politikası da, bunu daima ortak davamızın yararına hizmet eden doğru bir politika saymış olan Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin tam onayıyle karşılanmıştır.

Ancak, son zamanlarda, N. Kruşçev ve şürekâsı sırtlarını çevirdiler ve bizi gâh «maceracı ve savaş kışkırtıcısı» olmakla, gâh emperyalizm ile bir «uzlaşma» yapmakla suçlamaktadır. Hakaretler ve uydurmalar dışında, bizi suçlayanların Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'nin dış siyasetinin değiştiğini ispat edecek tek bir kanıtları, tek bir olguları yoktur. Dış siyasetimizde hiçbir şey değişmemiştir. Savaş ve barış sorunlarında ya da diğer Devletlerle, özellikle komşu Devletlerle olan ilişkilerimiz ya da emperyalizme karşı ve Yugoslav revizyonistlerinin teşhiri için mücadele konusunda tutumumuz da değişmemiştir.

Arnavutluk Emek Partisi'nin yirmi yıllık yaşantısı ve devrimci mücadelesi, emperyalizm ve cellatlarına karşı kahramanca kavga vermiş ve halen de vermekte olan halkımızda derin bir öfke ve kızgınlık yaratan bütün bu adi hakaretlerle uydurmaları reddeder. Arnavutluk Emek Partisi'ne Parti önderliğine itham ve hakaret edenler iddialarını kanıtlayacak

tek bir gerçek bile ileri süremezken, biz onların emperyalizme karşı mücadele mevziilerinden uzaklaştıklarını açıkça gösteren birçok belgelenmiş olguyu sunacak durumdayız; Düşmanlarımız hakkında hiç bir zaman hayaller beslemedik, onları kucaklayıp öpmedik, onlara iltifat etmedik ve okşamadık, onların önünde asla eğilmedik. Partimiz ve Hükümetimiz barış ve sosyalizmin düşmanlarına karşı daima sağlam, ilkeli Marksist-Leninist tavrı sürdürmüştür. İster A.B.D. ya da İngiliz, ister Fransız ya da İtalyan olsun, emperyalistleri ve onların savaş ve saldırı politikasını keskin ve sürekli şekilde teşhir etmiştir. Emperyalizme karşı mücadele vermek için ayaklanan halkların haklı davasında uzlaşmaz davranmış ve bu davayı yorulmadan kayıtsız şartsız desteklemiştir. Emperyalizmin bütün saldırgan girişimlerini kararlı biçimde mahkûm ederek, emperyalizme karşı kutsal mücadelelerinde kardeş Cezayir, Küba, Kongo ve Laos halklarına ve diğer halklara tüm desteğini vermiştir.

Bu 20 yıl süresince Partimizin emperyalizme yaptığı bütün bu «iyilikler»e karşı, Partimiz; emperyalizm ve maşaları tarafından, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne karşı sürekli tertip ve provokasyonlar, şaşırtmacalar, şantaj ve birbirini izleyen iftiralar şeklinde yürütülen şiddetli ve insafsız bir mücadeleyle ödüllendirilmiştir.

Bizi emperyalizmden korkmakla, önemli uluslararası sorunların çözümlenmesinde sorumluluk yüklenmekten korkmakla suçluyorlar. Bunlarla, Almanya ile bir barış paktı yapılmasını ve Batı Berlin sorununun çözümlenmesini kastediyorlar. Arnavutluk Emek Partisi ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Hükümeti emperyalizmden korkmamıştır ve asla korkmaz; sosyalist bir ülke ve Varşova Paktı'nın bir üyesi olarak sorumluluklarından korkmamışlardır ve asla korkmazlar ve enternasyonalist görevlerini şerefle ve titizlikle yerine getirmişlerdir. Arnavutluk Emek Partisi ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Hükümeti'nin Almanya sorununa karşı tutumu,» bütün dünyaca bilinmektedir, herkesçe bilinen belgelerin kapsamı içindedir. Arnavutluk Emek Partisi ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti Hükümeti, Alman sorununun barışçıl bir çözümü için, Sovyetler Birliği ile Demokratik Alman

Cumhuriyeti'nin çabalarını daima desteklemiştir ve kararlılıkla desteklemektedir. Partimiz ve Hükümetimizin görüş açısı, Almanya ile bir barış paktı yapılmasının ve Batı Berlin sorununun da bu temel üzerinde çözümlenmesinin vaktinin çoktan olgunlaştığı ve Arnavutluk Halk Cumhuriyetinin, Demokratik Alman Cumhuriyetinin diğer sosyalist ülkelerin çıkarlarına Avrupa'da barış ve güvenliğin çıkarlarına olan zorunlu tedbirler olduğu şeklindeydi ve yine de öyledir. Herhangi bir ertelemenin yalnızca düşmanlarımızın çıkarına hizmet edeceğine inandığımız için, bu sorunların en kısa zamanda çözümlenmesini savunduk ve savunuyoruz. Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesi'nin Alman sorununa ilişkin bildirisinde, «herhangi bir durumda ve herhangi bir tehlikeli anda, Sovyetler Birliği ve diğer kardeş ülkelerle birlikte sonuna kadar savaşacağız; herhangi bir fedakârlıktan kaçınmaksızın her vesile ile de daima olduğu gibi onlarla sonuna kadar dayanışma içinde olacağız ve ödevimizi şerefle yerine getireceğiz.» şeklindeki görüşümüz açıkça bildirilmişti. Partimizin ve Hükümetimizin tavrı böyleydi, halen böyledir ve böyle kalacaktır.

Öyleyse şu soru ortaya çıkıyor: Aslında korkan kimdir, Alman sorununun çözümlenmesinin sorumluluğunu almaktan kim çekiniyor, kim bunu sürüncemede bırakıyor? Bunun mümkün olan en kısa zamanda çözümlenmesini savunmuş ve halen de savunmakta olan biz mi, yoksa bu sorunla ilgili olarak geri dönüş yapan ve yıllar yılı bunu sürüncemede bırakan suçlayıcılarımız mı?

Ya da, silahsızlanma sorununu ele alalım. Hükümetimizin, tam ve eksiksiz bir silahsızlanma konusundaki Sovyetler Birliği önerisini desteklediği herkesin bildiği bir meseledir. Desteklediğimiz, çünkü silahlar var oldukça ve silahlanma yarışı sürdürüldükçe, tam ve eksiksiz bir silahsızlanma uygulanmadıkça, barış için güvenlik yok demektir.

Sovyet Hükümeti, Hükümetimizle ortak olarak, Adriyatik ve Balkanları, atomik silah ve roket üsleri olmayan bir barış bölgesine dönüştürmek önergesini vermiştir. Ama Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkelerin tam ve eksiksiz bir silahsızlanma ve barış bölgeleri yaratma önergesi, emperyalist

güçler tarafından reddedildi. Bu şartlarda Hükümetimiz, Sovyetler Birliği'nin, nükleer silah denemelerine yeniden başlama yolundaki kararını; Sovyetler Birliği ile tüm sosyalist kampın güvenliği için, başında Amerika Birleşik Devletleri ile Bonn'daki intikamcılarının bulunduğu, çılgınca silahlanma yarışı ile yeni bir dünya savaşı için hummalı hazırlıkları azamî ölçüde yoğunlaştırmış emperyalist güçlere gem vurmak için çok önemli ve zorunlu bir tedbir olarak desteklemiştir ve desteklemektedir. Silahsızlanmanın çözümlenmesi güç bir sorun olduğunu biliyoruz. Emperyalistleri bunu çözümlemeye mecbur etmek için, sosyalist ülkeler ve bütün barışsever güçlerce büyük çabalar harcanması gerektiği gibi, kararlı bir mücadele de sürdürülmelidir. Ama N. Kruşçev böyle doğru bir yol izleyeceğine, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti gibi dört yanı düşmanlarla çevrilmiş sosyalist bir ülkeyi silahsızlandırmaya çalışıyor. Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'nin savunma gücünü zayıflatarak, yalnızca ülkemizin değil, sosyalizm kampının tümünün çıkarlarını zedeliyor. Ve bütün bunlar, A.B.D. 6 ncı filosunun Akdeniz'de canavar gibi dolaştığı, Yunanistan ve İtalya'da A.B.D. roket üslerinin kurulduğu, NATO kuvvetlerinin hummalı bir şekilde silahlanma yarışlarını sürdürdüğü, emperyalistlerle Batı Alman intikamcılarının savaş tehdidinde bulunup dünya barışını ciddi şekilde tehlikeye düşürdükleri bir zamanda yapılıyor. Bunun suçu da, sorumluluğu da Arnavutluk Hükümetine ait değildir. Ama her halükârda, N. Kruşçev, emperyalistlerle çeşitli gericileri, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti gibi sosyalist bir ülkeye karşı açıkça kışkırtacak ölçülere asla varmamalıydı. Bununla birlikte, Arnavutluk sınırlarının savunması tamamen güvence altına alınmıştır.

Dünyada farklı sosyal sistemlere sahip devletlerin var olması şartları altında, aralarındaki ilişkilere hakim olacak tek adil ilke, Lenin tarafından çizilen ve Stalin'in de uyguladığı bir ilke, barış içinde birlikte yaşama ilkesidir. Emek Partimiz, barış içinde birlikte yaşama siyasetinin, hem sosyalist ve hem de kapitalist ülkelerdeki tüm halkların hayatî ihtiyaçlarını karşıladığını daima düşünmüştür ve düşünmektedir; bu siyaset, sosyalizm ve evrensel barış mevzileri-

ni daha da güçlendirme amacını karşılamaktadır. Bu nedenle, bu ilke sosyalist devletimizle sosyalist olmayan diğer devletler arasındaki ilişkileri belirlemektedir.

Partimizi ve sosyalist devletimizi sözde barış içinde birlikte yaşamaya karşı tavır almakla suçlamak saçmadır. Bu iftira, Devletimizin dış politika alanındaki tüm pratik faaliyeti ile yalanlanmıştır. Biz, barış içinde birlikte yaşama ilkesine karşı değiliz. Ancak, barış içinde birlikte yaşamayı sosyalist ülkeler dış politikasının genel çizgisi, sosyalizmin dünya çapında bir başarıya ulaşmasının başlıca yolu sayan ve barış içinde birlikte yaşamanın hatırı için, emperyalizmin teşhiri için mücadeleden vazgeçen, bazı dış politika sorunlarında Yugoslavya'nın Sovyet önergelerini desteklediği bahanesiyle Yugoslav revizyonizmine karşı ideolojik ve siyasî mücadeleyi hemen hemen tamamiyle reddeden N. Kruşçev ve onun peşinden gidenlerin bazı oportünistçe görüşlerini kabul etmiyoruz. Barış içinde birlikte yaşamanın böyle yorumlanışı, sınıf mücadelesinin inkarına yol açtığı için yanlış ve anti-Marksisttir. Aynı zamanda emperyalizmin ve emperyalizmin savaş ile saldırı siyasetinin de teşhirini ima eden barış içinde birlikte yaşama siyasetinin doğru olarak yürütülmesi, sömürge ve bağımlı ülkelerdeki ulusal kurtuluş hareketlerini olduğu kadar, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının mücadelesini de geliştirmelidir. Devrimci sınıf ile ulusal kurtuluş mücadelesinin başarıları, emperyalizmin mevzilerini daraltıp güçsüzleştirerek, kendi paylarına, barış ve barış içinde birlikte yaşama davasını ilerletebilir. Kapitalist ülkelerdeki komünist partiler, kendi ülkelerinin burjuva hükümetlerini barış içinde birlikte yaşama siyasetini kabul etmeye zorlama yolundaki mücadelelerine paralel olarak, aynı zamanda burjuva iktidarını yıkmak için, her ülkenin kendine özgü şartlarına göre sosyalizme geçiş için sınıf mücadelesini de sürdürüyorlar.

Sosyalizme geçiş biçimlerine gelince, N. Kruşçev bu sorunu da, 20 nci Kongrede ve daha sonraları fena halde karıştırdı. İşçi sınıfının barışçıl yolla iktidarı ele geçirmesini hemen hemen mutlak kıldı ve böylece sözde işçi sınıfı ve onun komünist partisinin yalnızca parlamento çoğunluğunu sağla-

yarak iktidarı ele geçirebilecekleri hayali yaratıldı. Bu gibi tezler, yalnızca, kendi anti-Marksist görüş açılarını haklı çıkarmak için bunlardan yararlanan revizyonistler ve çeşitli oportünistlerce onaylandı. Biz, Arnavutluk komünistleri barışçı yola peşinen asla karşı çıkmadık ve karşı da değiliz. Ama Marksizm-Leninizm'in öğretileri, tarihî tecrübe ile içinde bulunduğumuz günlerin gerçeği, bize, sosyalizm davasının zaferini güvence altına almak için işçi sınıfı ile onun partisinin kendilerini aynı zamanda her iki ihtimal yani barışçıl yol ve barışçıl olmayan yol için hazırlamaları gerektiğini öğretiyor. Bu ihtimallerden yalnızca birine göre davranmak, yanlış yol tutturmak demektir. Ancak, özellikle barışçıl olmayan yol için, iyi hazırlanırsak, barışçıl yol için de şansımız artar.

Barış içinde birlikte yaşamaktan ve bunun sınıf mücadelesi ile olan ilintisinden anladığımız budur. Sosyalist olmayan diğer devletlerle ve hepsinden önce komşularımızla barış içinde birlikte yaşama politikasından anladığımız ve uyguladığımız budur.

Nikita Kruşçev ile onun peşinden gidenlerin bizden Yunan komşularımızla barış içinde birlikte yaşamayı yürürlüğe koymamızı talep etmeleri gariptir. Balkan ülkelerinin silahsızlanması önerileri konusunda onlarla aynı yolda yürümemekle bizi suçluyorlar, «Bir Balkan anlayışı için» çaba göstermemekle bizi suçluyorlar, Yunanistan'ın kendini Arnavutluk ile «savaş halin»de saydığı, ülkemize karşı toprak talepleri ileri sürdüğü ve Arnavutluk'a saldırmayı tertiplediği kralcı-faşist Yunanistan'ın sosyalist ülkelerimize karşı Amerikan emperyalistlerince tepeden tırnağa silahlandırılmış bir kale haline getirildiği bir zamanda, Tito ve Karamanlis'in korosuna katılarak bizim Balkanların «savaş kışkırtıcıları» olduğumuzu söylüyorlar. Bizi eleştirenlerin iddiaları mesnetsizdir. Aklı başında hiç bir kişi, tam 17 yıldır onu diri diri yutmaya çalışan kurtlarla çevrilmiş küçük Arnavutluk'un barış ve silahsızlanma yanlısı olmadığını düşünemez.

Kralcı-faşist Yunanistan'ın ne ölçüde silahsızlandığı ve böyle bir şeye inananların umutlarının ne dereceye kadar gerçekleştiği herkesçe bilinen bir şeydir, hayatın kendisi ta-

rafından gösterilmiştir. Ama Sofokles Venizelos'a «Güney Arnavutluk'un özerkliği» konusunda umut verdiği için Nikita Kruşçev'i eleştirmekten (ki, eleştiri yoldaşça bir biçimde yapılmıştı) kaçınmamız bizim için vatan hainliği ile birdir. Nikita Kruşçev haklı eleştirimizden hoşlanmadı. Bu, ehveni şerdir. Ama, bizi kurtarmış ve şimdi de savunmakta olan Sovyetler Birliği'ne sözümona iftira etmekle suçlayarak, eleştirimizi bir karşı-suçlamaya çevirdi. Bu, elbette, makyavelist bir davranıştır. Ama daha sonra şeytan boynuzlarını gene gösterdi. Amerikalılar, Yunanlılar ve Türklerin, Arnavutluk ve Bulgaristan sınırları çevresinde büyük çapta askerî manevralarını sürdürdükleri bir sırada, N. Kruşçev, «New York Times» muhabiri Sultzberger'e 10 Eylül, 1961'de bir demeç vererek, metne göre, şunları söyledi: Siz (Amerikalılar) Yunanistan'da da üs kurdunuz ve oradan müttefikimiz Bulgaristan'ı tehdit ediyorsunuz». Acaba kralcı-faşist Yunanistan, Arnavutluk'a karşı da roketler yerleştirmiş olamaz mı? Nikita Kruşçev ne zamandan beri Arnavutluk'un artık Sovyetler Birliği'nin müttefiki olmayacağına karar vermiştir. Bu, korkunç bir şeydir. Bunlar önemsiz sorunlar mıdır? Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri ve Sovyetler Birliği Başbakanı olan kişinin, kendisi sosyalist Arnavutluk ile kanlı bıçaklı bile olsa, Yunanistan gericiliğine sosyalist Arnavutluk'un artık Sovyetler Birliği'nin müttefiki olmadığını söylemesi ve başkan Kennedy'yi «Sovyetler Birliği ile Arnavutluk arasındaki ilişkilerin bozulduğu»ndan haberdar etmesi hoş görülebilir mi?

Demek ki, bazılarına göre, halkımızın çıkarları üzerinde spekülasyon yapanlar Marksist sayılırken, meseleleri «sekter milliyetçi» gözüyle gören biz oluyoruz. Yarın bizi eleştiren bu kişiler, Yunan ilerici partisi EDA'nın seçimlerdeki kayıplarının sorumluluğunu da bize yükleyebilirler. Bu kendinden menkul Marksistler belki de, «barış içinde birlikte yaşama çizgileri»nin kazanması ya da Yunanistan'da iktidarın «barışçıl ve parlamenter bir yolla» ele geçirilmesi için, ülkemizin anahtarlarını Yunan kralcı-faşistlerine vermemiz gerektiğini düşünüyorlar? Hayır, bizden bunu bekleyemezler. Bu kendinden menkul Marksistler Arnavutluk Emek Partisi

ile Arnavutluk halkının, iş bitince nankörlük etmeyeceklerinden emin olduğumuz Yunan halkının ve Yunan Komünist Partisi'nin onbinlerce kahramanını kurtararak enternasyonalizmlerini gösterdiklerini unutmamalıdırlar.

Partimiz ve Hükümetimizin izlemiş olduğu dış politika böyledir. Günümüz dünyasının gelişmesine ilişkin sorunlardaki görüş açılarımız bunlardır. Tamamen, bu tutumlar ve bu görüş açıları için eleştiriliyoruz. N. Kruşçev Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 22 nci Kongresinde bize bunun için saldırdı. Bu şekilde önce, aramızdaki tartışmayı tek yanlı olarak açığa vurup düşmanın eline silah verdi ve böylelikle uluslararası komünist hareket ile sosyalist kampın bir bölücüsü olarak üzerine ağır bir tarihî sorumluluk aldı. Emek Partimiz, asla aramızdaki uyuşmazlıkları açığa vurmamıştır. Yalnızca parti toplantılarında bunların üzerinde durmuştu. Ama şimdi N. Kruşçev bunları açıkladığına göre, Partimiz de, kendi görüş açılarını belirtmek zorundadır.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi 22 nci Kongresinde yaptığı konuşmalarda Partimizi suçlayan N. Kruşçev, Arnavutluk-Sovyet ilişkilerinin Arnavutluk önderlerinin hatası yüzünden bozulduğunu söyledi. Partimizin 20 yıllık devrimci faaliyetinin, Arnavutluk halkı ile Sovyet halkları arasında dostluğu ilerletmek, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti ile Sovyetler Birliği arasında daha sıkı kardeşçe bağlar kurmak yolunda 20 yıllık muazzam bir çalışma olduğu çok iyi bilinir; Bu 20 yıl, Partimiz ile Sovyetler Birliği şanlı Komünist Partisi arasında örnek işbirliğini gösteren bir 20 yıldır. Partimizin yirmi yıllık faaliyeti, Lenin'in, bizim için daima bir ilham ve tecrübe kaynağı olmuş ve daima böyle kalacak olan, halklarımızın yararı, sosyalizm ve komünizm davası için nasıl çalışmamız ve çaba göstermemiz gerektiğini daima öğrendiğimiz ve öğreneceğimiz yüce Partisi için duyduğumuz içten bağlılığın, büyük kardeşçe sevginin 20 yıldır. Partimizin yirmi yıllık faaliyeti, Sovyetler Birliği'nin Arnavutluk halkına yaptığı hiçbir şeyi esirgemeyen ve çok yönlü yardımın, Parti ve Hükümetimizin ülkemizin iktisaden kalkınması, Arnavutluk'ta sosyalizmin inşası, Arnavutluk halkının ya-

şam düzeylerinin iyileştirilmesi için doğru şekilde kullandığı kardeşçe bir enternasyonalist yardımın yılları olmuştur.

Bu gibi şartlar altında, herhangi bir kişinin Sovyetler Birliği'ne, Sovyetler Birliği Komünist Partisine karşı tutumlarını «hiç bir nedene dayanmadan» ve «şaşılacak bir süratle» değiştirenlerin Arnavutluk önderleri olduğunu iddia etmesi saçma ve inanılmaz bir şey oluyor. Arnavutluk önderlerinin sözde kendilerini emperyalizme bağladıkları ve sözde kendilerini üç kuruşa sattığı yolundaki korkunç iftira da inanılmaz bir şeydir. Bu gibi «buluşlar»a, masallarla dedektif romanlarından hoşlananlar inanabilir. Ama aklı başında hiç kimse inanmaz. Çünkü Partimizin yirmi yıllık tarihini azçok bilen her dürüst kişi, ne Partimizin herhangi bir tavrının ne de önderlerinin herhangi bir eyleminin böyle bir iftirayı haklı çıkarmadığını görmemezlik edemez. Arnavutluk Emek Partisi, devrimci yolunun tümü boyunca, daima emperyalizme ve bunun ajanlarına karşı kararlılıkla savaşmıştır ve halen savaşmaktadır; ne geçmişte, ne şimdi ne de gelecekte elini kimseye hele emperyalizm ve bunun müttefiklerine sadaka için açmamıştır, açmamaktadır ve açmayacaktır. Sosyalist kamp ülkelerindeki dostları ve kardeşlerinden sadaka değil, fakat kredi şeklinde enternasyonalist yardımlar almıştır ve almaktadır ve ileride de, ancak ona böyle bir yardım teklif etmeyi isteyecek sosyalist ülkelerden böyle bir yardım almayı sürdürecektir. Biz kimseden sadaka istemiyoruz. Eğer N. Kruşçev ve onun peşinden gidenler şu ya da bu nedenle bize yardım etmek istemiyorlarsa, «sadaka için emperyalistlere ya da bunların müttefiklerine başvurmamızı boşuna bekliyorlar. Halkımızın sosyalist ülkelerde onları terketmemiş ve terketmeyecek dostları ve yoldaşları vardır. Bunu bir yana bıraksak bile, N. Kruşçev'e, Arnavutluk Halkı ile onların Emek Partisinin üç kuruşa kendilerini satmaktansa ot yiyeceklerini, utançla ve eğilmiş olarak yaşamaktansa, ayakta ve şerefle ölmeyi tercih edeceklerini söylüyoruz.

Peki öyleyse Sovyet-Arnavutluk ilişkileri neden bozuldu? Bu, N. Kurşçev'in kendisinin de bildiği, uluslararası komünist hareket tarafından da bilinen, açık bir şeydir. Kruşçev

bunun nedenini biliyor, çünkü suçlu kendisidir. Biz şunu söylemekle yetineceğiz: Haziran 1960 Bükreş toplantısı başlangıç noktasıydı.

Emek Partimiz ile Sovyet önderliği arasında, ideolojik ve siyasî nitelikte bazı sorunlara ilişkin olarak uyuşmazlıklar Haziran 1960'dan önce de vardı. Ne var ki, bu uyuşmazlıklar iki sosyalist devletimiz, iki Marksist-Leninist partimiz arasındaki ilişkileri olumsuz yönde etkilememişti.

Arnavutluk Emek Partisi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin tecrübelerinin ve 20 nci ile 22 nci de dahil olmak üzere kongrelerinin tecrübelerinin, sosyalist ve komünist toplumun inşaı yolunda bize geçmişte, şimdi ve gelecekte büyük ölçüde yardımcı olduğunu daima bildirmiştir ve şimdi de bildirmektedir. Ancak, Partimiz, Sovyetler Birliği Komünist Partisi 20 nci Kongresinin ilkeye ilişkin bazı özel tezleri konusunda Sovyet önderliği ile aynı fikirde değildi. Tıpkı şimdi 22'nci kongrenin bazı özel sorunları ya da Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 22'nci kongre tarafından onaylanmış yeni programı konusunda aynı fikirde olmadığı gibi. Partimizin buna hakkı yok mudur? Bu, Marksizm-Leninizm'in öğretileri ve proleter enternasyonalizmi açısından tutarlı bir davranış değil midir? Bizi suçlamaya çalıştıkları gibi bu, anti-Sovyet bir tutum sayılabilir mi?

Sovyet önderleri, 20 nci Kongrede ortaya atılmış ilkeye ilişkin birtakım tezler konusunda kendileriyle aynı fikirde olmayan her hangi bir partiyi anti-marksist, dogmatik, sekter ve proleter enternasyonalizmine karşı sayıyorlar. Üstelik, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Prezidyumu eski üyesi E. Furtseva, 22 nci Kongre'nin kürsüsünden şunları söyleyecek kadar ileri gitti: «Partimiz 20 nci Kongresinin kararlarını kabul etmeyen kişiler kendilerine nasıl olur da komünist adını verir?» (Biz 20 nci Kongrenin bazı kararları konusunda kendileriyle anlaşma halinde olmadığımızı söylediğimiz halde, Sovyet önderleri ince eleyip sık dokumadan 20 nci Kongrenin tümü diyor). Yani, bazı Sovyet önderlerine göre Marksizm-Leninizme, komünizme ve proleter enternasyonalizmine duyulan sadakatin kriteri, sözde Sovyetler Birliği Komünist Partisi 20 nci Kongresi kararları-

na karşı tutumdur. Böyle bir mantık Marksist olabilir mi? Eğer dünyadaki tüm komünist ve işçi partileri Furtseva'nın icat ettiği yeni kriteri benimseyecek olurlarsa, o zaman yalnızca, diyelim ki İtalyan Komünist Partisi 8 nci Kongresinin birçok revizyonist teziyle anlaşmazlık, dünyadaki milyonlarca komünistin başını derde sokacak ve parti kartlarını hangi adrese teslim edeceklerini bilemeyecekleri için güçlük çekecekler.

Marksist partiler arasındaki ilişkileri düzenleyen Leninist ilklere göre, bir partinin kongresi ne kadar önemli olursa olsun, bir ülkenin partisi ne kadar büyük ve yetkili olursa olsun, kongresinin kararları yalnızca üyeleri için bağlayıcıdır. Uluslararası komünist harekette bütün partiler —diye Moskova Bildirisi işaret ediliyor— eşit ve bağımsızdır, ülkelerinin kendine özgü şartlarından yola çıkarak ve Marksizm-Leninizmin ilkelerini kılavuz edinerek kendi politikalarını saptarlar. Bir partinin kongresinin kararlarını bütün partileri bağlayan uluslararası normlar haline getirme çabası, Marksist-Leninist partilerin eşitlik ve bağımsızlık ilkelerinin kabaca ihlâlidir; proleter enternasyonalizmine taban tabana zıttır. Bu nedenle, Marksizm-Leninizmin mevzilerinden ve proleter enternasyonalizminden sapan, Partimiz değil, kendi tuttuğu yolu diğer partilere de kabul ettirmeye çalışan, onlardan kendi görüş açılarını reddederek kendisine uymasını ve boyun eğmesini isteyen, başında N. Kruşçev'in bulunduğu Sovyet önderliğidir.

Partimizin Marksizm-Leninizm mevzilerine göre tavır alıp almadığı, ne bazı kardeş partilerin önderlerinin ifade ettiği bazı tezlere karşı eleştirici tutumuyla ne de N. Kruşçev ve onun peşinden gidenlerin Partimizin çizgisi ve faaliyetleri konusundaki subjektif değerlendirmelerine göre tayin edilebilir. Gerçeğin kriteri hayattır, pratiktir; bu nedenle de bireyler ve çeşitli partiler hakkında olgulara, pratikteki faaliyetlerine dayanarak hüküm verilmelidir.

Arnavutluk Emek Partisi'nin katettiği yol, kuruluşundan beri izlediği çizgi, 20 yıllık siyasî faliyetleri, dünya barışı davasına olduğu gibi, Marksizm-Leninizme, sosyalizm ve ko-

münizmin yüce davasına olan sarsılmaz sadakatini kanıtlayan çok inandırıcı olgulardır.

Emek Partimiz, üzerinde anlaşma halinde olmadığı, 20 nci Kongrenin ilkeye ilişkin bazı tezleri ve Sovyet önderlerinin bazı tavırları konusunda, kardeş partiler arasındaki ilişkileri düzenleyen ve ortaklaşa konmuş bütün ilkelere uyarak, normal parti kanallarından, ihtiraz kayıtlarını koydu. Dış politika ve günümüz dünyası gelişmeleri konusundaki sorunlara ilişkin kayıtlarımızı yukarıda belirttik. Şimdi ise, üzerinde daha önce de, halen de Sovyet önderlerininkinden farklı görüşlere sahip olduğumuz bir başka önemli sorunu görelim. Sorun, J. V. Stalin ile onun çalışmalarına karşı benimsenen tavır hakkındadır.

Partimizin görüşlerine göre, N. Kruşçev oportünist tezlerini Sovyetler Birliği Komünist Partisi 20 nci Kongresinde ileri sürmek ve daha sonra da yaymak için, önce J. V. Stalin ile onun çalışmalarını itibarsız hale getirmek zorundaydı. Bunu da, 20 nci kongreye sunulan ve «kişiye tapınma ile bunun sonuçlarına ilişkin» özel raporuyle gerçekleştirdi: Partimiz 20 nci Kongrede ve daha sonra yapıldığı biçimiyle Stalin'e yöneltilen eleştirilere katılmamıştır ve katılmamaktadır.

N. Kruşçev, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin 22 nci Kongresinde Partimize iftirada bulunup içişlerimize kabaca müdahale ederek, Arnavutluk önderlerinin Stalin hakkındaki kişiye tapınma eleştirisine karşı olduklarını çünkü, kişiye tapınma yöntemlerinin Partimizde sözde alıp yürümesi Arnavutluk'ta dehşet ve adaletsizliğin sözde hüküm sürdüğünü söylemiştir. Bu iftiraları reddetmek için burada durmayacağız, ancak bunları ortaya atan kişinin, sosyalizm ve komünizmin en azgın düşmanlarından ödünç alınmış böyle «kanıtlamalar»ı, kamu oyunu Partimiz aleyhine seferber etmek için kullanacak kadar alçalmış olması, onun karanlık emellerini gösterir. N. Kruşçev, 22 nci Kongre'de, Arnavutluk Emek Partisini hedef alan mesnetsiz saldırıları ile «Stalin'e yönelik kişiye tapma ile anti-parti gruba karşı savaşması»nı birbirine bağlayarak, Kongrede ve dünya kamu oyunda iftiralarını daha inanılır hale getirmesi için gerekli olan «atmos-

fer»i yaratabilmek amacıyle, sözümona «Arnavutluk Stalinizmi» ile Sovyetler Birliğindeki «Stalinist cinayetler dönemi» arasındaki «benzerliği» göstermeyi amaçladı.

Arnavutluk Emek Partisi, Marksizm-Leninizm'in, kitlelerin, sınıfların, parti ve önderlerin rollerine ilişkin öğretilerini daima göz önüne almıştır ve almaktadır. Kişiye tapma belirtileni daima Marksizm-Leninizm'e yabancı, bir komünist ve işçi partisi için zararlı fenomenler saymıştır ve hâlâ saymaktadır. Partimiz, böyle bir durum ortaya çıkınca, Üçüncü Kongresinde yaptığı gibi, bu tür çeşitli belirtileri daha henüz rüşeym halindeyken eleştirmekte tereddüt etmemiştir. Aynı şekilde, Partimiz, böyle bir durum ortaya çıkınca, Birinci Kongresinde yaptığı gibi, devrimci legalitenin herhangi bir şekilde ihlâline, herhangi bir kimsenin devlet iktidarını suistimaline karşı cesurca savaşmış ve bunları daha başlangıcında bastırmıştır. 1948'den önce, Yugoslav revizyonistlerince kışkırtılıp halkın ve Partinin kendilerine duyduğu güveni suistimal ederek, Parti ve devlet kadrolarının mezarını kazmak üzere devlet kanunlarını ihlâl eden Parti ve halk düşmanı Koçi Ksokse ve şürekâsının sonunun ne olduğunu herkes bilmektedir.

Partimizde ne kişiye tapma hastalığına ne de sosyalist legalitenin ihlâline rastlanamaz. Ama, aynı zamanda, Partimiz, bir yandan kişiye tapmanın belirtilerine karşı kendini korurken, bir yandan da, doğru bir Marksist-Leninist tarzda, sosyalist legaliteye sıkı sıkıya uyarak, önderlerine karşı sevgi ve saygı beslemiştir. Partimiz ve halk iktidarımız, Halk Cumhuriyetimizin düşmanlarına karşı, halkımızın tarihî zaferlerini gömmeye kalkan herkese karşı serttir.

Bunun içindir ki, Arnavutluk Emek Partisi, 20 nci Kongrede J. V. Stalin'e yöneltilen ve 22 nci Kongrede de tekrarlanan eleştirilere, ilkeye ilişkin başka nedenler yüzünden karşı çıkmıştı ve karşı çıkmaktadır.

Partimizin görüş açısına göre, J. V. Stalin, bütün teorik ve pratik faaliyetleriyle, yalnızca Sovyetler Birliği ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin değil, aynı zamanda uluslararası komünist ve işçi hareketinin en seçkin önderlerinden ve kişilerinden biri, Marksizm-Leninizmin en ateşli sa-

vunuculuları ve en büyük teorisyenlerinden biri olmuştur ve hâlâ öyledir. Onun büyük tarihî erdemi, çarlığı yıkmada ve Büyük Ekim Sosyalist Devriminin zaferinde ardarda gelen birçok yıl boyunca V. İ. Lenin'in sadık dostu ve kararlı silah arkadaşı olmasından gelir: Lenin'in ölümünden sonra ise, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin başında, Leninizmi, Troçkistlerin, Buharincilerin ve Zinoviyecilerin ve başka düşmanların azgın saldırılarına karşı sadakatle savunmuş ve ideolojik ve siyasî bakımdan bozguna uğratmıştır. J. V. Stalin, Partinin bir numaralı önderi olarak Sovyetler Birliğinde sosyalizmin inşaına ve Sovyetler Birliğinin faşizme karşı Büyük Yurtseverlik savaşının başarıyla yönetilmesine büyük katkıda bulunmuştur: Tito'nun revizyonist hain gurubunun şahsında şekillenen modern revizyonizmin teşhirine olduğu gibi, sosyalist kamp ile uluslararası komünist hareketin pekişmesine de değerli bir katkıda bulunmuştur. J. V. Stalin'in faaliyetini bu şekilde değerlendirerek, hayatının son yıllarında yapmış olabileceği hataların kısmî bir yer işgal ettiği ve J. V. Stalin'in kişiliği ile faaliyetinin genel bir değerlendirmesini yapmada bir kriter oluşturamayacaklarına şüphe yoktur. J. V. Stalin'in faaliyetlerinin genel değerlendirmesinde, büyük yararlılıkları, Leninizmin savunulması için verdiği mücadele, Sovyetler Birliğinde sosyalizmin inşai yolundaki mücadelesi, sosyalist kampın yaratılması ve sağlamlaştırılması için, uluslararası komünist ve işçi hareketlerinin birliğinin güçlendirilmesi için mücadelesi, emperyalizme karşı tutarlı mücadelesi barışın savunulması ve barış içinde birlikte yaşama politikası ön sırayı alır. Bunlar, bir önder ve bir komünist olarak onun başlıca karakteristik özelliğini oluşturur. Arnavutluk Emek Partisi'nin, J. V. Stalin'in çalışmalarının değerlendirilmesine ilişkin sarsılmaz pozisyonu bu olmuştur ve hâlâ böyledir.

N. Kruşçev'in J. V. Stalin'e yönelik eleştirisindeki yanlış tutumu şurada yatmaktadır ki:

a) J. V. Stalin'in hatalarını, hatta ona karşı aşağılık iftiralara varacak ölçüde tek yanlı ve maksatlı olarak abarttı. Stalin onun tarafından neredeyse Sovyetler Birliği ile komünizmin bir «düşman»ı olarak «kaba», «kaprisli» olarak,

bir «despot», Parti kadroları ile sadık ve sınanmış devrimcilere karşı bir «katil», «kana susamış» ve «cani» biri olarak ve emperyalistlerle faşistlere göre bir «safdil», hem pratiğe ilişkin ve hem de teorik sorunlarda büyük «budalalıklar» yapmış, Sovyetler Birliğinde ne yapılmış olduğunu «kavramamış», «Lenin'in anısına karşı saygısızlık» etmiş bir adam olarak ve daha bu türde bir sürü suçlamalarla sunuldu. 20 nci Kongrede ve daha sonra Stalin'in yine de seçkin bir Marksist-Leninist olduğu vb. gibi kopuk ifadeler tamamen işi usulüne uydurmak için söylenmiş şeylerdir ve Stalin'e yöneltilen bu suçlamaların tüm dünya komünistlerinde uyandırdığı kötü izlenimi ve meşru biddeti yatıştırmak için ileri sürülmüştür. Aslında, ne 20. kongrede, ne de bugüne kadar, Sovyetler Birliği Komünist Partisi önderliği ve propagandası olumlu yanlarını ve Marksizm-Leninizmin savunulması ve daha da geliştirilmesine katkısını göstermek için J. V. Stalin'in teorik mirasının hiç bir olumlu değerlendirmesini yapmamıştır. Bu insanlık dışı tavır, yalnızca 20 nci Kongredeki suçlamaların, bu kez açıkça, tekrarlanılmasıyle yetinilmeyip, J. V. Stalin'in mumyalanmış cesedinin mozoleden çıkartılması konusunda özel bir kararın da alındığı Sovyetler Birliği Komünist Partisi 22 nci Kongresinde doruğuna ermişti. Kruşçev, teorik faaliyet ve yaratıcılık alanındaki ilke tartışmalarında Stalin'i reddedemeyince, onunla mücadele edebilmek için sorunu polis ve casusluk alanına aktarıyor ve ayrıca Stalin'in cesedinin tasfiyesi için de tedbirler alıyor. Bütün bu eylemlerden sonra, N. Kruşçev'in Ocak 1957'de söylediği şu sözler ne kadar riyakarca görünüyor:

> «sorun devrim, proletarya sınıfının çıkarlarının savunulması olunca, sınıf düşmanlarımıza karşı devrimci mücadelede, Stalin, Marksizm-Leninizm davasını cesaretle ve uzlaşmaz biçimde savundu», «ana ve temel şeyde —Marksist-Leninistler için ana ve temel olan şey, işçi sınıfının çıkarlarının, sosyalizm davasının, savunulması, Marksizm-Leninizm düşmanlarına karşı mücadeledir— söylendiği gibi ana ve temel olan bu şeyde, dileriz ki her komünist Stalin'in savaştığı gibi savaşabilsin.»

b) N. Kruşçev, Sovyetler Birliği Komünist Partisi 20 nci Kongresinde ve bu kongreyi izleyen Sovyet propagandasında, kitleler, sınıflar, partiler ve önderler arasındaki ilişkiler konusundaki Leninist öğretiyi bir yana bırakarak kişiye tapmaya karşı mücadele etme sorununu tek yanlı olarak ele aldı. Yüce Lenin, özellikle bir deha eseri olan kitabı «*Sol*» *Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı*'nda her Marksist partide, en yetkili, en etkili ve en tecrübeli kişilerden oluşan, oldukça sürekli nitelikte bir önderler gurubunun yaratılmasının zorunluğuna şiddetle işaret ediyor. Böyle istikrarlı bir önderlik olmadan, işçi sınıfı ile onun komünist partisinin mücadelesi başarıya erişemez. Lenin'in bu berrak öğretileri ile taban tabana zıt olarak, 20 nci Kongrede, kişiye tapma eğilimine karşı mücadele etme bahanesine sığınarak, kitle demokrasisi ile önderlerin rolünü karşı karşıya getiriyor. Buna ilişkin olarak V. İ. Lenin'in neler yazdığını hatırlamak fena olmaz.

> «bu nedenle, kitlelerin diktatörlüğü ile önderlerin diktatörlüğünü genel olarak karşı karşıya getirecek bir noktaya varmak, saçmalık ve budalaliktır. Hele basit şeyler konusunda insanca görüş açıları olan eski önderlerin yerine («kahrolsun önderler!» sloganının maskesi altında), hiçbir ağırlık taşımayan abuksabuk şeyler söyleyen *genç önderlerin* geçmesini görmek çok komik oluyor.» (V. İ. Lenin, Eserler, cilt 31, s. 31, Arnavutluk baskısı)

N. Kruşçev ve gurubu, Stalin'e yönelik kişiye tapmaya karşı sözümona «ilkeli eleştiri»yi kendi anti-Marksist amaçları uğruna kullandılar (ve bu gün geçtikçe daha açık hale geliyor). Bunu nasıl kullandığı ve uluslararası planda hangi amaçlarla hareket ettiği (Sovyetler Birliğinde ve Sovyetler Birliği Komünist Partisinde) bizi ilgilendirmez. Bu konuda bir yargıya ancak Sovyetler Birliği Komünist Partisi varabilir. Buna rağmen, N. Kruşçev'in Stalin döneminde işlenen «cinayetler»le, «masum kişilerin katli» ile, «düzmece» mahkemelerle binlerce kadronun ihracı» ile, doludizgin bir coş-

kuyla ve en kasvetli renklerle çizilmiş bir «dehşet» rejimi ile uğraşıp, bütün bunları uluslararası kamuoyuna açıklayarak, aslında yalnızca emperyalistler ile bütün komünizm düşmanlarını memnun ettiği ve Sovyetler Birliği'ne büyük bir kötülükte bulunduğunu belirtmemek elden gelmiyor. N. Kruşçev, Arnavutluk önderlerinin sözde «Sovyetler Birliği'ne çamur attığı» iddiasıyle, Partimiz önderlerini, parti toplantılarında da, ülkemize ilişkin bazı gayrımeşru eylemler konusundaki haklı eleştirilerimizden dolayı suçlamıştır.

Peki ama, biz onun bütün bir şanlı dönemi, Sovyetler Birliğinde sosyalizmin inşaı dönemini karartmak, Sovyetler Birliğini, tıpkı gerici burjuva basınının propagandasını yapmış ve yapmakta olduğu gibi, sözde dehşet ve cinayetlerin hakimiyetini sürdürmüş olduğu bir yer olarak tanıtarak bütün dünyanın gözleri önünde onun itibarını düşürmek yolundaki bu doludizgin coşkunluğuna ne isim verelim?

Hareketleriyle Sovyetler Birliği'nin itibarını düşüren kendisi değil midir? Moskova'da, kişiye tapma «kurbanlar»ının anısına bir anıt dikilmesini önerirken, iç ve dış düşmanlarla mücadele ederek, sayısız güçlük ve engellerle mücadele ederek, Stalin'in yönettiği Komünist Partilerinin önderliği altında, Sovyetler Birliğinde sosyalist ve komünist toplumun temellerini atan Sovyet halklarının kahramanlığını ciddî şekilde zedelemiyor mu? Bazıları böyle hareketlere «yürekli bir özeleştiri» adını veriyor. Böylesine «yürekli özeleştiriler» in, Sovyetler Birliği ile komünist harekete ne derecede iyiliği ve ne kadar kötülüğü dokunduğu üzerinde daha derin düşünsünler.

N. Kruşçev, bütün bu mücadele içinde bazı hatalar da yapılmış olabileceğini göz önüne almaz ve çeşitli mahkemelerin danışıklı döğüş olduğunu ilân edip «kişiye tapma dönemi kurbanlar»ı ile «haksızlıklar»dan söz ederken, emperyalizm ve uşakları konusundaki anti-Marksist kavramları ile tutarlılık içinde görünüyor. Aslında, emperyalizme bir hizmette bulundu, çünkü onu sosyalizmi inşa etmekte olan ülkeler için tehlikeli değilmiş gibi gösteriyor; Sosyalist kampa karşı şiddetle hareket etmiş ve etmekte olan emperyalizmin casusluk şebekesine karşı mücadelelerinde, halkların

uyanıklığını zayıflatıyor. N. Kruşçev, Yugoslav revizyonistlerinin, Yunan kralcı-faşistlerinin ve Amerika Birleşik Devletleri 6 ncı filosunun düzenlediği bir tertibe, ülkemizde bir kaç ay evvel teşhir edilmiş bir tertibe karşı da, suskunluk taktiklerini benimsedi. Üstelik, bu taktikleri bazı başka kardeş partilere de tavsiye ettikten sonra, tertibin uydurmaca olduğu, bu tertibe katılanların «vatanseverler ve dürüst savaşçılar» olduğu sloganını yaydı daha sonra, Sovyetler Birliği Komünist Partisi 22 nci Kongresindeki kapanış konuşmasında açıkça onları kanatları altına aldı. Oysa, uzun sayılmayacak bir süre önce, N. Kruşçev Arnavutluk önderlerini resmen emperyalist casuslukla ilintili olmakla suçlamıştı. Böylece, onun mantığına göre, emperyalizme karşı emperyalizm ajanlarına karşı, sosyalist anayurdun özgürlüğü ile bağımsızlığını savunmak için mücadele eden kişi, bir emperyalizm ajanıdır. Ve, bunun aksine olarak, halkın iktidarına ve Parti'ye karşı çıkan, sosyalizm düşmanlarının hizmetine giren kişi, bir «şehit», bir «iyi yurtsever»dir, Sovyetler Birliği Komünist Partisi önderinin kanadı altına giren böyle kişiler için anıtlar da dikilecektir.

Stalin'e yönelik kişiye tapmaya karşı mücadele etme sorunu, N. Kruşçev tarafından, Leninizm'i itibardan düşürmek, Marksizm-Leninizm'i revize etmek ve günümüz dünyasının gelişimi ile uluslararası komünist hareketin en önemli sorunlarındaki oportünist görüşlerini yaymak amacıyla zemini hazırlamak için kullanıldı. Onun bu eylemi ve taktikleri, ne yeni ne de orijinaldir. Aslında, Troçki de, Leninizm'e karşı mücadelesinde aynı taktikleri kullanmıştır:

«...Troçki yazılarında —diyor J. V. Stalin— Troçkizm'i Leninizm'in yerine geçirmek için şartları hazırlama yolunda bir tek çaba daha (bir tek!) harcıyor. Troçki, Parti'yi itibarsızlaştırmaktan Leninizm'i itibarsızlaştırmaya geçmek için, her ne pahasına olursa olsun Parti'nin, ayaklanmayı yürüten Parti kadrolarını itibarsızlaştırmalıydı. Troçkizm'in «tek» «proleter» ideoloji olarak sokuşturulması için (şaka sanmayın!), Leninizm'in itibarsızlaştırılmasına ihtiyacı vardır. Elbette bütün bunlar (evet, elbette) Leninizm bayrağı altında yapılıyor ki, bu sokuşturma işi «hiçbir zarar meydana ge-

tirmeden» yürütülsün.» (J. V. Stalin, Eserler, cilt 6, s. 361, Arnavutluk baskısı).

N. Kurşçev Stalin sorununu, değişik ülkelerin komünist ve işçi partileri önderliklerindeki sağlıklı Marksist-Leninist unsurlara vurmak, ürkütmek, ve bir direnme halinde itiraz etme cesaretini gösterecek herhangi bir kişiyi tasfiye de etmek; revizyonist görüşlerini, rotasını desteklemeyen diğer partileri ve çeşitli önderleri susturmak için kullandı. Kısacası, kişiye tapma sorunu, diğer partiler üzerinde baskı yaratmak ve N. Kruşçev'in hoşuna gitmeyen önderleri tasfiye etmek için, bir umacı gibi kullanıldı. Yakın zamana kadar, «ilkeli» ve «Marksist» terimlerin örtüsü altında sakladığı bu amaçlar, Sovyetler Birliği Komünist Partisi 22 nci Kongresinde açıkça ifade edildi. Kruşçev konuşmasında şunları söyledi:

«Kişiye tapmaya bir son vermek, Şehu, Hoca ve diğerleri için, Parti ve devletteki üst mevkilerden özünde vazgeçmek demektir.» Ve şunları ekledi: «Böyle bir şey yapmak istemiyorlar.»

Eğer aynı konuşmada, yukarıda da sözünü ettiğimiz gibi, anti-parti unsurları ve emperyalizm ajanlarını, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne karşı emperyalistlerce düzenlenen tertibe katılanları kanadı altına alıp yurtsever saydığını da hesaba katarsak, N. Kruşçev'in Arnavutluk'ta kişiye tapmaya karşı «ilkeli» mücadelesi büyük kaygısı açıkça ortaya çıkar! Partimizin bugünkü önderlerini tasfiye edip onların yerine anti-parti unsurları ve herhangi bir tertipçiyi, emperyalizmin ajanını geçirmektir.

N. Kurşçev'in, kişiye tapmaya karşı mücadele etme bahanesi altında revizyonizm yolunu açmak için Leninizm'i gözden düşürmeye çalışması, kişiye tapmaya karşı meşru ve ilkeli Marksist-Leninist mücadele ile hiçbir şekilde ilgilenmemesi ile de bilinmektedir. Çünkü eğer durum böyle olsaydı, demagojik laflarına rağmen, şu sıralarda Sovyetler Birliğinde kişiye tapma belirtilerinin her geçen günle daha fazla açığa çıktığının ve bunların kendi şahsı için daha da açık ve paye verici biçimlerde belirlendiğinin farkında olmamazlık edemezdi. Böylece, resimli Sovyet dergilerinin her-

hangi bir sayısında N. Kruşçev'in resmi olmayan bir tanesine rastlamak imkânsız hale geliyor; Sovyet basınının sayfaları, onun konuşmalarından yapılmış alıntılarla doludur, her konuda ve bütün sorunlar üzerinde konuşacak tek kişi odur; koca bir film onun hayatına, başka filmler de dünyanın çeşitli ülkelerine yaptığı ziyaretlere ayrılmıştır: Çeşitli konuşmalar ve yazılarda, Sovyet halkının sınaî, bilimsel ve teknolojik gelişme alanındaki en büyük başarılarını ona atfederek, hakkında sayısız övgülerde bulunuldu. Kruşçev'i yalnızca «büyük bir askerî stratejist» değil, aynı zamanda İkinci Dünya Savaşında faşizme karşı kazanılan zaferin neredeyse bir «mimar»ıymışcasına tanıtılması için büyük, hararetli çabalar harcanıyor.

Öyleyse N. Kruşçev'in, başka kardeş partiler ve önderlerine karşı ilkesiz mücadelesinde o kadar gürültüyle reklâmını yaptığı, kişiye tapma belirtilerine karşı mücadelede, ilkelere saygı nerede kalıyor?

İşte, yoldaşlar, Partimiz Stalin'e yöneltilen eleştiriler konusunda Sovyet önderliği ile bunun için aynı fikirde değildi ve değildir.

Emek Partimiz, günümüz revizyonizmine ve özellikle Yugoslav revizyonistlerinin hain kliğine karşı benimsenecek tutum konusunda da Sovyet önderliği ile aynı fikirde değildi ve değildir. N. Kruşçev ve gurubu, Stalin sorunu ile kişiye tapma sorununu, Tito'nun revizyonist ve hain kliğinin itibarını yeniden tamamen geri vermeye zemin hazırlamak için, bunları Stalin'in yanlışlarının bir «kurban»ı şeklinde göstererek, böylelikle her nerede olurlarsa olsunlar, revizyonist dönekleri, «anti-Stalinizm» vb. gibi demagojik sloganlar altında, Marksizm-Leninizm'e karşı faaliyete geçmeleri için teşvik etmekte de kullanıyor.

Tito'nun revizyonist kliğinin, hem J. V. Stalin ve V. M. Molotov'ca imzalanmış, Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) Merkez Komitesi'nin bilinen mektuplarıyle ve hem de bazı komünist ve işçi partileri kominform'un, Haziran 1948 tarihli ve daha sonra dünyadaki tüm komünist ve işçi partilerince desteklenen, «Yugoslavya Komünist Partisindeki duruma ilişkin» kararı ile açıkça mahkûm edildiği

bilinmektedir. Daha sonra, Kasım 1949'da, kominform, Tito kliğinin sonunda yozlaşarak emperyalizmin bir casusluk merkezi haline dönüştüğünü, Yugoslavya'da devrimin kazançlarını tasfiye ettiğini, Yugoslavya'yı sosyalizm ile sosyalist kampın yolundan saptırıp, iktisadî ve siyasî açıdan emperyalizme bağımlı hale getirdiğini, Tito çetesinin çeşitli sosyalist ülkelere karşı geniş çapta bir casusluk faaliyeti ile tertiplere giriştiğini, emperyalist savaş ve saldırı politikasını değişik biçimlerde desteklediğini vb. bildiren ikinci bir karar yayınladı.

Arnavutluk Emek Partisi'nin görüş açısı, Stalin ile kominform'un Tito'nun dönek revizyonist kliğine ilişkin kararlarının o zaman da şimdi de doğru olduğu yolundaydı ve yine de öyledir. Bu sonuçlar, hem o zamanlardaki Yugoslav gerçeğince, hem de daha sonraki ve günümüzdeki olaylarla doğrulanmıştır. Yugoslav revizyonistleri, emperyalist hizmetinde, sosyalist kamp ülkelerine karşı girişilen şaşırtma hareketleri ile tertiplerin merkezi halini aldılar. Arnavutluk'ta, Koçi Ksokse'nin, Emek Partisi'ni yok edip halkın iktidarını tasfiye etme amacını güden çetesi, onların talimatı altında çalışıyordu. Görevleri sosyalist ülkelerde sosyalizme karşı terör yaratmak, sabotajlar yapmak ve tertipler düzenlemek olan yüzlerce ve binlerce ajan ve provokatör, casus ve bölücü, bu ülkelere illegal şekillerde Tito'nun Yugoslavya'sından sızdılar. Tito'nun revizyonist kliği 1948'den sonra gittikçe daha açık olarak; Yugoslavya'ya A.B.D. iktisadî ve askerî kredisi biçimindeki milyonlarca ve milyarlarca dolarla bağlandığı, Atlantik Paktı'nın bir uzantısı olmaktan öteye gitmeyen Balkan Paktı'na katılmakla bağlandığı, sosyalist ülkelere ve yeni kurtulmuş halkların ulusal kurtuluş hareketine ya da hâlâ sömürgeciliğin pençesinde inleyenlere karşı uygulanan şaşırtma hareketleri ve tertipler politikasıyle bağlandığı A.B.D. emperyalizminin hizmetine girmiştir.

1955'e kadar, tüm komünist ve işçi partileri revizyonist Yugoslav önderliğini mahkûm etmek konusunda fikir birliği halindeydi ve buna karşı sarsılmaz ve ilkeli ideolojik-siyasî bir mücadele sürdürüyorlardı. Ancak, tam o sırada, N. Kruşçev Yugoslavya ile önderlerine sözde büyük bir haksızlık ya-

pıldığını, «ajan Beria'nın nüfuzu ile» onlara karşı mesnetsiz suçlamalarda bulunulduğunu, J. V. Stalin'in Yugoslav sorununda da sözde ciddî bir hata işlediğini ilân etti. Ve hemen inisiyatifi ele aldı, Belgrad'a giderek orada Tito'ya «sevgili yoldaş» diye hitap etti, Kominform'un kararını tek yanlı olarak çöpsepetine attı ve yüksek sesle Yugoslavya'nın sosyalist bir ülke, Yugoslav önderlerin de, bazen kararsız olmakla birlikte, genel olarak Marksist-Leninistler olduğunu ilân etti.

Tecrübe, hayat ne gösteriyor? Hem 1955'den önce ve hem de sonraki tecrübe ve hayat, değerlendirmeleri nesnel olgulara, Marksizm-Leninizm'in öğretilerine dayandığı için Stalin ile kominform'un Yugoslav sorununun değerlendirilmesinde haklı olduklarını gösteriyor. Diğer taraftan, tecrübe ve hayat harektleri subjektif görüş açılarına dayandığı ve Marksizm-Leninizmin öğretilerine, nesnel gerçeğe aykırı olduğu için N. Kruşçev ile onun peşinden gidenlerin, Tito'nun revizyonist kliğine karşı tavırlarında haklı olmadıklarını gösteriyor.

Gerçeklere bir göz atalım. Tito'nun kliğinin itibarını iade etme çabalarının sonuçları ne olmuştur. Revizyonist Yugoslav önderleri ne anti-Marksist görüş açılarını ne de sosyalist kamp ile kardeş Komünist ve işçi partilerine karşı düşmanca faaliyetlerini bir yana terketmişlerdir. N. Kruşçev' in çabalarınının meydana getirdiği en açık sonuç, 1955'den sonra Yugoslav dönekleri çetesi için, «gadre uğramış yoldaş» kisvesi altında, dünya komünist hareketi ve sosyalist kamp ülkeleri aleyhine daha serbestçe çalışmak, hatta bu yönde Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi birinci sekreterinin himayesinden de yararlanmak imkânının doğmasıdır. Yugoslav revizyonistlerinin itibarlarının iade edilmesi «yanlışları düzeltme» maskesi altında sağlam Parti kadrolarına karşı ve tüm anti-Parti unsurlarının harekete geçirilmesi şeklinde hakikî bir kampanyanın başlatıldığı bazı kardeş partilerdeki bütün ajanları ile ortaklarının da itibarlarının iade edilmesini beraberinde getirmiştir. Bu, kapitalist ülkelerdeki bazı partilerde olduğu gibi, Avrupa'daki bazı sosyalist partilerde de meydana gelmiştir. Bu yolda en tipik örnek,

Yugoslav revizyonistlerinin aktif desteğine sahip olan ve onlarca kışkırtılan İmre Nagi'nin başında bulunduğu revizyonist unsurların harekete geçiirlmesinin, Macaristanın demokratik bir halk devleti olarak varlığını bile tehlikeye düşüren karşı-devrimin patlamasına yol açtığı Macaristan olaylarıdır.

N. Kruşçev buna rağmen, sürekli olarak ve Tito ile kafadarlarına karşı büyük bir inançla, Yugoslav revizyonistleri ile uzlaşma, iltifat ve onları okşama politikasını ısrarla izledi. Macaristan olayları bu tavrı daha da kesinlikle gösteriyor. Macaristan'da karşı-devrim başladığı zaman, Yugoslav revizyonistlerinin Macaristan olaylarında aşağılık bir rol oynadığı herkesçe kesinlikle anlaşılmıştı. Bu gerçek, onların «Petöfi» klüpteki karşı-devrimci tartışmalar üzerindeki nüfuzlarından, karşı devrimci ayaklanma sırasında ve Yugoslav revizyonistlerinin o sıralarda ifade ettikleri coşkudan anlaşılıyor, ama en kesin şekliyle, hain İmre Nagi'nin, karşı-devrimin ezilmesinden sonra, Budapeşte'deki Yugoslav büyükelçiliğinde iltica hakkı bulmasından anlaşılıyor. Belgrad döneklerinin maskelerini Macaristanda'ki karşı-devrimci darbenin doğrudan ilham kaynağı olmakla acımasızca indirecek yerde, N. Kruşçev onların sorumluluğunu hafifletmek, asgarîye indirmek ve sonunda tamamen ortadan kaldırmak için her yolu denedi. O sıralarda Arnavutluk'ta görevli olan Sovyetler Birliği'nin eski büyükelçisi L. İ. Krilov, Arnavutluk Emek Partisi Merkez Komitesi'ne, N. Kruşçev'in 9 Kasım 1956'da J. B. Tito'ya gönderdiği mektubu iletti. Bu mektupta, daha başka şeylerin yanı sıra, Kruşçev Tito'ya aşağıdakileri yazmıştı:

«Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi mektubunuzu incelemiştir. Budapeşte'deki Yugoslav büyükelçiliğinin, İmre Nagy ile arkadaşlarına iltica hakkı tanımakla doğru davranıp davranmadığı sorununa artık özel bir önem verilmemesi gerektiği yolundaki görüş açınızı kabul etmeyi imkân dahilinde görüyoruz. Brionit görüşmelerinden beri, Yanoş Kadar yoldaşın, bu zor anlar ve şartlar altında yeni devrimci hükümete başkanlık edecek yetenekte, seçkin bir kişiliğe ve Macaristan'da devrimci otoriteye sahip biri ola-

rak kabul etme şeklindeki tavrımızda tamamen aynı kanaatte olduğunuzu memnuniyetle görüyoruz... Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin bu yılın yazından beri ve Rakoşi'nin ayrılışına ilişkin olarak, Kadar yoldaşın Macaristan İşçi Partisi Merkez Komitesi birinci sekreteri olması yolundaki çalışmaları sizi tam anlamıyle tatmin etmişti.»

Bu mektup üzerinde herhangi bir yorum yapmak gereksiz olur. Bu mektup, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi birinci sekreterinin kardeş partiler arasındaki ilişkileri tayin eden tüm kuralları ayaklar altına alarak, kardeş bir partinin birinci sekreteri olarak şu ya da bu kişinin atanması gibi, son derecede önemli ve kesinlikle parti işi nitelikte bir soruna bile müdahale edecek kadar ileri gittiğini gösteriyor. Ayrıca, N. Kruşçev'in J. B. Tito ile çoktan beri tam bir anlaşma halinde olduğunu, her şey için, hatta başka bir Partinin birinci sekreterinin «atanması» için bile, J. B. Tito'ya, bu sosyalizm düşmanına, Macaristan'daki karşı-devrimin ilham kaynağı ve örgütleyicisinin ta kendisi olan bu kişiye danışmayı akla yakın bulduğunu da kesinlikle gösteriyor.

N. Kruşçev'in neden Yugoslavya'nın Macaristan olaylarına müdahalesi sorununu kapanmış görmeye çalıştığı da buradan kesinlikle anlaşılıyor ve tamamen de mantıkîdır. Çünkü iki şey aynı anda yapılamaz; yani hem Tito'ya danışılıp hem de Tito teşhir edilemez.

Tito'nun Kasım 1956'da Pula'da yaptığı dillere destan olan konuşmasından sonra, komünist ve işçi partilerinin Yugoslav revizyonizmine karşı mücadeleleri yeniden canlandı ve Yugoslav önderler tavırları nedeniyle eleştirildi. Ne var ki hain Tito grubu, yalnızca hiç bir özeleştiri yapmamakla ya da komünist hareket yolunda olumlu bir adım atmamakla kalmadı; üstelik revizyonist fikirlerini, Kasım 1957 Moskova Komünist ve İşçi Partileri Bildirisi ile denge sağlamak için yayımlanan Yugoslav Komünist Birliği Programında formüle edip özetlemeyi de uygun buldu. Artık en ufak bir hayale kapılmaya bile yer yok gibi görünüyordu. Çünkü Tito ile gurubu, yıllar boyu demagojik sahte-Marksist ve sahte-

sosyalist sloganlar altında gizlediklerini programlarında açıkça yazmışlardı. Ama ne oldu? Başlangıçta kendini, kamuoyu ve uluslararası komünist harekete karşı mahçup hisseden N. Kruşçev, biraz gönülsüz de olsa, Yugoslav revizyonistleri konusunda bir tavır aldı. Fakat, bu uzun sürmedi. Harika bir çeviklikle ve en temel mantık kurallarına aykırı olarak, Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin Temmuz 1958'deki Beşinci Kongresinde, şunları söyleyerek Yugoslav revizyonistlerinin sözünü etmeme yönünü gösterdi:

«Ortak sorunlar uğruna mücadelemizde, Yugoslav revizyonistlerine hakettiklerinden fazla dikkat harcamayacağız. Değerlerinin yüceltilmesini, herkesin onları dünyanın merkezi sanmasını istiyorlar... Biz, ihtirasları körüklemeye, ilişkileri bozmaya yardımcı olmayacağız. Yugoslav Komünist Birliği ile aramızdaki ilişkilerde yaratılmış olan duruma rağmen, bir umut kıvılcımını muhafaza etmek, bazı sorunlar için kabul edilebilecek biçimler aramak yararlı olacaktır.»

Mayıs 1959'da Arnavutluk'u ziyareti sırasında da bunun üzerinde durdu. Aynı zamanda, «yoldaş Tito» lafları yine ortalıkta gittikçe daha sık dolaşmaya başladı, «Yugoslavya sosyalist bir devlettir» ve Sovyetler Birliği ile Yugoslavya arasında «birçok dış politika sorunu konusunda karşılıklı bir anlayış mevcuttur» yolundaki propaganda yeniden başladı.

V. İ. Lenin'in kendi devrinde, yalnızca oportünizme değil, aynı zamanda oportünistlerle bir «birlik» va'zedenlere karşı da uzlaşmaz bir kavga sürdürdüğünü hatırlamak yerinde olacaktır.

Hain, anti-sosyalist ve tertipçi çalışmalarında kendi hallerine bırakılan revizyonist Yugoslav önderleri gurubu, hem komünist hareketi bölme hem de örgülükleri için mücadeleden ya da ulusal özgürlüklerine henüz kavuşmuş bulunan halkların ulusal kurtuluş ve anti-emperyalist hareketini yıkma yolundaki faaliyetlerini daha yoğun şekilde sürdürdüler. Her geçen günle birlikte, Yugoslav revizyonistleri, komünizmin ve halkların özgürlüğünün düşmanı olduklarını gösterdiler. İşte Tito'nun revizyonist çetesi böyle olduğu içindir ki, 81 kardeş komünist ve işçi partisinin temsilcileri 1960 Moskova Bildirisinde, revizyonist Yugoslav önderlerini ka-

rarlıklıkla mahkûm etti. Bilindiği gibi, Bildiri; Marksizm-Leninizm'e ihanet eden Yugoslav önderlerinin ülkelerini sosyalist kamptan ayırıp, A.B.D. emperyalistleri ile diğer emperyalistlerin sözümona «yardım»ına bağımlı kıldığını ve bu şekilde Yugoslavya'da, Yugoslav halkının kahramanca mücadelesi ile elde edilen devrimci kazançları kaybetme tehlikesi yarattığını; Yugoslav revizyonistlerinin, sosyalist kampa ve uluslararası komünist harekete karşı yıkıcı bir faaliyet sürdürdüğünü; bağlantısızlık siyaseti bahanesi altında tüm barışsever güçlerle devletlerin birliği sorununa zarar veren bir faaliyet yürttükleri üzerinde durmaktadır. Son olarak, Bildiri, Yugoslav önderleri gurubunu tam anlamıyle teşhir edebilmek için sürekli bir mücadelenin gerekliliği üzerinde durmaktadır.

Ancak, Kasım 1960'dan sonra, ortaya çıkan durumların çoğunluğunda, Bildirinin doğru tezleri Sovyet önderlerince bir kenara bırakıldı. Üstelik, sanki Tito'nun revizyonist kliğini teşvik eder, onların kızgınlığını «yatıştırmak» ister gibi, Sovyet önderleri Yugoslav «yoldaşlar»a hitaben sıcak resmî demeçler vermeyi akla yatkın buldular. Böylece, 81 kardeş partinin Bildirisi'nin yayımlanmasından yalnızca birkaç gün sonra, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi ve Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı, A. Gromiko, 23 Aralık 1960'da, Sovyetler Birliği Yüce Konseyinde, bazı temel konularda Sovyetler Birliği dış politikasının Yugoslavya'nın dış politikası ile tam bir uygunluk halinde olduğunu bildirdi. Bu arada N. Kruşçev'in kendisi, «New York Times» muhabiri Sultzberger'e verdiği ve 10 Eylül 1961 tarihli «Pravda»da yayımlanan bir mülâkatta, «Elbette Yugoslavya'yı sosyalist bir ülke sayıyoruz» dedi. Böyle bir ifade, 81 kardeş Komünist ve İşçi Partisi'nin Bildirisi'ne aykırı değil midir? Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreterinin, böyle bir ifade ile, revizyonist Yugoslav önderlerinin kızgınlığını «yatıştırmayı ve Moskova Bildirisinde ya da Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin başka herhangi belgesinde de yazılı olanların yalnızca resmî nitelikte kaldığı ve buna karşılık kendi görüşlerinin başka olduğunu onlara açıkça bildirmeyi amaçladığı düşünülmez mi?

Neden böyle bir şey oluyor? Niçin boğazlarına kadar revizyonizm ve hainlik batağına batmış bir Marksizm-Leninizm dönekleri çetesine karşı böylesine bir ısrarla böylesine iyi niyetli bir tavır takınılıyor ve aynı zamanda, Marksizm-Leninizm'in devrimci öğretilerine ve sosyalizm davasına daima sadık kalmış kömünist ve işçi partilerine azgınca saldırılıyor?

Arnavutluk Emek Partisi, emperyalizmin bir ajanı, sosyalizm ile komünizmin, Arnavutluk Emek Partisi'nin ve Arnavutluk halkının bir düşmanı olan Tito'nun tehlikeli revizyonist çetesine karşı takınılan böylesine oportünistce bir tavrı kabul edemezdi ve de edemez. Arnavutluk Emek Partisi modern revizyonizme, özellikle Tito'nun revizyonist kliğine karşı mücadelede daima, oportünizmin sosyalist düzenin varlığı için bile ciddî bir tehlike meydana getirdiğini kuvvetle vurgulayan yüce Lenin'in değerli öğretilerini göz önüne almıştır ve almaktadır.

Lenin'in bu önemli öğretileri partimiz için daha da açıkça anlaşılır nitelikteydi, çünkü partimiz Yugoslav revizyonizminin ne anlama geldiğini yalnızca teoride değil, pratikte de kendi üzerinde görmüştü. Çünkü, Tito kliği aslında, ne 1948'den önce, ne de 1955'den sonra, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti ve Arnavutluk Emek Partisi'ne karşı giriştiği tertipler ile saptırmayı inkâr etmemiş, tam tersine, artırmıştır. Bu nedenle, Arnavutluk Emek Partisi'nin Yugoslav revizyonizmine karşı mücadelesi Marksist-Leninist bir parti olarak partimiz için önemli bir enternasyonalist görev olduğu gibi, aynı zamanda, sosyalist anayurdumuzu Yugoslav revizyonistlerinin emelleri ile tertiplerine karşı savunmak, kutsal ödev idi. Bazı Sovyet önderleri, Arnavutluk Emek Partisi'nin kendilerinin Titocu klikle yakınlaşma ve sarmaş dolaş olma planlarına aykırı olan ve bu yolda bir engel oluşturan bu tavrından hoşlanmadı. «Arnavutların öfkesi burnundadır», «olayları dar bir açıdan görüyor ve Yugoslav önderlerine karşı mücadeleyi milliyetçi mevzilerden sürdürüyorlar», «Arnavutlar anti-revizyonizm sancağını ele geçirmek istiyor» ve «Tito kliğinin değerini arttırıyorlar», vb. sloganlar ortada dolaşmaya başladı. Ama Partimiz, ilkeli pozisyonlarından

kararsızlık göstermedi ve Yugoslav revizyonistlerine karşı mücadeleyi tutarlı biçimde ve uzlaşmaksızın sürdürdü. Partimizin bu tavrı, N. Kruşçev'in hiç bir zaman hoşuna gitmemişti ve onun Arnavutluk Emek Partisi ile parti önderliğine karşı bu kadar şiddetli bir tavır almasını açıklayan nedenlerden de biridir.

Aslında, N. Kruşçev'in gurubunun Yugoslav revizyonizmine karşı aldığı tavır, yalnızca Arnavutluk Emek Partisininkinden değil, tüm uluslararası komünist ve işçi hareketininkinden, revizyonizmi uluslararası komünist ve işçi hareketindeki ana tehlike ve Yugoslav revizyonizmini de sosyalist kamp ile barış güçlerinin yıkıcısı olarak tanımlayan 1957 ve 1960 Moskova Bildirilerinin tavrından da farklıdır. Böylelikle, Sovyet önderliğinin komünist harekette oportünizme ve revizyonizme karşı mücadeleyi yumuşatmaya çalıştığı apaçık hale gelmektedir. İki Moskova Bildirisinin, revizyonizmin komünist ve işçi hareketindeki ana tehlike olduğu yolundaki açık tezlerini saptırma ve dogmatizme karşı mücadeleyi ön plana çıkarma çabalarının kaynağı da buradadır. Partimiz için, N. Kruşçev ve onun peşinden gidenlerin, revizyonizmle mücadele etmeyi lafta kabul edip fiiliyatta bunu uygulamamakla, dogmatizmle mücadele bahanesi altında Marksizm-Leninizme karşı mücadele ettikleri tam da daha önce Tito'nun ve geçmişte de çeşitli türlerden oportünist ve revizyonistin yapmaya çalışmış oldukları gibi proletaryanın devrimci öğretisinin temel tezlerini inkâr çabalarına giriştikleri partimiz için her geçen gün daha açıklık kazanmaktadır.

N. Kruşçev ve gurubunun ısrarla izlediği, çeşitli oportünist görüşleri yayma, J. V. Stalin'e karşı ilkesiz mücadele sürdürme ve Tito'nun hain revizyonist kliğiyle uzlaşma politikasının sonuçları ne olmuştur? «J. V. Stalin'e yönelik kişiye tapmanın eleştirilmesi» ve «Yugoslavya ile ilişkilerin normalleştirilmesi»nin sözde meydana getirdiği «harikulade sonuçlar»ı büyük bir gürültüyle göklere çıkarmalarına ve sorunları, sanki 20 nci Kongre ile dünya komünist hareketinin gelişmesi ve daha da güçlenmesinde yeni bir çığır açılmış gibi sanmalarına rağmen gerçekler bunların tam tersini

gösteriyor. Bu çarpıtılmış görüşler ve eylemler, birçok ülkelerdeki oportünist ve revizyonist unsurların elinde, Marksist-Leninist partilere karşı revizyonist saldırılarına girişmeleri için bir bayrak olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri, Danimarka, Hollanda, İtalya, Fransa, İngiltere, vb. Komünist Partilerinde bu olmuştur. N. Kruşçev'in 20 nci Kongreye sunduğu oportünist görüşlerin etkisi altında, revizyonizm ihya edilmiş ve uluslararası komünist hareketin tümü için son derece ciddî bir tehlike halini alarak birçok komünist ve işçi partisinde geniş ölçüde yayılmıştır. Emperyalist gerici kesim ve sosyalizmin, Sovyetler Birliği'nin ve sosyalist kampın tüm ülkeler halklarının düşmanları olan özellikle revizyonist Belgrad dönekleri, nasılsa Batının gerici çevrelerinin eline geçerek onlar tarafından tonlarla çoğaltılan, «Kişiye tapma ve bunun sonuçları üzerine» «gizli» rapordan alınan «Stalinci despotluk»a karşı mücadele sloganları altında, Polonya'daki sosyalist düzene karşı karşı-devrimci eylemleri ve Macaristandaki karşı-devrimci darbeyi örgütlemişlerdir. Tito'nun dönek çetesi, tamamiyle bu oportünist tezler altında, Stalin'e yönelik saldırıların ve N. Kruşçev'in Yugoslav revizyonistlerine karşı teskin edici tutumunun himayesi altında daha da fazla canlanmış, sosyalist kamp ile uluslararası komünist harekete karşı yıkıcı hareketlerini geniş ölçüde geliştirmek için kendilerine serbestlik tanımıştır.

Böyle bir sonucun ne N. Kruşçev, ne de onu izleyenlerce makbul sayılmayacağı bizce kesindir. Ancak şu soruyu sormak da makul olur: Neden değişik ülkelerin komünist ve işçi partileri saflarındaki dönek ve revizyonistler tamamiyle hemen 20 nci Kongreden sonra yeniden canlandı, neden revizyonist Yugoslav kliği yeniden başını kaldırdı ve hepsi birden Marksizm-Leninizm'e karşı cepheden bir saldırıya geçti. Neden Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin diyelim ki, 19 uncu ya da 18 inci Kongrelerinin tezleri onların bayrağı olmadı? Bunun bir tek izahı vardır: Çünkü 20nci Kongrede saptanan bazı tezler oportünist nitelikteydi. Bu nedenle, Marksizm-Leninizm'e karşı mücadelelerinde dönekler revizyonistlerin ideolojik gıdasını oluşturmuştu. Çünkü Stalin'e karşı alınan tavır ve Tito kliği anti-Marksistti ve bu neden-

le bunlar, Marksizm ve sosyalizm düşmanlarınca kendi emelleri için bu derecede büyük başarıyla kullanıldı.

Bu acı sonuçlar Arnavutluk'ta da hissedildi. Ülkemizde, anti-parti faaliyetleri nedeniyle partiden ihraç edilen birçok unsurun yanı sıra, Tuk Jakova ve Bedri Spahiu tipinde oportünist unsurlar de harekete geçirildi ve Yugoslav revizyonistlerinin doğrudan kışkırtmasıyla Nisan 1956'da Tiran Parti örgütü konferansındaki komployu düzenlediler. Bu komploda başlıca rollerden birini, Yugoslav casusluk örgütünün eski bir ajanı olan ve ülkeden kaçmasından sonra, N. Kruşçev'in 1957'den beri Sovyetler birliğinde siyasî iltica hakkı vaat ettiği hain Panayot Plaku'nun oynadığı bilinmektedir. Bu hainlerin sloganları, «proletarya diktatörlüğünün liberalleşmesi ve demokratikleşmesi», «Yugoslavya ile ilişkilerin normalleştirilmesi», «Koçi Xoxe ile daha önce mahkûm edilmiş olan diğer anti-parti unsurların itibarlarının iade edilmesi», vb. gibi demagojik sloganlardı. Tam o sıralarda, Nisan-Mayıs 1956'da, Sovyet önderliğinin M. Suslov ve P. Pospyelov aracılığıyle; Parti'yi ve halkın iktidarını tasfiye edip Arnavutluk'u Titocu Yugoslavya'nın yedinci bir cumhuriyeti haline dönüştürmeyi amaçlayan düşmanca faaliyeti nedeniyle kurşuna dizilen ve parti ile Arnavutluk halkının bir düşmanı, Tito kliğinin bir ajanı olan hain Koçi Xoxe'nin itibarının iade edilmesi konusunda Partimizi ikna etmeye çalıştılar.

N. Kruşçev'in yukarıda sözü geçen sorunlarındaki anti-Marksist tavrı, böylelikle ortak davamıza, sosyalizm ve komünizme büyük zarar verdi.

Ne var ki, uluslararası komünist ve işçi hareketi, revizyonist döneklerin saldırısı ile başa çıkmayı başardı. Komünist ve işçi partilerinin safları güçlendirildi ve bu da, kardeş komünist ve işçi partilerinin gücü ve sağlamlığı, Marksizm-Leninizm'in fikirlerinin canlılığı sayesindedir. Ve bu, daima böyle olacaktır. Marksizm-Leninizm zafer bayrağıdır, bu nedenle düşmanları olan revizyonistler ile oportünistler başarısızlığa uğramıştır ve daima utanç verici bir başarısızlığa uğrayacaklardır.

Yukarıda söylenenlerden, anlaşmazlıklarımızın bütünüy-

le ideolojik ve siyasî nitelikte olduğu açıkça anlaşılmaktadır ve Partimiz Kruşçev'in günümüzdeki dünya gelişmesi ve uluslararası komünist ve işçi hareketine ilişkin bazı hayatî sorunlar üzerindeki Marksizm-Leninizm'in bazı temel ilkelerine aykırı olan ve komünist ve işçi partilerinin 1957 ve 1960 Bildirilerinin ciddi bir ihlâlini yaratan bazı oportünist görüş ve eylemleri ile aynı fikirde olmamıştır. Ancak, Sovyet önderleri arasında bu yanlış görüşlerin varlığı, kötülüğün sadece yarısıdır. En büyük kötülük, N. Kurşçev'in revizyonist tezlerini kabul etmeyen, onlara karşı çıkan ve Marksizm-Leninizm'i kararlılıkla savunan kardeş partiler ve bunların önderlerine karşı, bu amaç için, baskı, şantaj ve kaba saldırılardan da kaçınmayarak, bütün komünist ve işçi partilerine her şart altında oportünist kavramlarını empoze etmeye çalışmalarıdır. İşte en büyük kötülüğün nedeni burada yatmaktadır, ülkemiz ile Sovyet önderliği arasındaki ilişkilerin gergin olmasının nedeni burada yatmaktadır. Arnavutluk Emek Partisine boyun eğdirip, kendi anti-Marksist görüşlerini ona empoze etme yolundaki çeşitli çabalarının, Partimizin sarsılmaz Marksist-Leninist tavrı karşısında başarısızlığa uğradığını görerek ve Arnavutluk Emek Partisi ile Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne karşı yakışıksız, düşmanca faaliyetini kendi partisi ve uluslararası komünist hareket önünde mazur göstermek için N. Kruşçev, Sovyetler Birliği Komünist Partisi 22 nci Kongresinde kendisi ile diğer Sovyet önderlerinin attığı gibi çılgınca ve alenî iftiralara başvurmuştur.

Partimizin «yargılanma»sını yürütmek için Sovyetler Birliği komünist Partisi'nin 22 nci Kongresi kürsüsünü seçmesi olgusu, bazı kardeş partilerin temsilcilerini, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Kongresi'ni selâmlarken, Partimize ilişkin ve yoldaşlığa yakışmayan fikirleri ifade etmeleri için kandırması olgusu, darbeci yöntemlerine, sürpriz taktiğine, isteğini uluslararası komünist ve işçi hareketine tek yanlı olarak empoze etmesine, kardeş komünist ve işçi partileri arasındaki ilişkileri düzenleyen ve ortaklaşa saptanıp Moskova Bildirileri ile anahatları çizilen temel ilkelere uymamasına ışık tutmaktadır.

Bir komünist ve işçi partisinin faaliyetini incelemek,

doğru pozisyonlara dayanıp dayanmadığı görüşünü ifade etmek ancak, o partinin öne sürdüğü ayrıntılı kanıtlamaları dinlemiş olmak şartıyle, uluslararası bir formun ya da uluslararası bir komünist ve işçi partileri toplantısının yargısına bağlıdır. Ama N. Kruşçev böyle bir toplantı çağrısında bulunmaktan korktu, çünkü Emek Partimizi mahkûm etmeyi başaramayacağından emindi. Bu nedenle de, Partimizi 22 nci Kongre'ye davet etmedi. Çünkü, söyleyeceklerimiz, Arnavutluk-Sovyet ilişkileri konusundaki hakikatı ortaya çıkaracak, kendi anti-Marksist görüşleri ve faaliyetini teşhir edecek, bütünüyle temelsiz olan iftira ve suçlamalarını reddedecekti.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi birinci sekreterinin, Partimize tek yanlı olarak saldırıda bulunmak için kullandığı yöntem, uluslararası komünist ve işçi harekâtınca bilinmektedir. Bu taktikleri, sahte ve tek yanlı suçlamalarla Marksist-Leninist Partilere diz çöktürmeye ve ani, üzerinde düşünülüp taşınılmamış ve aceleci bir bildiri ile kardeş partilerin temsilcileri ile uzlaşmaya varmaya çalıştığı Bükreş'te de bu taktikleri uyguladı. Ama bütün çabalarına rağmen, başarıya ulaşamadı. Tam tersine, N. Kurşçev Kasım 1960' da, Moskova toplantısının yapılmasını kabul etmek zorunda kaldı. Burada doğru tartışmalar yürütüldü, onun görüşlerinin toplantıya katılanların coşkun desteği ile karşılanmadığı açıkça anlaşıldı. Bu durum, 81 partinin temsilcileri tarafından onaylanmış olan ve N. Kruşçev'in bütün faaliyetlerinde kabaca ihlâl ettiği, belgelerin kendilerinde de ifade edilmiştir. Bunun için ve uluslararası bir konferansı toplamaktan korktuğu için, Partimize karşı saldırıda bulunmak üzere, bu amaçla 22 nci Kongreyi kullanarak kendi darbeci yöntemlerine baş vurdu.

N. Kurşçev bu şekilde, ileride yapılabilecek herhangi bir uluslararası toplantıyı da etkili biçimde sabote etmiştir. Çünkü Partimizi tek yanlı olarak ve alenen saldırmasıyla, Arnavutluk Emek Partisi'ni eşitsizlik şartlarına koymuştur.

N. Kruşçev ve takipçileri, eylemleri ile sözde «birliği bozduğu, sosyalist kamp ile uluslararası komünist hareketi

böldüğü» için, Partimizi suçladılar. İnsanın böyle bir şey söyleyebilmek için her türlü sorumluluk ya da ciddiyet duygusunu yitirmiş olması gerekir. Aslında birliğimizi yıkan kimdir? Arnavutluk Emek Partisi mi, yoksa başında N. Kruşçev'in bulunduğu Sovyetler Birliği Komünist Partisi önderliği mi? Anlaşmazlıklarımızın parti yoluyle, 1957 ve 1960 Moskova Bildirilerindeki ilkeleri temeli üzerinde çözümlenmesi gerektiği ilkesine daima uymuş olan Partimiz mi, yoksa bu ilkeleri ayaklar altına alan ve baskı ile şantajın anti-Marksist yoluna sapıp, sosyalist Arnavutluk'ta bir karşı-devrim için açık açık çağrıda bulunan Sovyet önderliği mi? Arnavutluk Emek Partisi uyuşmazlıklarımızı hiç bir zaman açığa vurmamıştır. Bunları yalnızca parti yoluyle ve parti toplantılarında açıklamış, Sovyet önderlerinin yanlış görüşleri ile eylemlerini açıkça ve caseretle eleştirmiştir. Oysa aramızdaki anlaşmazlıkları 22 nci Kongre kürsüsünden ilk kez olarak açığa vuran N. Kruşçev olmuş ve yalnızca aramızdaki uyuşmazlıkları belirtmekle yetinmeyerek Partimize ve «Arnavutluk'ta dikenli teller ile sınır muhafızlarının çizmeleri hüküm sürer» diyen Rankoviç'in lisanını kullanarak, «sağda solda hapishaneler ile idam mangalarına rastlanılan bir terör rejimi »olarak tanıttığı halk iktidarımıza karşı kin kusan, ayan beyan iftiralarda bulunmuştur. Partimiz birlik yanlısı ve birliğin daha da güçlenmesi yanlısıdır. Ancak bizim istediğimiz sağlam demirden bir birliktir, yoksa kansız ve hasta bir birlik değil. Zaten uluslararası komünist ve işçi hareketi ile sosyalist kampın demirden birliği yanlısı olduğu içindir ki, N. Kurşçev'in bu birliğin gücünü zayıflatan anti-Marksist belirtileri ve eylemlerini cesaretle ve parti yoluyle eleştirmiştir.

Bazı kardeş parti önderlerinin, N. Kruşçev'in yanlış görüşlerine katılmış olmasından büyük üzüntü duyuyoruz. Onları bu tavrı almaya zorlayan nedenleri araştırmak istemiyoruz (kendilerini nasıl güç bir durumda bulduklarının pekâlâ farkındayız); fakat tek yanlı pozisyonları kardeş parti temsilcilerinin çoğunluğunun, Partimiz ile Sovyet önderliği arasındaki ilişkilerin gelişmesi hakkında hiç bir bilgisi olmadığı bir zamanda, önsel olarak, doğru sayılabilir mi? In-

san yalnızca bir tarafına iddiasını duymuşken, diğer taraf ise kendi görüşlerini bildirme hakkından yoksun kılınmışken, şu ya da bu tavrı almak doğru mudur? Ya da komünist harekette, büyük olan tarafın dinlenip küçüğün dinlenmediği, büyüğün haklı, küçüğün daima haksız olduğu yolunda yeni ilkeler mi konulmalıdır? Bizim fikrimize göre, böyle bir akıl yürütme hiç de doğru değildir ve kardeş partiler arasındaki ilişkilerin Leninist normları ile de uyuşmaz. Böyle bir tavır, uluslararası komünist ve işçi hareketinin güçlenmesine, sosyalist kampın güçlenmesine yardımcı olmaz, onu zayıflatır ve ileride de büyük dertlere sebep olur.

Buna rağmen, Sovyetler Birliği Komünist Partisi 22 nci Kongresinde, N. Kruşçev kardeş komünist ve işçi partilerinin tüm temsilcileri tarafından desteklenmedi. Kongre'ye katılan ve konuşan ya da Kongre'yi yazıyle selâmlayan 80 yabancı delegeden, 34 kardeş partinin temsilcileri, N. Kruşçev' in partimize yönelik iftiraları ile suçlamalarına katılmadı. Arnavutluk Emek Partisi ile Sovyet önderliği arasındaki uyuşmazlıklardan söz etmediler. Elbette çoğunun Arnavutluk Emek Partisinin çalışmaları konusunda kendine özgü fikirleri vardı ama, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin, belli bir partinin kongresi olan 22 nci Kongre'de, uluslararası komünist hareketin tümünü ilgilendiren bir sorun üzerinde konuşmayı uygun görmediler ve böylelikle doğru bir Marksist-Leninist tavır aldılar. 22 nci Kongre'deki evsahibi delegelerin çoğunluğunun, Sovyet-Arnavutluk anlaşmazlığı konusunda fikir beyan etmemekle birlikte, Arnavutluk Emek Partisine yönelik saldırı ve iftiralarında N. Kruşçev'i desteklemediklerini de söylemeliyiz. Kongredeki görüşmelere katılan 88 delegeden yalnızca 14'ü Partimiz aleyhinde konuştu. Bunların hepsi Sovyet önderliği üyesiydi.

Emek Partimiz, hem Partimize yönelik tek yanlı saldırılarında N. Kruşçev'i desteklemeyen kardeş komünist ve işçi partileri temsilcilerine, hem de hangi sorun üzerinde olursa olsun nesnel yargılamada bolşevik gelenekleri ile leninist ilkeleri muhafaza ederek bu anti-Marksist hareketinde N. Kruşçev'i desteklemeyen, Lenin'in şanlı Komünist Partisi'nin delegelerine, ilkeli ve doğru tavırları için teşekkür eder.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi birinci sekreteri, 22 nci Kongre kürsüsünden savurduğu iftira niteliğindeki bir sürü suçlamalar arasında, Partimizde sözde demokrasi olmadığından, Parti içi yaşantıda Leninist normların sözde ihlâl edildiğinden de söz etti. Bu, elbette, Partimizin iç işlerine açık müdahaledir. Buna rağmen, bu demokrasi «savunucuları»na şunları söyleyebiliriz: Kendi işinize baksanız daha iyi olur, çünkü demokrasinin en temel ilkelerinin ihlâlinin birçok rezilce örneği Arnavutluk Emek Partisinde değil, sizin partilerinizde görülüyor. Dmitri Polyansky, anti-parti guruba ve özellikle yoldaş Kliment Voroshilov'a hücum ederken, 1957 yılı yazındaki Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkezi Komitesi genel oturumu sırasında, kendisi ile kafadarlarının düzenlediği kulis faaliyetlerini ayrıntılarıyle anlatmaktan elbette kaçınmıştır. Poliansky bunu kongreden saklamış, ama «dost»ları Liri Belishova'ya anlatmış, o da bunu partimize bildirmiştir. Başka bir örnek alalım. Tiran mahkemesi, A.B.D. emperyalizmi ile Yugoslavya ve Yunanistan'ın ajanları Teme Sejko ve şürekâsının hak ettikleri hükmü verdiği zaman, bütün Avrupa halk demokrasileri basını arasında bu davayı doğru olarak yalnızca, Bulgar işçi sınıfının organı olan «Trud» gazetesi bildirmişti. Ama hemen, o gün içinde, en «demokratik» yöntemlerle, Bulgar Sendikaları Merkez Konseyi'nin başkanıyla iki sekreterinin görevlerinden azledildiği açıklandı. Çünkü revizyonist Tito, aynı gün, bu gazetenin Tiran mahkemesi konusundaki haberine ilişkin olarak, Bulgaristan hükümeti nezdinde ciddî bir protestoda bulunmuştu. İç demokrasi ve parti normlarına uymaktan söz edenlere (ki, burada özellikle Palmiro Togliatti'yi kastediyoruz) son olarak şunu söyleyelim: 22 nci Kongrede konuştuğu zaman Partimizi mahkûm etmesini düzgün, demokratik bir eylem mi sayıyor? Daha önce, neler olduğunu ve Partimizle Sovyet önderliği arasındaki ilişkilerin nasıl geliştiğini bilmiyordu. Hiç değilse, Partimiz, İtalyan Komünist Partisi'ne bu konuda hiç bir materyal vermemişti. Onun Partisinin Merkez Komitesi daha önce, partimizi suçlayan hiç bir karar almamış ve dolayısıyle Partimizi mahkûm etmek için temsilcilerine de yetki vermemişti.

En azından, biz böyle bir şeyi bilmiyoruz. Öyleyse, kendilerini bir tek kişinin kaderi uğruna, sebepsiz yere rezil eden ama iş bir partinin, 50.000 komünistin ve bütün bir halkın kaderine gelince, her türlü sorumluluktan uzak, yalnızca parti demokrasisi ile değil, aynı zamanda basit mantığın ve insan vicdanının temel kuralları ile alenen çelişen, suçlayıcı bildirilerde bulunan bu önderler hangi demokrasiden söz ediyorlar? Palmiro Togliatti, uluslararası komünist hareketin birliğini bozmakla suçlayarak, bizi afaroz etti. Peki, birkaç yıl önce, Sovyet sosyalist sistemine açıkça hücum eder ve uluslararası komünist harekette çokmerkezcilik ile nüfuz bölgeleri va'zederken, Togliatti neye dayanıyordu? Elinde bizim aleyhimize hiç bir kanıt yoktur ve olmayacaktır, ama kendi anti-Marksist tezleriyle revizyonist Tito'ya büyük bir hizmette bulunmuştur. Gariptir ki, buna rağmen, kimse Togliatti'nin revizyonist görüşlerine karşı çıkmamıştır.

Demokratik yöntemlerden, sabırdan ve enternasyonalizmden bu kadar çok söz eden N. Kruşçev, partimize karşı en anti-Marksist yöntemlere, sosyalist ülkeler arasındaki ilişkilere tamamiyle yabancı olan yöntemlere başvurmuştur. Arnavutluk Emek Partisi'ni sindirmek, Partimizin kendine özgü görüşlere sahip olmasını önlemek için, kendi anti-Marksist görüşlerini bize empoze etmek için, o ve takipçileri yalnızca partilerimiz arasındaki ilişkilerde değil, sosyalist devletimiz arasındaki ilişkiler konusunda da, hiç bir tedbire başvurmaktan kaçınmamışlardır. Bugün ayrıntılara girmek ve bu sorunlar üzerinde uzun boylu durmak istemiyoruz. Çünkü bunları objektif olarak gösteren birçok olgu ve sayısız belge vardır. Biz, mevcut anlaşmazlıkların çözümünde Sovyet önderliğinin benimsediği anti-Marksist yöntemlerin bir sonucu olarak, hem iktisadî hem de siyasî ve askerî alanda bunu izleyen baskının bir sonucu olarak, ülkemizle Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilerin çok bozulduğundan söz edeceğiz. Bu sürec, geçen yılın ikinci yarısından beri, yani Bükreş toplantısından sonra başlamıştı. O günden bu yana, N. Kruşçev, Partimiz ile Sovyet önderliği arasındaki ideolojik ve siyasî anlaşmazlıkları sabırla çözümlemeyi kabul edeceğine, bunları açığa vurmuş ve devlet ilişkilerine de uzandırmıştır.

Böylelikle, iktisadî alanda, Sovyetler Birliği'nin üçüncü beş yıllık plan için ülkemize vermeyi kabul ettiği bütün krediler durduruldu ve bu da, ülkemizin iktisadî planını sabote etmek için yapıldı. Arnavutluk'ta bulunan, ülkemizin şiddetle muhtaç olduğu ve kalmalarını resmen istediğimiz bütün Sovyet uzmanlar, hiç bir neden göstermeksizin ve tek yanlı olarak geri çağırıldı. Bu yıl, eski kredilerin ödenmesine başlanması bahanesiyle (oysa, mevcut belgelere göre, bu 1970' den sonra başlayacaktı) Sovyetler, bir takas esasına dayanan bütün ticarî ilişkileri durdurdular; Sovyetler Birliğinde okuyan sivil ya da askerî tüm Arnavut öğrencilerin bursları kesildi, vb. vb. İktisadî baskılara, askerî alandaki baskılar ve kısıtlayıcı tedbirler de eşlik etti.

Öte yandan, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti basınında sürekli olarak komünist inşaı, konusunda Sovyetler Birliği' nin yaşantısı ve başarıları üzerine yazılar çıktığı, Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile Sovyet Hükümetinin çeşitli uluslararası sorunlara ilişkin çeşitli hareketleri ile önerilerinin desteklendiği herkesçe bilinmektedir. Oysa, Sovyet basını, tam tersine, neredeyse bir yıldır, Arnavutluk'a karşı sıkı bir suskunluk ablukasına girmiştir. Sovyet basını, bir İngiliz lordunun tesadüfen ettiği tek bir olumlu sözü bile yazma fırsatını kaçırmazken, bırakınız Arnavutluk Emek Partisini, Arnavutluk hakkında tek satır bile yazmamaktadır. Sanki Arnavutluk Halk Cumhuriyeti ve sosyalizmi inşa edip, dört yanı emperyalister ve maşaları ile çevrilmişken aslanın ağzındaki barış için mücadele eden Arnavutluk halkı dünyada mevcut değildir. Bu suskunluk buzu, ancak Sovyetler Birliği Komünist Partisi 22 nci Kongresinde, N. Kruşçev tarafından kırılmıştır. Ancak o da, yalnızca Arnavutluk Emek Partisi ile Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne iftirada bulunmak ve kin kusmak için kırılmıştır.

Arnavutluk halkına yönelik bu anti-Marksist ve düşmanca eylemlerde, Avrupa'daki bazı sosyalist parti önderleri N. Kruşçev'i izlemiştir. Hepsi bir araya gelip, etrafında bir «karantina çemberi» yaratmak suretiyle, Arnavutluk'u iktisadî, siyasî ve askerî yönden tecrit etmek için ellerinden geleni yapıyorlar. N. Kruşçev, Leninizm'in zaferinin yüzyı-

lında, sosyalizm ile komünizmin zaferi için sarsılmaz biçimde mücadele eden bir halkı ve bir partiyi tecrit etmek için bir «çember» olmayacağını, Marksist-Leninist hakikate karşı koymak için, ne kadar örgütlenmiş ve güçlü olursa olsun, bir «çember» olamayacağını unutuyor. Her türlü «çember» paramparça edilecek ve örgütleyicileri yüz kızartıcı bir şekilde başarısızlığa uğrayacaktır.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi birinci sekreteri ve Sovyetler Birliği Bakanlar Konseyi Başkanı bununla da yetinmedi. Baskısının, ablukalarının ve şantajının arzu ettiği sonucu yaratmadığını, Partimize ve halkımıza boyun eğdiremediğini görünce, 22. Kongre kürsüsünden, Arnavutluk Emek Partisi önderliğinin karşı-devrimci bir darbeyle devrilmesi, Parti'nin tasfiyesi için açık bir çağrıda bulundu. Oysa bu, içişlerine müdahale saydığı için, kapitalist ülke hükümetleri söz konusu olunca bile sakındığı bir şeydir.

Şöyle demiştir: «Kişiye tapmaya bir son vermek, Şehu, Hoca ve diğerleri için, özde; parti ve devletteki yönetici mevkilerinden vazgeçmek demektir. Ama bunu yapmak istemiyorlar. Ne var ki biz, Arnavutluk komünistlerinin, Arnavut halkının da söz hakkına sahip olacağı günün geleceğinden ve o zaman da Arnavutluk önderlerinin ülkelerine, halklarına, Arnavutluk'ta sosyalizmin inşaı davasına verdikleri zararın hesabını vermek zorunda kalacaklarından eminiz.» Arnavutluk halkı ve Arnavutluk komünistleri, bir kısmı basınımızda yayımlanan yüzlerce ve binlerce telgraf ve mektupla bunun cevabını Kruşçev'e verdiler.

Partimiz ve halkımız, birbirini izleyen 17 yıl boyunca sürekli olarak Halk İktidarımızın devrilmesi, Partimizin ve önderliğimizin tasfiyesi yolunda çağrılar duydular. Her yıl bunları A.B.D. Dışişleri Bakanlığından, A.B.D., İngiliz ve diğer emperyalistlerden, Franko'nun «Milliyetçi İspanya» radyosundan, Tito'nun hain revizyonist çetesinden, Yunan kralcı-faşistleri vb.'nden duydular ve duyuyorlar. Hatta bunlar, amaçlarına erişmek için tertipler bile düzenlediler. Şimdi de Nikita Kruşçev'in bu yoldaki çağrılarını duyuyoruz. Kruşçev aslında Arnavutluk halkı ve Emek Partimize karşı düşmanca

faaliyetlerinde bunlara katılıyor. Emperyalistler ve maşaları ülkemizde halk iktidarına ve Partimize karşı düşmanca faaliyetlerinde bunlara katılıyor. Emperyalistler ve maşaları ülkemizde halk iktidarına ve Partimize karşı yürüttükleri faaliyette neye dayanmışlardı. Orduları toplumumuzun safrası, yoz ve anti-parti unsurlar, yabancı emperyalist haberalma servislerine satılmış kişilerdi. Halkımız bunları yalnızca derin bir nefret, hor görme ve aşağılama duygusuyle anıyor. Nikita Kruşçev'in ordusu da bunlardan oluşacaktır. Ve bunun tersi olamaz. Yaşlı ve genç tüm halkımız, anayurdumuzun tüm dürüst ve yurtsever halkı, partiye üye olan ve olmayanların tümü, bugün; şanlı Partimizin ve bunun, halkımızın hayatî çıkarlarını ifade eden ve yüce davamız sosyalizm ve komünizmin ortak çıkarlarına cevap veren doğru Marksist-Leninist çizgisinin etrafında her zamankinden daha fazla toplanmıştır. Nikita Kruşçev'in bütün düşmanca eylemleri ve kabaca müdahaleleri; emperyalistlerin, Yugoslav revizyonistlerinin, Yunan kralcı-faşistlerinin ve Arnavutluk halkının, Emek Partisinin ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'nin bütün düşmanlarının tüm düşmanca faaliyet ve tertiplerinin daha önce başarısızlığa uğramış ve daima uğrayacak olması gibi; Partimizin ve halkımızın demirden birliği karşısında, bu yenilmez güç karşısında, utanç verici şekilde başarısızlığa uğrayacaktır.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 22'nci Kongresinde, N. Kruşçev, parti toplantılarında ve Leninist kurallara göre, kendi anti-Marksist görüşleri ile eylemleri konusunda ileri sürülmüş her türlü fikir ve eleştiriyi, Sovyetler Birliği ile Sovyet halklarına karşı bir saldırı sayarak, Partimizi ve önderliğini anti-Sovyetizmle suçladı. Bu, korkunç bir iftira ve çarpıtmadır. Partimiz ve halkımız, birbirini izleyen 20 yıl boyunca, şanlı Sovyetler Birliğine ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne karşı engin bir sevgi ve sarsılmaz bir bağlılık ruhuyle eğitilmiştir. Bu sevgi ve sadakati, faşizme karşı ortak mücadelelerindeki edimleriyle, sosyalist ve komünist toplumun inşaı için, barış ve halkların özgürlüğü için ortak çabalarıyle kanıtlamış, özellikle Sovyetler Birliği Komünist Partisi 20'nci Kongresinden sonra, ve Macaristan'daki karşı-

devrimden sonra, sosyalizmin düşmanları Sovyet düzenine karşı azgın saldırılara ve iftiralara giriştiği ve Sovyet askerleri sırtlarından vurulduğu sıralarda, ortak düşmanlarımız olan emperyalistler ve modern revizyonistlere karşı verdikleri şaşmaz ve ilkeli mücadeleyle göstermişlerdir. Partimizin ve halkımızın 20 yılın tümü boyunca, kutsal Arnavutluk-Sovyet dostluğunun sürekli olarak pekişmesi ve güçlenmesi için yürüttüğü kahramanca mücadele ve yorulmak bilmeden sürdürülen faaliyeti, bazı temelsiz suçlamalar ve adi iftiralarla bu kadar kolay tasfiye edilemez. Arnavutluk-Sovyet dostluğunun kökleri derindedir; bizi eleştirenlerin istek ve çabalarına karşılık, bu dostluk yüzyıllar boyu yaşayacaktır.

Aslında Sovyetler Birliği'ni ve Sovyetler Birliği'nin prestijini kim savunuyor? J.V. Stalin'e yönelik, ilkesiz saldırıları ve iftiraları ile şanlı Sovyetler Birliği'ni tıpkı Hitler Almanya'sı gibi en şiddetli terörün hüküm sürmüş olduğu bir ülke gibi gösterip itibarını zedeleyen Nikita Kruşçev mi; yoksa Sovyetler Birliği'ni, Nikita Kruşçev'in eline silah verdiği emperyalist ve revizyonist propagandanın şiddetli saldırılarına karşı savunmuş ve savunmakta olan Arnavutluk Emek Partisi mi? Sovyetler Birliği'ni ve Sovyetler Birliği'nin prestijini kim savunuyor? Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne yönelik anti-Marksist eylemleri, saldırıları, baskısı ve ablukaları ile dünya kamuoyu önünde Sovyetler Birliğini ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ni lekelemeleri için emperyalistlere silah veren Nikita Kruşçev mi; yoksa kendi anti-Marksist eylemlerinin şanlı Sovyetler Birliği ile Lenin'in yüce Partisi'nin ilkeleri ve enternasyonalist gelenekleri ile ortak hiç bir yanı olmadığını, onların sağlam gövdesindeki talihsiz ve geçici hastalıktan başka bir şey olmadığını göstermiştir ve göstermektedir.

Partimiz, 22'nci Kongrede kendisine ilişkin olarak söylenenleri sabırla dinledi. Bu sorunlar üzerinde biz de kendi görüşlerimizi bildiriyoruz. Arnavutluk Emek Partisi huzur içinde ve temiz bir vicdanla, iki partimiz ve iki ülkemiz arasındaki ilişkilerde yaratılan konum üzerinde Leninist eşitlik, tarafsızlık ve sükunetle, tek yanlı davranmaksızın, yargıda bulunması için, Sovyetler Birliği Komünist Partisine,

22'nci Kongrece seçilmiş bulunan yeni Merkez Komitesi'ne başvurur. Partimiz, Komünist hareket ile sosyalist kampın birliği uğruna, ülkelerimizin çıkarları için, mevcut anlaşmazlıkları çözümlemeye daima hazır olmuştur. Ama, daima da bu sorunların doğru bir tutumla ve ancak Marksist-Leninist bir yolla, baskı ve zorla kabul ettirme değil de eşitlik şartları altında çözümlenmesi gerektiği fikrinde olmuştur ve yine bu fikirdedir. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin adalet duygusundan umutlu ve güvenliyiz.

Partimiz ve halkımız, kendilerine yöneltilmiş saldırı, iftira ve düşmanca eylemleri göz önüne almaksızın, Sovyetler Birliği kardeş halklarına karşı olan saf dostluk duygularını kalplerinde dokunulmazlıkla saklayacaktır. Partimiz, bize iyi ve kötü günlerde, Sovyetler Birliği'ni, yüce Lenin ve Stalin' in anayurtlarını sevmeyi öğretmiştir. Bizim için şanlı Sovyetler Birliği ve Sovyet halkı, bolşeviklerin yüce partisi; en candan sevdiğimiz dostlarımız, faşist boyunduruğundan bizi kurtaranlar, ülkemizde sosyalizmin inşaı için verdiğimiz mücadelede en sadık ve kararlı müttefiklerimiz olmuştur, halen öyledirler ve öyle kalacaklardır. Sovyetler Birliği'ne, Sovyet halkına, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne daima bağlı kaldık ve bağlı kalacağız.

Partimiz ve halkımız şanlı Komünist Partilerinin önderliği altında, Sovyet halklarının komünist inşanın bütün alanlarında, eriştiği şanlı başarılarla gösterdiği çabaları özel bir sempatiyle izlemiştir ve izlemektedir ve bunları aynı zamanda, yüce sosyalizm ve komünizm davasının zaferi için sürdürülen ortak mücadele, Arnavutluk halkının da zaferi saymaktadır. Sovyetler Birliği Komünist Parti'si 22'nci Kongresinin saptadığı hedef ve görevlerin, her zaman olduğu gibi, Sovyetler Birliği halklarının, tüm sosyalist kampın iyiliği, yüce sosyalizm ve komünizm davası, barış ve tüm dünya halklarının özgürlüğü yararı gözönüne alınarak başarıyla gerçekleştirileceğine derinden inanıyoruz.

Partimiz ve halkımız, her zaman olduğu gibi, sosyalist kampta birleşmiş olarak, Sovyetler Birliği'nin kardeş halkları ile omuz omuza, kardeş Çin halkıyle omuz omuza, tüm

Sosyalist kamp ülkeleri halklarıyle omuz omuza sosyalizm ve komünizm davası için mücadele edecektir.

Yoldaşlar!

Günümüz gerçeğinin olguları olduğu kadar, Partimizin tam 20 yıllık yaşantısı ve faaliyeti de, Partimizin daima doğru bir genel çizgiye sahip olduğunu, uluslararası komünist hareketi işgal eden günümüzün önemli sorunları ve özellikle Arnavutluk-Sovyet ilişkileri konusunda doğru Marksist-Leninist ve enternasyonalist pozisyonlara dayandığını açıkça göstermektedir.

Gerçekten yana olduklarına derin inançla, yekvücut olarak birleşmiş olan halkımız ve Partimiz, huzur dolu ve temiz bir vicdanla, ve sarsılmaz bir azimle, ileride de şaşmaz bir biçimde doğru yollarını izleyeceklerdir. Ve bu yolda kazanacaklardır.

Bunun bir güvencesi yiğit ve boyun eğmez halkımız, şanlı Partimiz, halk devriminin Partisi, bu 20 yıllık sürede faşizmi alt eden ve halkımız ile anayurdumuza özgürlük getiren, geri kalmışlığın, açlığın ve cehaletin üstesinden gelerek, ülkemizi sosyalizm, ilerleme ve kültür yoluna sokan Parti, kahraman halkımızın sadık bir evladı olarak evlerimize yeniden köleleşme ve yoksulluk getirmeyi amaçlayan her provokasyon ile tertibi bozguna uğratmış olan Partidir. Gelecekteki zaferlerimizin bir güvencesi, proleter enternasyonalizminin ilkelerine sadık kalan bir parti olarak, Partimizin, küçük fakat yiğit halkımızı ebedî ve yenilmez bir dostlukla bağladığı Sovyet halkları ile, Çin halkı ile, sosyalist kampın içinde ve dışındaki bütün diğer dost halklarla olan dayanışma ve dostluğumuz olacaktır.

Yalnızca yeminli düşmanlarımız olan A.B.D. emperyalistleri ve diğer emperyalistlerin, müttefikleri ve uşakları olan Yugoslav revizyonistlerinin saldırı ve entrikalarına karşı koymak zorunda olduğumuz için değil, aynı zamanda bize yöneltilen yeni iftira ve saldırıları da geri püskürtmek zorunda olmamız olgusundan doğan bazı geçici güçlüklerle de karşı karşıyayız. Ama güçlükler, ne Partimizi ne halkımızı ürkütmemiş ve eğmemiştir. Saflarımızı Parti etrafında sıklaştırarak, uyanıklığımızı güçlendirerek, her alanda devlet pla-

nının gerçekleşmesi için bize düşen görevleri her zamankinden daha da başarıyle gerçekleştirme yolundaki çabalarımızı fazlalaştırarak, başarıya ulaşacağız. Bu mücadelede ve bu çabalarda tüm dostlarımızın, ilk önce ve en başta Sovyet halkı olmak üzere tüm sosyalist ülkeler halklarının, ilk önce ve en başta, Partimize ve halkımıza yöneltilmiş darbenin haksız, tüm dünya komünistleri için tehlikeli olduğunu ergeç anlayacak olan Sovyet komünistleri olmak üzere tüm dünya komünistlerinin desteğine sahip olacağımıza kaniyiz.

Bu güvenle, Ekim Sosyalist Devriminin 44'üncü yıldönümünün büyük bayramını ve şanlı partimizin kuruluşunun 20'nci yıl dönümünün büyük bayramını kutluyoruz. Bu, güvenle, muzaffer Leninizm'in devrimci bayrağı altında, kahraman Partimizin açılmış bayrağı altında, biz Arnavutluk komünistleri, tüm yurtsever ve mücadele eden halkla birlikte, Marksizm-Leninizm'in şanını yüceltmek için, komünizmin şanını yüceltmek için, sosyalist anayurdumuzun şanını yüceltmek için emin adımlarla yeni zaferlere doğru ilerleyeceğiz.

Yaşasın Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin 44'üncü yıldönümü!

Yaşasın Arnavutluk Emek Partisi'nin 20'nci yıldönümü! Partimiz ve halkımızın zaferlerinin bayrağına muzaffer Marksizm-Leninizme şan!

Yaşasın yiğit ve boyun eğmez halkımız!

Arnavutluk Emek Partisine şan!

ENVER HOCA

Arnavutluk Emek Partisi
Merkez Komitesi Birinci Sekreteri

1 Kasım 1966'da
AEP 5 nci Kongresi'ne sunulan
ARNAVUTLUK EMEK PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ FAALİYET RAPORUNDAN BÖLÜMLER

ARNAVUTLUK EMEK PARTİSİ'NİN MARKSİZM-LENİNİZM'İN SAFLIĞINI SAVUNMADA MODERN REVİZYONİZMLE MÜCADELESİ

4'ncü Kongre ile bu kongre arasındaki sürede, Partimiz, Marksizm-Leninizm'in saflığını savunmada kararlı ve ilkeli bir mücadele vermiş, Kruşçevci ve Titocu revizyonistler ve bunların takipçilerine karşı göz göze diş dişe bir mücadele sürdürmüştür.

Arnavutluk Emek Partisi, Marksizm-Leninizm'in öğretilerini, kendi saflarındaki ya da uluslararası komünist hareket içindeki herhangi bir sağ veya sol sapmaya karşı savunmayı, ve marksist ilkeleri ve proleter devriminin kanunlarını ihlâl eden herhangi bir Marksist-Leninist partiyi ilkeli bir biçimde eleştirmeyi her Marksist-Leninist Parti'nin hakkı ve ödevi sayar. Bu ise, Marksist-Leninist doktrinin temel ilkeleri ve uluslararası tabiatından, işçi sınıfının tüm müfrezelerinin ortak çıkarları ve amaçlarından, proleter parti ruhundan ve uluslararası komünist hareketin kaderi konusunda her partinin taşıdığı sorumluluktan kaynaklanmaktadır.

Aynı zamanda, Marksizm-Leninizm'in doğru kavranması

ve gelişmesi ile değişik ülkelerde pratikte uygulanması, bir partinin ya da birkaç kişinin tekelinde değildir ve olamaz; ayrı ayrı her parti ve komünist ya da devrimci gurubun ve aynı zamanda, hepsinin birlikte hakkı ve ödevidir. Her biri bu büyük ilke sorununa kendi katkısını yapar ve yapmalıdır.

Partileri; büyük ve küçük partiler, ana parti ve çocuk parti ve yöneten Parti ile yönetilenler olarak sınıflandırmak, Marksizm-Leninizm'e yabancıdır. Bütün gerçek Marksist-Leninist Partiler eşit ve birbirinden bağımsızdır. Yüce devrim davasında sonuna kadar birlik içindedir, birbirini destekler ve yardımlaşırlar, birbirlerine danışır ve işbirliği yaparlar, her şeyde devrimci Marksizm-Leninizm'den esinlenerek ve onun yol göstericiliğinde, ortak amaçlarına erişebilmek için, düşünceleri ile eylemlerini koordine ederler.

Arnavutluk Emek Partisi daima bu ilkeleri ve bu sağlıklı devrimci ruhu yüceltmiş ve kuruluşundan beri bunlara uygun hareket etmiştir. Arnavutluk Emek Partisi, görüşlerini başkalarına zorla kabul ettirme niyeti beslemeksizin, bu doğru yolda kararlı şekilde yürüyerek, uluslararası komünist hareketi işgal eden büyük sorunlar üzerindeki görüşlerini açıkça ifade eder. Belli bir konuda haklı olmazsak ya da görüşlerimiz paylaşılmıyorsa, bizi açıkça eleştirmek, herkesin hakkı ve ödevidir. Haklı ve ilkeli her eleştiriyi memnunlukla karşılayacağız.

1. Modern Revizyonizm-Burjuvazi ve Emperyalizmin Bir Şube ve Müttefiki

Arnavutluk Emek Partisi, merkezi Sovyet revizyonist önderliği olan modern revizyonizme karşı açık ve kesintisiz mücadeleyi, tüm Marksist-Leninistlerin başlıca ödevlerinden biri sayar. Çünkü modern revizyonizm, uluslararası komünist hareketin başlıca düşmanı, dünya emperyalizmi ve kapitalizminin «Truva atı», sosyalizm ve komünizme karşı çıkarken emperyalizmin «ikinci cephesi»dir. Stratejik amacı, hâlâ iktidarda olduğu yerlerde kapitalist yönetimi sürdürmek ve devrilmiş olduğu yerlerde de kapitalizmi yeniden eski durumuna getirmektir.

Şimdiki Kruşçevci revizyonizm, Marx, Engels, Lenin, Sta-

lin ve Üçüncü Komünist Enternasyonal bir Komünist ve İşçi Partileri, Enformasyon Bürosunun, keskin ve ilkeli bir mücadele sürdürmüş olduğu, Bernstein ve Kautsky, Troçki ve Buharin, Browder ve Tito revizyonizminin doğrudan doğruya bir halefi ve izleyicisidir. Bugünkü modern revizyonistler, burjuvazinin bir uşağı ve kapitalist düzeni sağlamlaştırmak, devrimi bastırmak ve sosyalizmi yıkmak için bir silah niteliğinde olan sosyal-demokrasinin ayak izlerini izlemektedir.

Revizyonizm ve sosyal demokrasi, birincisi komünist harekette ikincisi de işçi hareketinde olmak üzere, aynı burjuva ideolojisinin belirtileridir. Revizyonizm ve sosyal demokrasiyi bir araya getiren, birleştirip tek bir anti-Marksist, anti-Sosyalist ve karşı-devrimci tek bir eğilim halinde bütünleştiren, ortak ideolojik temelleri ve ortak siyasî amaçlarıdır.

Marksizm-Leninizm'in ortaya çıkmasının, gelişmesinin ve zaferinin tarihi, tüm ideolojik ve siyasî rakiplerine, tüm hainlere ve bölücülere, her türden oportünist ve revizyonistlere karşı sürdürülen kesintisiz mücadelenin bir tarihidir. Uluslararası komünist hareket, aralarında sert bir sınıf mücadelesi olan birbirine karşıt sınıflara ve sistemlere bölünmüş bir toplumda var olur ve gelişir. Bu mücadele, komünist Partiler ve Uluslararası komünist hareket saflarında bile, Marksizm-Leninizm ile çeşitli oportünist ve revizyonist eğilimler arasındaki mücadele olarak, ifade bulur. karşıtların mücadelesi yoluyla gelişmeye ilişkin diyalektik kanun, evrensel bir kanun olduğu için Komünist Partiler ve Komünist hareket içinde de işler. Oportünizm ve revizyonizm daima, Komünist Partilerin ve genel olarak komünist hareketin birliğinin boğulmasının ideolojik ve siyasî kaynakları olmuştur ve olmaktadırlar. Uluslararası komünist hareket, tarihî akışı içinde, birlikten bölünmeye ve bölünmeden daha yüksek bir temel üzerinde yeni bir birliğe geçişe tanık olmuştur. Marksizm-Leninizm ile oportünizm ve revizyonizm arasındaki mücadelede zafer, daima Marksizm-Leninizm'in yanında olmuştur. Oportünizm ve revizyonizme karşı her savaştan sonra, Komünist hareket büyük tarihî zaferler kazanmış ve Marksizm-Leninizm gelişerek daha yüksek bir düzeye çıkartılmıştır.

İşte,

Bolşeviklerin başındaki yüce Lenin'in hain İkinci Enternasyonal'in oportünizmine karşı mücadelesidir ki, dünya (çapında) tarihî önem taşıyan o zaferi, Rusya'da Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'ni sağlamıştır. (Devrim), insanlık tarihinin en büyük dönüm noktasına damgasını vurmuş, kapitalizmden komünizme geçiş çağını açmış, Marksizm-Leninizm'in oportünizm, revizyonizm ve sosyal-demokrasiye karşı zaferini sağlamış ve dünya komünist hareketini daha da yüksek bir düzeye çıkartan Komünist Üçüncü Enternasyonal'in kurulmasına yol açmıştır. Lenin'in çalışmasının yüce izleyicisi olan J.V. Stalin'in SBKP'nin başında sürdürdüğü mücadele ve Komintern'in mücadelesi, Troçkistler, Buharinciler, burjuva milliyetçiler ve bütün diğer oportünistlerin ezilmesine sebep olarak; böylelikle, Sovyetler Birliğinde proleter diktatörlüğünün sağlamlaşmasını ve sosyalizmin zaferini sağlamış ve dünya devrimci ve kurtuluş hareketini ilerletmiştir. Bu mücadele, Komünist ve İşçi Partileri'nin yaratılmasına ve pekişmesine doğrudan doğruya bir katkıdır; Marksist-Leninist partilerin inşasına ilişkin temel ilkeleri doğrulamış çeşitli belirtileriyle burjuva ideolojisine karşı komünist hareketin devrimci birliğini güçlendirmiş ve Partileri, Marksizm-Leninizm'i ulusal ve uluslararası şartlara göre doğru olarak kavrayıp uygulamakla silahlandırmıştır.

SBKP'nin, Komintern'in ve tek tek Komünist Partilerinin çalışmaları ile sürdürdükleri mücadele, özellikle faşizme karşı mücadelede ve faşizmin tam siyasî ve askerî yenilgisiyle biten İkinci Dünya Savaşından sonra, emperyalist cephenin genel olarak zayıflamasında, Sovyetler Birliği'nin büyük zaferinde, Avrupa ve Asya'daki birçok ülkenin sosyalizm yoluna girmesinde, ulusal-kurtuluş hareketinin yükselmesinde, bütün dünyada Komünist Partilerin rolünün ve otoritesinin büyümesinde, ve uluslararası işçi sınıfının sayısız siyasî ve iktisadî zaferlerinde yansımıştı.

Sovyetler Birliği büyük maddî kayıplara ve insan kaybına uğradığı halde, savaştan her zamankinden daha güçlü olarak çıktı. Ekonomisi süratle toparlandı. Diğer sosyalist ülkelerce de büyük başarılar elde edildi. Sonuç olarak, dün-

yada sosyalizmin iktisadî ve siyasî potansiyeli arttı; savunma gücü, sosyalizm fikirlerinin çekici kuvveti ve Marksist Leninist Partilerin nüfuzu büyüdü. Komünist ve İşçi Partilerinin Marksist-Leninist birliği ve komünistlerle halkların uluslararası dayanışması güçlendi ve sağlıklı bir temel üzerinde ağır ve devamlı bir ilerleme gösterdi; kardeş sosyalist ülkeler arasındaki karşılıklı işbirliği ve yardımlaşma gelişti ve yeni Marksist-Leninist yöntemlerle güçlendi, sosyalist kamp yaratıldı ve sağlamlaştırıldı. Halkların emperyalizme karşı savunucusu ve devrimci ulusal kurtuluş mücadelesinin güçlü bir destekleyicisi, emperyalist zalimlerin ve diğer kölecilerin, boyunduruğundan kurtulmaları yolunda bütün dünyanın devrimcileri ve halkları için büyük bir okul haline gelmiştir.

Emperyalizm yok olmaya doğru gider, çürürken ve bütün dünya halklarının demir ve ateşi ile kuşatılmışken Devrim yükseliyor ve ilerliyordu. Zor durumdan kurtulmak ve dünya çapındaki karşı-devrimci ve saldırgan stratejisini gerçekleştirmek için, dünya emperyalizminin başı olan A.B.D. emperyalizmi, bütün iktisadî, siyasî, askerî ve ideolojik potansiyelini harekete geçirdi.

Emperyalizmin bu çok zor anlarında, emekçi halkın devrimci hızından, sosyalist kampın siyasî, ideolojik, iktisadî ve askerî gücünden ve halkların ulusal kurtuluş mücadelesi nedeniyle karşısına çıkan bunalımı bir çözüme vardırmak zorundayken, başını Titocu revizyonistlerle Sovyet revizyonistlerinin çektiği modern revizyonistler, emperyalizmî bunalım ve yenilgiden kurtarmak üzere imdadına yetiştiler. Bu, revizyonistlerin büyük ihaneti ve halklar önünde tarihî sorumluluklarıdır.

A.B.D. emperyalizmi ve genel olarak dünya emperyalizmi ile ideolojik ve ahlâkî yönden aynı raya oturtulabilecek durumda oldukları için yönettikleri ülkelerin büyük askerî potansiyeline rağmen modern revizyonistler A.B.D. emperyalizminin savaş tehditleri ve atomik şantajından dehşete düşerek ona teslim oldular. Kendilerini dünya kapitalizmine sözdinler uşaklar ve denenmiş ajanlar olarak, tepeden tırnağa burjuva (nitelikte) olduğu halde, halkları da-

ha kolay aldatmak için Marksist terimlerle kamufle edilmiş bir siyasî platformla sundular. Böylelikle dünya kapitalizmi umduğundan çok daha büyük bir başarıya erişti. Bu nedenle de, bir yandan şantaj ve «tavizler»le tehditler ve borçlarla onları ihanet yolunda gittikçe daha ileri çekmeye çalışırken, bir yandan da revizyonistlerin attığı her adımla bütün eylemlerini seve seve onayladı, onlara tezahürat yapıp alkış tuttu, onları destekledi ve sonuna kadar kullandı.

Emperyalizmin ilk ve en tehlikeli ürünü burjuvazilerin Troçkistlerin ve sosyal demokrasinin yardımıyle Yugoslavya'da iktidarı ele geçiren Titoculuktu. Emperyalizm tarafından, sosyalist ülkelerle savaşmak, uluslararası komünist harekette fesat faaliyetleri düzenlemek, halkların anti-emperyalist mücadelesini yıkmak ve Troçkistlerle döneklerden oluşan bir Partinin iktidarda olması şartları altında, modern revizyonizmin ilkelerini formüle etmek için siyasî ve ideolojik bir vasıta olarak kullanıldı. Ama, Stalin'in keskin ileri görüşü sayesinde, bu ciddî tehdit zamanında farkedildi ve bu haince eğilime karşı sıkı, militan ve Marksist-Leninist bir tavır alındı. Titocu klik, bir ABD emperyalizmi uluslararası burjuvazi ajanları çetesi olarak teşhir edildi, ona karşı uluslararası komünizmin tümü tarafından tam ittifakla mücadele edilmiş ve içinde tecrit edilmiştir.

Stalin'in ölümünden sonra, SBKP saflarındaki ve başını N. Kruşçev'in çektiği kamufle edilmiş karşı-devrimciler kıpırdanmaya, tertipler kurmaya ve iktidarı ele geçirmek için yeniden örgütlenmeye başladılar. Sovyet Marksist-Leninistleri ve SBKP önderliği devrimci uyanıklık ve azimden yoksundu. Karşı-devrimci darbelerinin uygulamasına geçen Kruşçev, Mikoyan, Brejnev vb. (gibi) revizyonistler ile döneklerin entrika ağına düştüler. SBKP önderliğindeki kişiler, uyanıklıklarını tedricî olarak kaybetmediler, fakat revizyonist karşı devrimin yükselişiyle karşı karşıya kalınca, korkmuş oldukları kadar kayıtsız da olduklarını ispat ettiler. Partiye ve kitlelere güvenmediler ve pazarlık etmeye, tavizler vermeye ve sözde, yok edilmekte olan, yıkılmış «birlik» ile «prestij»i korumak için, sahte ve oportünist, demokratik bir

çözüm hayallerine kapıldılar. Ve bütün bunlar da hain, N. Kruşçev ve Şürekâsı her şeyi kendi ellerine alır, revizyonist tertipçileri kilit noktalarına getirirken yapılıyordu ve bu yıkıcı faaliyetin tümü, «bolluk», «güç», «yeni kurulmuş demokrasi», ekonomi, kültür ve refahın gelişmesi için «harikulade tasarılar»dan söz eden, kulakları sağır edici bir propaganda ile örtülüyordu; yeniden kazanılan «kaybolmuş özgürlük» üzerine, uluslararası alanda «sansasyonel başarılar» üzerine doludizgin bir heyecanla ve tarihin görüp göreceği en büyük karşı devrimcinin, şarlatan soytarı N. Kruşçev'in yüksekten atan ve hemen hemen her gün yaptığı konuşmalarla örtülüyordu.

Kruşçevci revizyonistler, açıkça perde arkasında, uluslararası arenada olduğu gibi, hem Sovyetler Birliğinde ve hem de diğer sosyalist ülkelerde, «büyük eylemleri» için darbeleri, şartları ve halkı hazırlamak için yoğun hazırlık faaliyetlerinde bulundular. SBKP'nin 20, 21 ve 22 nci Kongreleri, modern revizyonistlerin hainee siyasî ve ideolojik platformları ile ortaya çıktıkları kilit anlarıdır. Marksizm-Leninizm'e, devrime ve sosyalizme karşı saldırılarına, Lenin'in davasının yüce mirasçısı olarak; Sovyetler Birliğinde sosyalizmin inşaını, Büyük Yurtseverlik Savaşında faşizme karşı zaferi ve Sovyetler Birliğinin komünizmin inşaı yoluna konmasını sağlayan tutarlı bir devrimci genel çizgiyi savunmuş ve uygulamış olan J. V. Stalin'in hayatı ve çalışmasına karşı o zamandan beri, Kruşçevci revizyonizm, modern revizyonizminin kanunnamesi olan SBKP'nin yeni Programında somutlaşan eksiksiz bir teorik ve pratik sistem haline gelene kadar geliştirilmiş ve işlenmiştir.

Kruşçevci revizyonizm nasıl bir gün içinde ortaya çıkmamış fakat oluşan, örgütlenme ve büyüme sürecinden geçerek bir sistem haline geldiyse Marksist-Leninistler de, revizyonizmin tabiatını bir gün içinde değil, bütün bir tarihî süreç boyunca tanımışlardır.

Revizyonistler, hainee emellerini gizlemek için, incelikli biçimler, manevralar, taktikler ve yöntemler kullanmış, uluslararası ve ulusal durumlara, sınıf mücadelesinin gelişmesine ve kendi geçici zaferleri ile kendi yenilgilerine uygun

olarak türlü kisvelere bürünmüşlerdir. Bir Arnavut atasözü, «yılan asla ayaklarını göstermez» der. Böylece, burjuva ideolojisinin sosyalist ülkelere ve Komünist Partilere sızması için en uygun biçimin, Marksist ve sosyalist deyimlerle kamufle edilmiş burjuva ideolojisinden başka bir şey olmayan revizyonizm biçimi olduğu kanıtlanmıştır.

Uluslararası komünist hareketin tarihinde, günümüz Kruşçevci revizyonizminin boyutlarına erişmiş ve böylesine tehlikeli bir revizyonizm asla görülmemiştir. Bu, modern revizyonizmin en önemli özelliklerinden birinin, başta Sovyetler Birliği Komünist Partisi olmak üzere, birçok sosyalist ülkenin Komünist Partilerini etkileyenin, iktidardaki revizyonizm olduğu olgusuyle birleşmekte ve böylelikle sosyalist devletin tüm gücü, otoritesi ve imkânları, revizyonizmi savunmak ve yaymakta kullanılmaktadır. Bu, yalnızca iktidarı elinde tutan bu revizyonizmle nasıl çarpışmayı değil, Sovyetler Birliğindeki revizyonist trajedinin şimdi sosyalizmi inşa etmekte olan ya da ileride sosyalizm yoluna girecek olan ülkelerde tekrarlanmasını önlemeyi de bilmesi gereken Marksist-Leninistler için büyük bir ders olduğu gibi büyük bir talihsizliktir de.

2. *Kruşçevci Revizyonizmin Stratejik Amaçları*

Artık, Kruşçevci modern revizyonistlerin stratejik amaçlarını kanıtlayan ve sosyalizm, devrim ve halklar açısından ne muazzam bir hasarı ve kötülüğü getirdiği ve getirmekte olduğunu kanıtlayan sayısız olgu vardır.

Revizyonistler, mücadelelerinin ana darbesini dünya devriminin ve emperyalizm ile kapitalizmin yenilgiye uğratılması mücadelesinin güvenilir teorisi *Marksizm-Leninizm*'e karşı yönelttiler. Bu teorinin yerine, burjuvazi ve emperyalizmin hizmetinde olan oportünist ve karşı-devrimci bir teoriyi koydular. «Dogmatizmle mücadele» ve «yeni şartlar altında Marksizm'in yaratıcı gelişmesi» sahte sloganları altında, Marksizm-Leninizm'in eskidiğini fiilen beyan ettiler, temel ilkelerini reddettiler, onu devrimci ruhundan yoksun bıraktılar, burjuvazi için yalnızca zararsız değil, hatta yararlı bile olan

bir doktrine çevirdiler. Revizyonistler materyalizmin yerine idealizmi, diyalektiğin yerine metafiziği koydular, gerici pragmatizm felsefesini kabul ettiler. Sınıf mücadelesini, sosyalist devrimi ve proletarya diktatörlüğünü reddettiler ve bunların yerine sınıfların uzlaşması, sosyal reform, barışçıl geçiş ve liberal burjuva demokrasisine ilişkin burjuva ve oportünist teoriler koydular. Marksist-Leninist teorinin, revizyonistlerin, kendi ruhsal gıdaları olan burjuva sosyal-demokrat ideolojiyi sokmadıkları hiç bir alanı yoktur. Revizyonistlerin amacı, sosyalizmin ve uluslararası komünist hareketin yozlaşmasına yol açmak için, Partinin ve işçi sınıfının ideolojik silahsızlanmasıdır.

Revizyonistlerin mücadelesinin ikinci yönü, *Marksist-Leninist partilerin yozlaşmasını teşvik etmek ve yok edilmesini kuvvetlendirmek*, bunları karşı-devrimi destekleyen sosyal-demokrat partilere dönüştürmek, sosyalizmi yıkmak ve kapitalizmi savunup yeniden kurmaktır. Yeni bir tip partinin inşaı uğruna Leninist ilkeleri ayaklar altına aldılar, parti hayatına Marksizm-Leninizm'e yabancı biçimler ve yöntemler soktular, eski devrimci kadroları saf dışı edip yönetici mevkilere oportünistleri, kariyeristleri ve maceracıları getirdiler, burjuvazi ile, liberal ve sosyal demokrat partilerle ittifak yoluna girdiler ve şimdi de, «işçi sınıfının birleşmiş partileri»ni yaratma bahanesi altında, Komünist Partilerin tasfiyesi hazırlıkları yapıyorlar. Kruşçevciler, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin proleter sınıf tabiatını inkâr ettiler ve onu «tüm halkın partisi» olarak ilân ettiler. Sosyalist devrimde ve proletarya diktatörlüğü sisteminde, Marksist-Leninist teori ile silahlanmış Komünist Parti'nin rolünü inkâr ediyorlar, sosyalizme geçişin ve inşaının başka partilerle sınıfların, hatta burjuva nitelikte olanların önderliği altında yürütülebileceğini vazediyorlar. Bugün önderliğini modern revizyonistlerin yaptığı partilerin, sosyal-demokrat partilerden hemen hemen hiç farklı olmadığı acı bir gerçektir: işçi sınıfının burjuva partilerine, burjuvazi ve emperyalizmin suçortakları ve uşaklarına dönüşmüşlerdir. Revizyonistler böylelikle, işçi sınıfı ile işçi kitlelerini yalnızca devrimci ideolojilerinden değil, aynı zamanda militan

öncülükleri ve başta gelen siyasî görevlilerinden de yoksun bırakmaya çalışıyor ve bunu da, emperyalizmin, burjuvazi ve gericilerin örgütlendiği ve tepeden tırnağa silahlanarak işçi sınıfı ile devrimci halklara karşı saldırıya geçtikleri bir zamanda yapıyorlar.

Kruşçevci revizyonistlerin bir diğer amacı, *sosyalist sistemin yozlaşması ve proletarya diktatörlüğünün tasfiyesi*, Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkelerin, burjuva ülkelere ve yeni bir Titocu ve Troçkist tipte devletlere köklü bir dönüşümüdür. «Kişiye tapma ve bunun sonuçlarına karşı mücadele» sahte sloganı altında, revizyonistler, Marksizm-Leninizm'e, Komünist Partisi'ne ve proletarya diktatörlüğüne, tüm sosyalist düzen ile dünya komünizmine karşı en korkunç iftiralarda bulundular. Kruşçevci revizyonistler SSCB'de sosyalizmin inşaına saldırıda bulundular, zaferlerine leke sürdüler, Sovyetler halkının itibarını zedelediler; Halkı, Stalin'in «keyfî hareket»leri ve «tapma» meselesiyle, Lenin'in öğretilerini çarpıttığına inandırmaya çalıştılar. Bu durumda, «Stalinci Sosyalizm»in tamamen yok edilmesi, ve sosyal demokratlar, burjuva liberaller, emperyalizm ve burjuvazi tarafından kabul edilebilecek, revizyonist biçimde «sahici bir sosyalizm»e döndürülmesi gerekiyordu. Kruşçevci revizyonistler, «Tüm halkın devleti» kisvesi altında, Sovyetler Birliğinde proletarya diktatörlüğünü safdışı edip, iktidarı elinde tutan ve Sovyet halkını ezip sömüren, burjuvalaşmış yeni tabakanın diktatörlüğü olan, kendi diktatörlüklerini kurdular.

Revizyonizmin sosyal temeli olan ve siyasî temsilcilerinin de Sovyet revizyonist önderleri olduğu bu yeni burjuva tabaka, şimdi Sovyetler Birliğinde kapitalizme geriye dönüş yolunu açmıştır. Sosyalist ekonomiyi, Titocu Yugoslavya'nın örneğine uygun yeni tipte bir kapitalist ekonomiye dönüştürmek; eğitimi, kültürü, hayat tarzını, sağlıklı proleter ahlâkı piçleştirmede ve yiyicilik ile israfı yaymak, burjuva ideolojisi ile ahlâkına ve yabancı yatırımlara, özellikle ABD dolarına yolu açmak için köklü tedbirler almıştır. Zamanında emperyalist müdahalesinin, beyaz muhafızların, Troçkistlerin ve Sovyetler Birliği'nin bütün diğer düş-

manlarının pek başaramadıklarını, bugün Kruşçevci revizyonistler yapmaktadır.

Kruşçevci revizyonistlerin amacı, işçi sınıfı ile dünyanın tüm emekçilerinin en büyük devrimci zaferi olan *sosyalist* kampı tasfiye etmek, onun yerine «halkların büyük sosyalist ailesi» şeklindeki belirsiz fikri geçirmek, sosyalist ülkeler arasında kardeşçe Marksist-Leninist bağları koparıp bunun yerine tahakküm şovenizm, şantaj bağlarını, ve büyüğün küçük, güçlünün zayıf üzerindeki iktisadî, siyasî ve askerî baskısını koymak olmuştur ve hâlâ öyledir. Sovyet revizyonist önderleri, diğer sosyalist ülkeler ile halkların egemenliğini ayaklar altına alıyor, onların içişlerine kabaca müdahale ediyor, onlara karşı yıkıcı faaliyetler örgütlüyor, sosyalist ülkeleri dönüşüme uğramış Troçkist Sovyet Devletinin denetimi altına almak ve peşine takmak için, kendi emirlerini onlara empoze etmeye çalışıyorlar. Sosyalist ülkeler arasındaki ilişkilerde, proleter enternasyonalizmin yerini zulüm ve tahakkümün yeni burjuva ve kapitalist ilkeleri almıştır. Sovyet revizyonistleri ve takipçileri, bu yolu izleyerek, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti ile yapılan tüm iktisadî, siyasî ve askerî anlaşmaları ihlâl ettiler ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne karşı vahşice bir şoven ve emperyalist politika izlediler. Revizyonist hainler, Çin Halk Cumhuriyeti'ne karşı da sosyalizmi sabote etme, iktisadî baskı ve ablukalar, provokasyon ve tertipler çizgisini izlediler. Bugün, çeşitli biçimler ve ölçülerde, kendi dostları ve müttefiklerine karşı bile aynı politikayı sürdürüyorlar.

Kruşçevci revizyonistlerin stratejisinin diğer bir önemli yanı da, işçilerin uluslararası birliğinin uluslararası çapta çatlaması, *uluslararası komünist hareketin ezilmesi*, Komünist Partilerin revizyonist Sovyet önderliğine boyun eğmesidir. Başı çeken Sovyet gurubu, uluslararası komünist harekete «orkestra şefinin değneği» ve «ana parti» kavram ve yöntemlerini getirmiştir. Kardeş partiler arasındaki ilişkiler konusundaki Marksist-Leninist norm ve ilkeleri ihlâl ederek, itaat ve tahakküme dayanan feodal ve ataerkil ilişkiler kurdu. Mücadelesinin tümünü, burjuvaziye ve sınıf düşmanına karşı değil, Marksist-Leninist Partilere ve en

başta Çin Komünist Partisi ile Arnavutluk Emek Partisi'ne karşı yöneltti. Revizyonist Sovyet önderliği, SBKP'nin 22 nci kongresinde, Arnavutluk Emek Partisi'ne karşı açık saldırıyı düzenledi. Onlar ve takipçileri, bazı başka partilerin kürsülerini, yalnızca Partimize karşı değil, fakat aynı zamanda Çin Komünist Partisi ve başka Marksist-Leninist Partilere karşı bir vahşi iftiralar ve şiddetli saldırılar arenalarına çevirdiler. Geçen yılın Mart ayında, Kruşçevci revizyonistler, bölücü ve hizipçi Moskova toplantısını düzenlediler. Anti-parti ve düşman unsurları, kardeş partilere karşı hizipçi faaliyet yürütmeleri için desteklemiş ve kışkırtmışlardır, uluslararası demokratik örgütlerde geniş çapta bir bölücü faaliyet yürütmüş ve yürütmekte ve bunlara kendi oportünist ve emperyalist yanlısı çizgilerini empoze etmek için ellerinden geleni yapmaktadırlar.

Sovyet A.B.D. dostluğu ve işbirliği ve dünya hakimiyeti için A.B.D. emperyalizmi ile Sovyet revizyonist emperyalizmi arasında yeni bir ittifakın yapılması, Kruşçevci revizyonistlerin çizgisinin özü, en büyük idealleri ve düşleridir. Bu yeni ittifak, nüfuz alanlarını bölme ve tüm dünya devletlerini bu iki süper devletin emri altına koyma amacını gütmektedir. Başını Sovyet önderlerinin çektiği Kruşçevci revizyonistlerin, sosyalizm ile halkların dostları ile düşmanları arasında bir ayrım yapmadıkları artık inkâr edilmez bir olgudur, onlar Marksizm-Leninizm ile, devrimciler ve halklarla her türlü bağı koparmışlardır. Sosyalizme karşı çıkmada emperyalizm ile, ABD ile; halklara karşı tüm gericilerle; devrimcilere karşı çıkmada tüm gericilerle birleşmişlerdir. Marksizm-Leninizme, ve devrim davasına sadık kalan Partilerle güçlere karşı, Titocu klikle ve işçi sınıfının tüm diğer dönekleriyle birleşmişlerdir.

Kruşçevci revizyonistlerin anti-Marksist, anti-sosyalist ve karşı-devrimci gücü böyledir. Hainçe stratejik emelleri böyledir. Partimizin kararlı ve ilkeli mücadelesinin başlıca amacı işte Kruşçevci revizyonistlerin bu hainçe özelliklerinin maskesini, tüm komünistler ve halkların gözünün önünde indirmek, revizyonist Sovyet önderliğinin düşmanca emellerinin maskesini indirmekti. Partimiz bu mücadele-

yi sonuna kadar, modern revizyonizmin Kruşçevci, Titocu ve diğer biçimlerine karşı tam zaferine kadar sürdürmekte kararlıdır.

3. Arnavutluk Emek Partisinin ve Tüm Marksist-Leninistlerin Revizyonizme ve Bunun Sonuçlarına Karşı Mücadelesi.

Revizyonist Sovyet önderleri, Komünist Partisi ve Sovyet Devleti'nin iktisadî ve askerî potansiyeli ve prestiji ile otoritesi nedeniyle, ihanetlerine karşı direnişin güçsüz olacağı ve kolayca bertaraf edileceğini sandılar. Anti-Marksist oldukları için, Marksizm-Leninizm'in gücünü, dinamizmini ve devrimci ruhunu küçümsediler. Oysa, işler tersine döndü, zaten başka türlüsü de olamazdı. Kruşçevci revizyonistlerin bu büyük ihanetine karşı, revizyonizme «dur» deyip ona karşı sert, ilkeli ve uzlaşmaz, bir mücadele sürdürmeye başlayan şanlı Çin Komünist Partisi, Arnavutluk Emek Partisi, diğer Marksist-Leninist Partiler ve bütün hakikî komünistlerle devrimciler, var güçleriyle karşı çıktılar. Bu mücadele modern revizyonistleri öfkelendirdi ve dehşete düşürdü, çünkü onlar için yok olma ve ölüm tehdidi taşıyordu. Bunun içindir ki, Çin Halk Cumhuriyeti ile Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ni boy hedefi alarak, tüm ateşgüçlerini Marksist-Leninist Partilerle güçlere çevirdiler. Bizi sindirmek için her yola başvurdular, Marksist-Leninistleri tecrit etmek ve bunların revizyonistlerin ihanetine karşı kararlı cevabları olan kahramanca mücadeleyi nötralize etmek için tüm demagojilerini kullandılar. Kendi başlattıkları polemikleri sona erdirmek için binbir yola baş vurarak manevra çevirdiler. Denemedikleri hiç bir şey kalmadı, ama hiç zafer kazanamadılar. Paylarına yalnızca kayıplar, başarısızlıklar ve yenilgi düştü ve bu da, elebaşları Kruşçev'in safdışı edilmesine kadar uzandı ki, bu modern revizyonizmin tümü için korkunç bir felâket oldu.

Partimiz, modern revizyonizme karşı açtığı açık mücadeleyi, tam bir güven ve sorumluluk, bilgelik ve olgunlukla üstlendi. Bu mücadeleyi doğru değerlendirdi ve bunun

gerektireceği fedakârlıkları da hesaba kattı. Çünkü bu kendi kaderinin ve Partiyi yükseltip pekiştirmiş olan sevgili halkının kaderinin, sosyalizmin kaderinin ve Anayurdun özgürlüğü ile bağımsızlığının bağlı olduğu büyük bir ilke sorunuydu. Bu, Marksizm-Leninizm'i ve komünizmi savunmak uğruna, işçi sınıfı ve halkların hayatî çıkarlarını savunmak uğruna verilen bir mücadeleydi. Tavrının bütününde ve Kruşçev, Tito ve diğerlerinin modern revizyonizmine karşı verdiği tutarlı mücadele, partimize ilham vermiş ve halen de vermekte olan şey, halkının devrimci davasına olan ve yüce enternasyonalist sorumluluğu, Marksizm-Leninizm öğretilerine ve 1957 ve 1960 Moskova Bildirilerine olan sadakati idi.

Kruşçevciler Partimizin, revizyonizmi bir saman alevi gibi yanıp sönecek, bir macera sayarak ona karşı direnme ve göze göz dişe diş bir savaş verme yolundaki bu doğru kararını küçümsediler. Arnavutluk Emek Partisi ve Arnavutluk halkıyle, küçük bir sosyalist ülkenin küçük Partisi ve halkıyle çabucak hesaplaşacaklarını ve böylelikle revizyonist ihanete karşı çıkma cüretinde bulunacaklara da iyi bir ders vereceklerini sandılar. Bu amaçla, bize karşı, en kudurgan emperyalistlerin bile gıpta edeceği düşmanca bir faaliyete giriştiler. Arnavutluk halkı kurtuluştan beri, başını Kruşçev gurubunun çektiği revizyonist hainlerin sebep olduğundan daha zor bir duruma düşmemişti. Ama Partimiz ve halkımız bu büyük tarihî sınavdan tam bir başarıyla çıktı ve Kruşçevci revizyonistlerle takipçilerini utanılacak bir yenilgiye uğrattılar. Hayat, onların hesaplarının kumlar üzerine kurulduğunu ve bu meselede de, anti-Marksist ve şovence düşünüp hareket ettiklerini, bu nedenle de kafalarını kırdıklarını kanıtladı.

Partimize karşı dostluk ve iyi niyet besleyen fakat başlangıçta Partimizin, her imkânı kullanarak revizyonizme karşı direnme ve ona karşı göze göz dişe diş bir mücadele yürütme kararlarının doğru olduğunu anlayamayan kişiler olmuştur. Hatta bunların bazıları Partimizin tavrını toyca, aceleci, taktik açısından yanlış, inatçı ve kibirli de buluyordu. Bu haksız yargıları sabırla dinledik. Sonunda, ger-

çekte de olduğu gibi, anlaşılacağımızı ve destekleneceğimizi biliyorduk. Sovyet önderleri ile ilişkilerimizin tarihini bilenler için, Partimizin tavrının ne kadar doğru ve dikkatli, ne kadar sakin ve serinkanlı olduğunu görmek zor değildir. Bazı kişilerin Sovyet önderleri ile yapılacak bir-iki toplantıda kolayca çözümlenebileceğini sandığı, Partimizin Kruşçevci revizyonizme karşı mücadelesine iktisadî ya da diğer önemsiz ve pratik hesaplar, «sağlıksız gurur» ya da «dar milliyetçi çıkarlar» yön vermemiştir. Sovyet önderleri ile olan uyuşmazlıklarımız, yalnızca Partimize ve ülkemize karşı işledikleri vahim hataların bir sonucu değildir. Sovyet revizyonist önderliğinin Arnavutluk'a ilişkin olarak işlediği hatalar, Marksizm-Leninizm'e ihanet etmiş olmalarından doğuyordu ve hataları da bu ihanetin ve ilkeden uzaklaşmanın sonucuydu. Bu nedenle, Kruşçevcilerin bize karşı olan hataları, hainice genel çizgilerinden ayrı olarak düzeltilemez. Ayrılıklar belirli ve kısmî olmaktan çok ilkeye ilişkin ve geneldi. Yalnızca Arnavutluk Emek Partisi ile SBKP önderliği arasında değil, uluslararası komünist hareketteki iki çizgi arasında ayrılıklardı.

Peki Partimiz modern revizyonizme karşı savaşta bu kadar güven ve berraklık, güç ve azmi nereden buldu? Partimiz nispeten genç ve küçüktür, ama mücadele ve devrim içinde yaratılıp pekişmiş bir Partidir; o, yaşantısı boyunca Marksist-Leninist ideolojinin ilkelerini eğilmeden ve sadakatle yüceltmiş tutarlı ve devrimci bir Partidir. Partimiz gücü ve yenilmezliği, Partimizin savunduğu Marksizm-Leninizm'in yenilmezliğinden, uğruna mücadele verdiği devrimci davadan, şiddetli sınıf savaşlarında pekişmiş saflarının çelik gibi birliğinden gelir; halkla arasındaki ve Partinin doğru çizgisiyle geliştirdiği kopmaz bağlar ve uluslararası büyük dayanışmadan gelir.

Partimizin Yugoslav revizyonizmine karşı mücadeleden kazandığı büyük tecrübe, Kruşçevcilere karşı mücadelede özel bir rol oynadı. Partimiz 20 yılı aşkın bir süredir Partimize ve Cumhuriyetimize karşı tertipler hazırlayan, Yugoslavya halklarının tarihi ulusal-kurtuluş mücadelesini sabote eden, sosyalist olan her şeyi yıkan, hem kırsal bölgede hem

de şehirlerde kapitalizmin gelişmesi için hazırlık yapan, Yugoslavya'yı iktisadî ve siyasî açıdan «yardım ve krediler»e bağımlı kılan, onu ABD emperyalizmi ile bunun saldırgan ve savaş kışkırtıcısı politikasının aracı haline sokan Titocu döneklere karşı kararlı ve tutarlı olarak mücadele etmektedir. Titocu hain siyaset, Yugoslavya halkları arasındaki ulusal çatışmaları yeniden canlandırdı ve kışkırttı. Partimiz, Titocu ihanete karşı sert ve ilkeli mücadelesinde asla yalpalamamıştır. Ve en iyi yargıç olan hayat, Titocu revizyonizme karşı çıkmada Partimizin mücadelesinin ve siyasî ve ideolojik tavrının doğruluğunu tamamen kanıtlamıştır. Partimizin Titoculuğa karşı mücadelesi, bizi pekiştiren, zafere olan inancımızı güçlendiren, ne kadar iyi kamufle edilmiş olurlarsa olsunlar düşmanları açıkça seçmeyi öğreten, onların meşum planlarını, taktiklerini, demagoji ve mücadele yöntemlerini keşfetmeyi öğreten büyük bir okuldu. Sonuç olarak, Kruşçevci modern revizyonizme karşı mücadelede, Partimiz genç ve tecrübesiz bir parti değildi. Yugoslav revizyonistlerine, gericilere, düşmanlara ve emperyalist tertipçilere karşı mücadelede maceracı bir çizgi izlemiş olsaydı, Partimiz daha çok önceden boynunu kırmış olurdu. Böyle bir şey olmadı ve Kruşçevci revizyonistlere karşı mücadelede de olmayacaktı.

Partimiz altı yılı aşkın bir süredir Kruşçevci revizyonizme karşı acı ve amansız bir mücadele yürütüyor. Bu yıllar boyunca, Partimizin yüce özellikleri ve erdemleri, ideolojik uzak görüşlülüğü, Partinin saflarındaki ve Partiyle halk arasındaki çelik gibi birlik, partinin devrimci cesareti, eşine rastlanmamış bir dinçlikle bir kez daha sergilendi. İlkeli tavrı ve revizyonizme karşı verdiği kararlı mücadele Partimiz, revizyonist düşmanların nefretini ve bütün dünyadaki dostlarının, Marksist-Leninistlerle devrimcilerin sevgisini kazanmıştır. Bu olguya büyük değer veriyoruz ve tevazuu elden bırakmadan, doğru devrimci mevzilerimizde boyun eğmeden direnerek bugün Marksizm-Leninizm ile modern revizyonizm arasında sürmekte olan büyük mücadeleye katkıda bulunmakta devam edeceğiz.

Emperyalizme karşı mücadelede olduğu gibi, revizyoniz-

me karşı mücadele de tedricî olarak, zigzaglı gelişir. Ama bu mücadelenin genel eğilimi, anti-revizyonist dalganın yükselişi, Marksist-Leninist güçlerin gelişmesi ve revizyonist dalganın ve anti-Marksist-güçlerin düşüşü şeklinde belirlenmiştir ve belirlenmektedir. Kruşçevci revizyonizm, kendisine karşı sürdürülen ve revizyonistlerin büyük yenilgilere uğramasına yol açıp, revizyonizmi derin ve genel bir bunalımla karşı karşıya bırakan açık direniş ve mücadele nedeniyle iniş halindedir.

Marksizm-Leninizm ve modern revizyonizm arasındaki tarihî mücadelenin başlıca sonuçları nelerdir?

Birinci olarak, revizyonizm önceleri Marksizm-Leninizm maskesiyle örtülmüş olarak ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin prestijiyle otoritesi üzerinde spekülasyonda bulunarak yavaşça gelişirken; Marksist-Leninist Partilerle güçlerin mücadelesi, Kruşçevci revizyonistlerin yüzündeki maskeyi sıyırıp attı ve onların gerçek hain yüzlerini teşhir etti. O zamandan beri revizyonistler asla yavaşça, el altından, mahkûm edilip cezalandırılmadan faaliyet gösteremediler. Revizyonizme karşı mücadele, gerçek ve sahtelik, Marksizm-Leninizm ve revizyonizm, devrimcilerle karşı-devrimciler arasında kesin bir çizgi çekme imkânı yarattı. Komünistlerle halkların, Kruşçevci revizyonistler ve benzerlerinin ne olduğunu, neyi temsil ettiklerini, politikaları ve faaliyetleriyle kime hizmet ettiklerini tam anlamıyle fark etmelerine yardımcı oldu.

İkinci olarak, başlangıçta revizyonistler refah, maddî servet yaratma yolundaki övüngen vaadleri, komünizmi kısa bir sürede gerçekleştirmeye yönelik yüksekten atan planları, «ebedî barış» kurulması ve en geç 1960'da «silahsız, ordusuz, savaşsız bir dünya» yaratılması vb, vb. şeklindeki demagojik sloganlarıyle, birçok kişiyi kandırmayı başardıkları halde, şimdi iç ve dış politikaları tam bir fiyaskoya uğramış, gürültülü vaatleri boş sözler olarak kalmış ve demagojileri tamamen itibardan düşmüştür.

İktisadî, siyasî, ideolojik, askerî ve kültürel bir keşmekeşe ve kargaşalığa sebep olup kapitalizme geriye dönüş yolunu açan burjuva kapitalist iç politikalarının bir sonucu

olarak, Kruşçevci revizyonistler, revizyonist karşı-devrimin izlediği kapitalist yola karşı, Ekim Devriminin açtığı sosyalist kalkınma yolunu savunan Sovyet komünistleri ve halkıyle derin ve uzlaşmaz bir çelişki içine düşmüşlerdir. Aynı zamanda, hain karşı-devrimci teslimiyetçi dış politikalarının sonucu olarak, Kruşçevci revizyonistler, Sovyet-ABD işbirliği çizgisini, halkları ezerek dünyada iki süper devletin tahakkümünü kurma şeklindeki büyük emperyalist-revizyonist tertibi olarak gören dünyanın tüm anti-emperyalist güçleri ile genel bir çelişki içine düşmüşlerdir.

Üçüncü olarak, daha önceleri revizyonistler az çok birleşik bir tek cepheye sahip gibi görünürken, şimdi kendi hain çizgileri ve Marksist-Leninist partilerle güçlerin mücadelesi, revizyonist cepheyi içten kemiren büyük güçlüklerle çelişkilere sebep olmuştur. Artık revizyonist cephe temelinden sallanmıştır ve onlar birbirini paralamaya hazır aç bir kurt sürüsünü andırıyorlar. Orkestra şefinin değneği artık revizyonist orkestranın tümünü denetimi altında tutamıyor. Merkezkaç ve çok-merkezli eğilimler artıyor, süper-güç şovenizmi kaçınılmaz bir tepki olarak dar mahallî milliyetçiliği doğurmuştur. Revizyonizmin çeşitli dönekleri nüfuz alanları için birbirleriyle kapışıyor ve daha özgür, rubleden daha bağımsız olmayı istiyorlar ki, dolara daha bağımlı olsunlar. Her biri kendi iktisadî, siyasî ve askerî çıkarını savunmak ve bunları diğer revizyonistlerinin çıkarlarının karşısına çıkarmak için çaba harcıyor.

Revizyonist Sovyet önderleri her türlü yola baş vurarak kâh tehditler ve baskıyle, kâh tavizler ve rubleyle, su alan revizyonist gemisinin çatlaklarını tıkamaya çalışıyorlar. Ama bu çabaların hiç biri başarıya ulaşmamıştır ve asla ulaşamaz. Çünkü revizyonistler ilkesiz kişiler, burjuva ideolojisinin taşıyıcıları ve ileticileri, milliyetçiler ve şovenlerdir ve bu nedenle de aralarında asla birlik olamaz.

Marksist-Leninistlerin sürdürdüğü sıkı ve ilkeli mücadele, bu çelişkileri daha da keskinleştirecektir. Öyle ki, revizyonist cephe zayıflatılacak ve devrim dalgası yükselecektir. Ancak, bu mücadele bu çelişkileri büyütmeden ya da hayallere kapılmadan yürütülmelidir, çünkü aralarındaki fark-

lara ve çelişkilere rağmen bütün önde gelen revizyonist gruplar bir tek gerileyen anti-Marksist eğilimi temsil eder. Hepsinin, Marksizm-Leninizm'e ve devrime karşı mücadele etmek gibi ortak bir hedefleri vardır, bütün manevraları ve bütün meşaleleri revizyonizmi kurtarmayı, mevzilerini sağlamlaştırmayı ve hayatını uzatmayı amaçlar.

Dördüncü olarak, daha önce revizyonist grupların kuvvetli, istikrarlı ve kendi ülkelerinde sağlamlaştırılmış mevzilere sahip bir görünümleri vardı. Oysa şimdi zayıf, istikrarsız olduklarını ve mevzilerinin sarsıntı geçirdiğini herkes görüyor. Her gruptan tek tek söz etmeden, iki ana grup üzerinde kısaca duralım: Sovyet revizyonist gurubu ve Titocu grup. Sovyet yönetici gurubunun genel güçsüzlüğü, önderleri ve ilham kaynakları, baş hain N. Kruşçev utanç verici iflâsı ile apaçık hale geldi. Kruşçev'in başarısızlığı, revizyonist mecranın, revizyonizmin derin çelişkilerinin, bu *haini teşhir edip tam bir yenilgiye uğratan gerçek Sovyet* devrimcilerinin direnişi ile Marksist-Leninist partilerle güçlerin mücadelesinin kaçınılmaz bir sonucudur. N. Kruşçev' in peşinden gidenler, sadık müritleri ve işbirlikçileri, revizyonizmi kurtarmak ve Kruşçevizm'i Kruşçevsiz uygulamak için, onu siyaset sahnesinden uzaklaştırdılar. Ne var ki, Kruşçevizmle birlikte, revizyonist mecralarının ortaya çıkardığı ve *gün geçtikçe daha ciddileşen tüm zorluklar* ve çelişkilerin yanısıra, Kruşçev'in çözümsüz bıraktığı tüm sorunlar da onlara miras kaldı. Yeni Sovyet önder gurubu, demagojiden ve çeşitli maskelerden yararlanarak, içinde bulunduğu zor durumdan sıyrılmaya çalışıyor, ama onlara yardım edecek kimse yok. Oyunları Marksist-Leninist partiler ve güçler tarafından teşhir edilmiştir. Sovyetler Birliğinde ise, şehirlerde ve kolhozlardaki, orduda ve başka yerlerdeki gerçek komünistler ve devrimciler çeşitli biçimlerde anti-revizyonist faaliyetlerini artırmışlar: Şurada burada «Stalin'i savunma Komiteleri» ya da «Revizyonizmin yenilgisi için Komiteler» vb, kurup duruyorlar. Partimiz, Sovyetler Birliğindeki halkların ve devrimcilerin, iktidarı gaspetmiş olan hain revizyonist kliği ezeceği ve Ekim Devrimi' nin muzaffer bayrağını, Lenin ve Stalin'in bayrağını yeniden yükselteceği günün geleceğinden emindir.

Titocu Yugoslavya'da meydana gelen son olaylar, bize çeşitli revizyonist gruplardaki güçsüzleşmeyi açıkça gösteren bir örnektir. Titocu önder grup arasında, ulusal rekabet görüldüğü gibi, iktidar uğruna hırgür ve kavga da çıkmıştır. Kapitalist burjuvazi ve Hırvat-sloven şovenizminin çıkarlarını temsil eden Tito-Kardelj-Bakariç gurubu, yalnızca Yugoslav komünistleri ile halkını ezip katletmek için değil (ki bu zaten tüm Titocu kliğin ortak çıkarlarına hizmet eder), Yugoslavya'da büyük-Sırp hegemonyasını güvence altına alıp buna karşı herhangi bir direnişi bertaraf etmekte Rankoviç tarafından kullanılan UDB'ya dayanan ve büyük Sırp kapitalist şovenizmini temsil eden öteki Rankoviç'in rakip gurubunu safdışı etmiştir.

Son olaylar, tam bir kapitalist keşmekeş ve yozlaşmaya kapılmış Titocu Yugoslavya'da gelişmenin doğal akışıdır. Tito kliğinin Marksizm-Leninizm'e ihaneti, en kudurgan milliyetçilik ve şovenizmin büyümesine yol açmaktan başka bir sonuca varamazdı ve aslında varmadı da. İktisadî reformlar vb, de, «doğrudan demokrasi» ve «işçilerin öz yönetimi» de, iktisadî yönden güçlü olan gurubun yani Hırvat-Sloven gurubunun, yalnızca hammadde ve insangücü kaynakları olarak kalacak olan diğer Yugoslav Federasyonu cumhuriyetlerine kendi hakimiyetlerini kabul ettirmek için yararlandıkları bir hileden başka bir şey değildir. Şimdi Yugoslavya'da gelişmekte olan rekabetler, dışarıdaki kurtların; en önde, nüfuz alanları, sermaye yatırımları uğruna ve Yugoslav halklarının zararına olarak tahakkümlerini kurmak için mücadele eden A.B.D. emperyalistleri ile Sovyet revizyonist önderlerinin rekabetleriyle de sıkı sıkıya bağıntılıdır. Son çarpışmadan muzaffer çıkanlar, en zengin Sloven-Hırvat burjuvazisinin Tito-Kardelj gurubunu destekleyen A.B.D. emperyalistleri olmuştur.

Ama iş burada bitmiyor. Hem de yalnız Serbomanyak Rankoviç şovenleri silahlarını kolay kolay bırakmayacakları için değil, ama her şeyden önce Yugoslav halkı ve gerçek Yugoslav Komünistleri, ister Serbomanyak, ister Hırvat-Sloven olsun, bu şoven grupların kendi zararlarına faaliyet göstermesine izin vermeyecekleri için (bitmiyor.) Yugos-

lav halkları ve gerçek Yugoslav Komünistleri, gün geçtikçe, hangi şoven grup üste çıkarsa çıksın, Titocu rejimin, yalnızca Karadağ ve Makedonya, Kosova ve Bosna-Hersek halklarını değil, aynı zamanda Sırbistan, Hırvatistan ve Slovenya emekçi halkını ve Yugoslavya'nın tüm diğer halklarını da boyunduruk altında tutmak ve amansızca ezen gaddar, kanlı bir polis rejimini temsil ettiğini daha açıkça farketmektedirler.

Titocu ihanetin tecrübesi, bütün diğer modern revizyonistlere de bir örnek olmuştur. Bunların hepsi, her biri diğerinden de daha büyük bir hevesle bu örneği kopya edip kendi ülkelerinde uygulamaya çalışmıştır. Ve şimdi Yugoslav keşmekeşi, iktidar mücadelesi, şoven rekabetlerinde, onların da geleceğini, içinde son bulacakları lağımı gösteriyor.

Beşinci olarak; Önceleri revizyonistler Komünist Partiler ve uluslararası komünist harekette tahakküm kurmayı ve kendi haince çizgilerini onlara empoze etmeyi bir ölçüde becerdikleri halde, şimdi, Marksist-Leninist partilerle güçlerin mücadelesi sayesinde ve revizyonist çizgi ve yöntemlere karşı bir tepki olarak, Marksizm-Leninizm güçleri ile revizyonizm güçleri arasında ulusal ve uluslararası çapta büyük bir farklılaşma süreci gelişmiştir ve derinleşmektedir. Onlarca yeni parti ve Marksist-Leninist grup, içlerinde sosyalist ülkelerin de bulunduğu birçok dünya ülkesinde kurulmuştur. Bu Marksist-Leninist partilerle grupları kalpten selamlıyor ve işçi sınıfının yüce devrimci idealleri yolundaki haklı mücadelelerinde onlara her zaman daha büyük başarılar diliyoruz. Arnavutluk Emek Partisi, sözde «hizipçi» ve «bölücü» faaliyetler yürüttüğümüz yolundaki iftira ve suçlamalara zerre kadar aldırmaksızın, yeni Marksist-Leninist güçlere, emperyalizme ve revizyonizme karşı çarpışanların ve devrim yanlısı olanların tümüne yardım için elinden geleni yapmıştır ve yapmayı sürdürecektir. Bunu, yüce enternasyonalist ödevimiz olarak kabul ediyoruz, çünkü bu yeni devrimci güçlerin büyümesinde, Marksizm-Leninizm'in zaferi ve revizyonizmin yıkılmasının tek doğru yolu görüyoruz.

Marksizm-Leninizm ile modern revizyonizm arasındaki

mücadelenin, yukarıda sözü edilen sonuçlarında apaçık ortaya seriyor ki, revizyonizm, bir çıkış yolu bulamaksızın derin bir bunalım geçirmektedir ve tam yenilgisi kaçınılmazdır. Bütün gerçek devrimciler gibi, Partimiz de, Marksist-Leninist mevzilerin savunulmasını ve revizyonizmin teşhiri yolundaki mücadelenin yoğunlaştırılması ödevine sahiptir. Revizyonizmin geçirdiği bunalımı daha derinleştirmeye ve daha büyük bir hızla geliştirmeye yardımcı olmalıyız.

Arnavutluk Emek Partisi, genel olarak modern revizyonizme ve özellikle Kruşçevci ve Titocu revizyonizme karşı sürdürülen mücadelenin, daha da yüksek bir düzeye çıkarılması gerektiği düşüncesindedir. Revizyonistler arasında rastlanan çözülme ve yozlaşma olguları uğradıkları birbirini izleyen yenilgiler, her yerde görülen ulusal rekabetler ve iktidar mücadeleleri, kuşkusuz, revizyonistlerin yönettiği ülkelerdeki halkların ve devrimci komünistlerin artan direnişine yol açacaktır. Revizyonist kliklere karşı devrimci mücadele, geniş emekçi kitlelerde, işçi sınıfı saflarında ve özellikle, revizyonizmin arka çıktığı ve yeniden canlanan kulaklar ve burjuva unsurlarca sürekli olarak, az ya da çok ölçüde ezilen köylülükde, aktif destek bulacaktır. Partimiz, revizyonizme karşı mücadelenin, eşine rastlanmamış yeni bir kuvvetle ve hatta hainlerin inlerinde bile büyüyüp gelişeceğinden emindir.

4. Kruşçevci ve Titocu Modern Revizyonizme Karşı Mücadeleyi Şiddetlendirin.

Revizyonizme karşı mücadelenin daha da yaygınlaşması ve şiddetlendirilmesi, yeni Sovyet önderlerinin Kruşçev'in yanlışlıkları konusunda sözde yapmakta oldukları «dönüş» ve «düzeltmeler» konusunda, sözde yaptıkları «değişiklikler» konusunda hayale kapılmayı tereddütsüz reddetmekle sıkı sıkıya bağlantılıdır. Böyle hayaller çok zararlıdır. Şimdiki Sovyet önderleri, Kruşçev'in en yakın işbirlikçileridirler. Kruşçev'le birlikte, Sovyetler Birliğinde karşı-devrimi hazırlayıp yürüten revizyonist çizgiyi saptayıp uygulayan, ideoloji, siyaset, iktisat, örgütlenme, sanat ve kültür, vb. de

Marksizm-Leninizm'e karşı hummalı bir saldırıya girişen onlardı. Marksist-Leninist Partilere karşı saldırıda bulunan ve mücadele etmekte olan, A.B.D. emperyalizmi, burjuvazi ve dünya gericiliği ile birleşen, Komünizm ve dünya halklarına karşı emperyalist-revizyonist bir Kutsal İttifak kurmak için ellerinden gelen her şeyi yapan onlardır.

Marksist-Leninistler, dış görünüşe, ya da yeni Sovyet önderlerinin bu kadar serbestçe kullandıkları demagojiye aldanmamalıdır. Bunun arkasındaki muhtevaya, şeylerin özüne bakmalı, lafları fiiliyattan ayırt etmelidirler. Eğer şeylere bu şekilde bakacak olursak, şimdiki Sovyet önderlerinin değişmedikleri ve değişmeye hiç niyetli olmadıkları açıkça ortaya çıkar. İhanet yollarını izlemeye kararlıdırlar ve bu akla çok uygundur. Kendilerini ölüme mahkûm etmeden, doğru bir yola dönemezler. Bunun için de, revizyonist hainlerin rotalarını değiştirecekleri hususunda hiç umut yoktur. Bir gün elbette bir değişiklik olacaktır. Ama bunu yapacak olan revizyonistler değil, revizyonistlerin yönetimine son verip onları devrim mahkemesi karşısına çıkartacak olan Marksist-Leninistler olacaktır.

Bu konuda hayallere kapılanlar, yeni Sovyet önderlerinin «değişiklik»i ve «dönüş»ünü nerede buluyor? Somut hiç bir şeyde değil fakat, ister istemez tuzağına kapıldıkları Kruşçevci demagojide buluyorlar. İş demagojiye gelince, yeni Sovyet önderleri Brejnev, Kosigin ve aynı cinsten olanların, öğretmenlerinden çok daha kurnaz ve becerikli ustalar oldukları itiraf edilmelidir. Leninizm üzerine yemin ediyor ve hatta Stalin'den daha «tarafsızca» söz edilmesine izin veriyorlar, ama aynı zamanda SBKP'nin 20 ve 22 nci Kongreleri üzerine de yemin ediyorlar. Bunun bir «dönüş» teşkil ettiği söylenebilir mi? Elbette hayır! Eğer revizyonizmi ve ihaneti açıkça reddedip, 20, 21 ve 22 nci Kongrelerin kararlarını anti-Marksist olduğu gerekçesiyle alenen kabul etmemiş olsalar ve SBKP'nin 22 nci Kongrede kabul edilen programı ile «tüm halkın partisi ve devleti»ne ilişkin tezlerinin hepsinin revizyonist nitelikte olduğunu ilan etmiş olsalardı, bir «dönüş»ten söz etmek mümkün olabilecekti. Eğer Stalin'in itibarını tamamen ve su götürmez bir şekilde

iade ederlerse, bir «dönüş»ten söz etmek mümkün olabilecekti.

Partimiz, Stalin sorununun, özellikle revizyonistler Marksizm-Leninizm'e ve proletarya diktatörlüğüne yönelik saldırılarına, J.V. Stalin'e yönelik saldırılarıyle somutlaştırdıkları için, temel bir sorun olduğunun üzerinde durmuştur ve yine durmaktadır. Partimiz, Marksist-Leninistlerle tüm devrimcilerin Stalin'i revizyonistlerin iftiraları ile saldırılarına karşı savunmaları ve mücadeleleriyle Stalin'in adını ve yaptığı işleri hak ettikleri şeref mevkiine yerleştirmeyi başarmalıdırlar. Çünkü Stalin, büyük bir devrimci ve büyük bir Marksist-Leninistti ve öyle kalmaktadır. Hem iç hem de dış politikada, doğru bir devrimci genel çizgi izledi. Sürekli olarak sınıf mücadelesi ve proletarya diktatörlüğü çizgisini, sosyalizmi ve komünizmi inşa ve bürokrasi ile yozlaşmış burjuva unsurlara karşı mücadele çizgisini yüceltti. Sovyetler Birliği ve sosyalizmin bütün düşmanlarıyle sert bir mücadelede, Sovyetler halkını zaferden zafere götürdü. J.V. Stalin, sosyalist kampın meydana gelmesi ile sağlamlaşmasına ve uluslararası komünist hareketin büyümesi ile güçlenmesine paha biçilmez bir katkıda bulundu. Bir devrimci militan olarak, hayatı boyunca, Stalin, emperyalizme karşı, barış ve halkların güvenliği adına kararlı bir mücadele sürdürdü, ezilen halklara ve devrimci ulusal kurtuluş hareketlerine yardım ve destek şeklinde bir proleter enternasyonalizm politikasını sadakatle izledi.

Stalin mütevazi bir insandı. Bir Marksist-Leninist olarak, daima *kitlelerin rolünün ve bireyin yerinin* doğru bir değerlendirmesini yaptı. Kişiye tapma eğilimine karşı çıktı ve çok kereler, bunu Marksizm-Leninizm'e yabancı düşmekle eleştirdi. Ancak, özellikle Stalin'in hayatının son yıllarında, Sovyet propagandası, ona tapmayı daha da büyük ölçülere çıkardı ve bu da, daha sonra, Stalin'in göklere çıkartılmasında korkudan kendileri de aktif bir rol oynamış olan Kruşçevci klik tarafından, kendi anti-Marksist ve anti-sosyalist emelleri uğruna kullanıldı. Stalin, kendisine tapmayı geliştirip uyguladığı için değil; özellikle, mücadelesi ve yaptığı işlerle Stalin'in kazandığı büyük kişilik ve Parti ile hal-

kın ona olan sınırsız güveni ve sevgisinin, proletarya diktatörlüğünü tehlikeye sokan bürokratik unsurlara etkili bir darbe indirmeye yeterli olduğunu da göz önüne alarak, bu gereksiz propagandayı durdurmak için uygun tedbirleri almış olmamakla eleştirilebilir. Emek Partimiz, hem kişiye tapmaya karşı mücadele ederek ve hem de, kitlelerin sempati ve saygısını kazanmış, bağlılıkla onların çıkarlarını koruyan ve devrimci mücadelede başarıyle onlara önderlik eden önderlerin rol ve otoritelerinin inkâr edilmesine karşı çıkarak; kitleler, sınıf, parti ve önderler arasındaki ilişkiler konusundaki Marksist-Leninist ilkelere kararlılıkla bağlı kalmıştır ve kalmaktadır. Bu meselede, Marks'ın, kendisi ve Engels'den bahsederken kullandığı sözleri daima aklımızda tutuyoruz. Şöyle demiştir: «İkimiz de, popülerleştirilmemize metelik vermeyiz... Başlangıçtan beri, Engels ve benim gizli komünist derneğe katılmamız, bunun tüzüğünde, otoriteye mistik bir saygıya katkıda bulunabilecek her şeyin reddedilmesi şartına bağlı olmuştu.» (K. Marks ve F. Engels, Eserler, cilt XXVI s. 487-488, Rusça baskı 1935).

Stalin'in tarihî erdemleri inkâr edilemez. Bu erdemler büyük bir önder ve büyük bir devrimci olarak onun temel niteliklerini oluşturur. Stalin'e yöneltilen revizyonist iftiralar, onun muazzam kişiliğini ve daima parlayıp dünyadaki tüm Marksist-Leninistler için büyük bir ilham örneği ve savaş bayrağı olarak hizmet edecek olan anıtsal eserlerini lekeleyemez.

Yeni revizyonist Sovyet önderleri, komünist hareketin «birlik»inden ve sosyalist ülkeler «aile»sinden söz ediyorlar ama aynı zamanda, dış politikaya ve uluslararası komünist harekete ilişkin ilke meselelerinde, N. Kruşçev ile aralarında hiç bir ayrılık olmadığını da bildiriyorlar. Bu sözlerin şu sözümona «dönüş»ü meydana getirdiği söylenebilir mi? Elbette, hayır. Eğer Arnavutluk Emek Partisi'ne, Çin Komünist Partisi'ne ve diğer Marksist-Leninistlere karşı ve alenen yapılmış iftiralarla saldırıları yine alenen tekzip etmiş olsalardı; Sovyet şovenleri tarafından Marksist-Leninist partilere, sosyalist ülkelere ve öncelikle Arnavutluk Halk Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyetine karşı işlen-

miş hataları, suçları ve tertipleri, baskıyı, şantajı açıkça itiraf etmiş olsalardı, bir «dönüş»ten söz etmek mümkün olabilirdi. Peki ama, gerçek nedir? Gerçekde, Brejnev, Kosigin ve Şürekâsı iktidarı ele geçirdikleri günden beri, Marksizm-Leninizm'e ve bunu savunan partilere karşı faaliyetlerini sürekli olarak artırmışlar, provokasyonları ve yıkıcı faaliyetleri yaygınlaşmış, hem komünist hareket ve hem de sosyalist «aile» içindeki birlik daha da sistematik bir şekilde çökertilmiştir. Komünist harekette ve sosyalist kampta birlik yeniden kurulacaktır ama hain revizyonistler olmaksızın ve onlara karşı kararlı bir mücadeleyle Marksist-Leninistler tarafından kurulacaktır.

Sovyet revizyonistleri, bizi birleştiren şeylerin bölenlerden fazla olduğunu açıklayarak, emperyalistlere karşı «eylem birliği» için feryadı basıyorlar; ama aynı zamanda her yönlü bir Sovyet-Amerikan işbirliği için aktif olarak çalıştıklarını da gürültüyle ilan ediyorlar. Bu açıklamaların, bir «dönüş» ile karşı karşıya olduğumuz anlamına geldiği söylenebilir mi? Elbette hayır. Sayısız olgular, Kruşçevci revizyonistlerin yalnızca lafta anti-emperyalist, ama fiilde emperyalist yanlısı olduğunu gösteriyor.

A.B.D. ile iktisadî, siyasî ve bilimsel ilişkilerini gittikçe daha çok genişletiyorlar. Bütün diplomatik faaliyetleri, özellikle gizli diplomasileri, çeşitli emperyalistlerle: Amerikalılar, Japonlar, Batı Almanlar, İngilizler, vb, ile, Hindistan gericileri ile Endonezya faşist kliği ile, halkların sosyalizmin ve devrimin tüm düşmanları ile aralarındaki bağlantıları ve işbirliğini güçlendirmeye yönelmiştir. Bu durumda Marksist-Leninistleri modern revizyonistlerle birleştirecek olan nedir? Hiç bir şey. Her şey onları ayırıyor. İdeolojileri, siyasetleri ve nihaî amaçları taban tabana zıttır.

Halkların anti-emperyalist cephesi sağlam bir temel üzerinde gerçekleştirilmelidir. Bu, şu ya da bu ölçüde, başında A.B.D. emperyalizminin bulunduğu emperyalizme karşı etkin bir şekilde mücadele eden herkesin dahil olduğu gerçek bir anti-emperyalist cephe olmalıdır. Kruşçevci revizyonistler, politika ve faaliyetlerinin tümüyle, kendilerini anti-

emperyalist cepheden ihraç etmişlerdir. Revizyonistleri bu cepheye dahil etmek, ona «beşinci kol»u, «Truva atı»nı sokmak, cepheyi içinden yıkmak demektir. Partimiz yüce Lenin'in, aynı zamanda emperyalizmin ürünü ve yakın müttefiki olan revizyonizme karşı da kararlı bir şekilde mücadele etmeden, emperyalizme karşı başarıyla mücadele etmenin imkânsız olduğu konusundaki fikrini sarsılmaz biçimde yüceltiyoruz. Lenin, «Eğer emperyalizme karşı mücadele, oportünizme karşı verilen mücadele ile sıkı sıkıya bağlanmazsa,» diye vurguluyor, «emperyalizme karşı mücadele boş bir lâf ve sahtekârlık halini alır» (Lenin, Eserler, cilt 22, s. 367, Arnavutça baskı).

Emek Partimiz için, A.B.D. emperyalizmine karşı Kruşçevci revizyonistlerle «eylem birliği»nin bir mihenk taşı ve revizyonizme karşı olumlu ve etkili bir mücadele biçim olduğu fikri, kesinlikle kabul edilemez.

Aslında, revizyonistlerle işbirliği yapmak, onlarla eylem birliğine girmek, tedricî olarak revizyonist mevzilere kaymak, onların haince çizgisini kabul etmek demektir. Bu ise, A.B.D. emperyalizminin halkların bir numaralı düşmanı ve uluslararası jandarma olmadığını kabul etmek ve Kruşçevci, emperyalizmle «barış içinde birlikte yaşama» politikasının, Sovyet-Amerikan işbirliğinin, Moskova Antlaşması'nın ve Sovyet önderlerinin A.B.D. emperyalistleri ve diğer ülkelerin gericileri ile yaptığı açık ya da gizli bütün başka anlaşmaları da doğru saymak demektir. Bu ise, emperyalizme karşı mücadeleden vazgeçip, kendini Sovyet-Amerikan işbirliğinin çıkarlarına uydurmak ve böylece halkların özgürlüğünü ve bağımsızlığını feda etmek anlamına gelir. «Eylem birliği» yolundaki çabalariyle, revizyonistlerin erişmeye çalıştıkları tam da budur.

Revizyonistler, «eylem birliği» sloganlarıyle, başında A.B.D.'nin bulunduğu emperyalizme karşı sözde mücadelenin hatırı için, derin ideolojik ve siyasî ilke uyuşmazlıklarını bir yana bırakma şeklindeki meşum emellerine erişmek istiyorlar. Bu ise, revizyonizme tam bir teslimiyet, ona karşı verilen mücadeleden vazgeçmek, onunla ideolojik bir birlikte yaşamayı kabul etmekten başka bir şey değildir.

Revizyonistlerle birlik halinde eylemin, aldatıcı ve demagojik bir manevra olmasının başka bir nedeni daha var. Emperyalizme karşı mücadelede birlik, emperyalist savaş ve saldırı politikasını göğüsleyecek iktisadî potansiyel ve askerî güçlerin de koordinasyonunu varsayar. Peki ama, olgular neyi gösteriyor. Kruşçevci revizyonistler, başlıca darbelerini Çin Halk Cumhuriyeti'ne, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne, diğer sosyalist ülkelere karşı, devrim davasına ve halklara karşı yöneltmişlerdir. Dünyada Sovyet-Amerikan hakimiyetinin kurulması için, iktisadî ve askerî potansiyellerini, genel çizgilerinin hizmetine vermişlerdir.

Yeni Sovyet önderlerinin sözde «dönüş»üne ilişkin hayalleri destekleyenler, onların açık polemiklerden vazgeçmiş olmasından çok şevklidirler. Bu, revizyonistlerin sözde «dönüş»üne bizi ikna edecek başka bir ciddî kanıt oluşturabilir mi? Elbette hayır. Her şeyden önce, revizyonistlerin açık polemikten vazgeçtikleri doğru değildir. Marksizm-Leninizm'e ve sosyalizmin çıkarlarına tamamen aykırı bir çizgi sürdürmeleri olgusu, polemiğin fiiliyatta devam ettiğini göstermez mi? Vietnam'a yapılan sözümona yardımı, Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulaşımı engellediği iftirasını yaymak için kullanmak, açık polemik değil midir? Marksist-Leninistleri bölmek yolundaki yıkıcı faaliyetleri ve kaçaklara yardımları açık polemik değil midir? Ve son olarak, günlük basınlarındaki uydurmalar ve saldırılar, propaganda, mektuplar ve sadece Sovyetler Birliği'ndeki Parti örgütlerinde kalmayıp incelenmesi için diğer Partilere de yollanan verdikleri nutuklar, açık polemiğin bir devamı değil midir? Ancak, bunun yanı sıra, açık polemiğe ilk başlayanın Kruşçevci modern revizyonistler olduğu da unutulmamalıdır. O sıralarda hepsi papağan gibi bunun «Leninist» olduğunu tekrarlıyorlardı. Ancak, açık polemiğin, onlar için olumsuz sonuçlar doğurduğunu, çünkü hain yüzlerindeki maskenin indiğini gördükten sonradır ki, bunun zararlı olduğunu söylediler.

Partimiz, açık polemiğin gerekli olduğu görüşündedir. Açık polemik, bütün komünistlere, doğru ve yalan arasında ayrım yapmakta yardımcı olan bir okuldur. Revizyonistler, açık bir saldırıya uğramamak ve her şeyin kendi adıyla

çağırılmaması şartiyle, onlar hakkında genel kavramlarla söz etmemizden bile çok memnun kalacaklardır. Ama revizyonizm ve ihanet hayalî değildir, sosyalizmi ve halkların mücadelesini yıkmaya çalışan yaşayan gerçektirler. Demek ki, eğer Marksistler Don Kişot durumuna düşmek istemiyorlarsa, karşı çıkmaları gereken şey bir fantezi değil, bir gerçektir. Partimiz, Kruşçevci revizyonistlerin, mevzilerini sağlamlaştırmak ve hainee faaliyetlerini engellenmeksizin yürütmek için bir barış durumundan yararlanmalarına bir an bile izin vermememiz gerektiği görüşündedir. Mazereti ne olursa olsun, modern revizyonizme karşı mücadeledeki en ufak bir zayıflama bile, ilkeden sapmak demektir. İlkeler ise ,iktisadî ya da herhangi bir nitelikteki geçici çıkar ve yararlar uğruna feda edilemez ve edilmemelidir.

Partimiz, durumun; kendine komünist ya da devrimci adını veren hiç kimsenin bir seyirci olmakla kalarak, revizyonistlerin saldırısını bekleyip, başkalarının revizyonizme karşı sürdürdüğü mücadeleyi selamlamakla yetinmesine elverişli olmadığı düşüncesindedir. Zaman beklemez. Marksist-Leninistler savunmada değil hücumda olmalı, geri çekilmeyip saldırmalıdır. Revizyonistlerden, onların tehditleri ve baskısından korkmuyorlardı, yine de korkmuyorlar. Korku, Marksist-Leninistlere yabancıdır. Bunu, ne emperyalizme karşı mücadelelerinde, ne de revizyonizme karşı verilen mücadelede tanırlar. Emperyalizmden korkan revizyonistlerdir. Revizyonizmden korkmak, emperyalizmden daha da fazla korkmak ve Marksizm-Leninizm'in gücü ile zaferine hiç inancı olmamak demektir.

Modern revizyonizmle, bütün gruplarıyle ve özellikle Sovyet yönetici gurubuyle kesin bir demarkasyon çizgisi çekip, onları halktan ve devrimci Sovyet Sovyet komünistlerinden tamamen tecrit etmek için en büyük şiddetle bir mücadele verilmelidir. Biz hiç bir zaman, revizyonist Sovyet önderliğini, Sovyetler Birliği ve iyi ve kötü günlerde daima iyi, dost olduğumuz ve olacağımız Sovyet halkıyle karıştırmadık. Ama Sovyetler Birliğinde şimdi revizyonizmin iktidarda olduğu ve bu revizyonizme karşı sert ve

ilkeli bir mücadele verilmesi gerektiği de bir gerçektir. Bu, doğrudan doğruya, Sovyet Komünistlerinin ve halkının çıkarınadır; Ekim Devrimi'nin zaferlerini ve Sovyetler Birliğinde sosyalizm ve komünizmin inşaını ta temelinden çökertmeye çalışan revizyonist ihanete son verme yolundaki devrimci mücadelelerine böylelikle büyük bir yardımda bulunmuş oluyoruz.

Diğer sorunlarda olduğu gibi, modern revizyonizme karşı mücadelede de, tek doğru tavır, ilkeli tavırdır. İlke meselelerinde, pazarlığa yer yoktur; kişi, ilkeleri savunurken yarı yolda durmamalıdır, asla kararsız, oportünist bir tavır almamalıdır. Marksizm-Leninizm ile revizyonizm arasındaki mücadele, proletarya ile burjuvazi, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki sınıf mücadelesinin bir ifadesidir. Bu mücadelede orta yol yoktur. Binlerce yıllık tarihi tecrübenin de gösterdiği gibi, «altından yapılmış orta yol», zıtların uzlaştırılması çizgisidir ki, bunlar asla uzlaştırılamaz. Bu, istikrarsız ve geçici bir durumdur. Orta yol, Marksist-Leninist ilkelerden sapmaları da gözden saklamaya hizmet edemez; çünkü revizyonizme karşı mücadele ideolojik nedenlerden değil de, bazı iktisadî ve siyasî çelişkilerle ve ulusal şovence nedenlerden ilham alıyorsa, bu, kısa sürede görülecek bir blöftür. Marksizm-Leninizm döneklerine karşı tavır alırken bu çizgiye tutunan kişi, ergeç o döneklerin konumuna kendisi de kaymak tehlikesine maruz olacaktır.

J.V. Stalin önemle üzerinde durmuştu: «İlkeye ilişkin meselelerde orta yol yoktur ve olamaz. Şu ya da bu ilkeler dizisi, Parti faaliyetinin temelini oluşturmalıdır. İlkeye ilişkin sorunlarda «orta» yol, beyni uyuşturan «çizgi», ayrılıkları örten «çizgi», ideolojik açıdan Partinin yozlaşmasına götüren «çizgi» ideolojik açıdan partinin ölümüne götüren «çizgi»dir.» (J.V. Stalin, Eserler, cilt 9, s. 4. Arnavutluk baskısı).

Partimizin fikrince, günün acil güncel sorunu revizyonistlerle uzlaşma ve birlik değil; fakat onlardan ayrılma, kesin bir kopmadır. Lenin şöyle demişti: «Birlik büyük bir dava ve büyük bir slogandır. Ama işçilerin davasının Marksistlerin birliğine ihtiyaç gösterir, yoksa Marksistlerin Mark-

sizmin hasımları ve çarpıtıcıları ile birliğine değil.» Oportünistler ve revizyonistlerle birlik, diyor Lenin, «proletaryanın ulusal burjuvazi ile birliği ve uluslararası proletaryanın bölünmesi, uşakların birliği ve devrimcilerin bölünmesi» dir. (V.İ. Lenin, Eserler, cilt 20, s. 256 ve cilt 21, s. 387, Arnavutluk baskısı).

Birleşik emperyalist revizyonist cephe bunların saldırıları, tertipler ve korkutmaları, savaş tehditleri karşısında; Marksist-Leninistler, ulusal ve uluslararası çapta birliklerini ve emperyalizm ve revizyonizme karşı kararlı mücadelelerini güçlendirmelidirler. İçinde bulunduğumuz dönem, sonu gelmeyen, kısır, akademik tartışmaların değil; feragat ve fedakârlıktan gelen cüretli militan devrimci eylemler zamanıdır. Modern revizyonizmin ve burjuvazi, partileri vasıtasıyla halk arasında hatta bazı yüreksiz ve kararsız komünistler arasında bile, sözde bizim militan ruhumuzun «sekterlik», «maceracılık», «doğmatizm», «fanatiklik» vb. olduğu izlenimini yaratmak için gürültüyle telkinlerde bulunuyorlar. Biz Marksist-Leninistler ne sekter ne de maceracıyız. Dogmacı ya da fanatik de değiliz. Biz, komünistlere yabancı ve onlarca kabul edilemez olan bu belirtilere karşı mücadele ederiz. Ama, aynı zamanda, bu sahte suçlamalar ve belirli emellerle, bizim ideolojik, siyasî ve örgütsel açıdan çözülmemiz ve böylece onlara karşı mücadelemizi de güçsüzleştirip söndürmemize uğraşan düşmanlarımızın durumuna da düşmek istemiyoruz.

Marksist-Leninist partiler ve güçlerin safları sıkıca birleşmiş ve iyi örgütlenmiş, sürekli çarpışma için eğitilmiş ve pekişmiş olmalı. Muzaffer doktrinimizi derinlemesine ve yaratıcı bir şekilde adamakıllı öğrenerek, mücadele ve devrimci eylemler için siyasî, ideolojik, iktisadî ve askerî açıdan kusursuz olarak eğitilmeliyiz. İçinde bulunduğumuz günlerin dünya komünizmi, Lenin ve Stalin'in, Komintern'in kahramanlık dolu günlerinin militan devrimci ruhu ile karakterize olmalıdır. Kruşçev ile onun peşinden gidenlerin, Komintern'i ve bunun ölümsüz eserini itibardan düşürmek için mücadeleye girişmekte, belli düşmanca amaçları vardı. Elbette, devir değişmiştir ve burada sorun bizim üstün

yanları ve zaaflarıyla Komintern devri için uygun olan çalışma, örgütlenme ve önderlik biçim ve yöntemlerini, benimsememiz ya da kopya etmemiz sorunu değildir. Ama yeni şartlara uygun olan eylemlerde işbirliği ve uyum için bağlantıların kurulması, Partimizin fikrince, acil ve temel bir sorundur.

Elbette bütün partiler eşit ve bağımsızdır. Moskova bildirisinde de üzerinde durulmuş olduğu gibi, Marksist-Leninist ilkeler temelinde ve kendi ülkesiyle devrinin kendine özgü özellikleri ve somut şartlarına uyan genel çizgisini kendisi saptar. Bu doğru Marksist ilkeler, modern revizyonistlerin bile dillerinin ucundadır, ama lafta bağımsızlık yanlısı oldukları halde, gerçekte bütün diğer partilerin kendilerine bağımlı ve kendi yönetimleri altında olmasını istiyorlar. Lafta proleter enternasyonalizmi yanlısıyken, gerçekte Marksistlerin birleşmesine, derin, ilkeli, objektif bir Marksist-Leninist sınıf tahlili temeli üzerine formüle edilmiş ortak bir çizgiyi yüceltmelerine engel olmaya çabalarlar. Modern revizyonistler her çareye baş vurarak bizi bölmeye çalışırlar, çünkü bizim birliğimiz onlar ve onların efendisi olan A.B.D. emperyalistleri için her şeyin sonu demektir. Marksist-Leninistler, revizyonist çabaları ezmeli, bütün engellerin üstesinden gelmeli ve Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi temeli üzerinde devrimci birliklerini güçlendirmelidir.

İşbirliği ve koordinasyonlarını güçlendirmeli, mevcut durumun gerçek şartlarında somutlaşan ama daima Marksist-Leninist ilkelere dayanan yeni ittifaklara, özellikle emperyalizm ve modern revizyonizme karşı mücadeleye ilişkin temel sorunlar üzerinde ortak bir çizgi ve ortak bir tavır saptamalıdırlar.

Bugün, başında A.B.D.'nin bulunduğu emperyalizme, başında Sovyet önderleri olan modern revizyonizme karşı verilen mücadelenin en önünde, önderliğini seçkin Marksist-Leninist, Mao Zedung yoldaşın yaptığı Çin Komünist Partisi ve yüce Çin Halk Cumhuriyetinin güçlü ve metin olarak durması, inkâr edilemez tarihî bir olgu ve halklar ile uluslararası komünizm için büyük bir talihtir. Uluslararası prole-

taryanın ve tüm dünya halklarının devrimci davası uğruna verilen mücadelede Çin Komünist Partisi ile Çin Halk Cumhuriyetinin rolü ve katkısı muazzamdır. Bugün, Çin, sosyalizmin yenilmez bir kalesi, devrimin güçlü üssü, Marksizm-Leninizm'in sancaktarı, ortak devrimci davamızın çelikten sütunu ve güvenilir kalkanıdır.

Emperyalistler ve revizyonistler Çin Komünist Partisi ile Çin Halk Cumhuriyeti'ni yenilgiye uğratmaya çalışıyorlar. Çünkü en büyük ve en güçlü düşmanları, dünya hakimiyeti yolundaki hegemonyacı emellerinin gerçekleşmesi önündeki aşılmaz engel odur. Onu daha kolay tecrit ve bizi daha çabuk tasfiye etmek için halkları, devrimcileri ve Marksist-Leninistleri, Çin Komünist Partisinden ayırmaya çalışıyorlar ki, dünya emperyalizmi ve Kruşçevci revizyonistler, birlikte, Halk Çin'ine saldırıda bulunuyor, Çin'in büyük Proleter Kültür Devrimi'ne iftira ediyorlar. Düşmanlar, boş yere yüce Halk Çin'ini itibardan düşürmeyi umuyor. Çin Komünist Partisi ve Mao Zedung düşüncesinin önderliği altında, Çin, muzaffer olarak ilerliyor. Arnavutluk Emek Partisi, amacı, kültür alanında ve ülkenin yaşantısındaki başka bütün alanlarda insanların bilincinde belirtileri görülen burjuva ve revizyonist ideolojiye karşı, A.B.D. emperyalizmi, Kruşçevci revizyonizm ve bütün gericilere karşı olduğu gibi, Halk Çin'ini yeniden kapitalist yola döndürmeye çalışan, açık ya da kamufle edilmiş sınıf düşmanlarına ve bütün revizyonistlere karşı acımasız mücadele olan, Çin Proleter Kültür Devrimi'ni memnunlukla karşılar.

Arnavutluk Emek Partisi, eşit ve bağımsız olarak bütün Marksist-Leninist partiler ve güçlerin, birbiriyle ve bütün düşmanlarımızın çarpınca kafalarını kıracakları bir çelik blok meydana getirmek için, Çin Komünsit Partisi ve Çin Halk Cumhuriyeti ile sıkı sıkıya birleşmeleri gerektiği düşüncesidir.

Revizyonistlerle onların emperyalist efendilerinin, Çin ile birleşerek onun «uydu»su haline geldiğimiz ve «bağımsızlığımız»ı kaybettiğimiz yolundaki iftiralarına hiç aldırmıyoruz. Bu tür iftiralar Marksist-Leninistleri, Halk Çin'i ve bunun Marksist-Leninist Partisi ile olan birliklerini güçlendirmekten asla alakoymamıştır ve asla alakoymamalıdır.

Uluslararası ve komünist hareketteki durum, bizim lehimize ve düşmanlarımızın zararına olarak gelişiyor. Ama her şeyi olduğu gibi görüp, onlarla cesaretle yüzyüze gelmekten çekinmemeliyiz. Çünkü, uğradıkları başarısızlıklara rağmen, emperyalist ve revizyonist düşmanlar silahlarını bırakmamıştır. Tam tersine, işbirliklerini ve faaliyetlerini yoğunlaştırıyorlar. Durum öylesinedir ki; cesaret, azim ve olgunluk gerekirken, hareketsizlik, duraksama ve yalpalama hoşgörülemez. Yumuşak, gevşek, oportünist taktikler ve sözler hoşgörülemez. Ama seri militan eylemler, taktikler yani devrimci stratejimize her gün, her saat başı yardımcı olacak ve aynı zamanda her partinin mücadele verdiği durum ve şartlarla uyum halinde iyice düşünülüp çıkarılmış ve bilgece taktikler gereklidir. Ve, muzaffer ideolojimize dayanan devrimci strateji ve taktiklerle, Marksist-Leninist partilerin ve güçlerin, işçi sınıfı, ezilen uluslar ve Marksizm-Leninizmin, sosyalizmin, devrimin ve dünyada barışın zaferi için emperyalizme ve revizyonizme karşı kutsal mücadelelerinde daima ilerleyeceklerine ve yeni zaferler kazanacaklarına hiç şüphe yoktur.

Arnavutluk Emek Partisi, kendi payına, dünyanın Marksist-Leninist güçleri arasında aktif bir ortak olarak, Marksizm-Leninizm'in savunulması ve devrim ve sosyalizm davasının ilerlemesi için bugün komünist harekete düşen büyük tarihî görevin tamamen bilincindedir. Mao Zedung'un yüce Çin Komünist Partisiyle, bütün diğer partiler ve dünyanın Marksist-Leninist güçleriyle, Arnavutluk Emek Partisi, şimdiye kadar yapmış olduğu gibi, A.B.D.'nin yönettiği emperyalizm ile başında Sovyet önderlerinin bulunduğu modern revizyonizme karşı var gücüyle mücadele edecektir ve Marksist-Leninist partilerle güçlerin haklı devrimci mücadelelerini desteklemek için hiç bir çabayı esirgemeyecektir. Zaferin Marksizm-Leninizm'e, sosyalizme, halklara ait olduğundan güvenli olarak, Marksist-Leninist hareketin antirevizyonist birliğinin ve dünya halklarının anti-emperyalist birliğinin sağlamlaşması ve güçlenmesi için yorulmadan çalışacaktır. Kongrenin önümüzdeki yıllar için Partiye verdiği görev budur.

KRUŞÇEV REVİZYONİZMİNE KARŞI MÜCADELE VE ZAFER ÇİZGİSİ(*)

Enver Hoca yoldaşın, Moskova'daki 81 Komünist ve İşçi Partisinin toplantısında tarihi konuşmasını yaptığı günden bu yana on beş yıl geçti. Komünist ilkeleri devrimci kararlılıkla savunan Enver Hoca yoldaş, Nikita Kruşçev ve takipçilerinin Marksizm düşmanı tezlerini yerle bir etmiş, Sovyet önderliğinin siyasi platformunu teşhir etmiş ve onun perde arkasında çevirdiği karanlık dolapları, Çin Komünist Partisi'ne, Arnavutluk Emek Partisi'ne, devrime ve sosyalizme karşı giriştiği entrika ve komploları gün ışığına çıkarmıştı.

Enver Hoca yoldaşın *Eserleri*'nin geçenlerde yayınlanan 19. cildindeki belgeler, Haziran-Aralık 1960 tarihleri arasındaki dönemde yaptığı konuşmaları, raporlarını, mektuplarını ve radyoyla gönderdiği telgrafları içermektedir. Bunlar, Partimizin ve Enver Hoca yoldaşın Kruşçev revizyonizmine karşı verdiği kararlı mücadeleye güçlü bir şekilde ışık tutmaktadır ve bu mücadelenin dünya çapında büyük tarihi önemini derinlemesine ve her yönden kavramak bakımından, AEP'nin çizgisinin doğruluğunu bütün açıklığıyla görmek bakımından çok yardımcıdır.

Enver Hoca yoldaşın bu ciltteki yazıları, Partimizin Kruşçev grubuyla dolaysız çatışmasını, Sovyet revizyonizmine karşı geniş bir cephede yürütülen mücadelenin başlatılmasını yansıtmaktadır. Bu cilt esas olarak, bugüne kadar yayınlanmamış yazıları ve malzemeleri içermektedir. Bunlar, Bükreş Toplantısının, partinin toplantısının hazırlıkları ve bu toplantı sırasındaki karmaşık durumlar karşısında AEP ve Enver Hoca yoldaşın aldığı tavır ve verdiği mücadeleyi enine boyuna ve

(*) Bu makale, AEP Siyasi Büro Üyesi ve Merkez Komitesi Sekreteri Ramiz Alia tarafından yazılmıştır. Bu yazı AEP MK. yayın organı «Zeri i Popullit» gazetesinin 16 Kasım 1975 tarihinde yayınlanmıştır.

ayrıntılı olarak vermektedir. Bunlar, Bükreş Toplantısından sonra Partimizin, Sovyetler Birliği'nin ülkemize karşı giriştiği baskılara, müdahaleye ve baltalama faaliyetlerine karşı Partinin verdiği kararlı, keskin ve zorlu mücadeleyi yansıtmaktadır. Enver Hoca yoldaşın Moskova toplantısında yaptığı tarihi konuşma; Siyasi Büronun Merkez Komitesindeki tartışmalarda sunduğu, Partimizin Kruşçev revizyonizmine karşı tavrı ve mücadelesiyle ilgili sorunları ele alan raporları ve bu tartışmalara yaptığı katkıları; Bükreş'teki delegasyonlarla yazışmalar; Moskova Toplantısının hazırlık toplantısındaki, Birleşmiş Milletler örgütündeki vb. yazışmalar, bu ciltte yayınlanmıştır.

1960, Kruşçev'in başını çektiği Sovyet yönetici grubunun ihaneti sonucu, geriletici bir revizyonist akımın hızla yayıldığı bir zamandı. Uluslararası komünist ve işçi hareketi, şiddetli bir karşı-devrimci saldırıyla yüzyüze gelmişti. Hareketin strateji ve taktiklerine karşı, devrimin teori ve pratiğine karşı Kruşçevcilerle birlikte bütün gericiler, kılıçlarını çekmişlerdi.

Komünistler ve devrimciler, kendilerini büyük sorumluluk isteyen bir sınavla karşı karşıya buldular. Sorun canalıcıydı. Uluslararası komünist hareket ve sosyalizm için böylesine kritik olan bu anda hangi tarafı tutacaklardı? Marksizm-Leninizm ve devrimle mi, yoksa revizyonizm ve karşı-devrimle mi saf tutacaklardı? Sosyalizme ihanet etmekte olan Sovyet önderliğiyle mi, yoksa ona karşı mı saf tutacaklardı?

Artık Sovyetler Birliği'nin emperyalist bir süper devlet haline geldiği, revizyonist partilerin yozlaşarak karşı-devrimci bir güce dönüştüğü günümüzde, yapılacak seçim basit gibi görünebilir. Ama o zamanlar böyle değildi. Sovyetler Birliği, hâlâ komünistlerin çoğunluğu ve gerçekler konusunda hiç bir şey bilmeyen uluslararası işçi sınıfı ile dünya kamuoyunun geniş kesimleri tarafından devrimin merkezi olarak görülüyordu. Sovyet önderliğini, Sovyetler Birliği'nin Lenin ve Stalin zamanındaki yiğit geçmişiyle özdeşleyen pek çok insan vardı. Öte yandan, sorunlar bugün olduğukadar berrak değildi. Marks ve Lenin'in adı üzerine spekülasyon

yapan revizyonist propaganda nedeniyle birçok olgu tahrif ediliyordu ve daha birçoğunun gelişmesi de henüz oluşum halindeydi. Birçok durumda kendini gösteren ideolojik sapmalar, pratik nitelikte hatalar vb. olarak karıştırılıyordu.

Bu nedenle, Kruşçevcilerin ideolojik platformuna ve siyasi çizgisine açıkça karşı çıkmak ve onu teşhir etmek, her şeyden önce sağlam bir Marksist-Leninist inancı, durumun gelişmesiyle ilgili son derece etraflı bilgiyi, zamanın olgularını ve olaylarını bilimsel bir şekilde tahlil ederek büyük ideolojik-teorik yeteneği ve ilerisini berrak bir şekilde görmeyi gerektiriyordu. Öte yandan büyük siyasi ve ideolojik cesaret ve kararlılık da gerekliydi. Çünkü Kruşçevcilere karşı çıkmak, akıntıya karşı kürek çekmek demekti, Marksizmin yetkililerine ve kanun koyucularına karşı ayaklanmak, çok büyük tehlikeleri olan bir savaşı kabullenmek demekti. Başımıza gelecek olanlar, sadece revizyonistlerin bizi aforoz etmesi değil, aynı zamanda Kruşçev'in intikamının doğuracağı sonuçlar, ablukalar, baltalamalar, hatta belki askeri saldırıydı.

19. ciltteki yazılar, ufak bir ülkenin, nisbeten yeni bir partisi olarak AEP'nin, Kruşçevci önderliğin revizyonist çizgisine karşı çıkmasının, böylesine ilkeli ve devrimci bir tavır alabilmesinin, kendi halkı ve uluslararası komünizmin önünde böylesine büyük bir sorumluluk yüklenebilmesinin nedenini açıklıyor ve anlaşılmasını mümkün kılıyor.

AEP, milli kurtuluş savaşının fırtınaları içinde doğdu ve ülkenin kurtuluş devriminin içinde, proletarya diktatörlüğünün kurulması ve sosyalizmin inşası mücadelesi içinde büyüdü. Marksizmi kitaplardan ve konferanslardan değil, çetin bir sınıf mücadelesinin alevleri içinde öğrendi; her türden ve her tanıma uygun düşmanlarla savaşlar ve çatışmalar içinde öğrendi. Arnavutluk komünistleri Yugoslav revizyonizmine, onun Marksizm düşmanı teori ve pratiğine karşı uzun süreli, ilkeli ve tutarlı bir mücadele vermişlerdi.

Başında Enver Hoca yoldaşın bulunduğu Partinin, kendi önderliği etrafındaki çelikten birliği ve bunun yanısıra halkın, Partinin etrafındaki yokedilemez birliği, savaşta ve dev-

rimde çelikleşti. Bu, doğru bir çizgiye dayanan, günlük devrimci pratik içersinde sınanmış Marksist-Leninist bir birlikti.

Partimizin revizyonizme karşı aldığı ilkeli ve boyun eğmeyen tavırda, onun kurucusu ve önderi Enver Hoca yoldaşın payı özellikle övgüye layıktır. Devrimin gelişmesinin her aşamasında Partinin doğru çizgisine vücut veren; Parti saflarının çelikten Marksist-Leninist birliğini, düşünce ve eylem birliğini, Arnavutluk komünistlerinin devrimci cesaretini ve kararlılığını perçinleyen odur.

19. ciltteki yazılar, Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizminin ilkelerinin savunulmasında sarsılmaz bağlılığın parlak bir örneğidir. Bu yazılar, Enver Hoca yoldaşın en karmaşık ve nazik anlarda korumayı başardığı bilge, ilkeli ve kararlı tutuma; revizyonist saldırılarla başa çıkarken kullandığı zekice ve becerikli taktikle ve düşmanla savaşmak ve partiyi zafere götürmek için seçtiği doğru yola tanıklık etmektedir.

19. ciltteki yazılar, Enver Hoca yoldaşın Siyasi Bürodaki ve Merkez Komitesindeki yoldaşlara bütün sorunları danışmak konusunda her zaman gösterdiği titizliği yansıtmaktadır. Partinin görüşlerini ve tavrını yansıtmaktadır. Onun, yoldaşlarına ve silah arkadaşlarına duyduğu inancı, onlara aşıladığı büyük cesareti yansıtmaktadır. Temmuz 1960'da Merkez Komitesinin 17. Genel Toplantısında yoldaşlara hitaben konuşurken Enver Hoca yoldaş şöyle demişti: «*Burada, Merkez Komitesinin bu genel toplantısının bize nasıl büyük bir güç kattığını, ilerde göstermemiz gereken yüreklilik konusunda sizlerden ne büyük dersler edindiğimizi bilemezsiniz. Merkez Komitesi bizi böylesine silahlandırdıktan sonra, daha önce on kez yalpalamamışsak, şimdi bin kez de olsa yalpalamayız.*»(1)

Komünizm davası için bu en kritik anda AEP, tek doğru yolu, Kruşçev revizyonizmine karşı dolaysız ve açık mücadele yolunu seçti. Bu seçim, bütün komünistlerin ve tüm Arnavutluk halkının görüşünü, iradesini ve isteğini dile getiriyordu. Partinin Merkez Komitesi, yaratılan durumlarla

(1) Enver Hoca, **Eserler**, C.19, S.67 (Arnavutça baskı).

başa çıkabilmek, tavırları belirlemek ve Partiyi Sovyet revizyonizmine karşı girişeceği yeni savaşa hazırlamak için, muazzam ve yoğun bir çalışma yapmıştı. Temmuz-Aralık 1960 tarihleri arasında Merkez Komitesi, beş kez genel toplantı yaptı.

AEP ve ÇKP tarafından, Sovyet önderliğinin Moskova'da teşhir edilmesi, Marksizm-Leninizm ile revizyonizm arasındaki mücadelede tayin edici bir dönüm noktasıdır. Moskova Toplantısında, Marksizm-Leninizm ile Kruşçevci sahte Marksizm arasında açık-seçik bir ayırım çizgisi çekildi. O noktada, sosyalizm savaşçıları ile burjuvazinin uşaklarının yolları, Marksist-Leninistlerle revizyonistlerin yolları ayrıldı.

Moskova Toplantısı, ÇKP ve AEP'nin temsil ettiği devrimci proleter çizgisiyle Marksizm-Leninizmi ve proleter enternasyonalizminin ilkelerini terkeden ve batak ihanet yolunu tutan Sovyet önderliğinin temsil ettiği oportünist çizgi arasındaki şiddetli ideolojik mücadelenin arenası haline geldi.

Sovyet önderliği, 20. Kongrenin yolunu bütün Komünist harekete kabul ettirmeyi amaçlıyordu. «Yaratıcı Marksizm» gibi demagojik sloganlarla gizlenen bu yol, Kruşçevcilerin Sovyetler Birliği'nde proletarya diktatörlüğünü tasfiye etmek, Komünist Partileri Marksizm-Leninizmden saptırmak, sınıf mücadelesinin sınıf uzlaşmasını ve devrimin yerine burjuva reformlarını geçirmek, bütün partileri Moskova'nın tahakkümüne tabi kılmak için giriştiği geniş çaplı komplonun bir ifadesiydi.

Sovyet revizyonist yöneticileri, bu amaçlarını gerçekleştirmek için avazları çıktığı kadar Kruşçevci «barış içinde bir arada yaşama»yı, «silahsız ve savaşsız bir dünya»yı, «barışçı parlamenter yol»u göklere çıkardılar ve emperyalizmin ve elebaşılarının, artık «makul» olduğunu ve saldırgan tabiatlarını değiştirdiklerini vb. va'zettiler. Stalin'e, onun eserine ve öğretilerine saldırdılar. Yugoslav revizyonizmiyle kenetlendiler. Marksizm-Leninizmi savunan devrimci güçlere karşı saldırılarını ve baltalama faaliyetlerini yoğunlaştırdılar.

AEP ve Enver Hoca yoldaş kararlılıkla, bu ihanet çizgisine ve Kruşçev revizyonistlerinin bu çok tehlikeli planına karşı ayaklandılar ve ateş açtılar.

Partimiz hiç bir zaman 20. Kongrenin tezlerinin özüyle ve Kruşçev'in gerici eylemleriyle uzlaşmamıştı. Partimiz, Parti kanalları aracılığıyla Sovyet yöneticilerine bu itirazlarını bildirmişlerdi. Gene de, Kruşçevci tezlere, propagandaya ve somut faaliyetlere uygun düşmeyen kendi görüşlerini savunurken, taktik nedenlerle ve ayrıca Sovyet yöneticilerinin ve özellikle Kruşçev'in bugün bir türlü, ertesi gün öbür türlü konuşmaları yüzünden, Partimiz 1960'a kadar açık ve aleni polemiğe girişmemişti.

Derken Bükreş geldi. Kruşçev, ÇKP'ne ve Marksizm-Leninizmi savunan ve revizyonistlerin şeytanca planlarının gerçekleştirilmesini köstekleyen herkese karşı açık saldırıya geçti. Partimiz ve Enver Hoca yoldaş, artık bardağın taştığına kanaat getirdiler. Kruşçev ve takipçilerine karşı açık-seçik ve kararlı bir tavır alınmalıydı... Kruşçev'in kibirliliği ve küstahlığına, onun herkese tahakküm eden patronca davranışına saldırılmalıydı. Sovyet yöneticilerinin oportünizmi açığa çıkarılmalıydı.

Partimiz Bükreş'te, yüksek bir enternasyonalist ruhla, ÇKP'ni savundu. Sonuçlarını düşünmeden, Kruşçevci komployla kararlılıkla karşı çıktı. 19. ciltteki yazılarda ve özellikle Bükreş'te bulunan Hüsnü Kapo'ya radyoyla yollanan telgraflarda Partinin ve Enver Hoca yoldaşın, Kruşçevcilerin Çin aleyhtarı kampanyasının teşhirine ve başında Mao Zedung yoldaşın bulunduğu ÇKP'nin savunulmasına ne kadar büyük önem verdiklerini, ayrıca Partimizin benimsediği becerikli taktikleri ve açık tavrı gösteren ilginç belgeler vardır.

Bükreş, Kruşçev revizyonizmiyle ilk açık çatışmayı temsil eder. Ama Partimiz tayin edici savaşı Moskova'da, 81 Partinin geniş forumu önünde vermeyi kararlaştırdı. Amacı, Kruşçev revizyonizmini ideolojik ve siyasi olarak teşhir etmek, devrimci güçlerin birliği için çağrıda bulunmak, revizyonistlerin çamura fırlattığı Marksizm-Leninizm bayrağını yükseklere kaldırmaktı.

Enver Hoca yoldaş, önemle şuna işaret etti: *Beyanat kıtlığı çekmiyoruz. Görevimiz, sadece beyanatlar koleksiyonunu artırmak değildir. Moskova Toplantısı, yapılan va-*

him hataların yorumlandığı pasifist, uzlaşmacı bir toplantı olmamalıdır. Moskova Toplantısının, revizyonistlerin ve sağ oportünistlerin toplantısı olmasına izin veremeyiz. Biz bu toplantıyı militan, yapıcı, Marksist bir toplantı haline getirmek için mücadele edeceğiz, Bunun başka yolu yoktur.(2)

Enver Hoca yoldaşın, büyük çağdaş önemini her zaman koruyacak olan, 81 Partinin toplantısındaki konuşması, Partimizin Kruşçev revizyonizmine karşı mücadele çizgisini yansıtmaktadır. Bu konuşmada, Sovyet yöneticilerinin oportünist görüşlerini bütün temel belirtileriyle yerle bir eden bir eleştiri yapılmış ve AEP'nin dünyadaki gelişmeler, strateji ve taktik ile ilgili en önemli sorunlarda, Komünist Partiler ve sosyalist ülkeler arasındaki ilişkilerde takındığı tavır belirlenmiştir.

Enver Hoca yoldaş, Moskova'da oku hedefine gönderdi. Komünist harekette ortaya çıkan kötülüklerin kökeninin, 20. Kongrede ve onun kararlarında aranması gerektiğini, Macaristan'daki karşı-devrimin ve Polonya'daki olayların, birtakım Partilerdeki büyük çalkantıların ve anti-komünist histerinin çığ gibi büyümesinin kaynağının o olduğunu gösterdi. Enver Hoca yoldaş, karşı çıkılamayacak muhakemelerle, Sovyet yöneticilerinin revizyonist tezlerini ve Marksizm düşmanı hareketlerini bir bir çürüttü ve onların gerici amaçlarını açığa çıkardı.

Emperyalizm tahlili ve savaş ve barış sorunları üzerinde uzun uzadıya durdu ve Kruşçevci görüşlere karşı, Partimizin şu görüşünü önemle vurguladı: Emperyalizm ve her şeyden önce Amerikan emperyalizmi ne postunu, ne kafasını, ne de tabiatını değiştirmiştir. Emperyalizm, kafatasında tek bir diş kaldığı sürece saldırgandır ve saldırgan kalacaktır.

Enver Hoca yoldaş, Kruşçev'in sözde «barış içinde bir arada yaşama»sını teşhir etti ve buna etkili bir darbe indirdi. Kruşçev'in «bir arada yaşama»sı, Sovyet önderliğinin, emperyalizmle yakınlaşmayı ve yakın işbirliğini gerçekleştirme yönündeki stratejik planlarını yansıtıyordu. Bununla,

(2) Enver Hoca, **Eserler**, C. 19, S. 290 (Arnavutça baskı).

ikisinin birlikte devrimi tasfiye etmeleri, kurtuluş savaşlarını bastırmaları ve nüfuz alanlarını korumaları amaçlanıyordu. Bu, kitleleri ideolojik ve siyasi bakımdan silahsızlandırmak, onları emperyalizmin ve sosyal-emperyalizmin, gelecek saldırıları karşısında savunmasız bırakmak yönünde çok önemli bir sapmaydı.

Hayat, AEP'nin görüşlerinin doğruluğunu bütünüyle kanıtlamıştır. Bugün, on beş yıl sonra bile ABD emperyalizmi, yeni Sovyet emperyalizmi ile birlikte halklar için, onların özgürlüğü için ve devrim için en büyük tehlikedir. Tarihi tecrübeler, devrimci güçlerin anti-emperyalist çizgiyi savunmada verdikleri uzun süreli ve dört başı mamur mücadele ve kitlelerin bu çizgi etrafında seferber edilmesi, halklara, eski olsun, yeni olsun emperyalizm konusunda hiç bir hayal beslememeleri gerektiğini, onu hiç bir şekilde küçümsememeleri gerektiğini öğretiyor.

Enver Hoca yoldaş, Moskova Toplantısında yaptığı konuşmada barışçı oportünist yolu, Marksizmin temel sorununun tahrif edilmesi (revizyondon geçirilmesi) işçileri, devrimci sınıf mücadelesinden vazgeçmeye ikna etme yolunda bir çaba olarak şiddetle teşhir etti. Hiç bir halkın, hiç bir proletaryanın, hiç bir Komünist ya da İşçi Partisinin, iktidarı kan dökmeden ve şiddete başvurmadan ele geçirmediğini vurguladı.

Zaman gene Partimizin görüşlerini bütünüyle doğrulamıştır. Revizyonist sosyalizme barışçı geçiş yolu, Endonezya ve Şili facialarına yol açmıştır.

Enver Hoca yoldaş 81 Partinin temsilcileri önünde yaptığı konuşmada, Stalin'e karşı girişilen revizyonist kampanyanın düşmanca amaçlarını açığa çıkardı ve vargücüyle Stalin'in adını ve eserlerini savundu. Kruşçevciler Stalin'e kara çalıyor ve saldırıyorlardı. Çünkü Stalin'i tasfiye etmeden, revizyonizme ve burjuva ideolojisine, Sovyetler Birliği'ndeki karşı-devrimci dönüşümlere açılan kapıyı açamazlardı; proletarya diktatörlüğünün tarihi tecrübesini inkar edemez ve Leninizmi çarpıtamazlardı. Onlar, öteki Partilerin içişlerine azgınca saldırmak, onların önderliğini değiştirmek ve mümkün olan her yerde işbaşına oportünist ve revizyonist unsur-

lar getirmek için sözde Stalinizme karşı, «bireyin putlaştırılmasına karşı mücadele»yi icad ettiler.

Partimiz Stalin'i savunmakla, Leninizmi savundu, Sovyetler Birliği'nin kazandığı sosyalist zaferleri savundu, Stalin'in tarihi rolünün ve büyük katkısının ölümsüz olduğunu, komünist hareketin devrimci çizgisini savundu. Enver Hoca yoldaş şunu açıkladı: *«AEP, bugün yapılmakta olduğu gibi yüce Stalin'in adının ve büyük eserinin bütün bu çağdan çıkarılmasının doğru, olağan ya da Marksist olmadığı düşüncesindedir. Hepimiz Stalin'in değerli ve ölümsüz eserini savunmalıyız. Onu savunmayan, bir oportünist ve korkaktır.»*(3)

Enver Hoca yoldaş Yugoslav revizyonizmiyle ilgili olarak Sovyet önderliğinin ona karşı tutumunu şiddetle mahkum ederken, Yugoslav revizyonizminin oportünist ideolojik içeriğinin ve düşmanca faaliyetlerinin derin bir tahlilini ve eleştirisini yaptı.

Sovyet önderliğinin iddia ettiği gibi, modern revizyonizme karşı mücadelenin sona ermediğini, modern revizyonizmin uluslararası komünist hareket için her zaman esas tehlike olduğunu vurguladı. Revizyonizmle her görüldüğü, her uygulandığı yerde, kendini gösterdiği her şekilde ve her yönde mücadele edilmelidir. Revizyonizm geçici bir olgu, yerel bir şey olarak kavranır ve ele alınırsa pratikte onunla mücadele edilmez, yayıldığı yol kesilmez.

AEP'nin Bükreş ve Moskova'daki tutumu, devrimin ve sosyalizmin kaderi, uluslararası komünist hareketin birliği bakımından duyduğu derin kaygıdan kaynaklanmaktadır.

Sosyalist ülkelerdeki komünist partilerle ilişkilerde kendi hegemonyalarını ve hakimiyetlerini kurmak amacıyla Sovyet revizyonist önderleri, bütün ölçüleri ve ilkeleri vahşice ayaklar altına aldılar. Ardında büyük devlet şovenizmi olan bu marksizm düşmanı yöntemlere ve hareketlere karşı Partimiz ve Enver Hoca yoldaş ayağa kalkarak mücadeleye girişti. Bükreş'te ÇKP'ye karşı girişilen Kruşçevci komployu, ayrıca Kruşçev'in bütün partileri boyunduruk altına alma ve istediği gibi idare etme girişimlerini cesaretle eleş-

(3) Enver Hoca, **Eserler**, C. 19, S. 457 (Arnavutça baskı).

tiren Enver Hoca yoldaş, Komünist Partiler ve sosyalist devletler arasında olması gereken Leninist bağımsızlık ve eşitlik ilkelerini savundu.

Moskova Toplantısında, AEP ve bütün Arnavutluk halkının isteklerini dile getiren Enver Hoca yoldaş, Kruşçevcilerin Arnavutluk Halk Cumhuriyetine karşı şoven çizgisini ve hareketlerini, özellikle Bükreş Toplantısından sonraki düşmanca davranışlarını kınadı, revizyonist suçlamaları ve karalamaları reddetti ve AEP ile AHC'ni kararlılıkla savundu.

Moskova Toplantısından bu yana on beş yıl geçti. Partimiz o zamanlar, bir yandan Sovyet önderliğinin revizyonist yolunu reddederken, öbür yandan da Sovyetler Birliği'nin geleceğinden kaygı duyduğundan, iş işten geçmeden yolunu değiştirmesi ve Leninist yola geri dönmesi için Sovyetler Birliği Komünist Partisine çağrıda bulundu, Ama Kruşçevci önderlik, Marksizm düşmanı tutumunda diretti ve hızla ihanet yolunda ilerledi. Bugün herkes, bu felâketli yolun doğurduğu sonuçları görebilir.

Kruşçevcilerin ihaneti, Ekim Devrimiyle doğan proletarya diktatörlüğünü tasfiye etti. Onun yerini bürokrat, teknokrat, yüksek rütbeli asker ve aydın tabakaların temsil ettiği revizyonist burjuvazinin diktatörlüğü aldı.

Yeni iktisadi reformlar, bütün sosyalist yapıyı yıktı. İdeoloji, kültür, ahlak ve hayat tarzı burjuva içeriği ve biçimi kazandı ve manevi hayatın soysuzlaşmasına yol açtı. Sovyetler Birliği, devrimi bastıran bir güç ve sosyal-emperyalist bir süper devlet haline gelmiştir.

Kruşçevci yolu izleyen, eskiden sosyalist olan ülkelerde revizyonizmle kucaklaşma, acı sonuçlara yol açtı. Onlar şimdi çifte baskı altındadırlar. Hem yerli revizyonist kliklerin baskısı, hem de Sovyet sosyal-emperyalizminin boyunduruğu altındadırlar. Bu ülkelerin siyasi, iktisadi ve askeri bakımdan merkezi Sovyet devleti sisteminde bütünleşmeleri, giderek bir zamanlar sahip oldukları biçimsel bağımsızlığı da ortadan kaldırdı. Enver Hoca yoldaşın Moskova'da uyardığı gibi Varşova Paktı, Comecon ve diğer ortak kuruluşlar, Sovyet hakimiyetinin araçları haline getirilmiştir.

Sovyet önderliğinin izinden giden Komünist Partiler tamamen yozlaşmışlardır. Artık onların Leninist olan hiç bir yanı kalmamıştır. Onlar, burjuvaziyle bütün sınıf sınırlarını kaldırmışlardır. Son olarak büyük burjuvazinin partileriyle ittifak ve yakın işbirliği kurmaya yönelmeleri (bugün İtalya' daki Togliatti revizyonistleri gibi) de, revizyonist partilerin burjuvaziye resmen teslim oluşlarını belirler.

Çelişmeler, çözülmeler ve değişik eğilim ve gruplar halinde ufalanmalar, bütün revizyonist kampı belirleyen özelliklerdir. Sovyet revizyonist önderleri uzun zamandan beri tasarladıkları yeni bir revizyonistler toplantısı düzenlemeyi başaramıyorlar. Moskova'nın isteğine gittikçe daha az uyan, modern revizyonizmin çeşitli ayrılıklarını denetimleri altına almayı başaramıyorlar.

Bunun tersine, sosyalist Arnavutluk'u belirleyen durum mükemmeldir. Bunun üzerinde durup da düşündüğümüzde, Partimizin o ilkeli ve kararlı tavrının nasıl hayat kurtarıcı yerinde olduğunu, Kruşçev revizyonizmine karşı uzlaşmaz ve tavizsiz mücadele çizgisinin ne kadar doğru ve devrimci olduğunu daha açık bir şekilde kavrayabiliyoruz.

Partimiz Sovyet revizyonistlerine karşı açık mücadeleye giriştiği, onların Marksizm düşmanı faaliyetlerini teşhir ettiği zaman Kruşçevciler öfkeden deliye döndü ve sosyalist Arnavutluk'a karşı ellerinden gelen her şeyi yaptılar. Ama Parti ne bocaladı, ne de geriledi. O, kararını çoktan vermişti Moskova Toplantısının arifesinde Siyasi Büronun toplantısında yaptığı konuşmada Enver Hoca yoldaş şöyle dedi: *«Biz Arnavutlar, ekmeksiz bile kalsak, ilkelerimizi çiğnemeyeceğiz, Marksizm-Leninizme ihanet etmeyeceğiz. Bütün dostlarımız ve düşmanlarımız bunu böylece bilsinler.»*(4)

Düşmanlar, Arnavutluk'un teslim olacağını umuyorlardı. Ama çok vahim bir hataya düşmüşlerdi. Arnavutluk teslim olmadı. Ne abluka, ne de revizyonistlerin vahşi baskısı onu aldatmadı ve boyunduruk altına sokamadı. Sosyalist Arnavutluk her zaman Marksizm-Leninizme sadıktır ve sosyalist inşa yolunda zaferle ilerlemektedir. Bugün revizyonist

(4) Enver Hoca, **Eserler**, C. 19, S. 338 (Arnavutça baskı).

ülkelerde ve bütün kapitalist dünyada hüküm süren durgunluk, keşmekeş ve bunalımlardan Arnavutluk'ta eser yoktur.

Sosyalist Arnavutluk, Mao Zedung'un büyük Çin'ine içten ve kardeşçe bir dostlukla bağlıdır. Bu dostluğun ve kardeşçe işbirliğinin temelinde, Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizminin ilkelerine, bunların doğru ve tutarlı bir şekilde uygulanmasına sadakat vardır, devrim davasını ve halkların kurtuluşunu sonuna kadar savunma ve ona hizmet etme kararlılığı vardır.

Başında Mao Zedung yoldaşın bulunduğu ÇKP'nin Kruşçev revizyonizmine karşı mücadelesine, Marksizm-Leninizmin savunulmasına yaptığı katkıya, devrim ve kurtuluş kuvvetlerini desteklemesine, her zaman devrimci kararlılığın ve komünizm davasına bağlılığın olağanüstü bir örneği olarak değer verilecek ve saygı duyulacaktır.

Yeni Marksist-Leninist örgütlerin ve Partilerin kurulması, Marksizm-Leninizmin revizyonizme karşı büyük bir başarısıdır. Bugün bu Partiler hayatta ve devrimci mücadele içersinde ortaya çıkan bir dizi önemli ideolojik, siyasi ve örgütsel sorunu doğru bir şekilde çözüyor, Marksist-Leninist birliklerini gittikçe daha çok sağlamlaştırıyor, kitlelerle bağlarını genişletiyor ve kapitalizme ve emperyalizme karşı büyük sınıf mücadeleleri içersinde daha da faal bir rol oynuyorlar.

AEP'nin, ÇKP'nin ve diğer Marksist-Leninist güçlerin 1960'da Kruşçev revizyonizmine karşı başlattıkları açık mücadele ve polemik, sona ermemiştir. Bunlar sürdürülmeli ve durmadan yoğunlaştırılmalıdır. Bu, hayatidir. Çünkü başında Kruşçev'in dolaysız mirasçısı ve halefi olarak Brejnev'in bulunduğu günümüzdeki Sovyet önderliği, revizyonizmin karşı-devrimci Marksizm düşmanı çizgisini daha da derinleştirmiştir. O açıkça, hegemonyacılık ve emperyalist yayılmacılık bayrağını açarak ortaya çıkmıştır. Çeşitli ülkelerdeki diğer revizyonist partiler, işçi sınıfı ve emekçi kitleler içersinde zehirleyici ve saptırıcı faaliyetler yürütmekte, sosyal-demokratlar ve burjuvaziyle birlikte sağlam devrimci güçlere karşı savaşmakta ve halkların devrim ve kurtuluş mücadelelerini baltalamaktadırlar.

AEP, Kruşçev revizyonizmine karşı her alanda şiddetli bir mücadele sürdürürken bu mücadeleden birim olarak nasıl yararlanacağını bilmiş ve Sovyetler Birliği ile diğer ülkelerin yozlaşarak revizyonist olmasından, olumsuz bir örnek olarak ders çıkarmıştır.

AEP, Kruşçev revizyonizmine karşı tarihi mücadele içersinde, bir yandan burjuva yozlaşmasının ve kapitalizmin yeniden kurulmasının revizyonist çizgisini ve programını bıkmadan usanmadan teşhir ederken, aynı zamanda devrimin ve sosyalist inşanın durmaksızın nasıl ilerletileceği, revizyonizm tehlikesine ve kapitalizme geri dönüşe giden yolun nasıl kapatılacağı konusunda devrimci bir Marksist-Leninist çizgi ve program geliştirmiştir. Bilimsel sosyalizmin teori ve pratiğine yapılmış yeni bir katkı olan bu program, Arnavutluk'ta uygulama alanı bulmuştur ve her geçen gün daha da çok bulmaktadır. Sosyalist ülkelerde revizyonizmin yayılmasının, burjuva ideologlarının öne sürdüğü gibi, bir kaçınılmazlık olmadığı doğrulanmıştır. Çünkü, devrimci bir Marksist-Leninist çizgi tutarlı bir şekilde uygulandığı zaman, sosyalizmin ilerlemesi durmaz.

Partimiz, sınıf mücadelesini doğru bir şekilde sürdürmüş, Partinin önder rolünü her alanda durmadan güçlendirmiş ve yetkinleştirmiş, bürokrasiye ve liberalizme karşı mücadeleyi derinleştirerek proletarya diktatörlüğünün devletini durmadan sağlamlaştırmış, sosyalist inşada kitle çizgisini, işçi sınıfının dolaysız denetimini ve Marksist-Leninist «kendi gücüne güven» ilkesini uygulamıştır. Partimiz ve halk iktidarımız, bütün halkı silahlandırarak ve onları askeri eğitimden geçirerek ülkesinin savunmasını güçlendirmiş, yabancı ideolojik saldırıya karşı kararlılıkla mücadele etmiş ve emperyalist-revizyonist abluka ve kuşatmaya başarıyla göğüs germiştir. Tecrübeler, Partimize ve halkımıza, iç ve dış düşmanlara karşı her zaman uyanık olmayı öğretmiş; uzun sosyalist inşa süreci içersinde, özellikle sınıf mücadelesinin daha da şiddetlendiği anlarda ve emperyalist-revizyonist kuşatmanın baskısı arttığı zaman, gizli düşmanların başlarını kaldırdığını ve uluslararası revizyonizm ve gericilik ile işbirliği halinde proletarya diktatörlüğünü yıkmaya, sosyalizmin

devrilmesi ve kapitalizmin yeniden kurulması için zemin ve durmlar yaratmaya çalıştığını, onlara göstermiştir. 19. ciltte, Parti düşmanları Koço Taşko, Liri Belişova ve diğerleriyle ilgili olarak yayınlanan yeni belgeler ve aynı zamanda Partinin ve kitlelerin düşman ve hain unsurlara karşı geçmişte ve bugün verdiği mücadelelerin tecrübesi, dış ve iç düşmanlar arasında ve özellikle revizyonistlerle, dolaysız bir bağ bulunduğunu; Partiye, halk iktidarına, anayurdumuzun birliğine ve güvenliğine saldırmada eylem birliği içinde olduğunu gösteriyor.

Düşmanın hizmetinde olan böyle soysuzlaşmış kimseler, ne Partimizin saflarında ne de Parti ile halk arasındaki birlikte, hiç bir zaman bir tek çatlak bulamayacaklardır; hiç bir zaman şeytanca ve yıkıcı çalışmaları için verimli topraklar bulamayacaklardır. Enver Hoca yoldaş şöyle diyor: *«Partimizin ve halkımızın bu kadar başarıyla, kararlılıkla ve uyanıklıkla sürdürdüğü sınıf mücadelesi, toplumumuzdaki bu yozlaşmış unsurları teşhir ediyor ve amansızca eziyor.»*

Enver Hoca yoldaşın Moskova Toplantısındaki tarihi konuşması ve *Eserler*'inin 19. cildindeki bütün yazılar, Arnavutluk komünistlerinde ve bütün emekçi kitlelerde yiğit Partilerinden, onun devrimci çizgisinden, onun Marksizm-Leninizme ve proleter enternasyonalizmine olan sarsılmaz bağlılığından haklı bir gurur duymalarına yol açıyor. Partinin yılmak bilmeyen mücadelesi, onların yüreğini tutuşturuyor ve Partinin bize ihtiyacı olan savaşlarda boyun eğmeden dimdik durmak ve bu savaşlardan zaferle çıkmak bakımından yeni bir cesaret ve güç buluyorlar. Enver Hoca yoldaşın *Eserleri*'nin 19. cildindeki belgelerden komünistler, tek doğru siyasetin, ilkeli bir siyaset olduğunu ve bütün zaferlerimizin temelinin, esasının Partinin doğru çizgisi olduğunu daha da iyi kavrıyorlar.

Marksizm-Leninizmi, Partimizin belgelerini, Enver Hoca yoldaşın *Eserleri*'ni daha da büyük bir sebatla incelemek, komünistlerin ve bütün halkımızın görevidir. 19. ciltteki bütün belgelerin özümlenmesine özel bir dikkat gösterilmelidir.

Bunlar, modern revizyonizme ve sosyalizmin bütün düş-

manlarına karşı mücadelede savaşmak ve kazanmak, dünyada ortaya çıkan birçok durumu anlamak, Partimizin doğru çizgisini cesaretle savunmak, her zaman ve her şart altında Marksizm-Leninizmin öğretilerini savunmak bakımından, bize önemli bir teorik temel ve zengin bir tecrübe kazandırıyor. Bu belgeler, Partinin ve sosyalizmin davasını ilerletme yönünde bizi eğitiyor ve esinlendiriyor.

Partimizin yiğit mücadelesi, o büyük sarsılmaz inanç ve bağlılığıyla AEP ve Arnavutluk halkı gibi, gerçek bir Komünist Partisini ve devrimci ve yurtsever bir halkı dünyada hiç bir gücün altedemeyeceğini, Marksizm-Leninizmi dünyada hiç bir gücün altedemeyeceğini göstermiştir. Yolumuzda ve mücadelemizde yalnız değiliz. Bütün kıtalarda yüz milyonlarca insan, biz Arnavutlar nasıl savaşıyor ve düşünüyorsak, tıpkı bizim gibi savaşıyor ve düşünüyor. Devrim her yerde ilerliyor. Gelecek Marksizm-Leninizmin, sosyalizmin, halkların özgürlüğünün ve bağımsızlığınındır.

20 Lira